

Seppo Salo

Yritys hyvä kymmenen

Monitapaustutkimus aikuisopiskelijoiden
opintojen edistymisestä ja sisäisestä
yrittäjyydestä

Seppo Salo

Yritys hyvä kymmenen

Monitapaustutkimus aikuisopiskelijoiden
opintojen edistymisestä ja sisäisestä yrittäjyydestä

Esitetään Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulun suostumuksella
julkisesti tarkastettavaksi yliopiston Musica-rakennuksen salissa M103
toukokuun 31. päivänä 2013 kello 12.

Academic dissertation to be publicly discussed, by permission of
the Jyväskylä University School of Business and Economics,
in building Musica, hall M103, on May 31, 2013 at 12 o'clock noon.

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

JYVÄSKYLÄ 2013

Yritys hyvä kymmenen

Monitapaustutkimus aikuisopiskelijoiden
opintojen edistymisestä ja sisäisestä yrittäjyydestä

JYVÄSKYLÄ STUDIES IN BUSINESS AND ECONOMICS 124

Seppo Salo

Yritys hyvä kymmenen

Monitapaustutkimus aikuisopiskelijoiden
opintojen edistymisestä ja sisäisestä yrittäjyydestä

UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

JYVÄSKYLÄ 2013

Editors

Tuomo Takala

Jyväskylä University School of Business and Economics

Pekka Olsbo, Ville Korhakangas

Publishing Unit, University Library of Jyväskylä

Cover picture by Seppo Salo.

URN:ISBN:978-951-39-5213-6

ISBN 978-951-39-5213-6 (PDF)

ISBN 978-951-39-5212-9 (nid.)

ISSN 1457-1986

Copyright © 2013, by University of Jyväskylä

Jyväskylä University Printing House, Jyväskylä 2013

ABSTRACT

Salo, Seppo

Intrapreneurship as number one – Multiple-case Study of Intrapreneurship and Adult Student Graduation

Jyväskylä: University of Jyväskylä, 2013, 238 p.

(Jyväskylä Studies in Business and Economics

ISSN 1457-1986; 124)

ISBN 978-951-39-5212-9 (nid.)

ISBN 978-951-39-5213-6 (PDF)

The primary research question evaluated the benefit of student intrapreneurship during University of Applied Sciences studies? This research consists of two parts. A pre-study examines Accreditation of Prior Experimental Learning (APEL) from the point of view of adult education. The adults investigated are studying business information technology within HAAGA-HELIA University of Applied Sciences. The pre-study is quantitative and compares study progress and completion in relation to APEL. The comparison is made for 2010 on students who began their studies during 2007. The findings demonstrate that APEL is not beneficial in attracting students who are more motivated, proceed faster in their studies and graduate sooner.

The second part of this research explores student motivation and reasons why they might end studies before graduation. The research investigates students who have already interrupted their studies (one or two times) and are not willingly continuing their studies.

The quantitative analysis examines student performance (grades) compared with progress in studies. Furthermore, seven students were interviewed in the summer of 2011. The findings confirmed that intrapreneurship during studies is beneficial for progression of studies and ultimate graduation. The larger question which remains open is how to recruit motivated students in the first place?

The research identifies numerous ways to reconstruct the process of student selection along with planning the progression in studies. Although the research has concentrated on adult students of information technology, the researcher constructed a model of how student 'intrapreneurship' can be examined and recognized in almost any degree program. The model demonstrates how students might graduate more quickly. The SIP-model (in Finnish) refers to intrapreneurship, self-directed learning and psychological ownership. In English this can be pronounced as the ISP model.

The results of this research are widely applicable within higher education. Furthermore, this research fits well into the current debate occurring in Finland regarding the renewal of Universities of Applied Sciences.

Keywords: APEL, intrapreneurship, progress in the studies, psychological ownership, self-directed-learning and University of Applied Sciences

Author's address	Seppo Salo HAAGA-HELIA University of Applied Sciences Ratapihatie 13, 00520 Helsinki seppo.salo@haaga-helia.fi
Supervisors	Professor Matti Koiranen School of Business and Economics University of Jyväskylä Ph.D. Tarja Römer-Paakkanen Adjunct Professor School of Business and Economics University of Jyväskylä
Reviewers	Professor Kyösti Kurtakko Faculty of Education University of Lapland D.Ed. Timo Luopajarvi Adjunct Professor Faculty of Behavioral Sciences University of Helsinki
Opponent	Professor Kyösti Kurtakko Faculty of Education University of Lapland

ESIPUHE

Yritys hyvä kymmenen on tuttu sananparsi lapsuudestani. Kun yrität kovasti koulussa, tulee kympejä. Vanhoissa sanaparsissa on usein suuria viisauksia, vaikka joskus yritämme kieltääkin näin olevan. Ne ovat useimmiten moneen kertaan testattua todellisuutta. Hyvä yritys työelämässä tuottaa myös hyviä tuloksia. Jollet yritä, et voi edes odottaa tuloksia.

Kiinnostukseni koulumenestyksen tutkimiseen lähti työtehtävistäni HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn koulutusohjelmissa. Opetustehtävien ohella toimin aikuisopiskelijoiden opinto-ohjaajana. Tehtävissäni olin jo useita vuosia sitten alkanut epäillä vallalla olevia käsityksiä opiskelijoistamme, heidän kyvyistään edetä opinnoissaan ja toimenpiteitä, joilla yritämme vauhdittaa heidän opintojaan ja saada heidät valmistumaan.

Vuoden 2008 alussa minulle tarjoutui erittäin mielenkiintoinen mahdollisuus osallistua HAAGA-HELIA amk:n ja Jyväskylän yliopiston järjestämään tohtorikoulutusohjelmaan yrittäjyyden koulutusohjelmassa. Olen kiitollinen tästä mahdollisuudesta. Erittäin kiitollinen olen siitä, että saimme jatko-opintojemme ohjaajiksi professori Matti Koirasen ja dosentti Tarja Römer-Paakkasen. Heidän ohjattavanaan on ollut ilo olla ja samalla aidosti itse kokea se, mitä aikuisopiskelu parhaimmillaan voi olla ja myös on. Suuresti kiitollinen olen myös kanssaopiskelijoilleni Arvolle, Jarmolle ja Jarille sekä saamastani tuesta että kannustuksesta, kilpailuhulun virittämisestä väitöstutkimuksen loppuun saakka viemiseksi ja myös rehellisestä kritiikistä. Kiitokset kuuluvat toki yhtä lailla kaikille muillekin kanssaopiskelijoilleni.

Useista aiemmista tutkimuksista, joita kävin läpi, jäi vahvasti mielikuva siitä, että opiskelijoiden opiskelukäyttäytymistä on tutkittu lähinnä esiin tulleiden oireiden lähtökohdista. Tässä tutkimuksessani halusin pureutua syihin, jotka johtavat näihin oireisiin, muun muassa opintojen keskeyttämisiin. Syihin vaikuttamalla voimme saada aikaan parempia tuloksia kuin hoitamalla oireita. Oireiden hoitaminen kun on palokuntahommaa ja syiden hoitaminen sitä, että estetään palot jo etukäteen.

Syiden tutkimuksien katsoin olevan tärkeitä jo niistäkin lähtökohdista, että ammattikorkeakouluissa pitäisi voida olettaa opiskelijoiden olevan itseohjautuvia ja pystyvän opiskelemaan itsenäisesti tai ryhmässä tutkivan oppimisen pedagogiikkaa noudattaen. Voisiko ollakin niin, että näin ei olisikaan? Opintoja kohtaan koettu sisäinen yrittäjyys antoi oivallisen näkökulman opiskelijoiden opintojen etenemisen tarkasteluun.

Kokemuksellista pohjaa tarkasteluille antoi jo oma koulutushistoriani. Kirjoitin 17-vuotiaani laudaturin pitkästä matematiikasta. Pääsin siis suoraan opiskelemaan Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteelliseen tiedekuntaan syksyllä 1967. Opiskelujen kesken menin ohjelmoijajarjoittelijaksi Valtion tietokonekeskukseen, opinnot viivästyivät ja varusmiespalveluksen (RUK:n kurssi 140) suoritin kesken opintojen ja samanaikaisen täysipäiväisen työskentelyn. Varatuomarivanhempani huolestuivat: voiko näistä pojan opinnoista tulla kos-

kaan mitään. Äidilleni Kaarinalle esitän kiitokset koulutusta arvostaneesta lapsuudesta ja nuoruudesta. Isääni Yrjöä en enää pysty kiittämään.

Luonnontieteiden kandidaatin tutkinnon suoritin vuonna 1974. Tietojenkäsittelyn laudaturin tein alusta loppuun vuodessa vanhimman lapsemme syntymän jälkeen. Arvosanat sen kuin nousivat. Filosofian maisterin paperit sain keväällä 1978. Olisi varmaankin ollut hyvä, että joku olisi neuvonut (ohjannut), ettei kannata ottaa näin paljon aineita tutkintoonsa (l + cl + cl + a).

Näin jälkikäteen tarkastellen (reflektoiden) voin hyvinkin todeta jatko-opintoja kohtaan kokemani psykologisen omistajuuden olleen se eteenpäin vievä voima, joka on saanut tekemään tämän väitöstutkimuksen. Mitään ulkoisia kannusteita ei ole tarvittu. Opinnoissa itseohjautuvuus on ollut se juttu. Kuka tahansa voi hyvinkin odottaa, että näin tulee olla. Tohtoritasoisissa opinnoissa ei juuri mikään tule valmiina, ei saa tulla.

Ehkäpä yksi osoitus osaltani tästä sisäisestä yrittäjyydestä on se, että kun en saanut hakemaani palkallista tutkimusvapaata, totesin vain, että "we have this suomalainen SISU". Asiat viedään loppuun asti vaikka läpi harmaan kiven. Tutkimukseni olen tehnyt ilman apurahoja ja tutkimusvapaita töiden ohessa.

Lämpimät kiitokset väitöstutkimukseni kieliasun tarkastamisesta esitän dosentti Tarja Römer-Paakkaselle ja jo eläkkeelle ehtineelle työtoverilleni, filosofian maisteri Anna-Liisa Vitikaiselle. Englanninkielisten osuuksien tarkastamisesta kiitän kollegaani kauppätieteiden tohtori Gerard Danfordia. Suurkiitokset myös tutkimukseni esitarkastajille professori Kyösti Kurtakolle ja dosentti Timo Luopajarvelle tarkoista huomioista ja erittäin hyvistä kehittämissuhteista. Näillä se punainen lanka löytyi tutkimukselleni.

Lämpimät kiitoshalit elämäkumppanilleni Leenalle, joka on urheasti kestänyt viiden vuoden jatko-opintoaikani, jolloin kiinnostukseni on liian usein ollut hänen sijastaan opinnoissa ja väitöstutkimuksen tekemisessä. Kiitoshalit myös lapsilleni Satulle, Samulle ja Sakulle sekä heidän elämäkumppaneilleen positiivisesta kiinnostuksesta oppimista kohtaan.

Väitöstutkimukseni omistan pojantyttärelleni Pihlalle ja tyttärenpojalleni Joonalle.

Saimaan rannalla kevättalvella 2013

Seppo Salo

KUVIOT

KUVIO 1	Suomen tutkintojärjestelmä (OKM – Koulutusjärjestelmä).....	23
KUVIO 2	AHOT-menettelyihin osallistuvat (Arene 2009, 19).....	31
KUVIO 3	Keväällä 2007 aloittaneiden aikuisopiskelijoiden AHOT-pisteet ja opinnoissa eteneminen tammikuun 2010 loppuun mennessä.....	54
KUVIO 4	Keväällä 2007 aloittaneiden aikuisopiskelijoiden AHOT-pisteiden ja opinnoissa etenemisen välinen korrelaatio, kun mukaan on otettu tammikuun 2010 loppuun mennessä suoritettut opintopisteet	55
KUVIO 5	Syksyllä 2007 aloittaneiden aikuisopiskelijoiden AHOT-pisteet ja opinnoissa eteneminen tammikuun 2010 loppuun mennessä.....	56
KUVIO 6	Syksyllä 2007 aloittaneiden aikuisopiskelijoiden AHOT-pisteiden ja opinnoissa etenemisen välinen korrelaatio, kun mukaan on otettu tammikuun 2010 loppuun mennessä suoritettut opintopisteet	57
KUVIO 7	Tutkimusasetelma sisäisen yrittäjyyden tutkimiseksi opinnoissa	67
KUVIO 8	Ammattispesifinen taitotieto (Ruohotie ym. 2003, 22)	74
KUVIO 9	Ammattitaito, kvalifikaatio ja kompetenssi (Helakorpi 2005)	75
KUVIO 10	ICT-osaajan osaaminen vs. yrityksessä tarvittava osaaminen	77
KUVIO 11	Ohjelmistoasiantuntijan asiantuntijuus (Salo 2005, 21)	78
KUVIO 12	IT-ammattilaisen kehityspotkut (Salo 2005, 19)	80
KUVIO 13	Tavoitteena on myönteinen kehä, liiketoimintaosaamisesta on apua (Määttä ym. 2006, 89)	81
KUVIO 14	Opiskelukyky ja - hyvinvointi (Kunttu 2009, 11).....	85
KUVIO 15	Koko väestön ja yrittäjien jakautuminen koulutusasteen mukaan v. 2008 (Suomen yrittäjät 2011, 11).....	89
KUVIO 16	Suomalaisten pienyrittäjien ydinvalmiudet analysoituna kolmen ympyrän mallilla (Westerholm 2007, 115)	92
KUVIO 17	Korrelaatiot neljän tutkitun ulottuvuuden välillä (Koiranen 2012b, 10)	98
KUVIO 18	Itseohjautuvuuspiistemäärien keskiarvot pohjakoulutusryhmittäin (Koro 1993, 112)	103
KUVIO 19	Psykologisen omistajuuden syntymisen ”reitit” (mukaillen Partanen 2010, 39 – 42)	111
KUVIO 20	SIP-valmiudet	116
KUVIO 21	Valmistumisennusteet prosentteina opiskelijamäärästä.....	120
KUVIO 22	Valmistumisennusteet syksy 2006 – kevät 2008	121
KUVIO 23	Syksyllä 2007 aloittaneiden opiskelijoiden läsnä- ja poissaolot.....	122
KUVIO 24	Syksyllä 2007 aloittaneiden opiskelutilanne syksyllä 2011.....	123

KUVIO 25	Keväällä 2007 aloittaneiden opiskelijoiden läsnä- ja poissaolot.....	124
KUVIO 26	Keväällä 2007 aloittaneiden opiskelutilanne syksyllä 2011	125
KUVIO 27	Valintapisteet/ opintopisteet 2007s.....	126
KUVIO 28	Valintapisteet/ opintopisteet 2007k	127
KUVIO 29	Keväällä 2007 aloittaneiden todistuspisteet ja suoritettut opintopisteet	130
KUVIO 30	Ikä / suoritettut opintopisteet 2007k.....	131
KUVIO 31	Työkokemus /suoritettut opintopisteet 2007s.....	133
KUVIO 32	Syksyllä 2007 aloittaneiden opintopisteet ja suoritettut opintopisteet	134
KUVIO 33	Logiikkaosuus/ suoritettut opintopisteet 2007s.....	135
KUVIO 34	Opiskelijaryhmän HETI11KIM2 HOPSien valmistumisennusteet	138
KUVIO 35	Valmistumisennusteiden realistisuus	139
KUVIO 36	Vastaukset kysymykseen ”Voisin toimia itsenäisenä yrittäjänä”	143
KUVIO 37	Yritysten osaamisen kehittämiseen käyttämät keinot (Kilpeläinen 2012, 14)	189
FIGURE 38	ISP model (intrapreneurship, self-directed learning and psychological ownership).....	193

TAULUKOT

TAULUKKO 1	Suomen ammattikorkeakoulututkinnot oppimistulosten ja tutkintotavoitteiden perusteella luokiteltuna (OPM 2005b, 27 - 28).....	25
TAULUKKO 2	Osaamisen tunnistamisen muistilista (Saranpää ym. 2009, 31)	44
TAULUKKO 3	Tietojenkäsittelyn aikuishaun valintakoepisteet 6.11.2006	49
TAULUKKO 4	Tietojenkäsittelyn aikuishaun valintapisteet 6.11.2006	50
TAULUKKO 5	Tietojenkäsittelyn aikuishaun valintakoepisteet 31.5.2007	50
TAULUKKO 6	Aikuisten valintapisteet 31.5.2007 (Salo 2007b).....	51
TAULUKKO 7	Keväällä 2007 aloittaneiden AHOT-pisteet ja suoritettut opintopisteet	52
TAULUKKO 8	Syksyllä 2007 aloittaneiden AHOT-pisteet ja suoritettut opintopisteet.....	57
TAULUKKO 9	Eroamisen syyt Winha-järjestelmässä (Vilpponen 2011, 10).....	86
TAULUKKO 10	Ilmoitetut eroamisen syyt (Vilpponen 2011, 11)	86
TAULUKKO 11	Työkulttuurin muutos (Heinonen ym. 2005, 69; Gibb 2002)	94

TAULUKKO 12	Sisäisesti yritteliään organisaatiokulttuurin elementit (Heinonen ym. 2005, 33; Kuratko, Hornsby, Naffziger ja Montagno 1993, taulukko 5)	95
TAULUKKO 13	Ulkoisen ja sisäisen yrittäjän sekä ammattijohtajan vertailu (Koiranen ym. 1994, 39)	97
TAULUKKO 14	Sisäiseen yrittäjyyteen liittyvät käsitteet (mukailtu, Kansikas 2004, 76).....	98
TAULUKKO 15	Yrittäjyyteen rohkaisevan ympäristön keskeiset tekijät (Koiranen ym. 1994, 73)	99
TAULUKKO 16	Itseohjautuvan oppijan piirteet. Yhteenvedo Guglielminon (1977), Rogersin (1951 ja 1983), Skagerin (1984) ja Varilan (1990) kuvauksista (Koro 1993, 47).....	101
TAULUKKO 17	Itseohjatun ja ulkoahjatun oppimisprosessin vertailu (Mäkinen 1998, 13; Knowles (1975).....	102
TAULUKKO 18	Itseohjautuvuutta edistävä ohjaus Mezirowin (1981) ja Ahtenmäki-Pelkosen (1997) pohjalta määriteltynä (Mäkinen (1998, 22)	104
TAULUKKO 19	Keskimääräiset vuosittaiset opintosuoritukset (Honkanen 2011, 55).....	106
TAULUKKO 20	Itseohjautuvuustestilukuja (mukailten Honkanen 2011, 19 ja 98 - 99)	107
TAULUKKO 21	Yhteenvedo sisäisestä yrittäjyydestä ja sen lähikäsitteistä.....	115
TAULUKKO 22	Valmistumisen ennustekriteerit	118
TAULUKKO 23	Syksyllä 2007 aloittaneiden opiskelijoiden valmistumisennusteet	119
TAULUKKO 24	Valmistumisennusteet.....	120
TAULUKKO 25	Suorahaussa noudatetut valintaperusteet syksyllä 2006	127
TAULUKKO 26	Valintavaihtoehto A (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus)	128
TAULUKKO 27	Keväällä 2007 aloittaneet opiskelijat luokiteltuina	128
TAULUKKO 28	Keväällä 2007 aloittaneiden valintakoepisteet ja ikä	129
TAULUKKO 29	Syksyllä 2007 aloittaneet opiskelijat luokiteltuna	131
TAULUKKO 30	Syksyllä 2007 aloittaneiden valintakoepisteet ja ikä.....	132
TAULUKKO 31	Valmistuneiden eteneminen opinnoissaan 2007k.....	135
TAULUKKO 32	Valmistuneiden eteneminen opinnoissaan 2007s	136
TAULUKKO 33	Webropol-kyselyyn vastanneet	141
TAULUKKO 34	Haastateltujen virallinen opiskelukäyttäytyminen	146
TAULUKKO 35	Haastateltujen sijoittuminen SIP-valmiuksiin	174
TAULUKKO 36	Ryhmän A sijoittuminen SIP-valmiuksiin	176
TAULUKKO 37	Ryhmän B sijoittuminen SIP-valmiuksiin	178

LYHENNELUETTELO

Luettelo käytetyistä käsitteistä ja lyhenteistä:

- AHOT, Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen
Ahoitoida, AHOT-menettelyn käyttäminen
AMK, ammattikorkeakoulu
ARENE, ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto
EQF, European Qualifications Framework, Eurooppalainen tutkintojen viitekehys
E-työ, kotona tehtävä etätyö, mobiili työ ja itsellisesti työllistetty työ
Excel, Microsoftin taulukolaskennan ja grafiikan ohjelma
Heti09, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn opetussuunnitelma, joka alkoi syksyllä 2009 ja korvasi opetussuunnitelman Tiko05
HH, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu
HOPS, henkilökohtainen opintosuunnitelma/oppimissuunnitelma
Hyväksiluku, aiemmista opinnoista saatavia/saatuja suoritusten siirtoja opetussuunnitelman vapaasti valittaviin opintoihin
ICT, Information and Communication Technology (sisältää myös kommunikation); käsitteitä ICT ja IT käytetään usein sekaisin tarkoittamaan samaa asiaa.
ISCED, International Standard Classification of Education, kansainvälinen koulutusluokitus
IT, Information Technology, informaatioteknologia (aikaisemmin ATK)
Korvaavuus, yksi hyväksiluvun muoto (koskee opetussuunnitelman pakollisia opintoja ja aiemmin suoritettuja opintoja)
KOVI, korkeakoulututkintojen viitekehys (Suomessa)
Moodle, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun verkko-oppimisympäristö
NQF, National Qualifications Framework, kansallinen tutkintojen viitekehys
NVivo, kvalitatiivisen tiedon analysointiohjelma
Näyttö, tapa osoittaa osaamista, minkälainen tapa tahansa
OTT, Osaamisen Tunnistaminen ja Tunnustaminen
SIP, lyhenne sanoista sisäinen yrittäjäyys, itseohjautuvuus ja psykologinen omistajuus
Tiko05, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn opetussuunnitelma, joka alkoi syksyllä 2005
Winha, opetushallinnon järjestelmä, johon muun muassa opintojaksojen arvosanat kirjataan

SISÄLLYS

ABSTRACT
ESIPUHE
KUVIOT JA TAULUKOT
LYHENNELUETTELO
SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	15
1.1	Taustaa	15
1.2	Keskeiset käsitteet.....	16
1.3	Raportin rakenne	18
2	OPETUSJÄRJESTELMÄN VIITEKEHYS.....	21
2.1	Kansalaisten oikeudet Euroopan unionissa.....	21
2.2	Eurooppalainen tutkintojen viitekehys	21
2.3	Suomen korkeakoulututkintojen viitekehys.....	22
2.4	Kansallinen tutkintojen viitekehys.....	26
3	AIEMMIN HANKITUN OSAAMISEN TUNNUSTAMINEN	28
3.1	Osaamisen tunnustamisen periaatteita	28
3.1.1	Oppimisesta osaamiseen.....	29
3.1.2	AHOT-kehittämishankkeita	32
3.1.3	Ulkomaisia käytänteitä.....	32
3.1.4	AHOT-yhteenvedo ja pohdintaa.....	34
3.2	HAAGA-HELIA amk:n tietojenkäsittelyn koulutusohjelmat.....	36
3.2.1	Tietojenkäsittelyn aikuiskoulutus.....	37
3.2.2	Aikuiskoulutuksen kehittäminen	38
3.3	Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen.....	39
3.3.1	Tutkintosääntö ja ammattikorkeakoululaki	39
3.3.2	Tikon AHOT-periaatteita ja käytännön toiminta	40
3.4	Osaamisen tunnistamisen hyvät käytänteet.....	42
	OSA I	45
4	SELVITYS AHOTIN HYÖDYLLISYYDESTÄ.....	47
4.1	Esiselvityksen kysymykset.....	47
4.2	Esiselvityksen rajaukset.....	48
4.3	Metodiset ja aineistoa koskevat perusvalinnat	48
4.4	Aikuiskoulutukseen valitut ja valintakokeissa menestyminen	49
4.5	Aloituspisteet.....	51
4.6	Eteneminen opinnoissa	52
4.7	Esiselvityksen tarkastelu	58
4.8	Tulosten luotettavuustarkastelu.....	59

4.9	Tulosten yhteenvetoja johtopäätökset	60
4.10	Jatkotutkimus	61
OSA II		63
5	TUTKIMUKSEN JOHDANTO	65
5.1	Tutkimustehtävän asettaminen	65
5.2	Tutkimuksen rajaukset	66
5.3	Tutkimusasetelma ja metodologiset perusvalinnat	67
6	AMMATTILAISEN OSAAMINEN	71
6.1	Aikuiskoulutus	71
6.1.1	Ammattikorkeakoulu kouluttajana	71
6.1.2	Työelämässä tarvittava osaaminen	72
6.1.3	ICT-alalla tarvittava osaaminen	76
6.1.4	Opintojen pitkittyminen ja keskeyttäminen	83
6.2	Yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus	88
6.2.1	Tavoitteet yrittäjyuden kouluttamiselle	88
6.2.2	Yrittäjän ominaisuuksia	91
6.2.3	Sisäinen yrittäjyys	93
6.3	Itseohjautuvuus	100
6.4	Psykologinen omistajuus	110
6.5	Yhteenveto teoreettisista lähtökohdista	113
7	TUTKIMUS OPINTOJEN ETENEMISESTÄ	117
7.1	Valmistumiset ja valmistumisennusteet	117
7.2	Poissaolot, eroamiset ja valmistumiset	122
7.3	Valmistuneiden opiskelijoiden eteneminen opinnoissaan	135
7.4	Ennako-odotukset opintojen sujuvuudesta	137
7.5	Webropol-kysely	140
7.6	Haastattelut	144
7.6.1	Haastateltujen tapauskuvaukset ja opinnoissa eteneminen ...	145
7.6.2	Haastateltujen opinnoissa etenemisen reflektointi	146
7.6.3	Haastattelujen reflektointi SIP-malliin	151
8	TULOJEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	179
8.1	Tulosten luotettavuustarkastelu	183
8.2	Tulosten merkitys ja soveltaminen	184
8.3	Jatkotutkimusehdotuksia	191
SUMMARY		192
LÄHTEET		195
LIITTEET		207
Liite1	Viitekehysten vaatavuustasot neljä - seitsemän	207

Liite 2	Opetussuunnitelma Tiko05.....	211
Liite 3	HH:n tietojenkäsittelyn aikuiskoulutuksen hakuohjeet.....	212
Liite 4	Aiempien opintojen hyväksilukeminen.....	214
Liite 5	Hakemus aiempien opintojen hyväksilukemiseksi	215
Liite 6	Luonnontieteiden ja luonnonvara-alan työryhmän suositukset.....	217
Liite 7	Itseohjautuvuusvalmiustesti.....	220
Liite 8	Itseohjautuvuusprofiilit PYO-2007 ja HETI11KIM2.....	221
Liite 9	Webropol-kyselyn lähete	222
Liite 10	Webropol-raportti	223

1 JOHDANTO

1.1 Taustaa

Tutkimusmotivaationi lähti sekä omasta opiskelutaustastani ja aiemmasta IT-alan työelämätaustastani että siitä, mitä olen viime vuosina tehnyt ja minkä asioiden kanssa oletan olevani myös tulevaisuudessa työni puolesta tekemisissä. Nykyisissä työtehtävissäni ammattikorkeakoulun lehtorina ja aikuisopiskelijoiden opintojen ohjaajana olin alkanut epäillä yleistä ja opetus- ja kulttuuriministeriönkin vahvasti ajamaa linjausta aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta osana ammattikorkeakoulututkintoa ja tämän niin sanotun ahotoinnin vaikutusta opintoaikoihin ja valmistumisiin. Näistä linjauksista ja käsityksistä voi sanoa jopa muodostuneen maahamme osaamisen tunnustamisen ja tunnustamisen paradigman.

Suomessa on opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalalla 25 ammattikorkeakoulua. Niiden lisäksi on Ahvenanmaalla toimiva Högskolan på Åland ja sisäasiainministeriön alaisuudessa toimiva Poliisiammattikorkeakoulu. (OKM - Ammattikorkeakoulut.) Ensimmäiset ammattikorkeakoulut aloittivat Euroopassa jo 1960-luvulla, Suomessa 1990-luvulla. Suomalaiset ammattikorkeakoulut poikkeavat selvästi muista pohjoismaisista ja muun Euroopan ammattikorkeakouluista. Ammattikorkeakoulujen tutkimustehtävien tulisi olla soveltavaa tutkimusta, jonka tulisi lisäksi tapahtua opetukseen kytkettynä. Yliopistojen ja tutkimuslaitosten tehtävänä on perustutkimuksen tekeminen. Ammattikorkeakoulu-uudistusta perusteltiin muun muassa halulla parantaa kansallista kilpailuasemaa ja yliopistojen tehottomuudella kouluttajina. (Kurtakko ja Mutka 1996, 3 - 4.)

Eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen EQF:n tarkoituksena on helpottaa opintojen etenemistä siten, että aiemmin suoritettuja opintoja ei tarvitse suorittaa uudestaan. Se tarkoittaa muun muassa sitä, että opiskelija, jolla on paljon työssä tai muuten hankittua osaamista, voi arvioittaa osaamisensa oppimisena. Oppimistulosten painottaminen auttaa arvioimaan erilaisissa yhteyksissä han-

kitun oppimistulosten sisältöä ja merkitystä virallisiin tutkintoihin nähden. (EQF, 4.)

Huhtikuussa 23. päivänä 2008 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston suositus koskee eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen perustamista elinikäisen oppimisen edistämiseksi. Perusteluina ovat muun muassa Euroopan yhteisön kilpailukyky, työllisyys ja sosiaalinen yhteenkuuluvuus. Keskeistä tässä on sekä kansalaisten tietojen, taitojen ja pätevyyksien kehittäminen että niiden tunnustaminen. (EQF, 6.)

”Kunkin tutkintotason olisi periaatteessa oltava saavutettavissa erilaisten koulutus- ja uravalintojen kautta.” (EQF, 7.) Suosituksella pyritään edistämään koulutuksen ja työelämän yhteyksiä sekä epävirallisen ja arkioppimisen yhteyksiä viralliseen oppimiseen, mikä voi johtaa kokemuksen kautta hankitun oppimisen validointiin virallisina oppimissuorituksina. (EQF, 7.)

Hallituksen esityksessä 38/2012 laiksi tutkintojen muun osaamisen viitekehystä painotetaan elinikäisen oppimisen tarpeellisuutta. Vaativuustasolta kolme lähtien tasokuvauksiin on otettu sama osaamisvaatimus: ”Valmius jatkuvaan oppimiseen.” Esityksen yleisperusteluissa vakuutetaan, että ”Koulutuksen ja tutkimuksen vuosien 2011 – 2016 kehittämissuunnitelman mukaan koulutuspolitiikka rakentuu elinikäisen oppimisen periaatteelle” (HE 38/2012, 3).

Ammattikorkeakoulu-uudistuksella luotiin korkea-asteen duaalimalli, jonka tavoitteena oli selvästi toisistaan poikkeavat profiilit ja tehtävät yliopistoille ja ammattikorkeakouluille. Suomalaisella järjestelmällä ei ole selvää ulkomaista mallia. (Salminen 2001, 10.) Elinikäisellä oppimisella tulisi varmistaa suomalaisten sivistys ja osaaminen, joille maamme tulevaisuus rakentuu (OPM 2010, 1). Erityisesti näistä syistä tutkimukseni suuntautuu suomalaisiin käytäntöihin ja siinä hyödynnetään nimenomaan suomalaista tutkimusta.

1.2 Keskeiset käsitteet

Opetusministeriön työryhmämuistiossa Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys määrittää keskeiset käsitteet (OPM 2005a). Kansallista viitekehystä (NQF) ei kuitenkaan ole tätä tekstiä kirjoitettaessa virallistettu, koska eduskunta ei ole käsitellyt järjestelmää koskevaa lakia. Lakiesitys tulee eduskuntaan alkuvuodesta 2013. (OKM – Ammattikorkeakouluja uudistetaan.) NQF:n määritelmät perustuvat eurooppalaisen tutkintojen viitekehyksen EQF:n suositukseen. Tutkintojen ja muun osaamisen kansallisessa viitekehyksessä (16 – 18) on seuraavat määritelmät:

Oppimistulos

Oppimistulos (engl. learning outcomes) on toteamus siitä, mitä oppija tietää, ymmärtää ja pystyy tekemään oppimisprosessin päätteeksi. Oppimistulokset määritellään tietoina, taitoina ja pätevyyksinä.

Osaaminen

Osaaminen on tietojen, taitojen ja pätevyyden yhdistelmä: henkilön laaja-alainen kyky hyödyntää tietoja, taitoja ja pätevyyttä työ- ja opintotilanteissa sekä yhteiskunnan jäsenenä.

Osaamistavoite

Osaamistavoite on toimivaltaisen elimen laatima kuvaus (esimerkiksi opetussuunnitelman peruste, tutkinnon peruste, opetussuunnitelma) siitä, mitä henkilöltä edellytetään, jotta hänen voidaan katsoa saavuttaneen vaadittava osaaminen. Ammatillisten perustutkintojen, ammattitutkintojen ja erikoisammattitutkintojen perusteissa käytetään vastaavassa merkityksessä käsitettä ammattitaitovaatimus.

Pätevyys

Pätevyys (engl. competence) on todistettu kyky käyttää tietoja, taitoja sekä henkilökohtaisia, sosiaalisia tai menetelmällisiä valmiuksia työ- ja opintotilanteissa sekä ammatilliseen ja henkilökohtaiseen kehitykseen. Eurooppalaisessa tutkintojen viitekehysessä pätevyyttä kuvataan vastuun ja itsenäisyyden perusteella.

Taito

Taito (engl. skills) on kyky soveltaa tietoja ja käyttää tietotaitoa tehtävien suorittamiseen ja ongelmien ratkaisuun. Eurooppalaisessa tutkintojen viitekehysessä taidot kuvataan kognitiivisina (loogisen, intuitiivisen ja luovan ajattelun käyttö) tai käytäntöön liittyvinä (kätevyys ja menetelmien, materiaalien ja työkalujen ja -välineiden käyttö).

Tieto

Tieto (engl. knowledge) tarkoittaa oppimalla tapahtuneiden asioiden omaksumisen tulosta. Tiedot muodostuvat työ- tai opintoalaan liittyvien faktojen, periaatteiden, teorioiden ja käytäntöjen kokonaisuudesta. Eurooppalaisessa tutkintojen viitekehysessä tiedot voivat olla teoria- tai faktatietoja tai molempia.

Tutkinto

Tutkinto (engl. qualification) on arviointi- ja tunnustamisprosessin virallinen tulos, joka saadaan, kun toimivaltainen elin vahvistaa, että henkilö on saavuttanut viranomaisen vahvistamat vaatimukset täyttävät oppimistulokset.

Yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen rehtorineuvostot ovat määritelleet ahotoinnin käsitteet (Arene 2009, 5 - 6) seuraavasti:

Hyväksilukeminen

Hyväksilukeminen tarkoittaa opintojen, harjoittelun, työkokemuksen tai osaamisen hyväksymistä osaksi suoritettavaa tutkintoa tai kurssia.

Korvaaminen

Korvaaminen on hyväksilukemisen muoto, jolla tarkoitetaan opintojen korvaamista muualla suoritetuilla, sisällöltään vastaavilla saman alan opinnoilla.

Sisällyttäminen

Sisällyttäminen on hyväksilukemisen muoto, jolla tarkoitetaan muualla suoritettujen opintojen liittämistä osaksi tutkintoa (esim. opintokokonaisuudet sivuaineina tai yksittäiset opinnot valinnaisina opintoina).

Tunnistaminen

Tunnistamista tulee tarkastella sekä opiskelijan että korkeakoulun näkökulmasta. Opiskelija pyrkii ymmärtämään eri tavoin hankkimaansa osaamista ja jäsentää sitä suhteessa osaamistavoitteisiin niin, että hän pystyy kuvaamaan ja osoittamaan osaamisensa. Korkeakoulu arvioi opiskelijan esittämän, hänen aiemmin hankkimansa osaamisen suhteessa osaamistavoitteisiin.

Tunnustaminen

Tunnustaminen tarkoittaa virallisen hyväksynnän antamista opiskelijan aiemmin hankkimalle osaamiselle.

1.3 Raportin rakenne

Tutkimus koostuu kahdesta pääosasta. Esiselvityksessä (tutkimuksen ensimmäisessä osassa) paneudun tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijoiden aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen (AHOT) sekä tämän seurannaisilmiöiden kuvaamiseen. Esiselvitys voidaan nähdä ikään kuin kuvaillevana esitutkimuksena varsinaiselle tutkimukselle, jossa osaamisen kehittymistä ja oppimisprosesseja tarkastellaan laaja-alaisemmin. Esiselvitys auttaa ymmärtämään koko tutkimuksen kontekstia. Varsinaisessa tutkimuksessa (toisessa osassa) paneudun syvällisemmin opintojen etenemiseen liittyviin ilmiöihin ja näiden syihin sekä teorian että empiirisen tutkimuksen pohjalta.

Tämän raportin ensimmäisessä luvussa on kuvattu tutkimuksen taustatekijöitä, ammattikorkeakoulujen syntyä, oppimiseen, osaamiseen ja ahotointiin liittyviä keskeisiä käsitteitä. Luvussa viitataan lyhyesti myös suosituksiin elinikäisen oppimisen edistämiseksi ja kuvaan raportin rakenteen. Luvussa kaksi kuvaan sekä eurooppalaista tutkintojen viitekehystä että Suomen korkeakoulu-

tutkintojen kansallista viitekehystä. Tässä yhteydessä kuvaan myös korkeakoulututkintojen jakoa ensimmäisen, toisen ja kolmannen syklin tutkintoihin, tutkintotavoitteiden perusteella tehtyä luokittelua, osaamisen keskeisiä käsitteitä ja kansallisessa viitekehyksessä kuvattuja vaatavuustasoja osaamismääritelmien.

Luvussa kolme kuvaan aluksi aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisen periaatteita ja viranomaiselta tulleita suosituksia, käsitteitä ja meneillään olevia kehittämishankkeita sekä ulkomaisia käytänteitä. Lisäksi kuvaan tietojenkäsittelyn koulutusta HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa ja erityisesti tietojenkäsittelyn aikuiskoulutusta. Luvussa kolme kuvaan myös aiemman osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (AHOT) ensin ammattikorkeakoululain ja sitten HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tutkintosäännön pohjalta. Seuraavaksi kuvaan tietojenkäsittelyn koulutusohjelmissa (Tiko) noudatettavia ahotoinnin periaatteita ja näiden periaatteiden konkreettista toteuttamista eri muodoissaan.

Luku neljä sisältää varsinaisen esiselvityksen (tutkimuksen osa 1). Luvussa neljä tutkin HAAGA-HELIA amk:n tietojenkäsittelyn aikuiskoulutuksessa syksyllä 2005 aloitetun opetussuunnitelman Tiko05:n mukaan vuonna 2007 aloittaneita opiskelijoita, nimenomaan AHOT-pisteitä saaneita opiskelijoita ja heidän menestymistään opinnoissaan. Luku neljä alkaa esiselvityskysymyksillä, rajauksella ja metodisilla perusvalinnoilla. Luvun lopussa on yhteenveto ja selvityksen pohjalta tehdyt päätelmät sekä tulosten luotettavuustarkastelu. Tämän osan lopuksi teen myös jatkotutkimusehdotuksen, jonka pohjalta käynnistyi varsinainen tutkimus.

Varsinainen tutkimus (osa 2) alkaa luvusta viisi. Tässä luvussa kuvaan tutkimustehtävän asettamisen, tutkimuskysymykset ja tutkimuksen rajauksen sekä tutkimusasetelman, metodologiset perusvalinnat ja tutkimuksen rakenteen. Luvussa kuusi kuvaan ammattilaisen osaamista: aluksi aikuiskoulutusta, ammattikorkeakoulua kouluttajana, aikuisuutta ja oppimista sekä työelämässä tarvittavaa osaamista, opintojen pitkittymistä ja keskeyttämistä. Seuraavaksi kuvaan yrittäjyyttä ja yritysikasvatusta sekä sisäistä yrittäjyyttä, itseohjautuvuutta ja psykologista omistajuutta. Luvussa 6.5 olen tehnyt yhteenvedon sisäisestä yrittäjyydestä ja sen sukulaiskäsitteistä itseohjautuvuus ja psykologinen omistajuus. Näistä olen laatinut kuvion 20, jossa yhteneväiset (samat) valmiudet osoittavat sen, kuinka käsitellyn teorian pohjalta sisäisessä yrittäjyydessä, itseohjautuvuudessa ja psykologisessa omistajuudessa on yhteisiä piirteitä. Kuviossa 20 esitettyjä yhteisiä valmiuksia kutsun teorioiden etukirjainten mukaan SIP-valmiuksiksi. Kuvio perustuu taulukossa 21 tehtyyn yhteenvetoon.

Luku 7 käsittää empiirisen tutkimuksen opintojen etenemisestä Tiko05-opetussuunnitelman voimassaoloaikana. Se sisältää määrälliset tiedot Tiko05:n mukaan opiskelleiden aikuisopiskelijoiden valmistumisista, valmistumisennusteista, opinnoissa etenemisestä, poissaoloista, eroamisista ja opintojen sujuvuuden ennako-odotuksista. Luvussa 7.5 kuvaan opiskelijoille tehdyn lomakehaastattelun (Webropol-kyselyn) tuloksineen. Luvussa 7.6 on tutkimuksen kvalitatiivinen osuus eli seitsemän opiskelijan haastattelut. Tämä osa alkaa haasta-

teltujen tapauskuvauksilla opinnoissa etenemisen virallisesta näkökulmasta ja jatkuu opinnoissa etenemisen reflektoinnilla, missä epävirallinen, piilossa ollut opiskelukäyttäytyminen tulee esiin. Opiskelijoiden etenemisen perusteella opiskelijat on jaettu kahteen ryhmään: ryhmään A kuuluvat 3 opiskelijaa, joiden opinnot ovat edenneet. Ryhmään B kuuluvat 4 opiskelijaa, joiden opinnot eivät ole edenneet. Haastattelujen tuloksin kautta opiskelijat on sijoitettu ominaisuuksiensa perusteella SIP-valmiuksiin erikseen sekä opinnoissaan hyvin edennyt ryhmä A että heikosti edennyt ryhmä B.

Luvussa 8 on tulosten yhteenveto ja johtopäätökset, luotettavuustarkastelu sekä pohdintaa tulosten merkityksestä ja soveltamisesta. Lopuksi olen tehnyt jatkotutkimusehdotuksia tutkimukseni pohjalta.

2 OPETUSJÄRJESTELMÄN VIITEKEHYS

2.1 Kansalaisten oikeudet Euroopan unionissa

Euroopan unionin kansalaisten perusoikeuksiin kuuluu neljä vapausastetta: tavaroiden, palvelujen, henkilöiden ja pääomien vapaa liikkuvuus. Jokaisella jäsenvaltion kansalaisella on oikeus olla opiskelijana toisessa jäsenvaltiossa. Tutkintojen tunnustaminen toisessa jäsenvaltiossa on kuitenkin ongelmana opiskelijoiden liikkuvuudelle. (Kansalaisten oikeudet EU:ssa.)

2.2 Eurooppalainen tutkintojen viitekehys

Eurooppalaisella tutkintojen viitekehyksellä (EQF, European Qualifications Framework) integroidaan eri maiden tutkintojärjestelmiä. Se tuli voimaan vuonna 2008 ja sen tavoitteena on, että Euroopan unionin jäsenmaat kuvaavat kansallisten tutkintojärjestelmiensä vastaavuudet vuoteen 2010 mennessä. Tutkintotodistuksissa tulee olla maininta lähimmästä EQF-tasosta vuoteen 2012 mennessä. EQF määrittelee kahdeksan niin sanottua viitetasoa, joita määritellään oppimistulosten kautta. Oppimistuloksella tarkoitetaan tällöin sitä, mitä opiskelijan tulee (tai tulisi) tietää, ymmärtää ja pystyä tekemään. EQF korostaa oppimistuloksia eikä niinkään opintojen pituutta. EQF:n tarkoituksena on edistää elinikäistä oppimista, siirrettävyyttä maasta toiseen sekä tutkintojen läpinäkyvyyttä. Nämä peruseriaatteet on yleisesti hyväksytty kaikissa Euroopan unionin jäsenmaissa. (EQF, 3 – 4.)

Jo vuonna 2004 Kööpenhaminassa kokoontuneet jäsenvaltioiden hallitusten edustajat olivat painottaneet joustavan ja selkeän eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten kehittämistä (EQF, 6). Vuoteen 2012 mennessä kaikissa viranomaisten myöntämässä tutkintotodistuksissa ja Europass-asiakirjoissa tulee olla maininta vastaavasta EQF-tasosta (EQF, 8).

EQF:ssä tiedot voivat olla joko teoria- tai faktatietoja tai molempia. Taidot kuvataan kognitiivisina ja käytäntöön liittyvinä. Pätevyys kuvataan vastuun ja itsenäisyyden perusteella. (EQF, 12 – 13.) Kognitiivisuus tarkoittaa tällöin loogisen, intuitiivisen ja luovan ajattelun käyttöä, käytäntö kätevyyttä, menetelmien ja materiaalien sekä tarvittavien välineiden käyttöä (EQF, 7). Tutkintojen ja muun osaamisen kansallisen viitekehysten (13 ja 14) mukaan:

EQF:ssä keskitytään siihen, mitä tietyn tutkinnon suorittanut henkilö tietää, ymmärtää ja pystyy tekemään oppimisprosessin päätteeksi. Viitekehyksellä on kaksi päätavoitetta: edistää kansalaisten liikkuvuutta maiden välillä ja helpottaa elinikäistä oppimista.

2.3 Suomen korkeakoulututkintojen viitekehys

Suomen koulutusjärjestelmä on ryhmitelty koulutusasteisiin: 1) yleissivistävä perusopetus, 2) toisen asteen koulutus: lukiokoulutus ja ammatillinen koulutus sekä 3) korkea-asteen koulutus: ammattikorkeakoulu- ja yliopistokoulutus. Ylemmän asteen koulutuksessa voi yleensä opiskella, kun on suorittanut alemman asteen opinnot. (HE 38/2012, 3.) Ammattikorkeakoululain (351/2003) 18 §:n 1 momentin mukaan:

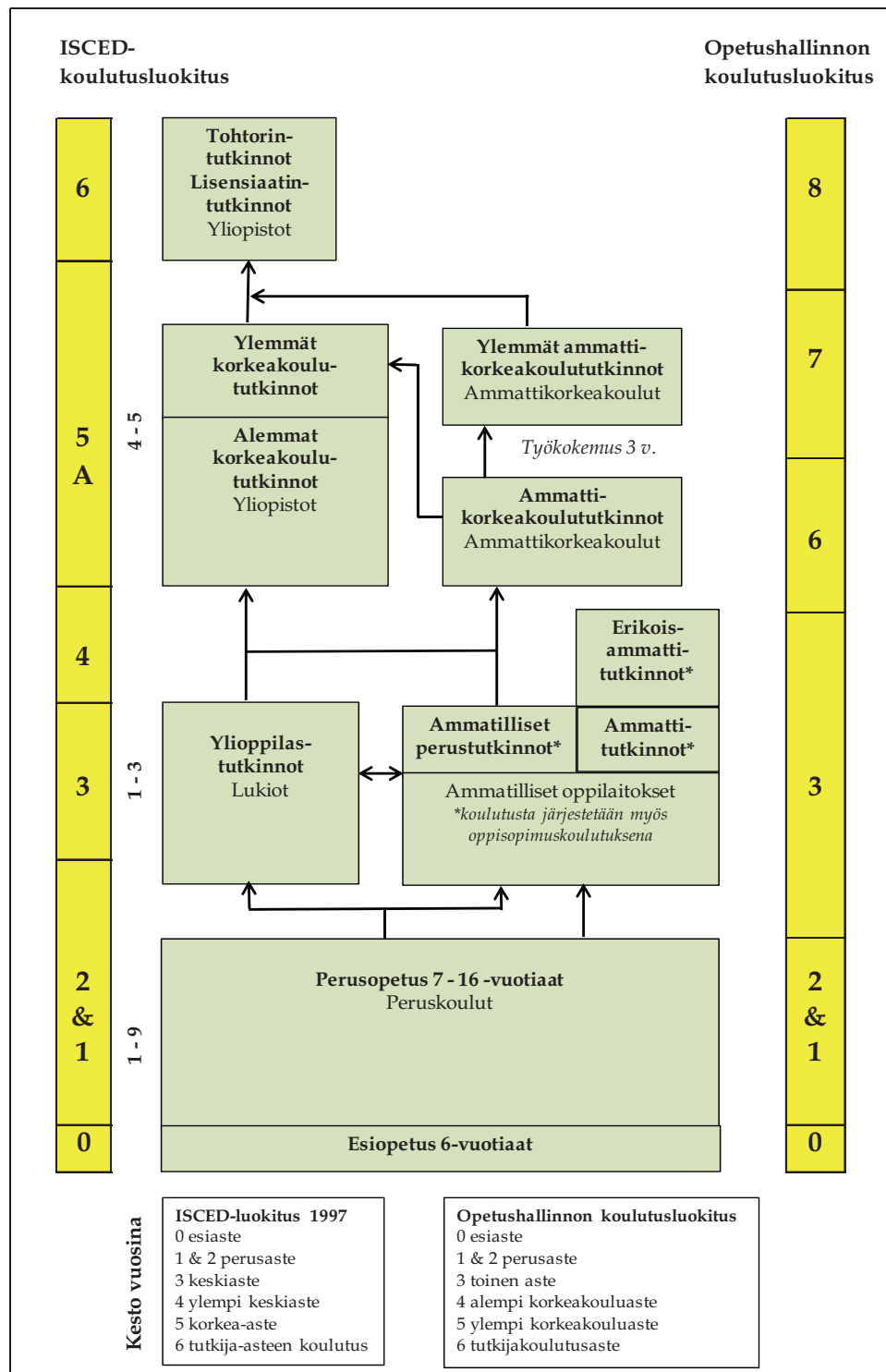
Ammattikorkeakoulussa voidaan suorittaa ammattikorkeakoulututkintoja ja ylempiä ammattikorkeakoulututkintoja.

Hallituksen esityksessä Eduskunnalle laiksi tutkintojen ja muun osaamisen viitekehuksesta (HE 38/2012, 6) määritellään:

Ammattikorkeakoulututkinnot ovat korkeakoulututkintoja ja ylempät ammattikorkeakoulututkinnot ylempiä korkeakoulututkintoja.

Suomessa suoritettavien korkeakoulututkintojen viitekehys helpottaa viestintää sekä osaamisesta että tutkintojen tavoitteista. Viitekehysten tavoitteena on yksinkertaistaa aiemmin suoritettujen opintojen hyväksilukemista. Sen tavoitteena on myös edistää elinikäistä oppimista. Viitekehysten toivotaan helpottavan suomalaisten tutkintojen tunnustamista ulkomailla. Konkreettisena apuvälineenä toimii tutkintotodistuksen liite (Diploma Supplement). (OPM 2005b, 9.)

ISCED (International Standard Classification of Education) on kansainvälinen koulutusluokitus (OPM 2005b, 15). Suomen tutkintojärjestelmä kuvataan kuviossa 1 ISCED-luokituksen mukaisesti (OKM - Koulutusjärjestelmä). Kuvion 1 opetus- ja tutkintolaatikoissa olevat luvut kuvaavat koulutuksen kesto- eli pituutta vuosina. Nuolet osoittavat jatko-opintomahdollisuuksia. Kuvio on päivitetty opetus- ja kulttuuriministeriön www-sivuilta vastaamaan vuonna 2012 vallinnutta tilannetta.

KUVIO 1 Suomen tutkintojärjestelmä (OKM - Koulutusjärjestelmä)

Luokittelun perustana tulisi olla koulutusohjelman sisältö. Koska tällainen luokittelu on vaikeaa, oppisisältöjen sijasta käytetään muita tapoja osoittaa vaatavuutta, mm. pohjakoulutusvaatimuksia, koulutuksen pituutta ja jatko-opintokelpoisuutta. (OPM 2005b, 16.) ISCED-luokitus on uudistettu vuoden 2011 lopulla. Taso 5A jaetaan tasoiksi 6 ja 7. Taso 6 tarkoittaa alempia korkeakoulututkintoja ja taso 7 ylempiä korkeakoulututkintoja. Suomessa Tilastokeskus ei ole vielä ottanut käyttöön uutta ISCED-luokitusta. (HE 38/2012, 13.)

Eurooppalaiseen tapaan Suomen korkeakoulututkinnot jaetaan ensimmäisen, toisen ja kolmannen syklin tutkintoihin. Kullekin tutkinnolle on määritelty lähtötasot. Se tarkoittaa vaadittavaa pohjakoulutusta, jotta opiskelija voisi tulla hyväksytyksi tutkintoon johtavaan koulutukseen. Opiskelijavalinnassa käytetään myös muita kriteereitä. Valintakokeilla ja haastatteluilla korkeakoulu asettaa hakijoita paremmuusjärjestykseen. Korkeakouluilla on kuitenkin mahdollisuus valita tutkintoa suorittamaan henkilö, jolta puuttuu riittävä muodollinen koulutus mutta jolla korkeakoulu katsoo olevan riittävät tiedot ja taidot. (OPM 2005b, 24.) Alempi korkeakoulututkinto, tasoltaan vastaava koulutus tai muulla tavoin hankittu valmius on pohjana ylempään korkeakoulututkintoon johtavaan koulutukseen (OPM 2005b, 18 - 19).

Profiililtaan korkeakoulututkinnot ovat akateemisesti suuntautuneita ja ammattikorkeakoulututkinnot ammatillisesti suuntautuneita. Lähtötasovaatimus 1. syklin alempiin tutkintoihin on sama: ”ylioppilastutkinto tai vähintään kolmivuotinen ammatillinen tutkinto, vastaava ulkomainen koulutus tai yliopiston tai ammattikorkeakoulun muutoin toteamat valmiudet.” (OPM 2005b, 26). Toisen syklin lähtötasovaatimus ylempissä korkeakoulututkinnoissa on ”soveltuva 1. syklin tutkinto, vastaava ulkomainen koulutus tai yliopiston muutoin asettamat riittävät valmiudet.” (OPM 2005b, 27). Ammattikorkeakoulut edellyttävät edellä mainitun lisäksi riittävää työkokemusta asianomaiselta alalta tutkinnon suorittamisen jälkeen (OPM 2005b, 27). Kolmannen syklin tohtorin tutkintoon lähtötaso on ”soveltuva ylempi korkeakoulututkinto, vastaava ulkomainen koulutus tai yliopiston muutoin toteamat riittävät valmiudet.” (OPM 2005b, 27). Jos opiskelijan aiempi koulutus ei sisällöltään vastaa suoritettavan tutkinnon vaatimuksia, korkeakoulu voi vaatia täydentäviä opintoja. (OPM 2005b, 25.)

Hallituksen esitys 38/2012 laiksi tutkintojen ja muun osaamisen viitekehystä pohjautuu muun muassa opetusministeriön työryhmämuistioon 2005:4 Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys. Korkeakoulututkintojen viitekehys kuvaa Suomen korkeakoulututkinnot oppimistavoitteiden perusteella luokiteltuna (OPM 2005a, 28 - 29). Osaaminen on jaettu kolmeen osa-alueeseen: tiedot (englanniksi knowledge), taidot (engl. skills) ja kompetenssit (engl. competences). Tiedot jaetaan vielä kahteen osaan: laajuus (engl. breadth) ja syvyys (engl. depth). Taitoihin kuuluvat kieli- ja viestintätaidot (engl. language and communication skills). Kompetenssit jakautuvat kolmeen osa-alueeseen: kognitiiviset kompetenssit (engl. cognitive competences), työelämässä vaadittavat kompetenssit (engl. professional competences) ja eettiset kompetenssit (engl. ethical competences). Taulukossa 1 on käytetty edellä esitel-

tyä jaottelua. ”Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneen hankkimat tiedot perustuvat työelämän ja sen kehittämisen vaatimuksiin sekä tutkimus- ja kehittämistoimintaan tai taiteellisiin lähtökohtiin” (OPM 2005b, 28).

TAULUKKO 1 Suomen ammattikorkeakoulututkinnot oppimistulosten ja tutkintota-voitteiden perusteella luokiteltuna (OPM 2005b, 27 – 28)

		Ammattikorkeakoulututkinto	Ylempi ammattikorkeakoulututkinto
TIEDOT (knowledge)	Laajuus (breadth)	Oman ammattialan laaja-alaiset perustiedot.	Ensimmäisen syklin tutkintoa oleellisesti laajentavat ammatilliset tiedot.
	Syvyys (depth)	Yleiskuva ammatillisen tehtävälleen asemasta ja merkityksestä yhteiskunnassa, työelämässä ja kansainvälisessä toimintaympäristössä.	Syvällinen kuva ja tietämys asiantuntijuusalueen asemasta ja merkityksestä yhteiskunnassa, työelämässä ja kansainvälisessä toimintaympäristössä. Ensimmäisen syklin tutkintoa syvällisemmät tiedot asiantuntijuusalueen käsitteistä, työ- sekä tutkimus- ja kehittämismenetelmistä.
TAIDOT (skills)	Kieli- ja viestintätaidot (language and communication skills)	Yhden kotimaisen kielen erinomainen ja toisen tyydyttävä taito sekä vähintään yhden vieraan kielen sellainen suullinen ja kirjallinen taito, joka on tarpeen ammatin harjoittamisen ja ammatillisen kehityksen kannalta.	Yhden kotimaisen kielen erinomainen ja toisen tyydyttävä taito sekä vähintään yhden vieraan kielen hyvä suullinen ja kirjallinen taito.
KOMPETENSSIT (competencies)	Kognitiiviset kompetenssit (cognitive competences)	Valmius soveltaa oman alan tutkimustietoa ja työtapoja uusiin ja muuttuviin tilanteisiin tai taiteellisen työn edellyttämät tiedolliset ja taidolliset valmiudet.	Valmiudet oman alan tutkitun tiedon ja menetelmien soveltamiseen uusissa ja muuttuvissa tilanteissa tai valmius itsenäiseen vaativaan taiteelliseen työhön.
	Työelämässä vaadittavat kompetenssit (professional competences)	Kyky soveltaa tietoja ja taitoja työelämässä ja työskennellä itsenäisesti alan asiantuntijatehtävissä tai yrittäjänä sekä osallistua työyhteisön kehittämiseen.	Kyky soveltaa tietoja ja taitoja työelämässä ja työskennellä itsenäisesti vaativissa kehittämis- ja asiantuntijatehtävissä tai yrittäjänä sekä osallistua työyhteisön kehittämisen koordinointiin ja johtamiseen.
	Eettiset kompetenssit (ethical competences)	Kyky huomioda eettiset näkökulmat ja toimia näiden mukaan.	Monimutkaisten eettisten kysymysten ymmärrys ja kyky toimia eettisesti.

2.4 Kansallinen tutkintojen viitekehys

Kansallinen viitekehysten (engl. National Qualifications Framework, NQF) avulla tutkinnot sijoitetaan eurooppalaisen tutkintojen viitekehysten EQF-tasolle. Tutkintojen kuvaaminen ja luokittelu tapahtuu osaamisen kautta. Tähtävänä on edistää myös aiemmin hankitun osaamisen tunnustamista sekä elinikäistä oppimista. (OPM 2005a, 16.) Tutkintotodistuksessa kuvataan, mille EQF:n tasolle suoritettu tutkinto sijoittuu (OPM 2005a, 22). Tutkintojen ja muun osaamisen kansallisen viitekehysten (OPM 2005a, 22 - 23) mukaan:

Suomen koulujärjestelmässä ei ole varsinaista tasoluokitusta, vaan tutkintojen keskinäiset suhteet käyvät ilmi siitä, että yleensä alemman asteen opinnot antavat oikeuden opiskella ylemmän asteen koulutuksessa.

Ammatilliseen peruskoulutukseen tai lukioon, toisen asteen koulutukseen, voi hakea perusopetuksen jälkeen. Perustutkinnon laajuus on 120 opintoviikkoa. Ammattitaidon hankkimistavasta riippumatta ammatillisen perustutkinnon voi suorittaa näyttötutkintona. Ammattitaidon saavuttamisen edellyttämät tiedot ja taidot osoitetaan perustutkinnossa, ammattityöntekijältä edellytetty ammattitaito ammattitutkinnossa ja alan vaativimpien työtehtävien hallinta erikoisammattitutkinnossa. Tutkintotoimikunta myöntää tutkintotodistuksen. Nämä tutkinnot suorittanut voidaan ottaa opiskelijaksi ammattikorkeakoulututkintoon johtaviin opintoihin. (OPM 2005a, 23 - 25.)

Ylioppilastutkinnon suorittanut on kelpoinen ammattikorkeakoulu- ja yliopisto-opintoihin. Lukion oppimäärän suorittanut, mutta ei ylioppilastutkintoa, voidaan ottaa opiskelemaan ammattikorkeakoulututkintoa. Opintojen lisäksi ammattikorkeakouluopiskelijan on suoritettava työharjoittelu tietojensa ja taitojensa soveltamiseksi alan keskeisissä työtehtävissä. Opiskelijan on myös tehtävä opinnäytetyö, jolla hän osoittaa valmiuksiaan soveltaa ammattiopinnoissaan oppimaansa käytännön asiantuntijatehtävässä. Opintojen tähtävänä on antaa myös valmiudet elinikäiseen oppimiseen (OPM 2005a, 24 ja 26 - 27).

Ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa opiskelija suorittaa syventäviä ammattiopintoja, vapaasti valittavia opintoja ja opinnäytetyön. Syventävissä opinnoissa perehdytään projektin johtamiseen sekä tutkimus- ja kehittämistyöhön. Työelämän ongelmien ratkaisukykyä ja valmiutta itsenäiseen vaatimaan asiantuntijatyöhön osoitetaan opinnäytetyössä. Ylempää ammattikorkeakoulututkintoa opiskelemaan on kelpoinen, jos on suorittanut soveltuvan alemman korkeakoulututkinnon ja työskennellyt vähintään kolme vuotta asianomaisella alalla tutkintonsa jälkeen. (OPM 2005a, 27.)

Suomen kansallinen viitekehys perustuu EQF:n pohjalle. Kuviossa 1 esitettyjä kahdeksan tason kuvauksia on täsmennetty. Ne ovat kuitenkin varsin yleisiä. Kuvauksissa käytetään otsikossa "osaaminen"-sanaa. (OPM 2005a, 39.) Viitekehysten tason kuusi tutkinnot, ammattikorkeakoulututkinnot ja alemmat korkeakoulututkinnot, kuuluvat syklijäattelun mukaisesti ensimmäiseen sykliin. Tason seitsemän ylemmät korkeakoulututkinnot ja ammattikorkeakoulututkin-

not kuuluvat toiseen sykliin. Tason kahdeksan tieteelliset, taiteelliset ja ammatilliset jatkotutkinnot, esimerkiksi lisensiaatin ja tohtorin tutkinnot, kuuluvat kolmanteen sykliin. (OPM 2005a, 40.) Viitekehykseen ei ole sijoitettu tutkintojärjestelmästä poistuneita tutkintoja (OPM 2005a, 45).

Hallituksen esityksessä 38/2012 ”Ehdotetaan säädettäväksi laki tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksestä.” Siinä tutkinnot sijoitellaan kahdeksalle vaativuustasolle. Lain oli tarkoitus tulla voimaan heti vuoden 2013 alussa. (HE 38/2012, 1.) Lakiehdotuksen liitteenä on asetuseräluonnos tutkintojen viitekehyksestä. Asetuseräluonnoksessa esitettyjä sijoittumisia vaativuustasoille neljä – seitsemän sekä vastaavia osaamiskuvauksia on esitetty liitteen 1 taulukossa.

Uusi yliopistolaki (558/2009) tuli voimaan 1.1.2010. Lain 1 luvun 2 §:n 1 momentissa säädetään yliopiston tehtävä seuraavasti:

Yliopistojen tehtävänä on edistää vapaata tutkimusta sekä tieteellistä ja taiteellista sivistystä, antaa tutkimukseen perustuvaa ylintä opetusta sekä kasvattaa opiskelijoita palvelemaan isänmaata ja ihmiskuntaa. Tehtäviään hoitaessaan yliopistojen tulee edistää elinikäistä oppimista, toimia vuorovaikutuksessa muun yhteiskunnan kanssa sekä edistää tutkimustulosten ja taiteellisen toiminnan yhteiskunnallista vaikuttavuutta.

Ammattikorkeakoululain (351/2003) mukaan ammattikorkeakoulujen tehtävänä on antaa työelämän ja sen vaatimuksiin perustuvaa korkeakouluopetusta ammatillisiin asiantuntijatehtäviin (OPM 2005b, 19). Vuoden 2005 alussa voimaan tullut valtioneuvoston asetus (497/2004) määritteli muun muassa opintojen laajuutta. Opintoviikkojen sijasta opintojen mitoitusta perustuu opintopisteisiin. Opintojaksot on pisteytettävä niiden edellyttämän työmäärän mukaan. Keskimäärin 1600 tunnin työpanos vastaa yhden lukuvuoden opintoja ja 60:ta opintopistettä. (OPM 2005b, 20.) Se tarkoittaa laskennallisesti opiskelijan työnä keskimäärin 26,7 tunnin panostusta yhtä opintopistettä kohden.

Niin sanottuun Bolognan prosessiin liittyen Euroopan unioni on rahoittanut projekteja, jotka ovat luoneet pohjaa kansallisille tutkintojen viitekehyksille. Tuning-projektissa tehtiin koulutusalojen tutkintojen ydinainesanalyyskejä ja määriteltiin koulutusalojen oppimistuloksia. Oppimistulosten avulla määritellään minimivaatimukset ja kuvataan, mitä opiskelijan odotetaan tai oletetaan tietävän, ymmärtävän tai pystyvän tekemään opintojensa päätyttyä. (OPM 2005b, 12.)

3 AIEMMIN HANKITUN OSAAMISEN TUNNUSTAMINEN

3.1 Osaamisen tunnustamisen periaatteita

Oppilaitosten tiukka suhtautuminen opiskeluun on muutamassa vuosikymmenessä muuttunut. Ammattikorkeakoulut ovat sallineet osan opinnoista suoritettavaksi ulkomailla ja itsenäisten kurssivalintojen tekemisen. (Kurtakko ym. 1996, 7.) Opetusministeriön työryhmä (OPM 2007, 11) kuvaili osaamisen tunnustamisessa vallitsevaa tilannetta seuraavasti:

Valtioneuvoston asetus ammattikorkeakouluista (352/2003) ja valtioneuvoston asetus yliopistojen tutkinnoista (794/2004) mahdollistavat aiemmin hankitun osaamisen entistä joustavamman hyväksilukemisen. Opiskelija saa tutkintoa suorittaessaan hyväksilukea muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa tai muussa oppilaitoksessa suorittamia opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Yliopistojen tutkintoa koskevassa asetuksessa todetaan lisäksi, että myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella voi hyväksilukea tutkintoon kuuluvia opintoja.

Opetusministeriön työryhmä (OPM 2007, 11 - 12) kuvaili tarvetta osaamisen tunnustamiselle seuraavasti:

Aiemmin hankitun osaamisen tunnustamisesta on hyötyä yksilölle, korkeakoululle, työnantajalle ja koko yhteiskunnalle. Yksilön kannalta on hyödyllistä oppia arvioimaan omaa osaamistaan ja saada osaamisensa tunnustettua. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen voi helpottaa opiskelemaan pääsyä ja koulutuksellisten päällekkäisyyksien välttämisen vuoksi säästää koulutukseen käytettyä kokonaisaikaa. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen voi myös motivoida opiskeluun ja elinikäiseen oppimiseen.

Saranpää on myös kirjannut osaamisen tunnustamisen nopeuttavan opintoja. Osaamisen tunnustamisella on mahdollista säästää rahaa ja osaamisen tunnustaminen vähentää opintojen keskeyttämistä (Saranpää ja TUNNE5-työryhmä 2009, 11 - 13).

Ahotoinnista uskotaan korkeakouluille syntyvän hyötyjä motivoituneiden opiskelijoiden muodossa. Elinikäiseen oppimiseen on varauduttava. Osaamista on jatkuvasti päivitettävä. Osaamista syntyy muussakin kuin muodollisessa koulutuksessa. Samoin elinikäisen oppimisen politiikassa on tärkeää aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen. Eurooppalaisen koulutusalueen muodostuminen on Euroopan unionissa vuonna 1998 käynnistyneen Bolognan prosessin ensisijainen tavoite. Tärkeitä kohteita ovat ulkomailla suoritettujen tunnustamisprosessin ja aiempien opintojen sekä epävirallisessa oppimisessä tapahtuneen oppimisen tunnustamisen kehittäminen. (OPM 2007, 12.) Opetusministeriön työryhmä on määritellyt ulkomailla suoritettavaa tunnustamisprosessia helpottaviksi tutkintotodistuksen liitteet Diploma Supplementin ja Europassin (OPM 2007, 21).

3.1.1 Oppimisesta osaamiseen

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tutkintojen ja muun osaamisen viitekehksestä (38/2012, 3) linjaa periaatteita:

Elinikäisen oppimisen periaatteen toteuttamiseksi on tärkeää, että tiedot ja taidot saadaan näkyviksi ja eri tavoin hankittu osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan. Tutkintojen osaamisperusteista määrittelyä edistetään sekä aiemmin ja muualla opitun tunnustaminen ja tunnustaminen otetaan osaksi kaikkea koulutusta perusasteelta aikuiskoulutukseen.

Suomen yliopistojen rehtorineuvosto ja ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto linjasivat suositeltavia toimintatapoja maaliskuussa 2009 julkaistussa raportissaan Oppimisesta osaamiseen: Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen. Rehtorineuvostojen peruslähtökohdissa määritellään (Arene 2009, 2) valtakunnallisiksi käytänteiksi ja mekanismeiksi, että korkeakoulututkinto ei voi olla näyttötutkinto ja tutkinnon tulee muodostaa selkeä kokonaisuus (sitä ei tulisi koota yksittäisistä, hajanaisista moduuleista). Lisäksi toisen korkeakoulun tekemät arviot tulee hyväksyä sellaisenaan.

Osaamislähtöinen ajattelu on perustana aiemmin hankitun osaamisen tunnustamiselle ja tunnustamiselle. Osaaminen on voinut syntyä muodollisessa koulutuksessa, arkioppimisen kautta tai työelämässä. Joustavat opintopolut korostuvat osaamisperustaisessa ajattelussa. (Arene 2009, 4.) Osaamislähtöisyys edellyttää osaamistavoitteiden määrittelyä. Oppimista ja osaamista tulisi tunnustaa, ei opintojaksosuurittamista. Osaamislähtöisyyden korostuessa tunnustamisen tulisi koskea oppimista ja osaamista, ei suoritusta. Se edellyttää osaamistavoitteiden määrittämistä. (Arene 2009, 5.) Tunnustaminen ja tunnustaminen tulee huomioida jo opetussuunnitelmaa suunniteltaessa. AHOT-menettelyjä on jälkikäteen hankala sovittaa opetussuunnitelmaan, jota ei ole rakennettu osaamistavoitteisesti. Toisen asteen ammatillisen koulutuksen tapaista raskasta näyttöjärjestelmää ei pidä rakentaa, mutta osaamisen näyttöihin tulee tehdä menettelytavat. (Arene 2009, 11.) Sellaista, minkä jo osaa, ei tarvitse opiskella uudelleen (Arene 2009, 15). Vastuullinen opettaja voi tehdä päätökset yksittäisestä opintojaksosta tai opintojaksos osasta (Arene 2009, 3 ja 20). Ala-

kohtaiset erot sallitaan korvattavien opintopisteiden määrässä, aiemmin hankitun osaamisen vanhenemisessa sekä työssä hankitun osaamisen tunnustamisessa ja tunnustamisessa (Arene 2009, 3).

Rehtorineuvostot ennakoivat elinikäisen oppimisen tarpeiden kasvavan. Muun muassa korkeakouluopintonsa aiemmin keskeyttäneet tulevat hakemaan täydennyskoulutusta ja parantamaan työelämävalmiuksiaan. Heillä on tarvetta myös työelämässä hankitun osaamisen tunnustamiseen ja tunnustamiseen. AHOT-tarpeiden oletetaan kasvavan. (Arene 2009, 6.) Lisäksi ministeriö on linjannut, että ”kaikilla koulutussektoreilla asetetaan tavoitteeksi koulutusaikojen lyhentäminen edelleen. AHOT-menettelyt voivat vaikuttaa opintojen läpäisyyn ja opintoaikoihin.” (Arene 2009, 9.) Rehtorineuvostojen käsityksen mukaan (Arene 2009, 10) tunnustamisesta ja tunnustamisesta on seuraavat edut opiskelijalle, korkeakoululle ja työelämälle:

Hyödyt opiskelijalle: 1) Yksilöllinen opiskeluprosessi, 2) Motivaation kasvu päällekkäisen työn välttämisen myötä, 3) Opiskeluajan lyheneminen, 4) Oman osaamisen tiedostamisen vahvistuminen ja 5) Päällekkäisen opiskelun poistuminen.

Hyödyt korkeakoululle: 1) Resurssien säästymisen päällekkäisten opintojen vähentämisen myötä, 2) Yhteistyön lisääntyminen korkeakoulun sisällä sekä ulkopuolelle, 3) Kansainvälisten valmiuksien paraneminen, 4) Kilpailukykyyn paraneminen, 5) Laatutietoisuuden lisääntyminen, 6) Opiskelijapotentiaalin laajeneminen ja 7) Työelämäyhteistyön ja työelämän tarpeisiin vastaamisen vahvistuminen.

Hyödyt työelämälle: 1) Yhteistyö korkeakoulujen kanssa vahvistuu, 2) Työn ja opiskelun vuorottelu työssä tarvittavan osaamisen varmistamiseksi lisääntyy, 3) Työssä hankittu osaaminen ”virallistuu” (tunnustetaan osaksi opiskelua), 4) Tietoisuus korkeakouluopiskelun tuottamasta osaamisesta lisääntyy ja 5) Yhtenäiset menettelyt varmistavat, että työelämä voi luottaa korkeakoulujen antamien tutkintojen ja osaamisen yhtenäiseen laatuun AHOT-menettelyjen yleistyessään.

Aivan ongelmattomana AHOT-menettelyjen kehittämistä ei nähdä. Erityisen hidastavia tekijöitä ovat opetushenkilöstön ja opetushallinnon henkilöstön töiden lisääntyminen. Opetukseen tulee uusia pedagogisia haasteita ja opiskelijoiden yhdenmukainen kohtelu sekä oikeusturva on varmistettava. Työelämän ja arkioppimisen tuottaman osaamisen arviointi on selvästi hankalampaa kuin muodollisen koulutuksessa hankitun osaamisen arviointi. Tutkinnon laadusta on myös pidettävä huolta. Ahotointi ei saa johtaa opintosuoritusten ”alennusmyyntiin”. (Arene 2009, 10.)

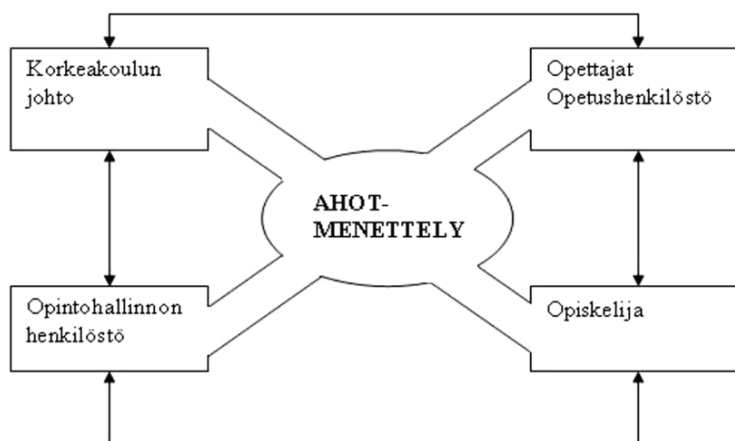
Avainasemassa on opetussuunnitelmien osaamistavoitteisuus. ”Korkeakouluihin ei tule rakentaa toisen asteen ammatillisen koulutuksen tyyppistä raskasta ja runsaasti resursseja vaativaa näyttöjärjestelmää.” (Arene 2009, 11.) Rehtorineuvostoilla oli neljä koulutusalaakohtaista työryhmää, joiden kaikkien hyväksymä periaate oli, että osaamisen tunnustaminen ja tunnustaminen tulee tehdä suhteessa tutkinnolle asetettuihin osaamistavoitteisiin ja opiskelijoita tulee ohjata tekemään tutkintonsa valmiiksi (Arene 2009, 14).

Rehtorineuvostot (Arene 2009, 15 – 16) kirjasivat seuraavat periaatteet:

A. Samantasaisen tutkinnon suorittamisessa oman korkeakoulusektorin sisällä tunnustamisen lähtökohtia ovat: 1) Toisessa saman alan korkeakoulussa suoritettujen opintojen tunnustetaan samassa laajuudessa kuin omassakin korkeakoulussa suoritettujen opintojen. 2) Tutkinnossa suoritettujen yleisopinnot tunnustetaan koko laajuudessaan. 3) Muu tunnustamisen laajuus riippuu alojen keskinäisestä läheisyydestä. Tältä osin päädytään yksilökohtaiseen tarkasteluun HOPSin laadinnan yhteydessä.

B. Samantasaisen saman alan tutkinnon suorittamisessa toisessa korkeakoulusektorissa tunnustamisen lähtökohtana on, että tutkinnon yleisopinnot lisäksi saman alan perusopinnot tulee pääsääntöisesti tunnustaa sellaisenaan.

Ahot kuuluu omalta osaltaan opinahjon pedagogiseen strategiaan ja laatustrategiaan. Henkilöstö tarvitsee myös koulutusta AHOT-menettelyihin. AHOT-toiminta tulee saattaa osaksi normaalia toimintaa. AHOT-menettelyihin osallistuvat on kuvattu kuviossa 3. (Arene 2009, 19.)

KUVIO 2 AHOT-menettelyihin osallistuvat (Arene 2009, 19)

Rehtorineuvostoilla oli koulutusaloittaisia työryhmiä neljä: kauppa, tekniikka, sosiaali- ja terveysala. Tietojenkäsittelyn koulutus on lähinnä kaupan alaa, osin myös tekniikkaa. Kaupan alan koulutusaloittaisiin suosituksiin (Arene 2009, liite 1) on kirjattu, että tutkinnot eivät vanhene. Osaaminen voi kyllä vanheta, ja työkokemus korvaa lähinnä tutkintoon liittyvää työharjoittelua. Lisäksi hyväksilukeminen suoritetaan raportoinnin perusteella (vertaamalla vaadittavaan osaamiseen). Omassa korkeakoulussa on tehtävä vähintään yhden vuoden opinnot ja opinnäytetyö.

Rehtorineuvostot kirjasivat raportissaan 21 suositusta, joista seuraavassa on esitetty muutamia: AHOT-menettelyjä sovelletaan vain opiskelijaksi otettuihin (Arene 2009, 22). Perusteet ja käytännöt ovat julkisia (Arene 2009, 25). Hakeminen on vapaaehtoista (Arene 2009, 25). Tunnustetusta suorituksesta mer-

kitään opintorekisteriin alkuperäinen suorituspaikka, suoritusaike ja annettu arvosana (Arene 2009, 23). Uudelleenarviointia ei pääsääntöisesti tehdä (Arene 2009, 22). ”Ammattikorkeakouluissa tarvitaan työelämässä hankitun osaamisen arviointikäytänteitä” (Arene 2009, 27).

3.1.2 AHOT-kehittämishankkeita

HAAGA-HELIA ammatillisen opettajakorkeakoulun TUNNE-kehittämishankkeessa vuosina 2007 – 2009 kehitettiin osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen hyviä käytäntöjä ammattikorkeakouluopinnoissa (TUNNE). Hankkeen aikana järjestettiin ”Aiemman hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen” – erikoistumisopinnot (30 opintopistettä). Opintojen projektitoista ovat Haltia ja Jaakkola (2009) toimittaneet julkaisun ”Osaaminen esiin – näkökulmia tunnistamiseen ja tunnustamiseen.” Hankkeen jatkeena syntyi malleja aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseksi ja tunnustamiseksi. Malleja on julkaistu Saranpään ja TUNNE5-työryhmä (2009) toimittamassa teoksessa ”Osaamisen tunnistaminen – työkirja ammattikorkeakouluille”.

”AHOT korkeakouluissa” on yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen yhteinen hanke aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen. Hanke käynnistyi syksyllä 2009. Hanketta rahoittavat Euroopan sosiaalirahasto ja Länsi-Suomen lääninhallitus sekä Turun yliopisto ja HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu. Hankkeen keskeinen osa on koulutusalaakohtainen yhteistyö ja koulutusalaakohtaisten AHOT-käytänteiden kehittäminen yliopistoille ja ammattikorkeakouluille. Koulutusalaakohtaiset ryhmät aloittivat työskentelynsä keuhällä 2010. (AHOT korkeakouluissa.) Parhaiden käytänteiden vakiinnuttamiseksi Suomeen hankkeen järjestämissä seminaareissa vierailivat useat ulkomaalaiset AHOT-käytänteiden kehittäjät. Hankkeen aikana tuli selväksi myös se, että vaikka AHOT-käytänteitä kehitetään innokkaasti useissa Euroopan maissa, ei ahotin hyödyllisyyttä ole missään tutkittu.

Toimin AHOT korkeakouluissa -hankkeessa luonnontieteiden ja luonnonvara-alan työryhmän puheenjohtajana. Työryhmän lokakuun lopussa 2011 julkaisemat AHOT-suositukset on esitetty tämän tutkimuksen liitteessä 2. Hankkeen yksi kantavista ajatuksista on se, että AHOT on tärkeä osa elinikäistä oppimista (AHOT korkeakouluissa). AHOT korkeakouluissa -hanke on syksyllä 2012 työstänyt käsikirjaa AHOT-suosituksista ja menetelmistä. Tämä Tunnista osaaminen -käsikirja sisältää muun muassa edellä mainitun luonnontieteiden ja luonnonvara-alan suosituksen. Käsikirja julkistetaan vuonna 2013.

3.1.3 Ulkomaisia käytänteitä

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta, AHOTista käytetään seuraavia lähes samaa tarkoittavia käsitteitä:

Validering, Reel kompetens, Realkompetanse, Realkompetence, RPL:
 Recognition of Prior Learning, APL: Accreditation of Prior Learning,
 APEL: Accreditation of Prior Experimental Learning, PLAR: Prior Learn-

ing Assessment and Recognition, VAE: Validation des Acquis de l'Expérience, VAP : Validation des Acquis Professionnels, WBL: Work-Based Learning.

Opetusministeriö (2007) on selvittänyt aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen käytäntöjä eräissä Euroopan maissa. Useissa maissa ahointi korkeakouluissa on uusi kehittämiskohde. Arkioppimisen, epävirallisen oppimisen tai työssä opitun tunnistamisesta on erityisen vähän kokemusta. Esiin on noussut huomion kiinnittäminen oppimistuloksiin. (OPM 2007, 32.) Esimerkiksi Englannissa ja Skotlannissa opiskelijan aiemmin hankkimaa osaamista peilataan APEL-käytännöissä (Accreditation of Prior Experiential Learning) viitekehyyksessä asetettuja tavoitteita vasten. Käytänteitä on kehitetty myös Belgiassa, Irlannissa, Norjassa ja Virossa. Koko tutkinnon voi suorittaa Ranskassa APEL-menettelyillä. (OPM 2007, 32 – 33.)

Ranskassa kaikilla, jotka ovat olleet töissä vähintään 3 vuotta, on oikeus hakea osaamisensa hyväksymistä oppilaitoksissa. Tämä koskee kaikenlaisia tutkintoja ja näiden osia. Lainsäädännössä käytetään termejä Validation des Acquis de l'Expérience (VAE) ja Validation des Acquis Professionnels (VAP). Oppilaitokseen jätetyn hakemuksen käsittelee jury, joka myös haastattelee hakijan. Hakuprosessin aloittamiseksi hakijalla on oikeus saada kolme päivää palkallista virkavapaata. Prosessi saattaa kestää kuukausia. Ranskalaiset yliopistot käsittelevät vuonna 2003 19 960 hakemusta. Hakijoista 14 930:lle myönnettiin tutkinto tai hänet ohjattiin WBL-polkuun (Work-Based Learning). Työnantajat saavat lisäksi tuntuvia etuja valtiolta, kun antavat työntekijöilleen tällaisen kehittämismahdollisuuden. (OPM 2007, 33.)

Englannissa ja Skotlannissa käytetyin APEL-menettely on Portfolio-menettely. Opiskelijaa voidaan pyytää myös refleктоimaan osaamistaan, kertomaan elämäntarinansa tai tekemään kirjallinen tehtävä kurssin sijasta. Prosessi voi kestää kuukausia. APEL-käsittelystä peritään oppilaitoskohtainen maksu. Yliopistot korvaavat näin enintään puolet – kaksi kolmasosaa tutkinnosta. Skotlannissa APEListä käytetään termiä Recognition of Prior Learning (RPL). (OPM 2007, 33 – 34.) Irlannissa APEL-käytännöt vaihtelevat tai puuttuvat kokonaan. Enimmillään korvataan puolet koulutusohjelmasta. Irlannissa katsotaan APEL-lin lisäävän opintojen joustavuutta ja lyhentävän aikuisopiskelijoilla opiskeluaikaa. (OPM 2007, 35.)

Ruotsissa käytetty termi on reel kompetens, Norjassa realkompetanse ja Tanskassa realkompetence. Kokemusta näissä maissa on erityisesti toisen asteen koulutuksessa ja opiskelijavalinnoissa. (OPM 2007, 36.) Virossa APEL-käytäntöjä on käytössä korkeakoulujen opiskelijavalintojen yhteydessä. Korkeakoulujen hallinnolliset yksiköt hoitavat APEL-toimintoja. Osaaminen ja työkokemus tulee osoittaa dokumenteilla. (OPM 2007, 37.)

AHOT korkeakouluissa -hanke on järjestänyt vuosina 2010 – 2012 useita kehittämisseminaareja, joissa on jaettu tietoa vallalla olevista ulkomaisista AHOT-käytännöistä. Näiden seminaarien aineistot ovat luettavissa projektin tiedotussivustoilta: www.ahot.utu.fi.

3.1.4 AHOT-yhteenveto ja pohdintaa

AHOT on ajankohtainen ja uusi, outo ilmiö, niin sanottu ”kuuma peruna”, jonka uskotaan ratkaisevan monia opiskeluun liittyviä ongelmia. Edellä esillä olleessa opetusministeriön työryhmäraportissa 2007/4 ja ARENE ry:n työryhmäraportissa vuodelta 2009 sekä HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun TUNNE-projektin loppuraportissa ja Turun yliopiston koulutus- ja kehittämiskeskuksen Brahean vuosina 2009 - 2013 koordinoimassa AHOT korkeakouluissa – hankkeessa on pyritty luomaan sekä linjauksia että käytännön toimintaohjeita ahotoinnin suorittamiseksi. Virallisin linjaus on tehty uudessa lakiesityksessä, jonka yleisperusteluissa määritellään, että ”aiemmin ja muualla opitun tunnistaminen ja tunnustaminen otetaan osaksi kaikkea koulutusta perusasteelta aikuiskoulutukseen” (HE 38/2012, 3).

”Osaamislähtöisessä opiskelussa lähtökohtana on, ettei opiskelijaa ole syytä vaatia suorittamaan uudelleen sellaisia opintoja, joiden osaamistavoitteet hän voi osoittaa hallitsevansa korkeakoulun määrittelemällä tavalla” (Tunnista osaaminen 2013, 5). Aiempi oppilaitoksissa tapahtunut opiskelu ja oppiminen (formaali oppiminen) voidaan ahotoida heti ammattikorkeakouluopintojen alussa. Opetussuunnitelmista löytyy vieläkin perinteisiä aineita kuten viestintä, englanti, ruotsin kieli, matematiikka ja niin edespäin. Jos näitä opintosuorituksia on löytynyt aiemmista todistuksista, on suoritusten ahotointiin voitu helposti mennä. Jos taas osaamisen hankkiminen on tapahtunut epävirallisena oppimisena (non-formaali oppiminen) esimerkiksi työpaikan järjestämässä koulutuksessa tai arkioppimisena (informaalinen oppiminen) työhön tai vapaa-aikaan liittyen, voi ahotointi olla hyvinkin kompleksista.

Ahotoitikäytäntöjä HAAGA-HELIAn ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn koulutusohjelmissa on kuvattu luvussa 3.3. Osallistumiseni AHOT korkeakouluissa –hankkeeseen ja toimintani sen luonnontieteiden ja luonnonvaralan työryhmän puheenjohtajana sai minut vakuuttumaan siitä, että ahotointi on vielä kovin vieras ja vierastettava asia korkeakouluissa. Korkeakoulukohtaisia ohjeita ei ole, ahotoijia ei ole koulutettu eikä yhtenäisiä käytäntöjä ole. Vierastamista ei yhtään helpota se, että on syntynyt toisistaan eroavia koulutusala-kohtaisia suosituksia: kauppatieteiden ja liiketalouden alalle, kielten ja viestintän alalle, luonnontieteiden ja luonnonvara-alalle ja tekniikan alalle (vertaa Tunnista osaaminen 2013).

Erityisen hankala on vaatimus tai pitäisikö vain sanoa tavoite yhtenäisistä opintosuoritusmerkinnöistä. ”Arvosana ja/tai suoritusmerkintä siirtyy sellaisena kuin se on toisessa oppilaitoksessa annettu” (Tunnista osaaminen 2013, 11). Arvosanan siirtäminen ei sinänsä liene mikään ongelma, jos aiempi opintosuoritus on oppimistavoitteiltaan vastaava, mutta jos näin ei ole, miten tulisi toimia? Tähän kysymykseen ei nykyisissä ohjeissa ole käytännön neuvoa. Ahotoinnista tulee antaa arvostus kuten opintojaksolla tehdyistä suorituksistakin asteikolla 1 – 5 (Tunnista osaaminen 2013, 11). Luonnontieteiden ja luonnonvaralan työryhmä painotti kokonaisuuden hallintaa: ”Pääperiaatteena aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa on se, että opiskelijan katsotaan

hallitsevan riittävällä tasolla arvioitavana oleva opintokokonaisuus, ei se, että osaaminen sopisi yksi yhteen opintojen kanssa” (Liite 2). Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että jos opiskelijalla on paljon aiempia opintoja, ei edes yritetä siirtää yksittäisiä opintosuorituksia, vaan lasketaan aiemmista opinnoista painotettu keskiarvo, joka kirjataan opintojen kokonaisopintopistemäärän kanssa opiskelijalle aiemmin tehtyinä suorituksina.

HAAGA-HELIAN ohjeissa (HAAGA-HELIAN AHOT-ohjeet) opiskelijoille ja opintoihin hakeville opiskelijoille kerrotaan, että

Muulla hankittua, aikaisempaan opiskeluun tai alan työkokemukseen perustuvaa osaamista on mahdollisuus osoittaa näytöillä. Jos opiskelijalla on vaadittua osaamista joltain aihealueelta esim. toisen asteen ammatillisen tutkinnon tai työssä hankitun kokemuksen muodossa, niin hänen on mahdollisuus suorittaa ne opintojaksot näytöin. Näyttöjen aikataulut ilmoitetaan opiskelijoille opintojen alussa. Näyttöön on oikeus osallistua vain yhden kerran ja se arvioidaan asteikolla 1 - 5 tai hylätty opintojaksos arvioinnin mukaisesti. Näytöissä edellytetään hallittavan opintojaksojen tavoitteissa ja sisällössä kuvatut asiat. Jos opiskelija suorittaa näytön hyväksytysti, Winhaan kirjataan arvosanaksi näytöstä saatu arvosana.

HAAGA-HELIAN opiskelijaohjeiden (HAAGA-HELIAN AHOT-ohjeet opiskelijalle) mukaan

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) perustuu osaamislähtöiseen ajatteluun. Ratkaisevaa on osaaminen, ei se tapa, miten ja missä osaaminen, tiedot ja taidot on hankittu. Opiskelija aloittaa aiemmin hankitun osaamisensa arvioinnin aina tutustumalla opintojaksokuvaukseen ja siinä ilmaistuihin oppimistavoitteisiin.

Opintojaksokuvauksessa (Ohjelmointi) opettajaa voidaan velvoittaa suorittamaan opintojakson ahointi muun muassa seuraavasti:

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on prosessi, jossa arvioidaan aikaisemmin hankittua osaamista suhteessa suoritettavaan opintojaksoon. Aiemmin hankittu osaaminen voi perustua aikaisempaan opiskeluun tai alan työkokemukseen. Opiskelijan halutessa suorittaa opintojakso AHOT-menettelyä käyttäen tulee opiskelijan ilmoittautua normaalisti opintojaksolle ja ottaa yhteyttä opintojakson opettajaan AHOT-menettelyn käynnistämiseksi.

Opettajan ja opiskelijan on vaikea toimia vain ja ainoastaan tämän ohjeen pohjalta. Opiskelija on varmaankin ihan ihmeissään, kun samassa opintojaksokuvauksessa (Ohjelmointi) lukee:

Tietyissä ensimmäisen ja toisen lukukauden opintojaksoissa, kuten tässä opintojaksossa, aiemmin hankittu osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan näyttökokeella. Näyttökokeeseen voi osallistua vain kerran ja se suoritetaan ennen opetuksen käynnistymistä ensimmäisen lukukauden alussa. Näyttökokeeseen ilmoitaudutaan opiskelupaikan vastaanottamisen yhteydessä.

Onko tässä nyt kysymys aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta vai ahointinnista opiskelujen aikana ja muualla kuin opinahjossa syntyneen osaamisen tunnistamisesta vai mistä? Lisäksi arvosanan antaminen ahointinnista voi olla ristiriidassa luonnontieteiden ryhmän suositukseen kanssa siitä, ettei työssä

hankittua osaamista arvioida muuten kuin hyväksytyt tai hylätyt (Tunnista osaaminen 2013, 26). Jos tai kun tätä opintojaksolla tapahtuvaa ahotointia ei erikseen resursoida ja dokumentoida, jää suoritustapa ja arviointi arvosanoihin täysin opettajan oman asiaan paneutumisen varaan. Tämä ei voi olla ahotoinnin tarkoitus. Opettajan autonomia voi johtaa anarkiaan, kun opettajan edellytetään tekemään opintojakson ahotoinnin, vaikka ahotointia ei ole ohjeistettu eikä suunniteltu eikä opettaja ole saanut koulutusta ahotoinnin maailmaan. Rehtorineuvostot ovat olleet huolestuneita ahotoinnin aiheuttamasta opettajan työmäärän lisääntymisestä (Arene 2009, 10). Avainasemassa on opetussuunnitelmien osaamistavoitteisuus. Korkeakouluihin ei pidä kuitenkaan luoda raskasta ja runsaasti resursseja vaativaa näyttöjärjestelmää jollainen on käytössä toisen asteen ammatillisen koulutuksessa. (Arene 2009, 11.)

Opettajan tekemä opintojakson ahointi jää helposti rekisteröimättä, jos opetushallinnon järjestelmään ei ole mahdollisuutta merkitä, että opintojakson suoritus hänen vetämällään toteutuksella tapahtui ahotoimalla. Luonnontieteiden ja luonnonvara-alan ryhmä (Liite 2, 1) oli huolissaan ahotoinnin pirstaloitumisesta ja suosittelee keskitettyä toteutusta:

Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen suoritetaan keskitetysti ja koordinoitusti joko oppiaine-/yksikkö-, laitos/koulutusohjelma- tai tiedekunta-tulosyksikkötasolla. Tämä mahdollistaa osaamisen kokonaisuuden arvioinnin, parantaa opiskelijan oikeusturvaa, säästää vastuuopettajan aikaa ja vahvistaa vastuuhenkilöiden osaamista ja prosessin kontrollia, jotta minimoidaan väärinkäytökset. Keskitetty ratkaisu kytketään osaksi yksikön normaalia toimintaprosessia eikä osaamisen tunnistamiselle ja tunnustamiselle tuoteta erillistä rakennetta.

Tutkinnon laadusta on myös pidettävä huolta. Ahointi ei saa johtaa opintosuoritusten ”alennusmyyntiin” (Arene 2009, 10). Tämä on erityisen ajankohtainen vaatimus nyt, kun valmistumisasteet ovat hyvin heikot ja ammattikorkeakoulujen rahoitusta ollaan uudistamassa aiempaa tulostavoitteellisemmaksi eli valmistumisia painottavaksi. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksestä 38/2012 linjaa periaatteita: ”Elinikäisen oppimisen periaatteen toteuttamiseksi on tärkeää, että tiedot ja taidot saadaan näkyviksi ja eri tavoin hankittu osaaminen tunnistetaan ja tunnustetaan.” Ajatus on ihanteellinen, muttei ongelmaton.

3.2 HAAGA-HELIA amk:n tietojenkäsittelyn koulutusohjelmat

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa voi opiskella ICT-tradenomiksi tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa. Tietojenkäsittelyn koulutusohjelma tähtää liiketalouden ammattikorkeakoulututkintoon, joka oikeuttaa käyttämään tutkintonimikettä tradenomi. Tutkintoon tähtäävä koulutusohjelma on laajuudeltaan 210 opintopistettä (op) = 140 opintoviikkoa (ov). Opintoviikkomitoitus on ollut aiemmin käytössä.

Nuorten koulutusohjelmassa opiskellaan kokopäiväisesti viikkolukujärjestyksen mukaan. Opinnot ajoittuvat maanantaista perjantaihin klo 8.00 – 16.00 välille. Koulutusohjelman laajuus on 210 opintopistettä. Aikuisten koulutusohjelmassa lähiopetukset ajoittuvat pääsääntöisesti maanantai - torstai-iltoihin klo 17.40 – 20.30 välille. Opinnot on tarkoitettu ensisijaisesti työn ohessa opiskeleville. Opintoja tarjotaan osittain monimuoto-opetuksena ja virtuaalitoteutuksina. Koulutusohjelman laajuus on 210 opintopistettä. Englanninkielisessä koulutusohjelmassa (The Degree Programme in Business Information Technology) opiskellaan oman opetussuunnitelman mukaisesti kokopäiväisesti kuten nuorten koulutusohjelmassa. Koulutusohjelman laajuus on 210 opintopistettä.

Tietojärjestelmäosaamisen koulutusohjelmassa voi opiskella liiketalouden ylempää amk-tutkintoa. Tutkintonimike on tradenomi (ylempi AMK). Pääsyvaatimuksena on soveltuva amk-tutkinto tai soveltuva korkeakoulututkinto ja vähintään kolmen vuoden alan työkokemus tutkinnon suorittamisen jälkeen. Opinnot on suunniteltu suoritettavaksi työn ohessa kolmessa vuodessa. Tutkinto tuottaa saman kelpoisuuden julkisiin virkoihin kuin ylempi korkeakoulututkinto. Koulutusohjelman laajuus on 90 opintopistettä. Seuraavassa osaluvussa kuvataan aikuisten koulutusohjelmaa, koska aikuisopiskelijoilla yleensä on huomattavan paljon aiemmin hankittua osaamista, jota puolestaan käsitellen seuraavassa luvussa.

Kahden eri ammattikorkeakoulun, Haaga Instituutin ammattikorkeakoulun ja Helian, Helsingin liiketalouden ammattikorkeakoulun muodostaessa yhden ammattikorkeakoulun HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun vuoden 2007 alussa tuli myös tarve yhtenäistää opetussuunnitelmat muutaman vuoden sisällä. Syksyllä 2009 käynnistyi uusi opetussuunnitelma Heti09 sekä Pasilan, Malmin että Vallilan toimipisteissä. (Salo 2009, 123.) Koulutusryhmiin kuuluvat opettajat opettivat ristiin eri koulutusohjelmien opintojakoilla. Opettajat opettivat ja ohjasivat opinnäytetöitä myös tietojärjestelmäosaamisen koulutusohjelmassa (ylempi amk-tutkinto). HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn koulutuksesta, koulutusohjelmista ja opetussuunnitelmista sekä tietotekniikan koulutusyksiköstä käytetään yleisesti lyhennettä Tiko.

3.2.1 Tietojenkäsittelyn aikuiskoulutus

Tässä osaluvussa kuvaan aikuisten opetussuunnitelmaa Tiko05, joka aloitettiin syksyllä 2005 Pasilassa, silloisessa Heliassa. Tämän opetussuunnitelman opintoja oli vielä tarjolla keväällä 2012. Opetussuunnitelman Tiko05 mukaan opiskelevien seuranta tarjoaa myös tietoa AHOTin vaikutuksista opiskelijan etenemiseen. Näitä vaikutuksia kuvaan luvussa neljä. Tiko05:n sekä nuorten että aikuisten koulutusohjelmat noudattavat samaa opetussuunnitelmaa. Opintojaksot ja opintosuoritukset on nuorten toteutuksessa ajoitettu kolmelle ja puolelle vuodelle, aikuisten toteutuksessa neljälle vuodelle. Toteutustavat poikkeavat toisistaan. Aikuiskoulutuksessa on lähiopetusta vähemmän kuin nuorten koulutuksessa, ja lisäksi se toteutetaan iltaopetuksena. Opetussuunnitelma on kuvattu liitteessä 3.

Lukuvuoteen kuuluu syyslukukausi ja kevätlukukausi sekä mahdollinen kesälukukausi, jolloin HAAGA-HELIA:n tietojenkäsittelyn koulutusohjelmissa ei ole ollut opetustarjontaa. Lähiopetuksellisten opintojen vaihtoehtoisina toteutuksina Tikon aikuisopetuksessa on toteutettu virtuaaliopintopakkeja. Näillä vaihtoehtoisilla suoritus tavoilla (yhteensä 42 opintopistettä) on pyritty vähentämään aikuisopiskelijan tarvetta olla useana iltana viikossa lähiopetuksessa ja näin on tarjottu joustava paikasta ja ajasta riippumaton opintopakson suoritus tapa erityisesti niille, joilla on jo ennestään jonkinlaista perusosaamista opintopaksoilla käsiteltävistä asioista. Yleensä aikuisten koulutuksessa ei ole läsnäolopakkoa, paitsi ensimmäisellä tunnilla ja kokeissa. Tehtävät palautetaan yleensä sähköisesti opetus alustalle Moodleen. Lukujärjestyksensä voi suunnitella itselleen sopivaksi, ja opiskelijan on otettava itse vastuu omasta opiskelustaan. Tietojenkäsittelyn aikuiskoulutuksen päämääränä on ollut kouluttaa tietotekniikan asiantuntijoita, joilla on käytännön valmiudet osallistua itsenäisesti organisaation tietoteknisten ratkaisujen kehittämiseen ja käyttöönottoon. Tavoitteena on käytännön ammattitaito, johon liittyy vahva teoreettinen perusta. Koulutuksen toteutus tapa vahvistaa asiantuntijatehtävissä vaadittavia yleisvalmiuksia, kuten yhteistyökykyä, viestintätaitoja, oma-aloitteisuutta sekä kykyä työskennellä itsenäisesti (Salo 2007a).

3.2.2 Aikuiskoulutuksen kehittäminen

Vuonna 2006 toteutettiin Tikon aikuiskoulutuksen kehittämishanke, jonka tuli tuottaa malli siitä, kuinka aikuisopiskelijan opiskeluprosessi toteutuisi opiskelijan kannalta aiempaa paremmin. Hankkeen taustana olivat opiskelun pääongelmat: neljänä iltana viikossa tapahtuvan lähiopetuksen uuvuttavuus, valmistumattomuus, opiskelun keskeyttämiset ja vähäiset hakijamäärät. (Benson, Rätty, Salo ja Wigren 2007, 4.) Hankeraportin mukaan ilta-Tikon missiona olisi tarjota aikuisopiskelijoille sopiva ja motivoiva oppimisympäristö, jossa he voivat kehittyä ja kasvaa liiketoiminnan tarpeita ymmärtäviksi ja käytännön ammattitaidon omaaviksi ICT-asiantuntijoiksi. Ilta-Tikon visiona olisi auttaa opiskelijoitaan kehittymään ja jatkamaan elinikäistä oppimista tietojenkäsittelyn toimialalla kehittyäkseen halutuiksi asiantuntijoiksi. Oppimisprosessin kehittämisessä Tikon aikuistoteutuksen päämääränä olisi profiloitua joustavia opiskelumuuotoja tarjoavaksi aikuiskoulutuksen huippuyksiköksi.

ICT-kouluttajana se itse hyödyntää tietotekniikan suomat mahdollisuudet. Tavoitteena on paperiton opetus, jossa kaikki materiaalit ovat verkossa, opintopaksoilla on vähän läsnäolopakkoa ja yhteisöllinen oppiminen tapahtuu verkossa. Oppimisprosessista tehdään tehokas siten, että opinnot etenevät ja opiskelija valmistuu. (Benson ym. 2007, 6 - 9.) Tavoitteena oli, että opiskelija saa sellaiset tiedot ja taidot, että hänellä on valmius itsenäisesti liiketoiminnan tarpeista lähtien kuvata ja toteuttaa pienehkö tietojärjestelmä. Opetus tapahtuu tutkivan oppimisen kautta. Tähän suuntaan edetään vaihtoehtoisten opintojen lisäksi myös perusopinnoissa. Opiskelija sitoutetaan opiskelemaan. Tavoitteena ovat erinomaiset oppimistulokset. Opiskelijavalinnassa kiinnitetään erityistä huomiota opiskelumotivaatioon (Benson ym. 2007, 6.) Ilta-Tikon missiota ja visiota

ei ole koskaan otettu virallisesti käyttöön. Tutkivaa oppimista on sovellettu Tikon aikuistoteutuksen vaihtoehtoisissa opinnoissa, Tietohallinnon opintokokonaisuudessa. Aikuisopiskelun vapaaehtoisuuden myötä lisääntyy myös kriittisyys ja laatutietoisuus. Aikuisopiskelija äänestää helposti jaloillaan, ellei koulutus vastaa odotuksia. (Salo 2007a.)

Aikuishaussa noudatettiin kevään 2007 osalta niin sanottua suorahakua, jossa hakemukset kohdistettiin suoraan asianomaiseen ammattikorkeakouluun. Syksyn 2007 osalta siirryttiin niin sanottuun yhteishakuun. Yleinen hakukelpoisuus tutkintoon johtaviin koulutusohjelmiin on todettu ammattikorkeakoululaissa (351/2003). HAAGA-HELIAN tietojenkäsittelyn nykyinen opiskelijavalinta on kuvattu liitteessä 4.

3.3 Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

3.3.1 Tutkintosääntö ja ammattikorkeakoululaki

Ammattikorkeakoulussa opinnot järjestetään koulutusohjelmoina, jotka ammattikorkeakoulun tutkintosääntö määrittelee (Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta (411/2005) 19:1). Työpaikoilla voidaan järjestää osa tutkintavoitteisesta opetuksesta. Aikuiskoulutusta annetaan ja kehitetään työelämäosaamisen ylläpitämiseksi ja vahvistamiseksi (Ammattikorkeakoululaki (351/2003) 5:17).

HAAGA-HELIAN opintojaksojen tavoitteiden saavuttaminen arvioidaan käyttäen asteikkoa yhdestä viiteen. Pelkkä suoritusmerkintä tai arviomerkitä hyväksytty (H) tehdään vain erityisen painavasta syystä. Koulutusohjelmasta vastaava voi myös erittäin painavasta syystä käyttää suoritusmerkintää mukautettu (M). Merkintä suoritettu muualla (S) kirjataan muualla suoritetuista opinnoista. Koulutusohjelmasta vastaava voi myös määritellä poikkeuksellisen suoritustavan, jos opiskelijan valmistuminen viivästyisi kohtuuttomasti puuttuvan opintosuorituksen takia. Aiemmillä opinnoilla opetussuunnitelmaan kuuluvien opintojen korvaamista on haettava opintojen aloittamisesta ensimmäisen lukukauden aikana. Tällöin mukaan on otettava kaikki aiemmin suoritettavat korvaavat opinnot. Korvaavia opintoja voidaan kuitenkin suorittaa opintojen aikana. Saman pykälän mukaan työharjoittelu voidaan korvata vastaavalla työkokemuksella. Työkokemuksella tai muulla tavoin hankitulla osaamisella voidaan korvata myös koulutusohjelman opintoja ammattikorkeakoulun määrittelemällä tavalla. Korvaushakemukset toimitetaan opinto-ohjaajalle tai muulle koulutusyksikön nimeämälle henkilölle. Opintojaksoa tai sen osia koskevat korvaavuudet voi hyväksyä opintojakson opettaja. Korvaavuuksien myöntämisen edellytyksenä sekä tradenomitutkinnossa että ylemmässä ammattikorkeakoulututkinnossa on koulutusohjelman tavoitteiden saavuttaminen. (Tutkintosääntö.)

3.3.2 Tikon AHOT-periaatteita ja käytännön toiminta

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on erityisen tärkeä aikuisopiskelijoille. Useilla heistä on sekä aiempia opintoja että työelämässä hankittua osaamista. Aiempi osaaminen tai ainakin opiskelu näkyy jo hakuvaiheessa, kun ammattikorkeakoulussa suoritetuista saman koulutusalan opinnoista saa enintään 10 pistettä ja koulutusalaakohtaisesta työkokemuksesta voi saada enintään 20 pistettä.

Yleisperiaatteena on se, että sitä, minkä jo entuudestaan osaa, ei tarvitse uudelleen opiskella. Aloittavan opiskelijan kannalta on erityisen tärkeää saada tunnustamispäätökset heti opiskelujen alussa, mieluummin jo vähän ennen, jotta opiskelija tietää, mitä opintojaksoja hänen tulee valita opiskeltavakseen. (Salo 2009, 2.) Valintakoetilaisuuden yhteydessä hakija saa paperilla opiskelujen aloittamiseen liittyvää informaatiota mm. tärkeistä päivämääristä, hyväksiluvuista ja näytöistä. Opiskelijaksi hyväksymiskirjeen mukana lähtee liitteenä informaatiota sekä hyväksiluvuista että näytöistä (Liite 5, Aiempien opintojen hyväksilukeminen; tiedote opiskelijoille).

Näytöt

Näyttöihin voivat osallistua opiskelijat, joilla on aiempi liiketalouden perustutkinto (merkonomi), tietojenkäsittelyn perustutkinto (datanomi), tietojenkäsittelyn ammattitutkinto, merkonomin tai HSO-sihteerin (opistotaso) tutkinto. Työssä tai muulla tavoin opittua voi myös osoittaa näytössä. (Salo 2009, 6.)

Korvaavuudet ja hyväksiluvut

Pasilan Tikolla on pitkät hyväksiluvun perinteet. Viimeinen opistotasaisen datanomitutkinnon taustalla oleva täydentäjien sisäänottoerä aloitti vuonna 2005. Nämä opiskelijat täydensivät opistotasaisen datanomitutkintonsa tradenomitutkinnoksi.

Noin viikko ennen opintojen aloituspäivää järjestetään korvaavuus- ja hyväksilukuinfo uusille aloittaville opiskelijoille. Infossa ohjataan ja neuvotaan hakemusten (liite 6) tekemisessä. Kirjaukset opetushallinnon järjestelmään on pyritty tekemään kuukauden sisällä. (Salo 2009, 8.)

Lomakkeella olevien ohjeiden mukaan ja päätöksenteon nopeuttamiseksi hakemukset pyydetään toimittamaan sähköpostilla opintojen ohjaajalle. Ohjaaja tekee päätöksen hakemuslomakkeelle ja toimittaa sen sähköpostilla hakijalle. Yleisperiaatteena on, että muissa korkeakouluissa, avoimessa ammattikorkeakoulussa tai yliopistoissa suoritetuilla tai suoritettavilla HAAGA-HELIAN opintoja vastaavilla opinnoilla voidaan osoittaa tietojenkäsittelyn koulutusohjelman pakollisissa perus- ja ammattiopinnoissa vaadittavaa osaamista ja näin saada hyväksytyt suoritusmerkinnät opintojaksoista. Opintojakson tai sen osan suoritukseksi hyväksytään korkeakoulussa suoritettavat opinnot, jotka kattavat sekä opetussuunnitelman opintojakson tai sen osan sisällön että tavoitteet kokonaisuudessaan. Lisäksi näillä opinnoilla voidaan osoittaa vapaasti valittavilta opinnoilta edellytettävää osaamista edellyttäen, että opiskelija saavuttaa koulutusohjelman tavoitteet. Opiskelijan ohjeissa opiskelijaa pyydetään katsomaan

valmiiksi opinto-oppaasta, mitkä hänen opintosuorituksistaan voisivat korvata jonkin koulutusohjelman pakollisista opintojaksoista tai näiden osista ja merkitsemään sen hakemuslomakkeelle. (Salo 2009, 9.) Korvaavuuksien lisäksi voidaan tehdä hyväksilukuja enintään 15 opintopisteen edestä korkeakouluopintojen vapaasti valittaviin opintoihin (Salo 2009, 11).

Työharjoittelun korvaaminen

Tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijoista monet ovat töissä tietojenkäsittelyalalla. Jos opiskelija on ennen opiskelujensa aloittamista ollut alan töissä tai toimii opiskelujen aikana tietojenkäsittelyalan työtehtävissä, hän ei tee erillistä työharjoittelua, vaan saa suoritusmerkinnän (30 op) raporttoimalla alalla työskentelynsä Tikon työharjoitteluraportoinnin mukaisesti. Käytännössä korvaavuus nopeuttaa valmistumista yhdellä lukukaudella, kun erillistä työharjoittelua ei tarvitse tehdä. (Salo 2009, 13 - 14.)

Työssä hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen

Opiskelujen aloitukseen liittyvän ennakkotehtävän pohjalta (vuoden 2009 alusta lähtien) opiskelija on voinut neuvotella opiskelijaryhmää ohjaavan opettajan kanssa siitä, voidaanko kenties hänen aiemmin hankittua osaamistaan tunnistaa ja tunnustaa sellaisiksi valmiuksiksi, jota IT-tradenomilla tulisi olla. Käynnistyvässä AHOT-prosessissa voidaan tarkastella sekä opetussuunnitelmaan kuuluvan opintojakson suorittamista että osaamisen kirjaamista vapaasti valittaviin opintoihin. (Salo 2009, 14.)

Työssä hankitun osaamisen AHOT-prosessin ensimmäinen vaihe kostuu työharjoittelun korvaavuuden hakemisesta ja työharjoitteluraportin laatimisesta. Työharjoitteluraportin pohjalta opiskelija voi neuvotella koulutusohjelman erikseen nimeämien auditoijien kanssa siitä, minkälaista tunnistamista lähdetään tekemään. Jos osaamisen on vaikea tunnistaa vastaavan mitään opetussuunnitelman opintojaksoa, tarkastellaan, voidaanko hänen työssä oppimaansa tunnistaa ja tunnustaa sellaisiksi valmiuksiksi, joita IT-tradenomilla tulisi kuitenkin olla tai voisi olla, ja kirjata näistä suoritusmerkinnät vapaasti valittaviin opintoihin esimerkiksi opintonimikkeellä sovellusten vastuu- ja kehittämistehtävät. (Salo 2009, 14.)

Tunnistaminen ja tunnustaminen opintojaksoilla

Erityisesti pienehköjä kokonaisuuksia (< 5 op) varten ei ole tarkoituksenmukaista rakentaa raskaita AHOT-menettelyjä. Suurempien kokonaisuuksien osalta opiskelijaa kehoitetaan kääntymään opinto-ohjaajansa puoleen, joka voi käynnistää työssä hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen.

Jokaisen opintojaksokuvauksen yhteyteen tulisi laittaa kuvaus siitä, mitä osia voi suorittaa tavallisuudesta poikkeavalla tavalla (tunnistuttaa ja tunnustuttaa). Arviointiperusteet on tällöin tarkkaan kuvattava ja tehtävä näin selviksi sekä opiskelijalle että opettajalle. (Salo 2009, 20.) Opintojakson vaihtoehtoinen suoritustapa on osa AHOT-menettelyä. Esimerkiksi vetämäni juridiikan opinto-

jakson IT-sopimuksia käsittelevän 1,5 opintopisteen osion ahotointi on tehty opintojaksokuvauksessa kuvastusti seuraavasti:

Jos opiskelijalla on esimerkiksi aiempaa kokemusten IT-alan sopimuksista, voi hän ilmoittautua toteutukseen, pyytää noudettavakseen IT2000-sopimusehtoaineiston, tutustua itse sekä jaettavaan että opetuslualtalla löytyvään oppiaineistoon, tehdä orientoivat tehtävät itsenäisesti ja osallistua ilman lähiopetukseen osallistumista suoraan keskeiset kohdat kertaavaan tenttiin muiden opintojakson opiskelijoiden mukana.

Edellä kuvatulla tavalla menetellen opiskelija saa arvioinnin ja arvosanan opintojaksosta tai sen osasta. Arviointiperusteet tehdään näin myös näkyviksi.

3.4 Osaamisen tunnistamisen hyvät käytänteet

Osaamisen tunnistamisen hyviä käytänteitä on kuvattu muun muassa julkaisussa Osaamisen tunnistamisen työkirja (Saranpää ym. 2009). Työkirjassa esitetään, että 1) opiskelija lähtisi ensin tunnistamaan tutkinnossa vaadittavaa osaamista, 2) sitten tunnistaisi toimialalla vaadittavaa osaamista, 3) sitten yksittäisessä työpaikassa tarvittavaa osaamista, 4) sitten omaa osaamistaan, 5) oman työpaikkansa osaamistarpeita ja oppimismahdollisuuksia sekä 6) omaa oppimisoosaamistaan ja oppimismahdollisuuksiaan. Menettelyt on kuvattu tarkemmin taulukossa 2. Osaamisen tunnistamisen työkirjassa taulukossa 2 esitetään etenemisen muistilista opiskelijalle (Saranpää ym. 2009, 31). Opinto-ohjaajat ovat esittäneet, että muistilista suhtautuu kovin optimistisesti opiskelijan omaan aktiivisuuteen. Oman kokemuksen mukaan opiskelijan on usein vaikea saada tutustumaan edes opintosuunnitelmaan opiskelun alussa.

Tulevan opiskelijan olisi hyvä kartoittaa omaa oppimisoosaamistaan ja oppimismahdollisuuksiaan (jopa jollain tavoin testata) ennen kuin edes lähettää hakemuksensa yhteishakuun. Kun HAAGA-HELIAN tietojenkäsittelyn aikuisen koulutusohjelma nykyisin on niin sanotusti monimuotoinen, olisi opiskelijan tiedostettava, pystyykö hän osallistumaan opintojaksojen lähiopetuksellisiin toteutuksiin jopa neljänä iltana viikossa vai onko hän niin itseohjautuva, että kykenee suoriutumaan vaihtoehtoisesti tarjolla olevista virtuaaliopinnoista, jotka voi tehdä tietotekniikkaa hyödyntäen vaikka kotoa käsin. Tuota itseohjautuvuutta tarvitaan myös suuntautumisopinnoissa, joiden pedagogiikassa noudatetaan tutkivaa oppimista HAAGA-HELIAN pedagogisen strategian mukaisesti.

Kun HAAGA-HELIAN tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijoiden koulutusohjelma Tiko05 ajoittui neljälle vuodelle, se tarkoitti sitä, että 210 opintopistettä tuli suorittaa siten, että opintosuorituksia kertyisi keskimäärin 52,5 op lukuvuodessa. Uusi opetussuunnitelma Heti09 ajoittuu 3,5 vuodelle. Opintopisteitä tulisi suorittaa tällöin lukuvuodessa 60. Kun yhden opintopisteen suorittaminen edellyttää mitoitusmallin mukaan 26,7 tuntia opiskelijan työtä, tarkoittaa 60 op:n suorittaminen 1602 tuntia opiskelijan työtä, mikä käytännössä tarkoittaisi täysipäiväistä opiskelua tai töiden ohella opiskellessa jopa 25-tuntisia päiviä

seitsemänä päivänä viikossa. Mahdolliselle perheelle ja harrastuksille ei tällöin jää aikaa. Ilman ahotointia tällaisten opintosuoritusten tekeminen opetussuunnitelman määrittelemässä valmistumisajassa on useimmille mahdotonta.

Tikon ahotoinnin hakulomakkeella (liite 6) on korvattavaksi haettavat opinnot järjestetty lukujärjestyksen mukaiseen järjestykseen – ei esimerkiksi oppiaineen mukaiseen järjestykseen. Tämä helpottaa huomattavasti opintojen suunnittelua koska korvaavuuksien hakija voi suoraan nähdä, mitä hänen tulee ohjeellisesti vähintään lukukausittain opiskella, jos hänen hakemansa korvaavuudet hyväksytään. Opiskelijan henkilökohtainen opintosuunnitelma, HOPS, noudattaa myös ajatusta lukukausittaisesta etenemisestä. Korvaavuudet, näytöillä saadut suoritukset ja hyväksiluvut on helppo siirtää tällekin Excel-lomakkeelle ja suunnitella itselleen sopivaa lukukausittaista kuormitusta. HOPSia on kuitenkin tarkistettava sen mukaan, miten opintojaksojen toteutuksia on lukujärjestyksessä tarjolla – onko mahdollista suorittaa opinnot tässä vai jossain muussa järjestyksessä.

TAULUKKO 2 Osaamisen tunnistamisen muistilista (Saranpää ym. 2009, 31)

Tunnista tutkinnossa vaadittava osaaminen (opetussuunnitelmataso)	Tunnista työpaikoilla vaadittava osaaminen (työelämävastaavuus ja osaamisen ennakointi, tutkintojen tekemisen strateginen taso)	Tunnista yksittäisen työpaikan nykyinen osaaminen (tutkinnon suorittamisen operationaalinen taso)	Tunnista yksittäisen työpaikan tulevaisuuden osaaminen (työpaikan strategiataso)	Tunnista opiskelijan osaaminen (henkilökohtaistaminen, henkilöstöstrategian taso)	Tunnista organisaation oppimisoosaaminen sekä oppimisen mahdollisuudet (oppivan organisaation taso)	Tunnista opiskelijan oppimisoosaaminen sekä oppimisen mahdollisuudet (oppivan yksilön taso)
<p>Tämä tarkoittaa esimerkiksi:</p> <p>Lue opetussuunnitelmaa, erityisesti sen osaamiskuvauksia. Jos kieli ei avaudu, pyydä apua ohjaajaltasi.</p>	<p>Tämä tarkoittaa esimerkiksi:</p> <p>Tutki alalla yleisesti edellytettyä osaamista. Lue alan osaamista käsittelevää kirjallisuutta tai artikkeleita ja / tai benchmarkkaa muita työpaikkoja, tutustu eri yritysten strategioihin ja niin edelleen. Haastattele toimijoita.</p>	<p>Tämä tarkoittaa esimerkiksi:</p> <p>Tutki omaa työpaikkaasi. Millaista osaamista siellä edellytetään nykyään? Haastattele toimijoita.</p>	<p>Tämä tarkoittaa esimerkiksi:</p> <p>Tutki omaa työpaikkaasi. Millaista osaamista ennakoidaan strategioissa (tulevaisuudessa edellytettävä osaaminen, osaamisen muutokset)? Haastattele toimijoita.</p>	<p>Tämä tarkoittaa esimerkiksi:</p> <p>Kirjoita osaamistarinasi. Kuvaa tarinasasi oma polkusi nykyiseen työhösi. Miten osaamisesi on kehittynyt aiemmin? Pohdi nykyisen osaamisesi suhdetta tutkinnossa edellytettiin osamiseen sekä työpaikallasi nyt ja tulevaisuudessa edellytettiin osamiseen.</p>	<p>Tämä tarkoittaa esimerkiksi:</p> <p>Kartoita oman työpaikan kehittämishankkeita. Millaista oppimista organisaatio tukee? Miten oppiminen on järjestetty? Millaisia resursseja oppimiselle on järjestetty? Onko organisaatiossa tunnistettu oppimisen esteitä? Ohjataan oppimista? Haastattele toimijoita.</p>	<p>Tämä tarkoittaa esimerkiksi:</p> <p>Pohdi ensin itsekesi, sitten yhdessä ohjaajasi kanssa sinulle mielekäs osaamisen kehittämisen ja tutkinnon suorittamisen polku. Käy läpi opintojesi resurssit, mahdollisuudet ja esteet.</p> <p>Rakenna itsellesi ohjelma, joka etenee ajassa ja jossa on määritelty opintojen paikat (työpaikka, oppilaitos)</p>

OSA I

4 SELVITYS AHOTIN HYÖDYLLISYYDESTÄ

Tässä luvussa tarkastelen vuonna 2007 opintonsa opetussuunnitelman Tiko05 mukaan aloittaneiden aikuisopiskelijoiden saamia korvaavuuksia, hyväksilukuja ja näyttösuorituksia. Vertaan näiden AHOT-pisteiden vaikutuksia opinnoissa etenemiseen ja valmistumiseen sekä teen johtopäätöksiä löydösteni pohjalta. Erityisesti paneudun tutkimuksessani kysymykseen: nopeuttaako AHOT valmistumista?

4.1 Esiselvityksen kysymykset

Esiselvityksen tutkimuskysymykset lähtevät aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen paradigmasta. Vallitsevana paradigmana (eli hallitsevana ajattelutapana) on se, että ahotoimalla voidaan rekrytoida motivoituneita opiskelijoita, jotka etenevät opinnoissaan ja valmistuvat nopeasti. Tarkoituksena on ollut tutkia tietojenkäsittelyn opiskelijoiden aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista osana ammattikorkeakoulututkintoa ja tämän vaikutusta opintoaikoihin ja valmistumisiin.

Tutkimuskysymykseksi on asetettu: Mitä hyötyä on aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta?

Alakysymykset:

- Kuinka aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen toimii käytännössä?
- Miten aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on yhteydessä opiskelijoiden opintojen etenemiseen ja valmistumisiin?
- Mitä kehittämistarpeita tutkitut tapausesimerkit nostavat esiin?

4.2 Esiselvityksen rajaukset

Edeltävissä luvuissa tarkastelin ensin ammattikorkeakoulujen viitekehyksiä. Tämän tarkastelun pohjalta keskityn tradenomitutkintoon ja siinä erityisesti tietojenkäsittelyn tradenomitutkintoon. Opetussuunnitelmakohtaisissa kuvauksissa keskityn HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn koulutusohjelmaan ja sen syksyllä 2005 aloitettuun (silloisen Helia liiketalouden ammattikorkeakoulun) Tiko05- opetussuunnitelmaan.

Tarkemman tutkimukseni olen rajannut Tiko05:een ja sen opintojaksojen osaamistavoitteiden pohjalta tehtyihin aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamisiin. Erityisesti olen tarkastellut vuonna 2007 aloittaneita aikuiskoulutusryhmiä. Kohdistin tarkasteluni juuri 2007 opiskelunsa aloittaneisiin, koska tällöin lähes kaikki Tiko05-opinnot olivat jo tarjolla. Ainoastaan joi-tain vaihtoehtoisia (syventäviä) ammattiopintoja oli tarjolla vasta keväällä 2008. Tämä tarjosi ajallisesti mahdollisimman stabiilin tilanteen.

Vuonna 2007 aloittaneet opiskelijat suorittavat kaikki opintonsa saman opetussuunnitelman mukaisesti. Se ei useinkaan ole mahdollista muun muassa silloin, kun opiskelijat aloittavat uuden opetussuunnitelman ollessa jo voimassa. Saattaa olla, että he tällöin opiskelevatkin käytännössä aiemman opintosuunnitelman mukaisesti, koska kaikkia uuden opetussuunnitelman mukaisia opintoja ei ole vielä tarjolla. Uuden opetussuunnitelman ylösajon myötä aiempi ajetaan alas. Se tarkoittaa ensin ensimmäisen lukukauden opintojen häviämistä opetus-tarjonnasta ja seuraavalla lukukaudella toisen lukukauden opintojen häviämistä opetustarjonnasta.

Aikuiskoulutusryhmät on valittu tutkimuskohteekseni, koska useilla opin-tonsa aloittavilla aikuiskoulutettavilla on aiemmin hankittua osaamista. Tämä osaaminen on voitu hankkia muodollisessa koulutuksessa, harrastuksissa, työs-sä tai jollain muulla tavoin. Nuorten koulutusohjelmiin hakeutuvilla aiemmin hankittua osaamista on vain vähäisessä määrässä. Vuonna 2007 aloitti kaksi aikuiskoulutusryhmää, yksi keväällä ja toinen syksyllä. Aiemmin hankittua osaamista oli noin puolella aloittaneista. Keväällä 2007 aloittaneesta 39 opiskeli-jan ryhmästä aiemmin hankittua osaamista tunnistettiin opintojen alussa 24 opiskelijalla (= 62 %) ja syksyllä aloittaneista 39 opiskelijasta 22:lla (= 56 %).

4.3 Metodiset ja aineistoa koskevat perusvalinnat

Tämän raportin ensimmäisissä luvuissa pyrin ensin luomaan sen viitekehyksen, jossa esiselvitykseni ja tutkimukseni tarkastelu tapahtuu. Tarkastelin ensin ammattikorkeakoulujen viitekehyksiä sekä eurooppalaisella että kansallisella tasolla. Kuvasin sitten HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tietojenkäsitte-lyn koulutusohjelmassa syksyllä 2005 aloitetussa opetussuunnitelmassa Ti-ko05:ssä noudatettavia toimintatapoja aiemmin hankitun osaamisen tunnistami-sessa ja tunnustamisessa. Selvityskysymyksiäni varten olen kerännyt tiedot

kummastakin 2007 aloittaneesta aikuisopiskelijaryhmästä. Kummastakin ryhmästä esitän graafisesti ristiintaulukoituna sekä aiemmin hankitusta osaamisesta tunnistetut ja tunnustetut opintopisteet että tammikuun 2010 loppuun mennessä suoritettut opintopisteet eli menestymisen opinnoissa.

Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tiedot olen kerännyt käsitellessäni aloittaneiden opiskelijoiden opintojaksojen korvaavuuksia ja hyväksilukuja vuonna 2007. Analysoitavakseni valitsemieni opiskelijoiden suorittamat opintopisteet olen kerännyt opetushallinnon järjestelmästä tammikuun viimeisenä päivänä 2010. Keräämäni aineiston analysoinnissa käytän korrelaatioanalyysiä, jossa on laskettu opiskelijoittain opintojen alussa tehdyn aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen tuottamien opintopisteiden ja tammikuun 2010 loppuun mennessä suoritettujen opintopisteiden välineiden korrelaatio. Nämä korrelaatiot esitän myös graafisessa muodossa. Korrelaatioanalyysin perusteella teen päätelmiä, joilla haen vastauksia tutkimuskysymyksiini. Tarkastelen myös tutkimukseni luotettavuutta (validiteettia ja reliabiliteettia) ja asetan aiemman paradigman kyseenalaiseksi.

4.4 Aikuiskoulutukseen valitut ja valintakokeissa menestyminen

Keväällä 2007 tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa Pasilassa aloittaneista 39 opiskelijasta naisia oli 12 (31 %) ja miehiä 27 (69 %). Haussa täydet työpisteet sai 21 (54 %), jonkin verran 12 (31 %). Alan työkokemus puuttui 9:ltä (23 %) valituista. Opiskelijoiden ikäjakauma oli seuraava: vanhin 50-vuotias, nuorin 23-vuotias ja mediaani 34 vuotta. Valinta tehtiin suorahakuna. Se tarkoittaa sitä, että jokainen hakija lähetti hakemuksensa suoraan silloiseen Heliaan. Valintakokeeseen 6.11.2006 kutsuttiin 57 hakijaa. Kokeeseen osallistui 44 eli 77 % hakijoista. Valintakoepisteet on esitetty taulukossa 3. Valintakokeesta oli saatava vähintään 10 pistettä. Valintapisteet on esitetty taulukossa 4.

TAULUKKO 3 Tietojenkäsittelyn aikuishaun valintakoepisteet 6.11.2006

Valintakoepisteet	Artikkeli	Logiikka	Motivaatio	Yhteensä
Maksimipisteet	10	15	10	35
Suurin saatu pistemäärä	10	13	8	29
Pienin	3	2	3	14
Keskiarvo	7	8	6	21
Mediaani	8	7	7	21

TAULUKKO 4 Tietojenkäsittelyn aikuishaun valintapisteet 6.11.2006

Opiskelijavalinta	Todistuspisteet	Työpisteet	Valintakoe	Yhteensä
Maksimipisteet	55	10	35	100
Suurin saatu pistemäärä	55	10	29	91
Pienin	16	0	14	39
Keskiarvo	41	7	22	68
Mediaani	42	10	22	72

Syksyn 2007 tietojenkäsittelyn koulutusohjelman valintakokeeseen 31.5.2007 oli ilmoittautunut 109 hakijaa, joista 71 eli 61 % tuli valintakokeisiin (Salo 2008). Opiskelijavalintaa oli nyt muutettu siten, että valintakokeista saatava pistemäärä oli 70 pistettä. Yhteisessä tilassa hakijat tekivät kirjallisesti tehtävät, joissa arvioitiin hakijan tietoteknisen aineiston ymmärtämistä (20 pistettä) ja loogista ajattelukykyä (30 pistettä). Opiskelumotivaatiota havainnoitiin haastatteluissa (20 pistettä). Opettajaparit tekivät haastattelut. (Valintakoeohjeet.) Valintakokeissa 31.5.2007 hakijat saivat pisteitä taulukon 5 mukaan.

TAULUKKO 5 Tietojenkäsittelyn aikuishaun valintakoe pisteet 31.5.2007

Valintakoe pisteet	Artikkeli	Logiikka	Motivaatio	Yhteensä
Maksimipisteet	20	30	20	70
Suurin saatu pistemäärä	20	27	20	65
Pienin	1	0	4	18
Keskiarvo	13	14	17	44
Mediaani	14	13	16	43

Syksyn 2007 haussa hakijoita oli 135. Hakukelpoisia oli 121. Näistä 67 osallistui valintakokeeseen 31.5.2007 eli 61,2 % (Salo 2008). Haastatteluna tehdystä motivaatio-osuudesta hakijat saivat taulukossa 5 esitetyn perusteella keskimäärin 39 % kokonaispistemäärän keskiarvosta. Osuuden enimmäispistemäärä, 20 pistettä, on 29 % valintakokeen enimmäispistemäärästä, joka on 70 pistettä (Salo 2007b). Valintakokeesta oli saatava vähintään 30 pistettä.

Syksyllä 2007 tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa Pasilassa aloittaneista 39 opiskelijasta naisia oli 10 (26 %) ja miehiä 29 (74 %). Haussa täydet työpisteet sai 20 (51 %), jonkin verran 16 (41 %). Alan työkokemus puuttui 3:lta (7,7 %) valituista. Aiemmistä opinnoistaan täydet pisteet sai 14 (36 %), jonkin verran 4 (10 %) ja ei yhtään 21 (54 %). Opiskelijoiden ikäjakauma oli seuraava: vanhin 50-vuotias, nuorin 23-vuotias ja mediaani 31 vuotta. Valintapisteet on esitetty taulukossa 6.

TAULUKKO 6 Aikuisten valintapisteet 31.5.2007 (Salo 2007b)

Opiskelijavalinta	Valintakoe	Työpisteet	Opintop.	Yhteensä
Maksimipisteet	70	20	10	100
Suurin saatu pistemäärä	65	20	10	93
Pienin	34	0	0	49
Keskiarvo	50	14	4	68
Mediaani	51	20	0	68

Keltaisella taustavärillä (tummennettuina mustavalkoisessa tulostuksessa) on esitetty opiskelijavalinnan yhteneväiset pisteet sekä kevään 2007 että syksyn 2007 osalta. Lieneekö puhdas sattuma vai ei, mutta sekä kevään 2007 aloitusryhmään että syksyn 2007 aloitusryhmään valituilla valintapisteet keskiarvo yhteensä oli täysin sama 68 pistettä.

4.5 Aloituspisteet

Näyttötöiläisyyteen 8.1.2007 ilmoittautui 6 päiväopiskelijaa, joista 2 sai suoritusmerkintöjä (maksimissaan 7 op:n edestä). Yhteensä päiväopiskelijat saivat näytöillä kokoon 10 opintopistettä. Aikuisopiskelijoita oli ilmoittautunut mukaan 16. Heistä 7 sai suoritusmerkintöjä (maksimissaan 26 op:n edestä), yhteensä 85,5 opintopistettä. (Salo 2009, 124-125.)

Näyttötöiläisyyteen 20.8.2007 ilmoittautui 18 päiväopiskelijaa, joista 11 sai suoritusmerkintöjä (maksimissaan 17 op:n edestä). Yhteensä näytöillä päiväopiskelijat saivat kokoon 124,5 opintopistettä. Aikuisopiskelijoita oli ilmoittautunut mukaan 13. Heistä 10 sai suoritusmerkintöjä (maksimissaan 26 op:n edestä), yhteensä 79 opintopistettä. Hyväksilukuinfot aikuisopiskelijoille oli järjestetty hyvissä ajoin ennen opintojen alkua. Tammikuussa 2007 aloittaneille info oli 13.12.2006 ja elo-syyskuussa aloittaneille 14.8.2007. Hakulomakkeet löytyivät Tikon www-sivuilta. Pyrkimyksenä oli saada hakemukset koulutusohjelmapäällikön käsiteltäväksi hyvissä ajoin, jotta päätökset voivat olla selvillä aloituspäiviin mennessä. (Salo 2009, 124-125.)

Keväällä 2007 aloittaneista 39 aikuisopiskelijasta korvaavuuksia pakollisista opinnoista sai 18 opiskelijaa, yhteensä 1511 opintopisteen edestä. Hyväksilukuja vapaasti valittaviin opintoihin tuli 10:lle, yhteensä 132 op. Näytöt mukaan lukien nämä tekevät yhteensä 1728,5 opintopistettä. (Salo 2009, 124-125.)

Syksyllä 2007 aloittaneista 40 aikuisopiskelijasta korvaavuuksia pakollisista opinnoista sai 15 opiskelijaa, yhteensä 1358 opintopisteen edestä. Hyväksilukuja vapaasti valittaviin opintoihin tuli 11, yhteensä 124 op. Näytöt mukaan lukien nämä tekevät yhteensä 1555 opintopistettä. (Salo 2009, 124-125.)

4.6 Eteneminen opinnoissa

Seuraavassa kuvaan keväällä 2007 ja syksyllä 2007 aloittaneiden ja korvaavuuksia, hyväksilukuja sekä näyttösuorituksia eli AHOT-pisteitä saaneiden tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijoiden menestystä opinnoissaan tammikuun loppuun 2010 mennessä. Keväällä 2007 aloittaneista 39 opiskelijasta 24 sai korvaavuuksia, hyväksilukuja tai näyttösuorituksia. Tammikuun 2010 loppuun mennessä näistä oli lopettanut opintonsa kuusi opiskelijaa. Tämä on 25 % aloittaneista. Valmistuneita oli neljä eli 17 %.

Optimaalinen suorituspäättämäärä on 22,5 opintopistettä lukukaudessa, kun aikuisopiskelijan oletetaan saavan työharjoittelun raportoinnilla oman työskentelynsä eikä siihen siten liity merkittäviä opintoponnistuksia. Optimaalinen opiskeluaika ilman AHOT-pisteitä on neljä vuotta. Lukukausia on tällöin kahdeksan. Kun keväällä 2007 aloittaneiden opiskelijoiden suorittamista opintosuorituksista luetaan pois kahden opiskelijan osalta korvaavuuden muodossa raportoitu työharjoittelu (30 op), olivat opiskelijat kolmen vuoden eli kuuden opintolukukauden aikana suorittaneet opintojaksoilla keskimäärin 9,6 opintopistettä lukukaudessa.

Nämä AHOT-opintopisteitä saaneet 24 opiskelijaa suorittivat keskimäärin 12,9 opintopistettä vähemmän lukukaudessa, kuin olisi optimaalista. Opiskelijat olivat opiskelleet tai ainakin olleet kirjoilla tammikuusta 2007 lähtien. Tammikuun 2010 loppuun mennessä he olivat olleet opiskelijoina täydet kolme vuotta eli kuuden lukukauden ajan. Kuuden lukukauden opiskeluaikana olisi optimaalisesti suoritettava 135 opintopistettä. Ahointeja saaneet ovat suorittaneet keskimäärin 57,5 opintopistettä opintojensa aikana. Tämä on 43 % optimaalisesta suorituspäättämäärästä. Pisteiden tunnuslukuja on esitetty taulukossa 7.

TAULUKKO 7 Keväällä 2007 aloittaneiden AHOT-pisteet ja suoritettut opintopisteet

2007k	AHOT-pisteet	Suoritettut op:t	Op:t per 6 lukukautta
Keskiarvo	72,0	57,5	9,6
Mediaani	73,0	40,4	6,7
Ylin arvo	192,0	190,0	31,7
Alin arvo	2,5	0,0	0,0

Taulukkoon 7 on laskettu 24 opiskelijan opintojen alussa saaduista ahointeista keskiarvo, mediaani, ylin ja alin arvo. Vastaavat luvut on laskettu myös tammikuun loppuun 2010 mennessä suoritetuista varsinaisista opintopisteistä. Mukana ovat myös keskimäärin lukukaudessa tehdyt opintosuoritukset. Opintopisteet on poimittu opetushallinnon järjestelmästä, Winhasta, tammikuun lopussa 2010, jolloin viimeistään kaikki opiskelijoiden syksyllä 2009 tekemät opintosuoritukset arviointineen on kirjattu järjestelmään eikä kevätlukukauden 2010 suorituksia ole vielä mukana.

Opiskelijoista yksi ei ollut suorittanut yhtään opiskelupistettä. Hänellä oli kuitenkin vielä jäljellä myönnettyä opiskeluaikaa. Suurin suoritettu opintopis-

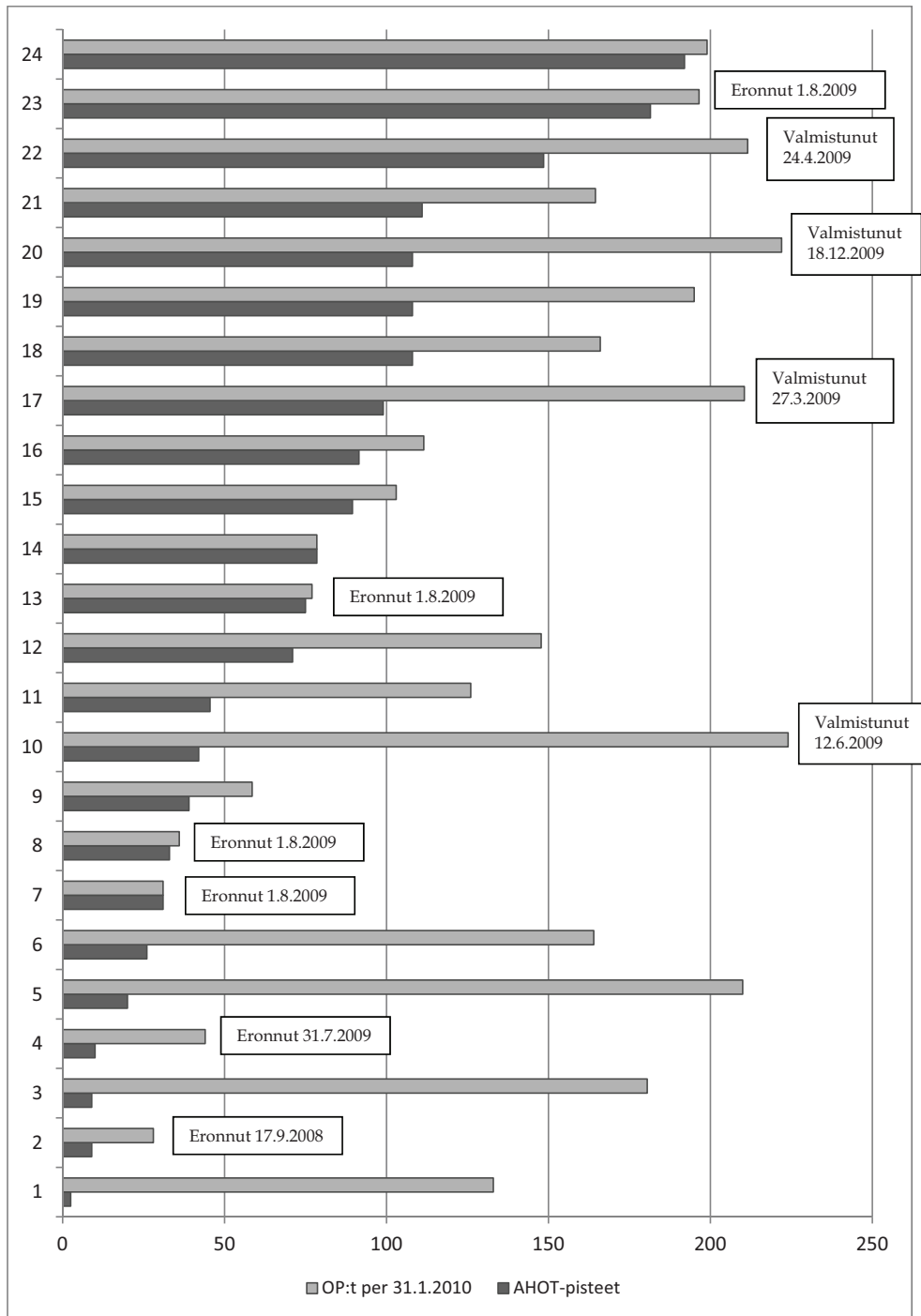
temäärä oli 190 opintopistettä. Suoritettuja opintopisteitä oli keskimäärin 57,5 opintopistettä, mutta mediaani (eli aineiston keskimääräinen arvo) oli vain 40,4 opintopistettä.

Kun selvitettävänä olevien 24 opiskelijan AHOT-pisteisiin lisätään kuudessa lukukaudessa optimaalisesti suoritettavat opintopisteet 135, opintopistettä, saadaan neljän valmistuneen lisäksi yhdeksän opiskelijan osalta tulokseksi selvästi yli 210 opintopistettä, mikä on tutkinnon minimilajuuus. Valmistuneita pitäisi siis olla vuoden 2010 lopussa jo kolmetoista. Todellisuudessa valmistuneita oli vasta neljä.

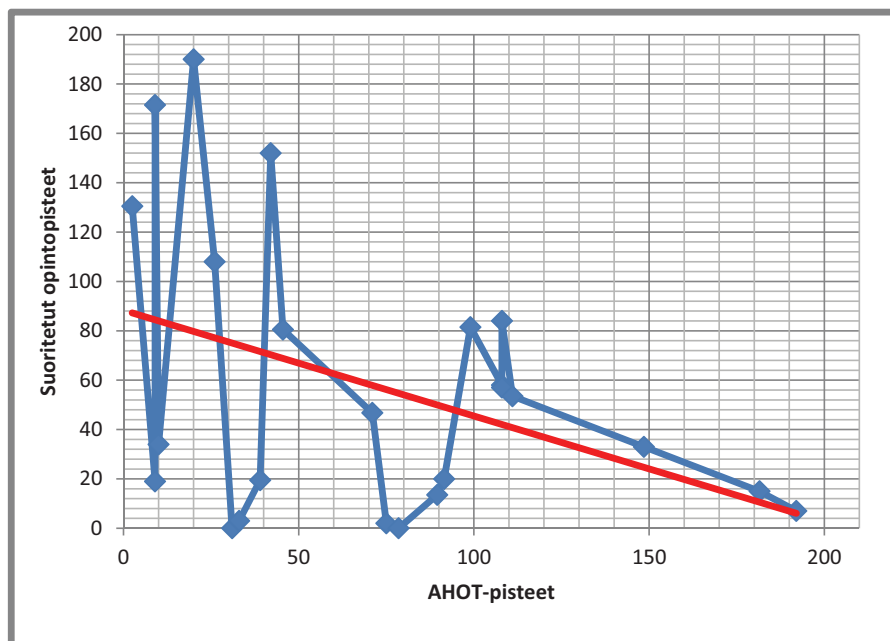
Kun vielä otetaan huomioon se, että useammaltakin opiskelijalta puuttuu merkintä työharjoittelun (30 op) suorittamisesta, voisi laskennallisesti valmistuvaksi odotettavia olla enemmän kuin yhdeksän. Tällaista suoraa päätelmää ei voi kuitenkaan tehdä, koska tämä selvitys ei ole paneutunut opiskelijoiden mahdollisuuksiin saada korvaavuus työharjoittelusta. Esimerkiksi alan vaihtajalle tämä ei ole mahdollista. Myöskään opiskelijoiden ilmoittautumisia poissaolevaksi ei ole tutkittu. Poissaolot voivat pidentää opiskeluaikaa jopa kahdella vuodella. Tässä selvityksessä on haettu vastausta ensisijaisesti kysymykseen: nopeuttaako AHOT valmistumisia?

Kuviossa 3 kuvaan samassa kuviossa vaakapalkkeina 24:n edellä mainitun opiskelijan sekä AHOT-pisteet että opiskelijan saavuttamat opintopisteet tammikuun 2010 loppuun mennessä. Taulukkoon on merkitty myös valmistumiset ja eroamiset. Saadakseni selville, onko AHOT-pisteillä vaikutusta opiskelijan etenemiseen, (suoritettuihin opintopisteisiin) laskin pisteiden välisen korrelaation (eli riippuvuuden). Koko aineiston osalta korrelaatiokerroin on -0,41 ja keskihajonta 55,1 opintopistettä. Nämä tulokset on kuvattu kuviossa 4. Tässä kuviossa vaakakselilla on esitetty opiskelijan opintojensa alussa saamat AHOT-pisteet ja pystyakselilla opiskelijan opintojensa aikana tekemät opintosuoritukset opintopisteinä. Yhtenäinen viiva kuvaa edellä mainittujen pisteiden välistä korrelaatiota.

Olen erikseen laskenut vastaavat luvut myös siten, että havainnoista on poistettu eronneiden ja valmistuneiden tiedot, jotta nämä poikkeamat eivät vääristäisi tuloksia, kun pyritään saamaan esiin tavanomaisesti etenevän opiskelijan osalta AHOT-pisteiden vaikutus opiskelijan etenemiseen. Tällöin korrelaatioksi tulee -0,70 ja keskihajonnaksi 55,4 opintopistettä. Tämän tuloksen voisi tulkita siten, että näiden jäljellä olevien opiskelijoiden eteneminen opinnoissaan on heikompaa kuin kaikkien AHOT-pisteitä saaneiden.

KUVIO 3 Keväällä 2007 aloittaneiden aikuisopiskelijoiden AHOT-pisteet ja opinnoissa eteneminen tammikuun 2010 loppuun mennessä

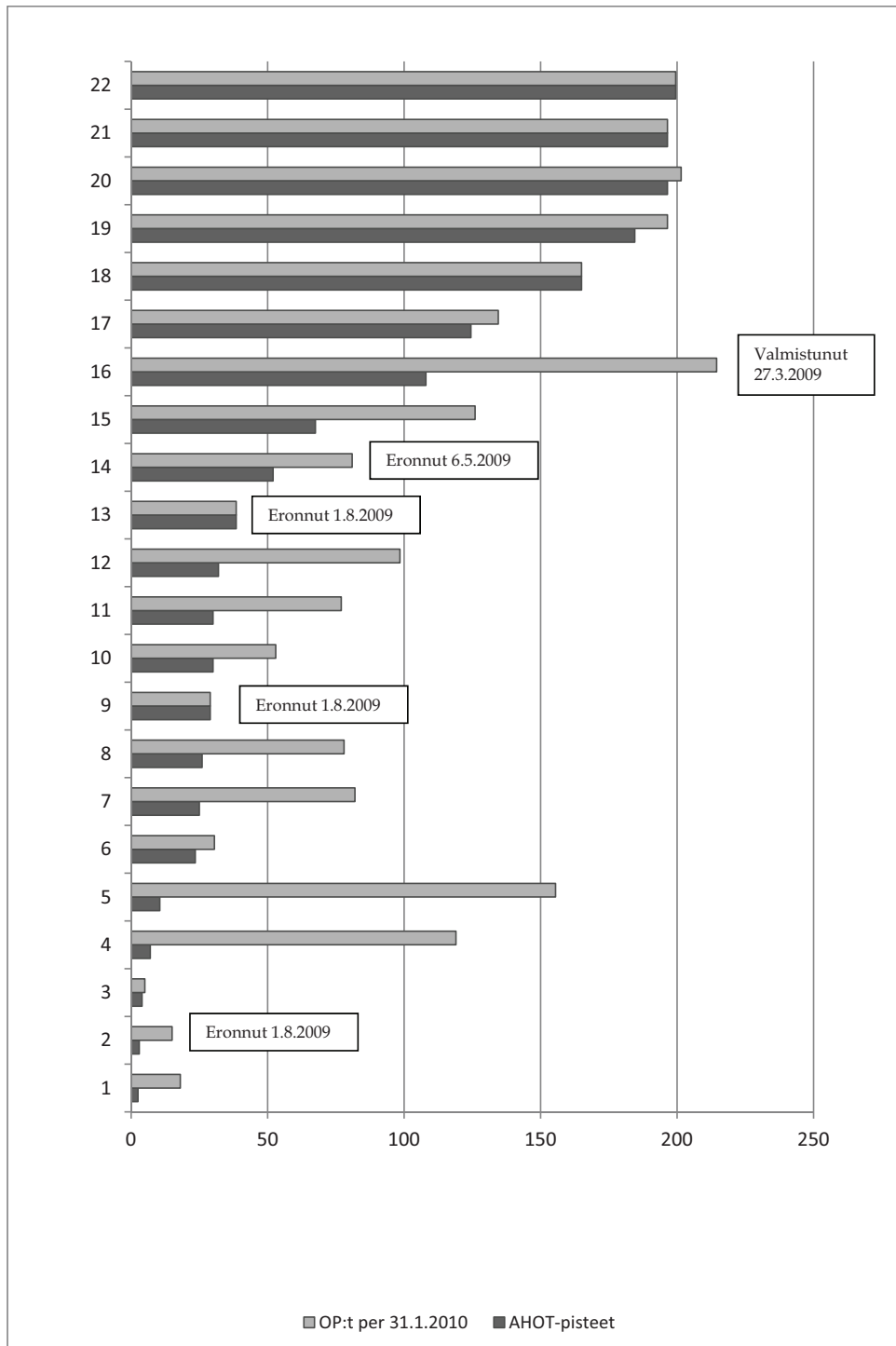

KUVIO 4 Keväällä 2007 aloittaneiden aikuisopiskelijoiden AHOT-pisteiden ja opinnoissa etenemisen välinen korrelaatio, kun mukaan on otettu tammikuun 2010 loppuun mennessä suoritettujen opintopisteiden

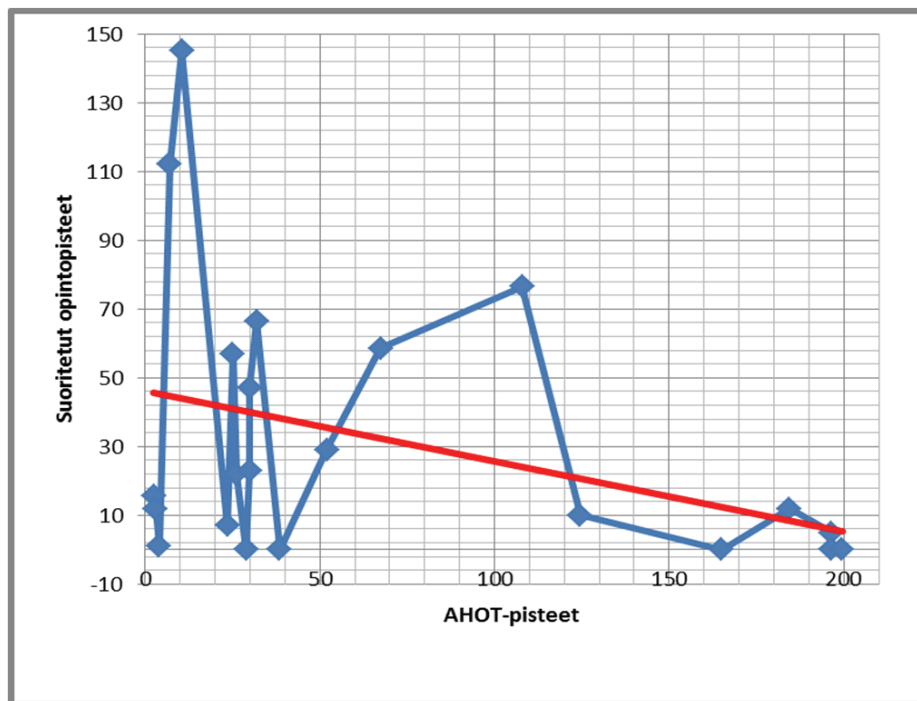
Kuvion 5 vaakapalkit kuvaavat 22:n syksyllä 2007 aloittaneen opiskelijan AHOT-pisteet ja opiskelijan saavuttamat opintopisteet tammikuun 2010 loppuun mennessä. Taulukkoon on merkitty myös valmistumiset ja eroamiset.

Syksyllä 2007 aloittaneista 39 opiskelijasta 22 sai korvaavuuksia, hyväksilukuja tai näyttösuorituksia. Tammikuun loppuun 2010 mennessä näistä oli lopettanut opintonsa neljä opiskelijaa. Se on 10 % aloittaneista. Valmistuneita oli yksi eli 3 %.

Kun suoritetuista opintosuorituksista luetaan pois kahden opiskelijan työharjoittelun raportointi (30 op), opiskelijat olivat viiden opintolukukauden aikana suorittaneet opintojaksoilla keskimäärin 6,4 opintopistettä lukukaudessa. Syksyllä 2007 opintonsa aloittaneiden koko aineiston osalta korrelaatiokerroin on -0,37. Keskihajonta oli 60,9 opintopistettä. Negatiivinen korrelaatio on hieman lievempi kuin keväällä 2007 aloittaneilla, mutta syksyllä aloittaneilla on myös yksi lukukausi vähemmän käytettynä keväällä aloittaneisiin verrattuna. Nämä tulokset on kuvattu kuviossa 6. Yhden valmistuneen ja eronneiden tiedot vaikuttavat tuloksiin huomattavasti, joten olen erikseen laskenut vastaavat luvut siten, että havainnoista on poistettu eronneiden ja valmistuneen tiedot, jotta nämä poikkeamat eivät vääristäisi tuloksia, kun pyritään saamaan esiin tavanomaisesti etenevän opiskelijan osalta AHOT-pisteiden vaikutus opiskelujen etenemiseen. Tällöin korrelaatioksi tulee -0,53 ja keskihajonnaksi 66,2 opintopistettä.

KUVIO 5 Syksyllä 2007 aloittaneiden aikuisopiskelijoiden AHOT-pisteet ja opinnoissa eteneminen tammikuun 2010 loppuun mennessä

KUVIO 6 Syksyllä 2007 aloittaneiden aikuisopiskelijoiden AHOT-pisteiden ja opinnoissa etenemisen välinen korrelaatio, kun mukaan on otettu tammikuun 2010 loppuun mennessä suoritettut opintopisteet

Syksyllä 2007 aloittaneet opiskelijat olivat siis viiden opintolukukauden aikana suorittaneet opintojaksoilla keskimäärin 6,4 opintopistettä lukukaudessa. Optimaalinen suoritusmäärä on 22,5 opintopistettä lukukaudessa. Nämä AHOT-pisteitä saaneet 22 opiskelijaa suorittivat keskimäärin 16,1 opintopistettä vähemmän lukukaudessa kuin olisi optimaalista. Viiden lukukauden opiskeluaikana olisi optimaalisesti suoritettava 112,5 opintopistettä. AHOT-pisteitä saaneet ovat suorittaneet keskimäärin 31,8 opintopistettä opintojensa aikana. Se on vain 28 % optimaalisesta suoritusmäärästä. Taulukkoon 8 on koottu tunnuslukuja opiskelijoiden AHOT-pisteistä ja suoritetuista opintopisteistä.

TAULUKKO 8 Syksyllä 2007 aloittaneiden AHOT-pisteet ja suoritettut opintopisteet

2007s	AHOT-pisteet	Suoritettut op:t	Op:t per 5 lukukautta
Keskiarvo	70,7	31,8	6,4
Mediaani	31,0	13,8	2,8
Ylin arvo	199,5	145,0	29,0
Alin arvo	2,5	0,0	0,0

Taulukkoon 8 on laskettu 22 opiskelijan opintojen alussa saaduista AHOT-pisteistä keskiarvo, mediaani, ylin ja alin arvo. Vastaavat luvut on laskettu

myös tammikuun 2010 loppuun mennessä suoritetuista varsinaisista opintopisteistä. Läsnä olevista opiskelijoista kolme ei ollut suorittanut yhtään opiskelupistettä. Kaikilla näillä kolmella oli myönnettyä opiskeluaikaa vielä jäljellä vuonna 2010.

Suurin suoritettu opintopistemäärä oli 145 opintopistettä. Suoritettuja opintopisteitä oli keskimäärin 31,8 opintopistettä, mutta mediaani eli aineiston keskimääräinen arvo vain 13,8 opintopistettä. Kun tutkittavana olleiden AHOT-pisteisiin lisätään viidessä lukukaudessa optimaalisesti suoritettavat 112,5 opintopistettä, saadaan kuuden opiskelijan osalta tulokseksi selvästi yli 210 opintopistettä, mikä on tutkinnon minimilaaajuus. Kun vielä otettaisiin huomioon se, että useammaltakin opiskelijalta puuttuu merkintä työharjoittelun (30 op) suorittamisesta, voisi syksyllä 2007 aloittaneista laskennallisesti olettaa valmistuneen enemmän kuin kuusi. Valmistuneita oli vuoden 2009 lopussa vasta yksi.

4.7 Esiselvityksen tarkastelu

Tämän esiselvityksen lähdeaineistona ovat kaikki keväällä ja syksyllä 2007 opetussuunnitelman Tiko05 mukaan aloittaneet aikuisopiskelijat HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa. Kummankin vuonna 2007 aloittaneen aikuisopiskelijaryhmän osalta tulokset ovat yhteneväiset. AHOT-pisteiden (korvaavuudet + hyväksiluvut + näytöt) ja opiskelijoiden tekemien opintosuoritusten välillä on selvä negatiivinen korrelaatio. Heikoiten opintosuorituksia tekevät paljon AHOT-pisteitä saaneet. AHOT-pisteiden pohjalta ei tämän esiselvityksen pohjalta voi ennustaa valmistumista.

Keskiahjonta on suuri, mikä seuraa siitä, että osa opiskelijoista etenee opinnoissa, kun taas osa ei tee mitään opintosuorituksia tai aivan minimaalisen vähän. Keväällä 2007 aloittaneet olivat tammikuun loppuun 2010 mennessä suorittaneet keskimäärin 9,6 opintopistettä lukukaudessa. Se on 50 % enemmän kuin syksyllä aloittaneiden keskimääräinen 6,4 opintopistettä lukukaudessa. Kummankin aloitusryhmän opintosuoritukset ovat reilusti alle puolet (43 % ja 28 %) opetussuunnitelmassa suositellusta opintopistemäärästä 22,5, kuten liitteessä 3 on esitetty. Kummankaan tässä selvityksessä mukana olleen aloitusryhmän valmistumisennusteet eivät ole hyvät – päinvastoin. Valmistumisasteet jäävät alhaisiksi ainakin optimaalisessa neljän vuoden opiskeluaikana. Tarkemmin opintojen etenemistä on tarkasteltu tätä selvitystä seuraavassa tutkimuksessa.

Selvitystulokset ovat ristiriidassa sekä yleisten käsitysten että opetus- ja kulttuuriministeriön ja Arenen linjausten kanssa siitä, että AHOT-toiminnalla saataisiin motivoituneita opiskelijoita, jotka valmistuvat nopeasti. (Vertaa luvut 3.1.1 ja 3.1.2.) Selvityksen pohjalta voi ennemminkin olettaa, että kun usein aiemmin opintonsa kesken jättänyt saa uuden ja täyden neljän vuoden opiskeluaajan, hän ei pidä mitään kiirettä opintojensa edistämisen ja valmistumisen kanssa. Tästä voi tehdä päätelmän siitä, että jos todella halutaan lyhentää opiskelu-

aikoja, pitää myönnetty opiskeluaika ainakin suhteuttaa suoritettavaksi jääviin opintopisteisiin.

Kolmas johtopäätös liittyy opiskelumotivaatioon. Kun AHOT-pisteitä saaneet suorittavat selvästi alle puolet opetussuunnitelmassa suoritettavaksi suositellusta opintopistemäärästä lukukausittain, tulisi kiinnittää erityistä huomiota opiskelijavalintaan. Valintakokeiden motivaatio-osuus tehdään siten, että opettajaparit haastattelevat hakijat. Luvun 4.4 mukaisesti haastatteluista on yleisesti saatu muita osia korkeampia pistemääriä. Tässä on vakavan kriittisen tarkastelun paikka.

Selvitys tukee myös oletusta siitä, että jo kerran opintonsa keskeyttäneet keskeyttää opintonsa uudestaan. Tämä epäily tosin vaatisi tätä selvitystä tarkempaa tutkimusta. Todella motivoituneiden opiskelijoiden saamiseksi tulisi valintakokeiden haastatteluosuus siirtää ammattilaisten tehtäväksi. Psykologisilla testeillä voitaisiin testata muun muassa sinnikkyyttä, asioiden ja tehtävien viemistä loppuun asti. Samalla olisi ehkä syytä tarkistaa valintakokeen eri osioiden painotukset, jotka on kuvattu liitteessä 4. Olisiko kenties haastattelun painoarvoa lisättävä vai kenties jopa vähennettävä. Valintaperusteet tulisi asettaa kokonaisuudessaan kyseenalaisiksi. Jos ja kun selvityksen pohjalta aikuis-koulutukseen valikoituu opiskelijoita, jotka keskeyttävät opiskelunsa, etenevät hitaasti opinnoissaan ja joiden valmistumiset viivästyvät tai jäävät kokonaan toteutumatta, lienee syytä tutkia ilmiötä lisää ja tarkastella samalla kriittisesti koko valintajärjestelmää.

4.8 Tulosten luotettavuustarkastelu

Luotettavuutta mitataan validiteetilla ja reliabiliteetilla. Validiteetti on käytettyjen mittareiden kyky mitata sitä, mitä on tarkoitus mitata. Reliabiliteetti kuvaa sitä, miten toistettavia tehdyt mittaukset ovat, eli miten hyvin tutkimus on toistettavissa ja miten tutkimuksella kyetään tuottamaan ei-sattumanvaraisia ja yleistäviä tutkimustuloksia. (Hirsijärvi ja Hurme 2008, 186–187.)

Esiselvitys oli kvantitatiivinen tutkimus, jossa lähdeaineistona olivat kaikki keväällä ja syksyllä 2007 opetussuunnitelman Tiko05 mukaan aloittaneet aikuisopiskelijat HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa. Kyseessä ei täten ole otos, koska mukaan on otettu kaikki vuonna 2007 aloittaneet aikuisopiskelijat ja selvityksessä tarkasteltiin näiden opiskelijoiden saamia AHOT-pisteitä ja saattujen pisteiden vaikutuksia opintojen etenemiseen. Vaikka tässä esiselvityksessä onkin laskettu ja kuvattu AHOT-pisteiden ja opiskelujen aikana suoritettujen opintopisteiden välinen korrelaatio, ei tulosten pohjalta väitetä vahvan korrelaation vallitsevan, vaan tyydytään lievempiin ilmaisuihin tulkinnassa.

Aloitusryhmien tulokset ovat yhteneväiset. Se, että kyse on koko populaatiosta, lisää tämän osalta merkittävästi luotettavuutta ao. ryhmän osalta. Tutkimus voidaan helposti toistaa tutkimuksessa kerrotuilla tavoilla muilla aloitusryhmillä, muissa koulutusohjelmissa ja muissa ammattikorkeakouluissa.

4.9 Tulosten yhteenvetoja johtopäätökset

Esiselvityksessä tarkastelin kysymystä, onko aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta (AHOT) hyötyä ammattikorkeakouluopinnoissa. Selvityskysymyksekseni olivat seuraavat:

Mitä hyötyä on aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta?

Alakysymykset:

- Kuinka aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen toimii käytännössä?
- Miten aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen on yhteydessä opiskelijoiden opintojen etenemiseen ja valmistumisiin?
- Mitä kehittämistarpeita tutkitut tapausesimerkit nostavat esiin?

Ensimmäiseen alakysymykseen vastaavat kuvaukset tutkintojen viitekehyksistä, Suomessa tehdyistä AHOT-linjauksista sekä kuvaukset siitä, kuinka ahotointi tehdään HAAGA-HELIA:n tietojenkäsittelyn suomenkielisissä koulutusohjelmissä. Järjestelmä voi olla nyt toimiva, mutta siinä voi olla parantamisen varaa. Kehittämispaineet tulevat erityisesti siitä, että pelkän suoritusmerkinnän (H) sijasta opetushallinnon järjestelmään tulisi kirjata myös arvosana (0 - 5). Arvioinnin tulee näkyä myös todistuksen liitteenä olevassa opintosuoritusotteessa. Ahotoinnin arviointikäytäntöjä on kehitetty ja käytäntöjä on ainakin pyritty yhtenäistämään Turun yliopiston ja HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun yhteishankkeessa AHOT korkeakouluissa. Hankkeen suositukset luonnontieteiden alalle, johon tietojenkäsittelyn opetuskin kuuluu, on esitetty liitteessä 2.

Toisen alakysymyksen osalta tutkin tarkemmin vuonna 2007 aloittaneiden ja AHOT-pisteitä saaneiden aikuisopiskelijoiden opinnoissa etenemistä. AHOT-pisteitä saaneet suorittivat alle puolet opetussuunnitelmassa suoritettavaksi suositellusta opintopistemäärästä lukukausittain. Tekemäni löydökset ovat ristiriidassa yleisten käsitysten kanssa siitä, että ahotointi nopeuttaisi valmistumista.

Kolmannen alakysymyksen osalta päädyin edellisen luvun pohjalta seuraaviin johtopäätöksiin:

- 1) Jotta opiskelijoiden valmistuminen nopeutuisi, myönnetty opiskeluaika pitää suhteuttaa suoritettavaksi jääviin opintopisteisiin.
- 2) Todella motivoituneiden opiskelijoiden saamiseksi tulisi valintakokeiden haastatteluosuus siirtää ammattilaisten tehtäväksi.
- 3) Haastattelun painoarvoa on lisättävä ja koko valintajärjestelmää tulee tarkastella kriittisesti.

Selvityskysymykseni ”Mitä hyötyä on aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnustamisesta?” kannalta ahotointia kannattaisi varmaankin tarkastella sekä tätä selvitystä laajemmin, syvällisemmin että todella kriittisesti. Selvityskysymykseni lähtivät AHOT-paradigmasta (ahotoimalla saadaan motivoituneita opiskelijoita, jotka etenevät opinnoissaan ja valmistuvat nopeasti). Tutkimustulokseni eivät tue näitä paradigman käsityksiä. Aivan tyhjentävää vastausta tähän selvityskysymykseen on mahdotonta vielä tämän selvityksen perusteella antaa.

4.10 Jatkotutkimus

Edellä esitetty esiselvitys on toiminut sekä kontekstin esittelynä että kuvailevana esitutkimuksena seuraavan osan analyysille. Esiselvitys antoi vahvasti viitteitä siitä, että ammattikorkeakouluopiskelijoiden menestymistä opinnoissaan ja menestymisen edellytyksiä tulisi edelleenkin tutkia. Jatkotutkimuksille tulisi löytää jokin uusi näkökulma, josta olisi hyötyä sekä tutkimuksen että sen tulosten soveltamisen näkökulmasta.

Aikuisopiskelijoista tiedetään hyvin vähän, heidän todellisista mahdollisuuksistaan opiskella koulutusohjelmassa, motivaatiosta ja halusta sekä kyvystä viedä opintonsa päätökseen. Tämän esiselvitysvaiheen jälkeisessä varsinaisessa tutkimuksessa (toisessa osassa) tarkastelen opintojen edistymistä sisäisen yrittäjyyden näkökulmasta. Esitutkimus antoi sekä viitteitä että tutkimusvirikkeitä lisätutkimuksen tekemiseksi uudesta näkökulmasta: jos oppilaalta puuttuu psykologinen omistajuus ja sisäinen yrittäjyys, joilla ottaa vastuu opintojen etenemisestä, hänen opiskelunsa edistyy kehnosti niillä suoritusindikaattoreilla, joita ammattikorkeakoulussa käytetään.

OSA II

5 TUTKIMUKSEN JOHDANTO

5.1 Tutkimustehtävän asettaminen

Esiselvityksessä tutkin tietojenkäsittelyn opiskelijoiden aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista eli ahointia osana ammattikorkeakoulututkintoa. Tutkimuskysymykset lähtivät AHOT-paradigmasta (saada motivoituneita opiskelijoita, jotka etenevät opinnoissaan ja valmistuvat nopeasti). Selvitystulokset eivät tue näitä käsityksiä.

Tässä varsinaisessa tutkimuksen (toisessa osassa) paneudutaan ensimmäisen osan havaintojen ja jatkotutkimusideoiden pohjalta syvällisemmin ilmiöön, joka johtaa muun muassa opintojen keskeyttämisiin valmistumatta. Tällaisen tutkimuksen tarpeellisuutta ja lisäämistä korostavat muun muassa tuoreet Honkasen (2011, 155) ja Kaliman (2011, 264) väitöskirjat. Honkanen tuo vahvasti esiin oletuksen opiskelijan itseohjautuvuudesta, johon myös HAAGA-HELIAN pedagoginen strategia pohjautuu. Kalima puolestaan tarkastelee opintojen etenemistä vai pitäisikö sanoa viivästymisiä kvantitatiivisena ilmiönä puuttumatta viivästymisten syihin. Koiranen (2012a, 10) on tuonut tarkasteluun mukaan uuden ulottuvuuden, opintoja kohtaan osoitetun psykologisen omistajuuden.

Kun kyseessä on niin sanottu abduktiivinen tutkimus, jossa liikutaan edestakaisin teorian ja empirian välillä, on tässä vaiheessa esiin otettu vain käsitteet sisäinen yrittäjäyys, itseohjautuvuus ja psykologinen omistajuus. Käsitteet tulevat avatuiksi tarkemmin tutkimuksen myöhemmissä luvuissa. Tässä toisessa osassa paneudun syvällisemmin opintojen etenemiseen liittyviin ilmiöihin ja niiden syihin ja sekä teorian että empiirisen tutkimuksen pohjalta.

Tutkimusongelma on:

Mitä hyötyä on sisäisestä yrittäjäydestä ammattikorkeakouluopinnoissa?

Alakysymykset:

1. Miten sisäinen yrittäjäyys ilmenee opinnoissa?
2. Miten sisäinen yrittäjäyys on yhteydessä opiskelijoiden opintojen etenemiseen ja valmistumisiin?
3. Mitä kehittämistarpeita tutkitut tapausesimerkit nostavat esiin?
4. Miten sisäinen yrittäjäyys on yhteydessä itseohjautuvuuteen ja psykologiseen omistajuuteen.

5.2 Tutkimuksen rajaukset

Tässä esiselvitystä seuraavassa tutkimusosassa laajennan tutkimuskohdettani koskemaan koko HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn aikuisten koulutusohjelmaa ja sen syksyllä 2005 aloitettua opetussuunnitelmaa Tiko05. Kiinnitän kuitenkin erityishuomion vuonna 2007 aloittaneisiin opiskelijaryhmiin, koska opiskelijavalinta muuttui silloin. Keväällä 2007 aloittanut aikuisopiskelijaryhmä valittiin syksyllä 2006 niin sanottuna suorahakuna. Syksyllä 2007 aloittanut ryhmä valittiin keväällä 2007 valtakunnallisessa yhteishaussa. Tarkastelen opiskelijoiden valmiuksia opiskella tietojenkäsittelyn aikuisten koulutusohjelmassa sisäisen yrittäjäyden ja sen lähikäsitteiden näkökulmasta. Itse opiskeluprosessin tarkastelun rajaan lähes kokonaan tämän tutkimuksen ulkopuolelle.

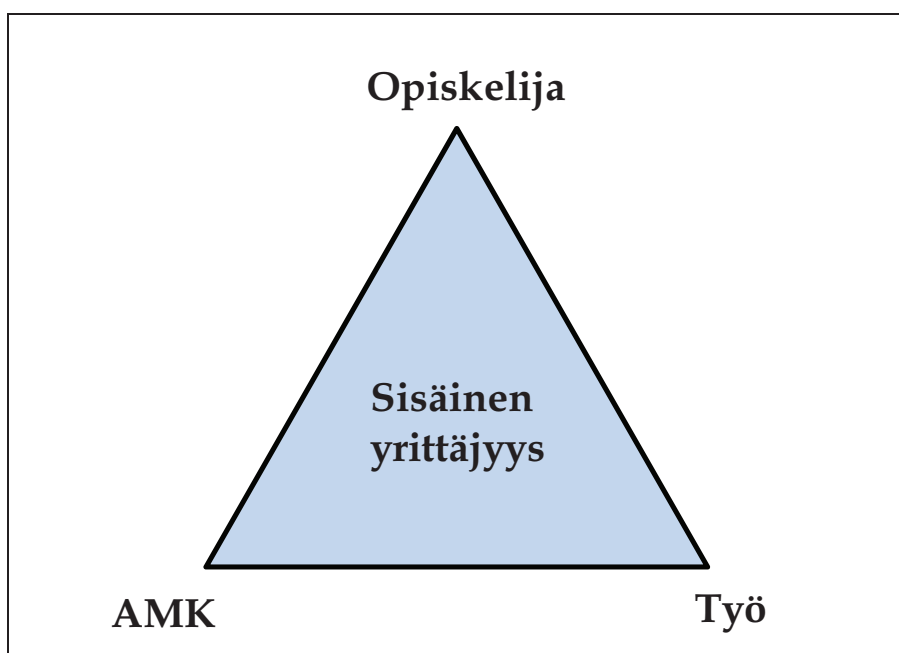
Opiskelijavalinnan muuttuminen tarjoaa mielenkiintoisen muutostilanteen tutkittavaksi erityisesti sen takia, että valintakriteerit muuttuivat samalla. Mielenkiinto kohdistuu nimenomaan siihen, onko uudella ja nykyisin voimassaolevalla valintatavalla saatavissa opiskelijoita, jotka olisivat motivoituneita, etenisivät opinnoissaan ja valmistuvat nopeasti. Vuosi 2007 tarjoaa opetusjärjestelyjen kannalta mahdollisimman stabiilin tilanteen. Lähes kaikki opetussuunnitelman Tiko05 opinnot olivat jo tarjolla. Ainoastaan joitain vaihtoehtoisia (syventäviä) ammattiopintoja oli tarjolla vasta keväällä 2008.

Vuonna 2007 aloitti kaksi aikuiskoulutusryhmää, yksi keväällä ja toinen syksyllä. Aiemmin hankittua osaamista oli noin puolella aloittaneista. Keväällä 2007 aloittaneesta 39 opiskelijan ryhmästä aiemmin hankittua osaamista tunnistettiin 24 osalta (= 62 %) opintojen alussa ja syksyllä aloittaneiden 39 opiskelijoista 22 osalta (= 56 %). Merkittävää eroa tässä suhteessa ei ollut.

Empiirisessä osassa olen kerännyt kaikkien opetussuunnitelman Tiko05 mukaan aloittaneiden aikuisopiskelijoiden todellisia opinnoissa etenemisestä tietoja. Tarkimmin tarkastelin vuonna 2007 aloittaneita. Syksyllä 2007 aloittaneet olivat aivan erityisen huomion kohteena. Tähän ryhmään kohdistettiin Webropol-kysely ja seitsemän opiskelijaa haastateltiin. Opinnoissa etenemistä tarkasteltiin kriittisesti tutkimuskysymysten valossa.

5.3 Tutkimusasetelma ja metodologiset perusvalinnat

Tutkimukseni kontekstin muodostavat opiskelija, ammattikorkeakoulu ja työpaikka. Tästä muodostuu tutkimusasetelma sisäisen yrittäjyyden tutkimiseksi ammattikorkeakoulussa. Tutkimusasetelma on esitetty kuviossa 6. Tutkimusasetelmassa oletetaan, että tietojenkäsittelyä aikuiskoulutuksen koulutusohjelmassa opiskeleva on töissä ja usein tietojenkäsittelyalalla. Mukana on usein lisäksi muutama niin sanottu alan vaihtaja ja jokunen työtön.

KUVIO 7 Tutkimusasetelma sisäisen yrittäjyyden tutkimiseksi opinnoissa

Työn osuutta ei erityisesti tutkita, koska opiskelijat ovat hakeutuneet aikuiskoulutukseen, joka toteutetaan ilta-aikaan ja tarkoitettu suoritettavaksi työn ohessa. Joitain huomioita tuodaan kuitenkin esille työn ja työssä olemisen merkityksestä ammattikorkeakouluopinnoissa.

Tutkimukseni on abduktiivinen tutkimus, jossa teoria ja empiria ovat vuorotelleet jatkuvasti tutkimusprosessin aikana. Tutkimuksen yhteydessä voidaan puhua aineistotriangulaatiosta, koska siinä käytetään useita eri aineistoja (opiskelijoiden valintakoetietoja, opetushallinnon järjestelmästä poimittuja opintojen etenemiseen liittyviä tietoja sekä opiskelijoiden haastatteluita). Tutkimusmenetelmät ovat sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia, joten voidaan puhua myös menetelmätriangulaatiosta (Eskola ja Suoranta 2003, 69). Triangulaatiolla pyritään parantamaan tutkimuksen validiteettia (Tuomi ja Sarajärvi 2003, 140).

Kvantitatiivisessa osuudessa on käsitelty kaikkien HAAGA-HELIAN Tiko05-opetussuunnitelman voimassaoloaikana aloittaneiden opiskelijoiden opiskelujen etenemistietoja. Opetussuunnitelma Tiko05 astui voimaan syksyllä 2005 ja päättyi keväällä 2009. Erityisesti käsittelyn kohteena ovat olleet vuonna 2007 opintonsa aloittaneet. Tarkastelussa on ollut aina koko opintojen aloitusryhmä - ei minkäänlainen otos opiskelijajoukosta, joka otantana vaatisi tilastollisen analysoinnin suorittamista. Etenemistiedot on poimittu opetushallinnon järjestelmästä (Winha) ja tulostettu opiskelijakohtaisesti paperille, koska järjestelmä tarjoaa hyvin vähän mahdollisuuksia siirtää opintojen seurantatietoja sähköisesti muulla tietojärjestelmällä jalostettavaksi tutkimuksen tai opinto-ohjauksen kannalta hyödylliseen muotoon. Tutkimuksen kannalta tarpeelliset tiedot on viety Excel-ohjelmalla käsiteltäviksi.

Tutkimustulokset on esitetty graafisessa muodossa, pylväsdiagrammeina ja korrelaatioina. Tarkempaa tilastollista analyysiä ei ole ollut tarkoituksenmukaista tehdä muun muassa seuraavista syistä: Jos opiskelija on ollut suunnitelmallisesti tai suunnittelemattomasti poissa opiskeluista (johon hänellä on oikeus enintään kahden vuoden ajan), tätä poissaolon vaikutusta on hyvin vaikea ottaa huomioon. Kyse on voinut olla suunnitellusta tai suunnittelemattomasta poissaolosta, joka vaikuttaa opiskeluaikaan ja luonnollisesti myös opiskelijan suorittamien opintopisteiden määrään opiskeluaikana. Korrelaatiokertoimet ovat siis suuntaa antavia, mutta ne ovat kuitenkin luotettavien faktatietojen pohjalta tuotettuja.

Kvantitatiivisessa osuudessa lähetettiin myös Webropol-kysely (lomakehaastattelu) kaikille syksyllä 2007 aloittaneille opiskelijoille. Webropol-kyselyn lähete on esitetty liitteessä 9. Kyselyyn vastasi 17 opiskelijaa. Kaikki eivät vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Muistutuskierrroksesta huolimatta vastausprosentti jäi heikoksi, joten päädyttiin siihen, että näitä vastauksia ei tarkastella kovinkaan tarkasti. Webropol-kyselyn tulokset on esitetty liitteessä 10. Kyselyssä pyrittiin kartoittamaan opiskelijan positioitumista opintoihin kokonaisuudessaan ja jonkin verran sisäisen yrittäjäyden näkökulmasta. Erityisesti Webropol-kyselyllä haettiin suostumusta tarkempaan haastatteluun. Kyselyn tuloksilla ei muuten katsottu olevan juurikaan arvoa tämän tutkimuksen kannalta, vaan kysely auttoi tunnistamaan niitä informantteja, joita hyödynnettiin tarkemmissa haastatteluissa. Syksyllä 2007 aloittaneesta 39 opiskelijasta yhdeksän vastasi kyselyssä myöntävästi haastattelupyyntöön ja lopulta seitsemän suostui haastateltaviksi. Kuusi haastattelua tehtiin kasvotusten joko opiskelijan työpaikalla tai HAAGA-HELIAN Pasilan toimipisteessä. Haastattelut kestivät tunnista puoleentoista tuntiin. Yksi haastattelu tehtiin pitkän etäisyyden vuoksi sähköpostitse.

Koska tutkimuksessa yritetään ymmärtää tiettyä ilmiötä syvällisesti ja yksityiskohtaisesti, on laadullinen (kvalitatiivinen) tutkimus tähän tarkoitukseen kvantitatiivista sopivampi (Silverman 2004, Yin 2002). Laadullinen lähestymistapa antaa monia mahdollisuuksia (Dul ja Hak 2007). Erityisesti tapaustutkimus antaa mahdollisuuden tutkia ja kuvailla henkilöiden elämän tarinoita ja jokapäiväistä liiketoimintaa (Silverman 2004). Inhimillinen käyttäytyminen on niin

monimutkaista, että sitä on useimmiten mahdotonta tutkia kvantitatiivisesti tai strukturoidulla tavalla (Gillham 2000). Haastattelussa nähdään väläys tai saadaan epätäydellinen kuva jostakin, vastapuolen elämysmaailmasta ja hänen ajatuksistaan. Haastattelu on ennen kaikkea käsitteisiin, merkitykseen ja kieleen perustuvaa toimintaa. Henkilöt tuovat tilanteeseen aiemmat kokemuksensa, joihin suhteutettuna haastattelu tulkitaan. (Hirsijärvi ym. 2008, 41.) Haastattelun tulee olla ennalta suunniteltua ja päämäärähakuista. Haastattelu tapahtuu lähinnä haastattelijan ehdoilla tai ainakin hänen johdolla. Käytännön haastatteluista ja tutkimushaastatteluista voidaan käyttää yhteisnimitystä tiedonhankintahaastattelu. Haastattelijan tulee ennalta tietää, mitä hänen on haastattelussa saatava selville, ja tietää myös, että hänen on raportoitava haastattelun tulos. (Hirsijärvi ym. 2008, 42.)

Opiskelijoiden haastatteluissa kesäkuun alussa 2011 käytettiin teemahaastattelua. Teemahaastattelusta puuttuu strukturoidulle lomakehaastattelulle luonteenomainen kysymysten tarkka muoto ja järjestys, mutta se ei ole täysin vapaa niin kuin syvähaastattelu. Teemahaastattelu ottaa huomioon sen, että ihmisten tulkinnat asioista ja heidän asioilleen antamat merkitykset ovat keskeisiä. (Hirsijärvi ym. 2008, 48.) Informanteilta ei suoraan kysytty opiskeluihin liittyvää sisäistä yrittäjyyttä, jotta välttyttäisiin siltä, että haastateltava alkaisi muodostaa sisäisen yrittäjyyden näkökulmasta ”edullisia”, vinoutuneita vastauksia. Pohdinta ja tulkinta jätettiin haastattelijan tehtäväksi. Haastatteluteemat muokkaantuivat tutkimuksen edetessä.

Haastattelun yhteydessä tai siihen liittyen haastateltavat tekivät myös itseohjautuvuustestin (Liite 7). Testin teettäminen liittyy tutkimuksen neljänteen alakysymykseen itseohjautuvuuden yhteydestä sisäiseen yrittäjyyteen. Itseohjautuvuus tuli esille vasta tutkimuksen aikana. Yhteys sisäiseen yrittäjyyteen vahvistui Koron (1993) tutkimuksen myötä. Myös Honkanen (2011) nosti asian uudelleen esille. Psykologinen omistajuus tuli mukaan siksi, että ”omistajuus”-termiä käytettiin joissain tutkimuksissa työhön tai tiettyyn tehtävään paneutumisessa ikään kuin synonyymina sisäiselle yrittäjyydelle.

Teoriaosuudessa tein vertailevan yhteenvedon sisäisestä yrittäjyydestä, itseohjautuvuudesta ja psykologisesta omistajuudesta. Näitä yhteen koottuja valmiuksia kutsun SIP-valmiuksiksi. Siinä on yhdistetty eri teorialähteistä kerättyjä sisäiseen yrittäjyyteen liittyviä piirteitä (henkilön ominaisuuksia) sekä vastaavia itseohjautuvuuteen ja psykologiseen omistajuuteen liittyviä piirteitä.

Jokainen opiskelija on oma tapauksensa (case), ja tällainen monen tapauksen tutkimusmenetelmä tarjoaa mahdollisuuden Eisenhardtin (1989) ja Yinin (1994) mukaan ilmiön syvälliseen tutkimiseen ja syy-seuraussuhteiden havaitsemiseen sekä huomaamaan yhtäläisyydet ja eroavaisuudet eri tapausten välillä (Kontinen ja Ojala 2009, 6; Eisenhardt 1989; Yin 1994). Tutkimuksessa käsitellään opiskelijoiden tietoja yksilökohtaisesti. Mahdollisten luottamuksellisesti saatujen tietojen ja opetushallinnon järjestelmästä poimittujen tietojen salaamiseksi ja suojaamiseksi olen tehnyt ryhmäkohtaisen luokittelun ja opiskelijoiden nimeämisen anonymisti siten, että edes sukupuoli tai ikä ei ole esillä. Haastateltujen tiedot on esitetty kahdessa luokassa. Toisessa ovat opinnoissaan hyvin

edenneet kolme opiskelijaa ja toisessa opinnoissaan heikosti edenneet neljä opiskelijaa.

Haastattelujen analysoinnin tein NVivo-ohjelmistoa hyväksi käyttäen., Haastattelujen äänitteiltä tarkkaan litteroimani haastattelujen sisällön luokittelin sekä tutkimusteemoittain että SIP-valmiuksien kannalta. Sisällön analyysihän tarkoittaa erilaisten merkitysten etsimistä aineistosta (Jokinen, Juhila ja Suoninen 2004, 228). Tässä tutkimusraportissa NVivo-ohjelmistolla tehdyt haastattelujen tulkinnat on koottu Excel-ohjelmistoa hyväksikäyttäen haastattelujen opiskelijoiden SIP-valmiuksiksi, jotka on esitetty edellä mainitun luokituksen mukaisesti. Opiskelijoiden opiskelua ja opiskeluvalmiuksia on tarkasteltu juuri näiden SIP-valmiuksien pohjalta.

Haastattelut osoittautuivat erittäin hyödyllisiksi. Tuskinpa millään pelkätään kvantitatiivisella tarkastelulla olisin löytänyt seikkoja, jotka tulivat esille haastattelutilanteissa. Lomakehaastattelulla tuskin olisin osannut kysyä oikeita kysymyksiä ja saada niin hyviä ja ongelmakenttää valaisevia vastauksia kuin tekemieni teemahaastattelujen yhteydessä sain. Eskolan ja Suorannan (2003, 249) mukaan:

Ihmistutkimuksessa ei ole lopullisia totuuksia. Jos haluaisimme kiteyttää kvalitatiivisen tutkimuksen tekoa ohjaavan neuvon yhteen sanaan, olisi se varmaan eksplikointi eli se, että tutkija kertoo seikkaperäisesti tekemistään ratkaisuksista raportissaan.

Tutkimuksen luotettavuuden takaamiseksi kaikki kvantitatiiviset tarkastelut ja arvioinnit samoin kuin kvalitatiiviset tarkastelut ja arvioinnit on pyritty kuvaamaan tarkasti.

6 AMMATTILAISEN OSAAMINEN

6.1 Aikuiskoulutus

Opetus- ja kulttuuriministeriö määrittelee aikuiskoulutusta (Aikuiskoulutus) seuraavasti:

Aikuiskoulutus on aikuisille suunniteltua ja järjestettyä koulutusta. Tutkintotavoitteisessa aikuiskoulutuksessa opinnot johtavat samoihin tutkintoihin kuin vastaavassa nuorten koulutuksessakin. Opiskelu voi tapahtua työssä, työn ohessa tai vapaa-ajalla, päivisin, iltaisin ja viikonloppuisin. Koulutusta järjestetään pääsääntöisesti monimuotokoulutuksena, jolloin voidaan joustavasti huomioida mm. työssäkäyntimahdollisuudet. Lisääntyvässä määrin koulutusta toteutetaan verkkoa hyödyntäen. Aikuiset voivat hakea myös nuorten koulutukseen.

Vähän yli puolet 18 - 64-vuotiaista osallistuu aikuiskoulutukseen vuosittain. Opetus- ja kulttuuriministeriön tavoitteena on nostaa osallistumisastetta. (Aikuiskoulutus.)

Erityisenä tavoitteena on lisätä erityisesti vailla ammatillista koulutusta tai ns. vanhentuneen koulutuksen varassa olevien, mm. mikroyrittäjien ja pk-yritysten henkilöstön, maahanmuuttajien sekä muiden tutkimuksissa havaittujen vähän osallistuvien kansalaisten (aliedustettujen ryhmien) aikuiskoulutusmahdollisuuksia. Aikuiskoulutuspolitiikan tehtävänä on kannustaa kansalaisia elinikäiseen oppimiseen.

6.1.1 Ammattikorkeakoulu kouluttajana

Ammattikorkeakoulujen tehtävät ovat pedagoginen toiminta, tutkimus- ja kehitystoiminta sekä aluekehitystyö, joten ammattikorkeakoulun opettajan tulee olla sekä pedagogi, tutkiva- ja kehittävä asiantuntija että alueellinen vaikuttaja. Ammattikorkeakoulun tehtäviä perustellaan konstruktiivisin termein, kuten tutkiva ja kehittävä työote, oppimaan oppiminen, itseohjautuva ote, ohjaava työote ja reflektiivisyys. Opettajalle tärkeitä ovat henkilökohtaiset työkokemukset omalta substanssialalta, alan kehityksen tunteminen ja yhteistyötaidot sekä elinkeinoelämän että muiden alan asiantuntijoiden kanssa. Mission toteutumisi-

nen edellyttää kannustavaa työkuulttuuria. Vuorovaikutusta ja osaamisen jakamista tulee kannustaa ja tiedon salaamista halveksia. (Mäki 2012, 11, 27, 34 ja 104.)

Ammattikorkeakoulun tulisi ottaa sekä oppivan organisaation että älykkään organisaation toimintatavat haltuunsa. Pelkät tiedot ja taidot eivät riitä. Kasvaminen elinikäiseksi oppijaksi edellyttää metakognitiivisten reflektiivisten valmiuksien kehittämistä oppijassa. (Mäki 2012, 38 - 39.) Sergiovannin (1991, 324) mukaan autoritaarisuus, määräykset, totteleminen ja opettajien alistuminen muovaavat oppilaitosten kulttuuria. Mäkisalonen (1998, 41) mukaan työpaikan hengellä on suuri merkitys. Kun henki on positiivinen, mukana olevat tuntevat kuuluvansa joukkoon. Negatiivinen työpaikan henki on seurausta vääränlaisesta hierarkkisuudesta ja klikkiytymisistä. Pierce, Kostova ja Dirsk (2001, 298 - 310) määrittelevät psykologisen omistajuuden mielentilana, jossa henkilö tai henkilöryhmä tuntee omistajuutta tavoitteisiinsa. Mäen (2012, 63 - 65; 2004, 146 - 147) mukaan:

Perinteisesti opettajuuteen on kuulunut vahva yksilöautonomisuus. Mosaiikkimaisissa työympäristöissä amk-opettajan avainosaamisiksi nousevat yhteisöllinen osaaminen, tiedon jakaminen, oman osaamisen suhteuttaminen muiden asiantuntijoiden osaamisiin sekä niiden pohjalta yhteisen uuden osaamisen työstäminen.

Opettajan työ on muuttunut muutamassa vuosikymmenessä. Liitutaululta on siirrytty erilaisten tietoteknisten välineiden käyttöön. Opetusmateriaalit ja tehtävät ovat erilaisilla digitaalisilla opetuslustoilla, kommunikointi opiskelijoiden kanssa tapahtuu opetuslustoilla, sähköpostitse tai muuta sosiaalista mediaa hyväksi käyttäen. Opettaja voi myös enenevässä määrin työskennellä kotoa käsin hyviä tietoliikenneyhteyksiä hyödyntäen.

Opiskelijan kannalta nykyisin etäopiskelun voi rinnastaa etätööhön, missä opiskelu on tehty ajasta ja paikasta riippumattomaksi, mikä on useiden aikuisopiskelijoiden toivomaa, mutta ei sovi kuitenkaan kaikille. Opettajalle tämä saattaa merkitä sitä, että käytännössä hänen tulee olla tavoitettavissa 24 tuntia vuorokaudessa seitsemänä päivänä viikossa, loma-aikoinaan ja vapaajaksoiltaan. Sama koskee myös opinto-ohjaajia.

6.1.2 Työelämässä tarvittava osaaminen

Kulttuurissamme arvokkaimpana aikana pidetään sitä elämänvaihetta, jolloin työskennellään aktiivisesti. Tätä näkökulmaa voi pitää arvovääristyneenä, koska siihen samalla liittyy usein ikäkielteisyyttä. Ikääntyvää ei arvosteta siten kuin häntä elämää nähneenä tulisi arvostaa. Nykyisin 50-vuotias ei useinkaan tunne vielä olevansa vanha. Työyhteisössä hänen kokemustietojaan kannattaa hyödyntää. Avainkysymys maamme kilpailukyvyn kannalta on entistä parempi erilaisten ihmisten osaamisen hyödyntäminen. Kun useita avainhenkilöitä siirtyy lähes samanaikaisesti eläkkeelle, saattaa siitä koituva osaamisvajeen uhka konkretisoitua kerta heitolla. Esimerkiksi osa-aikaeläkkeiden käyttö voi tarjota joustavan ratkaisun inhimillisten voimavarojen käyttöön. (Juuti 2001, 3 - 6.) Juuti (2001, 9 ja 18) kyseenalaistaa käsityksiä:

Ikään ja kokemuksen karttumiseen liittyy suuria mahdollisuuksia, sillä tutkimukset osoittavat myös, ettei ikääntyvien ja muiden työsuorituksissa ole iästä johtuvia eroja.

Kun ihmisten elämäniä on parantuneen terveydenhoidon, entistä terveellisempien elämäntapojen seurauksena pidentynyt ja kun odotettavissa oleva elämäniä on edelleen pitenemässä, voitaneen kulttuurissa yleisesti omaksuttuja kielteisiä ikäasenteita pitää kyseenalaisina.

Arkipäiväiset tapahtumat opettavat eikä oppimista voi välttää. Oppimisessa on kysymys siitä, mitä yksilöt ja yhteisöt oppivat sosiaalisissa tilanteissa ja miten he käyttävät oppimistaan tulevaisuudessa (Säljö 2004, 10 - 11). Ihmisen suhde ulkoiseen todellisuuteen muodostuu yksilöllisten merkitysten välityksellä. Iso- ja ristiriitoja aikaisemman tiedon kanssa ei saa olla. (Perho ja Korhonen 2003, 343.) Inhimillinen oppiminen voidaan ymmärtää viestinnällisestä ja sosiohistoriallisesta näkökulmasta käsin. Tieto elää ensin ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa ja sen jälkeen siitä tulee osa yksittäistä yksilöä ja hänen ajatteluaan ja toimintaansa. Ihmiset kehittävät itselleen erilaisia tekniikoita, jotka johtavat erilaisiin oppimismuotoihin. Kirjoitus on keskeinen ja hyvin meditoiva resurssi. (Säljö 2004, 6 ja 158.)

Koulussa ei tarvitse kaikkea oppia valmiiksi. On vain annettava valmiudet ja edellytykset oppia asioita myöhemmin elämässä, ammattikorkeakoulusta puheen ollen myöhemmin työ- ja elinkeinoelämässä. Koulutuksen lähtökohtana ovat liian usein tavoiteltavat koulutuksen lopputulokset. Asiantuntijakoulutuksessa tulisi kuitenkin kiinnittää huomio erityisesti oppimisprosessiin. Koulutuksen avulla tulisi ennen kaikkea saada aikaan sellainen ammatillinen oppimisprosessi, joka muodollisen koulutuksen jälkeen jatkuu omaehtoisena. (Kurttakko ym. 1996, 7 - 8.) Oppiminen tapahtuu aiemmin opitun pohjalta oman toiminnan tuloksena. Keskeistä on se, kokeeko oppija olevansa itse vastuussa oppimisestaan vai odottaako hän ohjausta muiden taholta. (Ruohotie ja Honka 2003, 7.) Ruohotie ym. (2003, 14) näkevät ammatillisen huippuosaamisen kolmen tekijän tai ominaisuuden funktiona:

- 1) ammattispesifinen taitotieto, jossa yhdistyvät ammatin hallintaan liittyvien tietorakenteiden kompleksisuus ja syvä ymmärrys,
- 2) kyky soveltaa ammattispesifisiä taitotietoja erilaisissa konteksteissa sekä
- 3) metakognitiiviset taidot, joilla tarkoitetaan oppijan kykyä reflektoida, ymmärtää ja kontrolloida omaa oppimistaan.

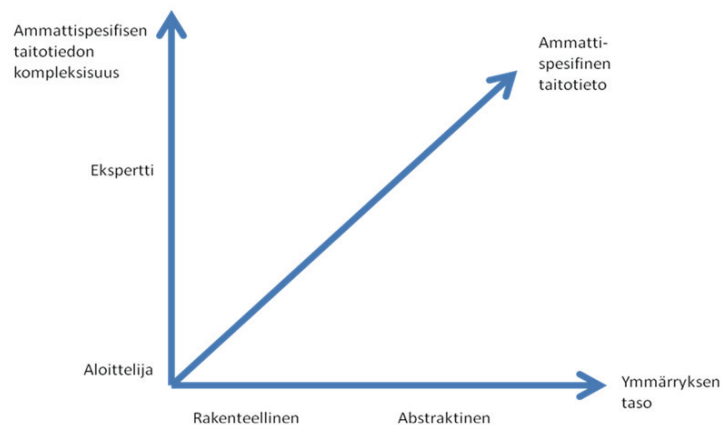
Ruohotien ym. (2003, 7 - 9) mukaan:

Oppijan tulisi tiedostaa, mitä hän kulloinkin opittavasta asiasta ymmärtää ja osaa tai ei ymmärrä ja ei osaa. Koulutuksessa tulisikin kehittää metakognitiivisia, erityisesti itsearvioivia, taitoja tavoitteellisen oppimisen työvälineeksi. Ihmiset, joilla on itsereflektoinnin edellyttämät valmiudet, kyky arvioida omaa toimintaansa ja oppia omista kokemuksista sekä valmiudet muuttaa omia toimintatapojaan ja suhtautumistaan asioihin, onnistuvat myös erilaisissa uraratkaisuissa ja sopeutuvat muuttuviin olosuhteisiin muita paremmin.

Koulutus ei ole valmistautumista tulevaisuuteen, vaan tässä päivässä toimiva arkielämän yksinkertaistettu prosessi (Ruohotie, Honka ja Mustonen 2000, 22).

Yritystoiminnan ja liike-elämän kannalta on kuitenkin tärkeää, että työntekijöillä on valmiuksia vastata tulevaisuuden haasteisiin, kykyä reagoida avautuviin mahdollisuuksiin ja tulossa oleviin muutoksiin. Koulutuksessa olisi nämäkin asiat otettava huomioon. (Ovaskainen 2010, 67 – 68.) Yhteistoiminnallinen oppiminen (cooperative learning) on pienryhmätyöskentelyä. Siinä sosiaalinen vuorovaikutus on keskeisessä roolissa oppimisessa. Ryhmätyötaitojen ohella näissä opitaan ratkaisemaan ongelmia, arviointia ja tiedollisia oppimistavoitteita. Näissä murretaan oppijan itsensä ja osaamisena ympärille rakentamaa suojajansaria sekä opitaan muilta. (Ruohotie ym. 2003, 8.) Oppimisen mahdollistamisen kannalta reaaliaikainen reflektointi on aivan avainasemassa. Yhteinen toiminta ja yhteisölliset reflektointimahdollisuudet oppimisprosessin kaikissa vaiheissa muuttavat kokemukset osaamiseksi ja oppimiseksi. (Mäki 2012, 66; Mäntylä 2002, 54 – 57.)

Tavallinen ammatinharjoittaja vain tekee työnsä. Ekspertti sen sijaan syventää jatkuvasti omaa pätevyyttään. Kykyjensä ylärajoilla toimiminen ja itsensä ylittäminen sekä jatkuva ongelmien ratkaisu ovat lähellä oppimista, joka kuuluu asiantuntijuuteen. Keskeinen kehittämisinstituutio on tässä koulujärjestelmä. Perinteinen tietojen esittämiseen, toistamiseen ja kontrollointiin keskittyvä koulutus enemmänkin ehkäisee kuin edistää eksperttiyttä, jonka tunnusmerkkejä ovat jatkuva oppiminen ja itsensä ylittäminen. (Tynjälä 1999, 161–162.) Ammattinsa hallitseva pystyy analysoimaan ongelmia ja ennakoimaan alansa kehitystä. Hän on aloitteellinen ja proaktiivinen. Huippuosaajan kykyihin kuuluu tietojensa ja taitojensa soveltaminen uusiin tehtäviin ja tilanteisiin. Hän pystyy siirtämään osaamistaan uusille alueille. Edellytyksenä on vahva ammattispesifinen osaaminen. (Ruohotie ym. 2003, 23.) Ruohotie ja Honka (2003, 22) havainnollistavat ammattispesifisistä taitotietoa kuviossa 8.

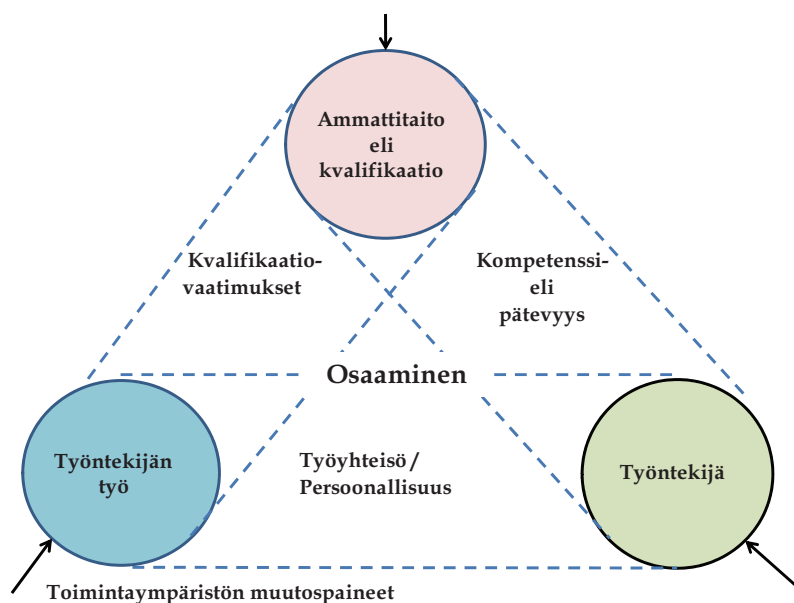

KUVIO 8 Ammattispesifinen taitotieto (Ruohotie ym. 2003, 22)

Työelämän kokemusten mukaan vastikään valmistuneiden käsitykset työelämästä ja työtehtävistä ovat hyvin epärealistiset. Heidän opettajillaan voi olla

laaja ja usean vuoden kokemus työelämästä ja kouluttamastaan ammattiaineesta. Jos työelämän kokemus on kymmenen vuoden takaa, ei sillä välttämättä ole merkitystä tänä päivänä. Opettajien tulisi olla kontakteissa alan töittensä kanssa ja tehdä näitä töitä yhtäjaksoisesti riittävän pitkiä aikoja. (Huhtala 2000, 27.) Opettaja voisi säännöllisesti hakeutua työelämäjaksoille pitääkseen tuntuman työelämään ja ammattiin, johon hän opiskelijoita kouluttaa.

Ammattitaito ja osaaminen voidaan kuvata työelämän vaatimusten, kvalifikaatiovaatimusten ja työntekijän pätevyyden eli kompetenssien triangulaationa. Kuvio 9 kuvaa kvalifikaatioiden ja kompetenssien suhdetta työhön. Suhteissa keskeistä ovat työntekijän ominaisuudet. Osaaminen tarkoittaa työn vaatimien sekä tietojen ja taitojen hallintaa että niiden soveltamista työtehtäviin. (Helakorpi 2005.) Käsitteisiin kvalifikaatio ja kompetenssit liittyy runsaasti epäselvyyksiä. Käsitteet voivat olla kontekstisidonnaisia. (Ovaskainen 2010, 60.) Kvalifikaatiot voidaan nähdä erilaisina opittujen tietojen ja taitojen sekä ammatillisten käytäntöjen yhdistelmänä. Niillä pärjätään muuttuvissa työtilanteissa. Tällöin teknologisten kvalifikaatioiden ohella tärkeiksi nousevat sosiaaliset ja innovatiiviset kvalifikaatiot. (Ovaskainen 2010, 60.)

KUVIO 9 Ammattitaito, kvalifikaatio ja kompetenssi (Helakorpi 2005)

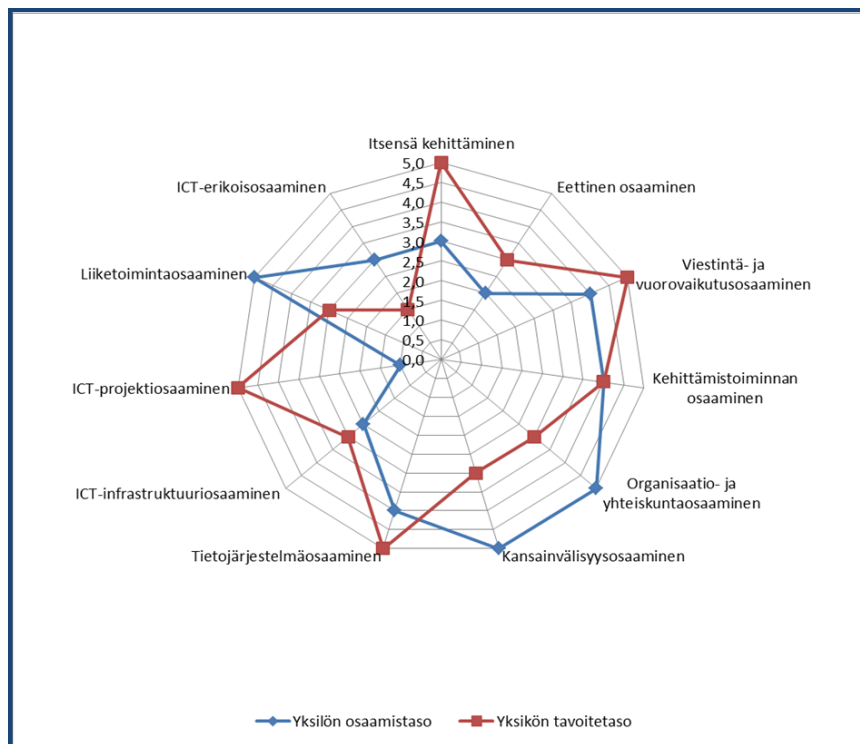
Innovatiivisiin kvalifikaatioihin kuuluu jatkuva oppiminen ja joustava oman ammattitaidon kehittäminen. Kvalifikaatiovaatimukset perustuvat enemmänkin yrityksen toivomuksiin kuin yksilön henkilökohtaiseen osaamistasoon. (Ovaskainen 2010, 59 – 61.) Osaavat työntekijät takaavat onnistuneet työsuoritukset. Merkityksellinen työ ja mahdollisuus jatkuvaan oppimiseen ovat avainasemassa. (Hanhinen 2010, 111.) Jollakin tavalla pitää pystyä ennustamaan tai

ennakoimaan työelämän kehitystrendejä ja sovittamaan koulutus niihin. Koulutuksessa tulee tavoitella sellaisia tietoja ja taitoja (valmiuksia), joita tarvitaan opiskelijan valmistuessa. Tulevaisuuden ennakoinnista tulisi ennemminkin siirtyä seurailijan roolista tulevaisuuden rakentajan rooliin ja koulutuksen on oltava reaaliajassa tapahtuvaa toimintaa. Yhteiskunnallisesti merkittävää koulutus on vasta, kun se pystyy tarjoamaan opiskelijalle valmiuksia työssä ja elämässä selviämiseen. Vasta sitten on asiantuntija, kun pystyy itse huolehtimaan omasta kouluttautumisestaan. (Kurtakko ym. 1996, 5 - 6.)

6.1.3 ICT-alalla tarvittava osaaminen

Otalan (2008, 126) esittämän osaamisprofiilimallin innoittamana olen kuvannut kuviossa 10 fiktiivisen mallin ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijasta ja hänen työpaikkansa osaamisesta ja osaamistarpeista. Kuviossa 10 on osaamisalueiksi otettu teoksessa Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä esitetyt ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneiden yleiset ja koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit. Näiden otsikkotasolla olevien osaamisalueiden tarkempaa kuvausta ei kuitenkaan tässä yhteydessä esitetä, vaikka saat- taakin olla, että otsikkotaso ei suoraan avaudu lukijalle. Yleisiä kompetensseja ovat: itsensä kehittäminen, eettinen osaaminen, viestintä- ja vuorovaikutustaidot, kehittämistoiminnan osaaminen, organisaatio- ja yhteiskuntaosaaminen sekä kansainvälisyysosaaminen. Tietojenkäsittelyn koulutusohjelmakohtaiset kompetenssit ovat: tietojärjestelmäosaaminen, ICT-infrastruktuuriosaaminen, ICT-projektiosaaminen, liiketoimintaosaaminen ja ICT-erikoisosaaminen. (Arene 2007, liitteet 4 ja 5/7.)

Joskin tämä graafinen esitys on fiktiivinen, se voi esitystapana hyvinkin osoittaa, että siirtyessään kansainvälisistä tehtävistä vain kotimaassa toimivan yrityksen palvelukseen työntekijällä on sellaista osaamista, jota yrityksessä ei sillä hetkellä tarvita (tilanne voi olla ihan toinen parin vuoden päästä). Kehittämistä on sen sijaan nimenomaan ICT-projektiosaamisessa. Mitä ulompana keskustasta on yksilön tavoitetaso jonkin osaamisen osalta verrattuna hänen osaamistasoonsa, sitä enemmän hänen tulisi tehdä töitä tavoitetason saavuttaakseen.

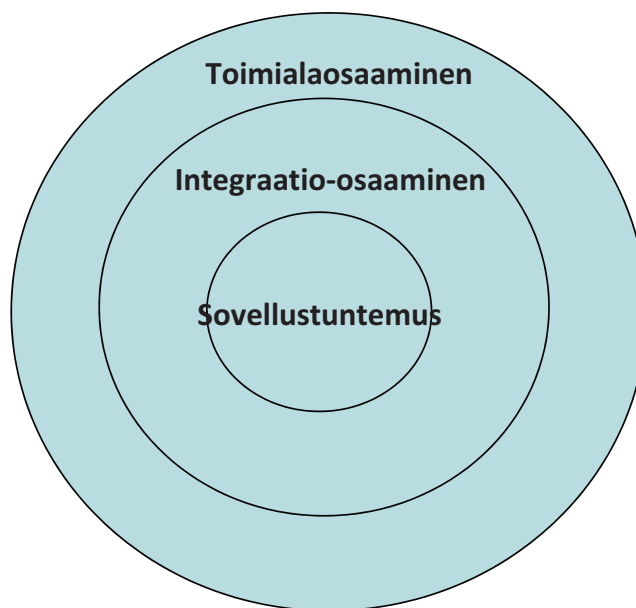

KUVIO 10 ICT-osaajan osaaminen vs. yrityksessä tarvittava osaaminen

Osaaminen ja oppiminen tulisi olla kaikessa tekemisessä mukana. Tarvitaan parempaa perusosaamista, joka pohjautuu teoreettiseen perustietoon. Yleisesti ajatellaan, että vuorovaikutustaidot, kommunikointi- ja viestintätaidot, on se juttu. Näin ei kuitenkaan ole, vaan erityisesti tietotyöläisen tulisi seurata jatkuvasti lisääntyviä työelämän vaatimuksia. (Ojala 2008, 127 - 130.) Yrityksille organisaation yhteiset kvalifikaatiot ja kompetenssit ovat avainasemassa kilpailukykyyn ja tulevaisuudessa menestymisen kannalta (Ovaskainen 2010, 63). Yrityksissä osaamisen nykytaso voidaan selvittää osaamiskartoituksen avulla. Osaamistasoa verrataan tarvittavaan tai tavoiteltavaan osaamiseen. Laskemalla työntekijöiden osaamisista keskiarvot saadaan keskimääräinen osaamistaso eri osaamisalueilla. Tavoitetason ja nykytason ero on osaamispuute. Myös tehtäviin liittyvää osaamista tulee arvioida vastaavalla tavalla. Henkilön osaamisprofiili tulisi olla synkronissa hänen tehtäviinsä ja organisaation tavoitteisiin. Osaamisen hallintajärjestelmä voi olla synkronoinnissa hyvänä apuna. (Ojala 2008, 123 - 124.) Ojala (2008, 124 - 125) luokittelee henkilön osaamisen tason viidelle eri tasolle vasta-alkajasta eksperttiin asti: 1) vasta-alkaja, 2) edistynyt, 3) osaaja, ammattilainen, 4) taitaja, kokenut ammattilainen, uudistaja, kehittäjä ja 5) "guru", eksperti.

Olen eräässä kehittämishankkeessa (Salo 2005) tehnyt neljän opiskelijan työssä hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista. Näiden ahotia hakenneiden työtehtävät olivat alkaneet teknisen asiantuntijuuden hankkimisella

tietystä sovelluksesta. He olivat olleet vastuussa tai osavastuussa sovelluksen ylläpidosta ja kehittämisestä kuitenkin siten, että muutosesitykset, määrittelyt ja päätökset olivat muiden tekemiä. Osaaminen oli vuosien myötä syventynyt ja laajentunut koko sovellusalueen tuntemukseksi ja vastuuksi yritykselle tärkeästä sovellusalueesta. Tällöin mukaan oli tullut toiminto, jota kutsuisin integraatio-osaamiseksi. Henkilö hallitsee tällöin teknisellä tasolla vastuullaan olevan sovelluksen liittymät muihin sovellusalueen sovelluksiin – mahdollisesti myös muihin sovellusalueisiin. Yhteistyö ja kommunikointi ovat yhä tärkeämmässä roolissa. (Salo 2005, 21.) Ohjelmistoasiantuntijan osaamista voidaan kuvata kuvion 11 mukaisesti.

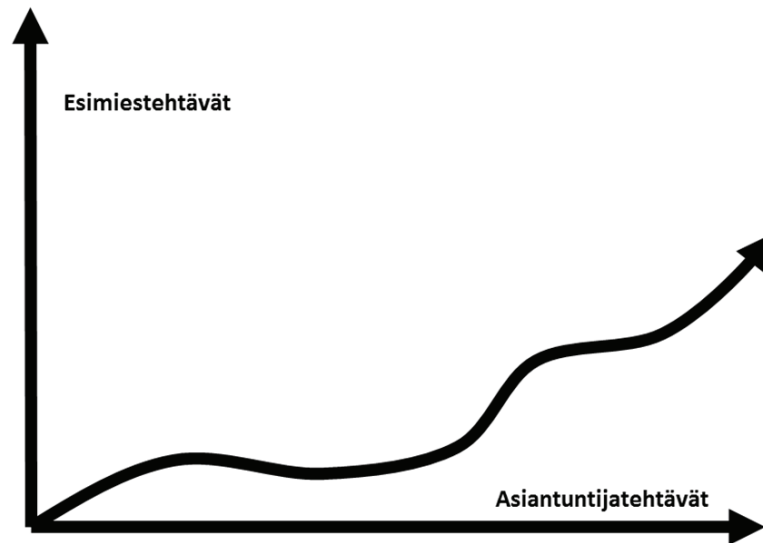
KUVIO 11 Ohjelmistoasiantuntijan asiantuntijuus (Salo 2005, 21)

Osaamisessa kannalta uloin taso kuvaa toimialaosaamista, mikä tarkoittaa sitä, että tuo tekninen osaaminen on laajentunut koskemaan sovelluksen ja sovellusalueen koko liiketoimintaa. Tämä ei isoissa yrityksissä tarkoita koko yrityksen liiketoimintaa vaan osaa siitä. Yhdellä opiskelijalla se tarkoitti sosiaalitoimen alan ja kolmella muulla pankkiryhmän maksuliikennetoimintaa. Yhden ahotoiminnan hakijan osalta tämä on johtanut myös osallistumiseen pankkien välisen yhteistyöelimen Pankkiyhdistyksen toimintaan oman pankkiryhmän maksuliikennetoiminnan vastuuhenkilön roolissa. Hän kuvasikin osuvasti tälle tasolle kivunnutta asiantuntijuuttaan: "Asiantuntijuus on näkynyt siinä, että kyselyt kääntyvät itselle. Tämä tarkoittaa sitä, että kun aiemmin on joutunut kysymään neuvoa asioista ja tekemisistä muilta, onkin nyt itse neuvoa antavassa roolissa." (Salo 2005, 21-22.)

Puhdasoppisimmin asiantuntijatehtävissä kehittyminen tarkoittaa teknisissä asioissa kehittymistä: ohjelmoinnissa, käyttöjärjestelmien osaamisessa, tietoliikenneasioissa. Henkilö on tällöin keskittynyt hankkimaan syvällistä osaamista tietyn IT-tekniikan osa-alueesta ja pystyy auttamaan työtovereitaan heidän ongelmiansa ratkaisussa. Usein tällainen henkilö kommunikoi mieluummin tietokoneensa kuin ihmisten kanssa. Tyypillisiä tällaisia syvällistä teknistä osaamista vaativia tehtäviä ovat myös IT-tuen tehtävät. Tehtävänimikkeeseen liittyy usein asiantuntija-liite. On tärkeää, että myös tällaista osaamista osataan arvostaa eikä vain esimiestehtävissä toimimista. (Salo 2005, 19.) Kuviolla 12 pyrin kuvaamaan IT-alan tehtävissä tapahtuvaa kehittymistä (urapolkua, IT-ammattilaisen kehityspolkua).

Esimiestehtävät ovat tehtäviä, joissa henkilöllä on alaisia. Tyypillisiä esimiesnimikkeitä ovat esimies, ryhmän esimies, ryhmäpäällikkö, jaostopäällikkö, osastopäällikkö, johtaja. Nämä kuvaavat yleensä myös sitä, millä organisaatio-
tasolla henkilö operoi, mutta ei selvennä sitä, mitä hänen tehtäviinsä kuuluu ja minkälaisia osaamisvaatimuksia tehtäviin liittyy. Itsestään selvää kuitenkin on, että esimiehen tulee pystyä kommunikoimaan laaja-alaisesti. Esimiehen arvostus riippuu usein myös alaisten lukumäärästä ja näkyy näin myös palkassa – onhan hänellä alaisiaan laajempi vastuukin. Tietoalojen liitto ry on yrittänyt määritellä yhtenäistä IT-alan tehtävänimikkeistöä ja nimikkeisiin liittyviä osaamisia (IT-alan tehtävänimikkeistö). IT-alan tehtävänimikkeissä edellä mainittuja nimikkeitä ei esiinny, vaikka nämä ovat laajasti yrityksissä käytössä. (Salo 2005, 19.)

Projektipäällikkyys puolestaan poikkeaa sikäli linjaorganisaation tehtävistä, että yleensä projektipäällikkö nimitetään tehtäväänsä määräaikaaisesti vetämään tietty projekti. Tämä tehtävä voi olla sivutoiminen oman varsinaisen tehtävän ohella. Projektin jäsenet eivät välttämättä ole linjaorganisaatioissa projektipäällikön alaisia. Projektipäällikkö ei tällöin ole heidän henkilöstöhallinnollinen esimiehensä. Projektin jäsenet ovat usein eri organisaatioista ja vain projektiin kuuluvissa tehtävissä projektipäällikön alaisia. He ovat ikään kuin hänellä vuokralla. IT-kehitysprojektin koko voi lisäksi vaihdella yhden henkilön projektista muutaman henkilön ja jopa sadan henkilön projektiin asti. Projektipäällikkö on yleensä myös suorittava jäsen ja tekee projektin tehtäviä. Vain noin 20 % hänen työajastaan kuluu projektinhallinnollisiin tehtäviin. (Salo 2005, 20.)

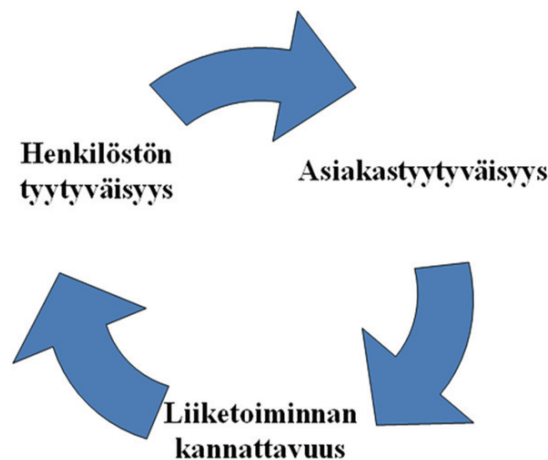
KUVIO 12 IT-ammattilaisen kehityspolut (Salo 2005, 19)

Kehittämishankkeessa tarkastelemiemi henkilöiden tehtävät olivat jonkinlainen yhdistelmä seuraavista IT-alan tehtävänimikkeistä ja näihin liittyvistä osaamisvaatimuksista:

- sovellusasiantuntija (asiakaspalvelutehtävä)
- ohjelmistoasiantuntija (kehitystehtävä)
- systeminsuunnittelija (kehitystehtävä)
- kehityspäällikkö (projekti- ja järjestelmävastuun tehtävät)
- tietohallintopäällikkö (tietohallinnon ja tietoturvallisuuden tehtävät)

Sovellusasiantuntijan tehtävässä on osaamisvaatimuksena edellä mainitun tehtävänimikkeistön mukaan kaupallinen tai tekninen koulutus – kaikissa muissa korkeakoulutasoinen koulutus. Tästä voi helposti päätellä, että henkilöt toimivat tehtävissä, joissa heillä tulisi olla korkeakoulutasoinen koulutus. Voikin asettaa kysymykset: Kun he toimivat tällaisissa tehtävissä, onko heidän osaamisensa todellisuudessa myös korkeakoulutasoista? Ovatko he kouliintuneet työtehtävissään niin, että se vastaisi osaamista, joka IT-tradenomilla voisi olla? (Salo 2005, 18.)

Määttä, Rönqvist ja Turtia (2006, 4) selvittivät pienten ja keski suurten ICT-yritysten liiketoimintaosaamista ja toimialan parhaita toimintatapoja. Heidän mukaansa asiakkaat odottavat lisäarvoa (oman toiminnan tehostamista), luotettavuutta (lupausten pitämistä, aikatauluissa pysymistä ja prosessien toimivuutta) sekä laatua (teknistä ja palveluosaamista, asiakkaan toiminnan ja tarpeiden ymmärtämistä, lopputuloksen laatua). Asiakkaat olivatkin kokonaisuutena tyytyväisiä henkilöstön ammattitaitoon ja tuotelaatuun, mutta myyntilopaukset jäivät usein toteutumatta. (Määttä ym. 2006, 54.)

KUVIO 13 Tavoitteena on myönteinen kehä, liiketoimintaosaamisesta on apua (Määttä ym. 2006, 89)

Kuviolla 13 havainnollistetaan ICT-yrityksen hyvää kierrettä - myönteistä kehää. Määttä ym. (2006, 54) ovat todenneet, että:

Toimialan parhaat yritykset ovat pystyneet motivoituneen henkilöstönsä avulla luomaan asiakassuhteisiinsa luottamuksen ja rehellisyyden ilmapiirin. Tuotteet ja palvelut on tuotteistettu helpoiksi ja yksinkertaisiksi hankkia ja käyttää. Henkilöstö on kaikissa toimissaan asiakkaisiin päin nöyrä ja palveluhalukas.

Tietotekniikan liiton IT-barometrin 2009 mukaan yritykset pitävät tärkeinä osaamisalueina: 1) liiketoimintajohdon ja tietohallinnon yhteistyötä esimerkiksi vaatimusten määrittelyssä, 2) verkostoitumista asiakkaiden ja kumppaneiden kanssa ja 3) IT-projektien hallintaa ja tuloksekasta läpivientä. (IT-barometri 2009, 13.) Yhä parempaa perusosaamista tarvitaan useimmissa tehtävissä. Näiden oppiminen perustuu teoreettiseen tietoon. Vuorovaikutustaidot, kommunikointi- ja viestintätaidot ovat tärkeitä. Myös internetin käyttötaito on tärkeä. Tietotyöläisen tulisi osata priorisoida tekemistään. Osaamisen korostuminen tarkoittaa samalla sitä, että tieto ja osaaminen vanhentuvat. Jokaisen tulisi tunnistaa itselleen sopivimmat tavat oppia. Tarvitaan oppimaan oppimisen taitoja. Tässä yhtenä merkittävänä oppimistapana on reflektointi, oman oppimisen arviointi. ICT-alalla työ on usein hankkeistettu ja jaettu projekteiksi. Niissä tarvitaan yrittäjämäistä otetta. Vastuullisuuden myötä myös itsensä johtaminen ja toiminnan eettisyys nousevat esiin. Kun monet nuoret oppivat useita taitoja, muun muassa nykyaikaisia kommunikointitaitoja, keskinäisessä kommunikatiivisessa vanhempi sukupolvi jää helposti ulkopuolelle. (Ojala 2008, 130 - 131.)

Erityisesti IT-alalla osaaminen vanhenee nopeasti. Tietotekniikan liiton IT-uritutkimuksessa (2012) vastaajista 56 % koki voivansa riittävästi ylläpitää ammattitaitoaan. Ammattitaidon kehittämisen kannalta koulutusvajeen täyttämisen tärkeimmiksi ongelmiksi ovat muodostuneet seuraavat: kouluttautumiseen ei ole aikaa (51 %), kouluttautuminen ei ole mahdollista kustannussyistä

(35 %), sopivaa koulutusta ei ole tarjolla (15 %) tai vastaajalla ei ollut selkeää käsitystä siitä, mitä tietoa tarvitsee (12 %). (IT-uratutkimus 2012, 15.) Vastaukset ovat sikäli erikoisia, että tutkintoperustainen koulutus ammattikorkeakouluissa on maksutonta, aikuiskoulutus järjestetään ilta-aikaan ja monimuotoisena ja ammattikorkeakoulut ainakin pyrkivät tarjoamaan koulutusta, joka on relevantti osaamisen ylläpitämisen ja kehittämisen kannalta.

IT-barometrin 2011 mukaan suurin osa IT-projekteista edelleenkin myöhästyy eli ylittää aikataulunsa tai ylittää kustannuksensa (kustannusarvionsa) tai molemmat. IT-hankkeista vain alle 40 % pysyy sekä aikataulussaan että budjetissa. (IT-barometri 2011, 14.) Tämä sama ilmiö on jatkunut vuosikymmeniä ja antaa siksi aiheen epäillä, että projektipäällikön ja projektin jäsenten ammattitaito ja osaaminen eivät ole riittävällä tasolla. Aikanaan IT-ala kasvoi jopa 20 % vuosittain ja tietojenkäsittelyn opiskelijat suoraan sanoen revittiin töihin kesken opiskelujensa. Alalla on siten runsaasti työntekijöitä, joiden osaaminen ei ole ajantasaista eikä muodollisessa koulutuksessa tunnustettua ja tunnustettua. Tilanteen parantamiseen eritasoiset aikuiskoulutukset antavat usein hyvät mahdollisuudet. Yritysten olisi havahduttava osaamisen ongelmien korjaamiseen ja panostettava monipuolisesti henkilöstönsä kehittämiseen. Kun parannetaan IT-yrityksen ohjelmistotuotannon, myös projektinhallinnan prosesseja, kannattaa samalla kehittää myös henkilöstöä, jotta yrityksen tarjoamat tuotteet ja palvelut todella paranevat (Nevalainen 1999, 1).

IT-uratutkimuksen (2012, 3) mukaan Suomessa on 95 000 IT-ammattilaista. Ammattikorkeakoulujen osuus ammattilaisten peruskouluttajana on kasvanut, mutta kehitys on pysähtymässä. Yliopistokoulutus on 41 %:lla, ammattikorkeakoulututkinto 28 %:lla, opistotasoinen koulutus 18 %:lla ja jokin muu koulutus 13 %:lla. Ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneet ovat muita ryhmiä nuorempia. Opistotasoinen tutkinnon suorittaneet ovat selvästi muita vanhempia. (IT-uratutkimus 2012, 6 ja 12.)

Tietotyössä käsite työajasta on häviämässä. Tietotyön tekijän tulisi hallita ajankäyttöään. Jos sähköposti ja muut tietotekniset välineet jatkuvasti keskeyttävät tekemisiä ja kännykällä työntekijän oletetaan olevan tavoitettavissa 24 tuntia seitsemänä päivänä viikossa, hän on aikamoisessa ajankäytön loukussa. Työpaikalla tulisi sopia asioiden tärkeydestä, jotta voisi keskittyä tuloksen teon kannalta oleelliseen. Kun tähän vielä lisätään palaute, ollaan oikeilla linjoilla. Jos palaute puuttuu, ei tiedä, onko onnistunut vai ei. Tällöin työntekijä väsy helposti ja uupumuksen kierre alkaa. Huippusuorituksiin voi päästä keskittymisen avulla. Se johtaa työn imuun. Apatiaan johtaa työura, joka ei kehity eikä tuo uusia haasteita eikä osaamisen kehittymistä. Ihminen ikävyystyy. Ahdistukseen johtaa työura, jossa haasteita lisätään, mutta ihminen ei saa mahdollisuutta hankkia lisäosaamista. Silloin työ alkaa ahdistaa. (Ojala 2008, 269.) Suvantovaiheessa työn imu voi hiipua, työura seisoo paikallaan, ei tapahdu mitään. Työn imu hiipuu ja eläköitymisprosessi lähtee liikkeelle. Töistä pois -ajatukset johtavat työn imusta apatiaan. (Ojala 2008, 273; Hakanen 2005.)

6.1.4 Opintojen pitkittyminen ja keskeyttäminen

Tutkimuksia opintojen etenemisestä on tehty erilaisista näkökulmista. Tavoitteena on ollut saada selvyyttä siihen, miksi korkeakouluopinnot eivät etene ja myös miksi opiskelijat keskeyttävät opintonsa eivätkä koskaan valmistu.

Lerikkanen (2002a) tutki koulutus- ja uranvalinnan ongelmia Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Tutkimukseen osallistui 956 nuorten koulutusohjelmassa vuonna 1998 syksyllä aloittanutta opiskelijaa. Aloituksesta kahden vuoden sisällä keskeytti 28 % ja lopullisesti puolet opiskelijoista. Lerkkasen mukaan ennalta suunnittelematonta opintojen keskeyttämistä ennustivat niin sanotut haittaavat ajatukset. Haittaavilla ajatuksilla tarkoitetaan opiskelijan omia tai hänen läheistensä asettamia vaatimuksia, jotka vaikeuttavat opiskelijan koulutus- ja uravalinnan saavuttamista. Aikomus jatkaa opintoja yliopistossa oli usein syynä opintojen keskeyttämiseen. Haittaavat ajatukset olivat yhteydessä ammatinvalinnan ohjaukseen. Opiskelijoista 71 % koki tarvetta ohjaukseen opintojen alkuvaiheessa. Ohjaustarpeet vähenivät opintojen edetessä. Lerkkasen mukaan ammattikorkeakoulujen opinto-ohjausta tulisi kehittää seuraavasti:

1. Ohjauspalvelut tulee määritellä selkeämmin,
2. koulutuksen pakkomallisesta rakenteesta tulee siirtyä kohti opiskelijoiden henkilökohtaista sitoutumista ja
3. ammattikorkeakoulun ohjaushenkilöstön ammattitaidon kehittämiseen tulee kiinnittää huomiota – lisäksi jatkossa tulee tarkemmin selvittää ohjaustarpeen arviointia ja ohjausprosessin laatua.

Lerikkanen kehottaa paneutumaan ohjauksessa erityisesti niihin opiskelijoihin, joiden ohjaustarve on suuri. Opintojen keskeyttämisestä aiheutuu taloudellisia menetyksiä oppilaitoksille ja yhteiskunnalle. Siitä voi olla keskeyttäneen urakehitykselle negatiivisia seuraamuksia. Keskeyttämisten syyt vaihtelevat, joten ei voida puhua yhtenäisestä ilmiöstä eikä opiskelijoita voida käsitellä yhtenäisenä ryhmänä. Myös hyvin opinnoissaan menestyneitä ja koulussa viihtyneitä opiskelijoita löytyy keskeyttäneiden joukosta. (Lerikkanen 2005, 2 - 3.)

Keskeyttäminen ei johdu aina koulu- tai koulutuskielteisyydestä. Lopullinen opintojen keskeyttäminen voi olla seurausta tilapäisestä keskeyttämisestä. Keskeyttämistilastojen vertailu on kuitenkin vaikeaa, koska opintojen keskeyttäminen on niin monitahoinen käsite. Keskeyttäminen on harvoin koulutusuran päätepiste. (Lerikkanen 2005, 3.) Silvennoista (1988, 6) siteeraten ”lopulliseksi keskeyttäminen tulkitaan, kun opiskelija ei ole ennen keskeyttämistään suorittanut mitään tutkintoa eikä hän ole kirjautunut opiskelijaksi toiseen koulutukseen”.

Huolestuttavan heikkoa on ylioppilaiden valmius koulutus- ja uravalintaan. Ylioppilaat kertovat tarvitsevansa ohjausta enemmän kuin toisen asteen ammatillisen tutkinnon tehneet. (Lerikkanen 2002b, 163 ja 1999, 144 - 145.) Ylioppilaiden muita heikompi itseohjautuvuus tuli esille myös Koron (1993, 112) tutkimuksessa. Lerikkanen (2002b, 163 - 166) esittää muun muassa, että veto-

voimaisuuteen ja sen mittaamiseen tulisi suhtautua kriittisesti ammattikorkeakoulujen tuloksellisuuskriteereissä. Työkokemuksella ja ammatti-identiteetillä näyttäisi olevan yhteyttä haittaavien ajatusten pieneen määrään. Opiskelun ja työn yhdistäminen muodostuu haasteeksi, jotta pysyttäisiin tutkintoajoissa. Haasteena on myös se, millaisia opetuksellisia ja ohjauksellisia ratkaisuja tarvitaan. Käsitys selvärajaisesta opiskeluajasta yhtenä elämänvaiheena on hämärtymässä. Motivaation merkitys on jäänyt tutkimuksessa selvittämättä. Petersonin, Sampsonin ja Reardonin (1991) mukaan motivaatio syntyy ammatteihin liittyvän tietämyksen ja itsetuntemuksen kautta.

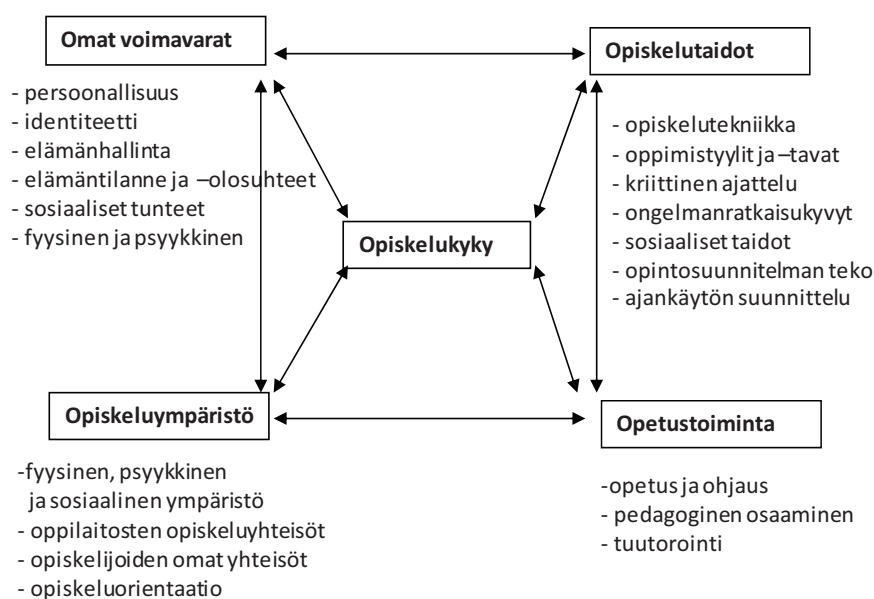
Kalima (2011, 5) on puolestaan tutkinut vuosina 2002 – 2007 opintojen pitkittymistä ja keskeyttämissä Helsingin ammattikorkeakoulussa. Kohderyhmänä olivat nuorisoasteen opiskelijat: 32 kulttuuri- ja palvelualan opiskelijaa, 46 sosiaali- ja terveysalan opiskelijaa sekä 105 tekniikan ja liikenteen opiskelijaa. Helsingin ammattikorkeakoulussa eniten opintojen keskeyttämisiä tapahtui opintojen aloitusta seuraavan puolentoista vuoden aikana. Vuosien 2002 ja 2007 välillä keskeyttämisprosentit vaihtelivat 53,4 %:sta 63,6 %:iin. Alkupään keskeytyksiä enemmän väitöstutkimuksessa paneudutaan keskeyttämisiin opintojen loppuvaiheissa. Alkupään keskeyttämissä varten tarvitaan omia toimenpiteitään, jotka ovat erilaisia kuin ne, joita tarvittaisiin opintojen loppuvaiheessa. (Kalima 2011, 29.)

Opintojen keskeytyminen ei useinkaan tapahdu tietoisesti, vaan se on pitkällisen ajautumisen tulos. Koulutusjärjestelmästä pois jääminen merkitsee riskiä syrjäytyä. (Kalima 2011, 32; Komonen 2000, 118 – 119; 2001, 223 – 226.) Tätä ”koulutuksellista alaluokkaa” yhdistää ajautuminen koulutuksen ulkopuolelle. Järjestelmä tarjoaa heille samat kouluttautumismahdollisuudet kuin muillekin opiskelijoille. Jostain syystä he eivät saa koulutuksesta irti sitä, mitä pitäisi saada, vaan usein jo opintojen alussa ajautuvat koulutusjärjestelmän ulkopuolelle. (Kalima 2011, 32; Komonen 2000, 115; 2001, 19.) Opiskelijat kokivat, että kukaan ei välitä, miten opinnot etenivät (Kalima 2011, 32; Remonen 1999, 1 – 19).

Menestystä korkeakouluopinnoissa ennustaa koulumenestys aiemmassa koulutuksessa, koska opiskelijat ovat tällöin ehtineet saavuttaa korkeakouluissa vaadittavan sosiaalisen ja akateemisen tason (Kalima 2011, 40 – 41; Tinto 1975, 93 – 105). Javanaisen ja Mustolan (1986, 28 – 56) mukaan myös suomalaisissa ammattikouluissa aiemmalla huonolla koulumenestyksellä ja huonoilla suhteilla opettajiin ja koulutovereihin on yhteys opintojen keskeyttämiseen (Kalima 2011, 41). Opiskelumenestykseen vaikuttavat myös myönteiset opiskelukokemukset. Nämä vaikuttavat opiskelijan käsityksiin itsestään oppijana. (Kalima 2011, 41; Ruohotie 1998, 9 – 10.) Kalima (2011,46) on Tintoa (1987, 80) siteeraten ilmaissut opinnoissa jatkamiseen vaikuttavan kaikki seuraavat tekijät: opiskelijan odotukset, ohjaus, tuki, osallistuminen ja oppiminen. Opiskelija valmistuu, kun hänen odotetaan onnistuvan opinnoissaan. Heti opintojen alussa opiskelijat tulee ohjata hoitamaan tehtävän aikataulujen mukaan. Tärkeää on luoda hyvät opiskelutottumukset. (Kalima 2011, 46; Seinä 2000, 28 – 29.)

Opiskeluhyvinvointi on helposti opintojen edistymistä ja eroamia käsittelevissä kvantitatiivisissa tutkimuksissa ohitettu näkökulma, vaikka kaikki toimijat ovat itse asiassa vastuussa opiskeluhyvinvoinnista (Aholainen, Lantta, Lipponen, Mantela, Mikkonen-Ojala, Parkkinen, Seppälä ja Tuovinen-Kakko 2011, 4).

Opiskeluhyvinvointi on käsite, joka on lähellä opiskelukykyisyyttä. Kunttu (2009, 11) on kuvannut opiskelukykyisyyttä kuvion 14 mukaisesti.

KUVIO 14 Opiskelukyky ja -hyvinvointi (Kunttu 2009, 11)

Opiskelukyky on kuvion 14 mukaisesti sidoksissa opiskelijan persoonallisiin ominaisuuksiin ja opiskelukyky muodostuu hänen toimintakykynsä (fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen toimintakyvyn) ohella opiskelijan opiskelutaidoista ja motivaatiosta sekä opintojen ja ohjauksen järjestelyistä ja ilmapiiristä (Aholainen ym. 2011, 6; Kunttu 2005). Lukuvuosittaisen seurannan tavoitteena on mahdollisimman aikainen puuttuminen opintojen hidastumisen syihin, ohjaaminen säännölliseen opiskeluun ja tarpeellisten tukipalveluiden piiriin (Aholainen yms. 2011, 15).

Vilpposen (2011, 2) tutkimuksen kohteena olivat HAAGA-HELIAN uuden opetussuunnitelman Heti09 voimassaoloaikana opintonsa aloittaneet opiskelijat elokuun 2009 ja tammikuun 2011 välisenä aikana. Aloittaneita oli tänä aikana 268. Heistä 50 eli 18,6 % oli eronnut syyskuun 2011 puoleen väliin mennessä. Poissaolevaksi oli kirjautunut 35 opiskelijaa eli 13,1 % aloittaneista opiskelijoista. Opetushallinnon järjestelmään, Winhaan, eroamisten syiksi on merkitty taulukon 9 mukaan seuraavat syyt:

TAULUKKO 9 Eroamisen syyt Winha-järjestelmässä (Vilpponen 2011, 10)

Koodi (syy)	Selitys	Opiskelijoita	Prosentteina
E8	Ilmoittautumisvelvollisuuden laiminlyönti	31	62 %
E7	Muu syy / ei tiedossa	9	18 %
E6	Työhön meno eron syynä	6	12 %
E10	Ei aloittanut	2	4 %
E2	Toiseen ammattikorkeakouluun siirtyminen	1	2 %
M1	Toiselle koulutuslalle samassa ammattikorkeakoulussa	1	2 %

Taulukon 9 mukaan 31 opiskelijaa eli 62 % eronneista oli laiminlyönyt ilmoittautumisvelvollisuuden seuraavalle lukukaudelle. Muu syy, tai syy ei ollut tiedossa, oli yhdeksällä eli 18 %:lla. Nämä kaksi ryhmää muodostavat 80 % eroamissyistä. Kuusi opiskelijaa oli ilmoittanut eronsa syyksi töihin menon, kaksi ei ollut aloittanut opintojaan ollenkaan, yksi siirtynyt toiseen ammattikorkeakouluun ja yksi toiselle koulutuslalle HAAGA-HELIAN sisällä. Todellisuudessa eronneista viisi oli siirtynyt toiselle koulutuslalle HAAGA-HELIAN sisällä tai aloittanut opintonsa jossain myöhemmässä aloitusryhmässä. Varsinaisesti eronneille 45 opiskelijalle lähetettyyn avoimeen eroamissyistä koskeeseen kyselyyn vastasi 22 opiskelijaa eli 48,9 %. (Vilpponen 2011, 10.) Eronneet opiskelijat ilmoittivat opintojensa keskeyttämisen todellisiksi syiksi taulukossa 11 esitetyt syyt.

Taulukon 10 mukaan suurimmat syyt löytyvät opiskelijan ajankäytön ongelmista ja opetusjärjestelyistä. Muutamissa vastauksissa oli nähtävissä molemmat näistä syistä, mikä ilmeni esimerkiksi siten, että ”työltä ei jäänyt aikaa opiskeluun”, ”aikuiskoulutus olisi edellyttänyt neljää iltaa viikossa paikalla opinahjossa”, ”esikoisemme piti meitä öisin hereillä” ja ”vuorokaudesta loppuivat tunnit”. Miltei puolet eroamissyistä tulee näistä kahdesta syystä. (Vilpponen 2011, 11 – 13.)

TAULUKKO 10 Ilmoitetut eroamisen syyt (Vilpponen 2011, 11)

Eroamisen syy	Vastausten lukumäärä	Prosentteina
Ajankäytön ongelmat	7	26 %
Opetusjärjestelyt	6	22 %
Väärä valinta	4	15 %
Ohjauksen puute	3	11 %
Yhteiskunnalliset syyt	3	11 %
Työpaikan vaihto	2	7 %
Terveys	2	7 %

Pettymyksiä koettiin myös siitä, että mainostettu monimuotoinen opiskelu oli vain vähäisessä määrin mahdollista. Etäopintoja ja internetin kautta tapahtuvaa opiskelua toivottiin lisää. Väärän opiskeluvalinnan tehneet kokivat tietojenkäsittelyn opinnot liian teknisinä. Opintojen ohjauksen osalta ei oltu tyytyväisiä korvauskäsittelyjen keston, ”en tiennyt edes opintosuunnitelmaani”, ”en mis-

sään vaiheessa selvittänyt tarkemmin kuinka joustavasti olisin voinut työn ohella opiskella”, ”en saanut selkeää vastausta opinto-ohjaajalta” ja ”opinnohjaaja ei vastannut joten erosin”. Taulukossa 9 esitetyt viralliset opetushallinnon järjestelmään kirjatut syyt poikkeavat selvästi taulukoon 10 merkityistä tutkimukseen pohjautuvista todellisista eroamisten syistä. (Vilpponen 2011, 11 – 4 ja 19.)

Winha-järjestelmään kirjattujen eroamissyiden voisi tulkita olevan enemmänkin oireita kuin syitä. Kun opiskelijalla on todellisia ajankäytön ongelmia tai hän on vaikkapa turhautunut opetusjärjestelyihin, ei hän välttämättä ilmoita opintotoimistoon eroamisestaan, vaan jättää yksinkertaisesti ilmoittautumatta seuraavalle lukukaudelle ja lukuvuodelle, jolloin eroamissyiksi kirjataan E8, ilmoittautumisvelvollisuuden laiminlyönti.

Yhteenveto opintojen keskeyttämisestä tai pitkittämisestä

Aiempi hyvä koulutusmenestys näyttäisi ennustavan menestystä myös korkeakouluopinnoissa. Kun pääosa keskeyttämisistä tapahtuu korkeakouluopintojen ensimmäisenä lukuvuonna, olisi erityisen tärkeää vaikuttaa juuri opiskelijoiden ensimmäisen lukuvuoden opiskelukokemuksiin. Parantamalla opetuksen laatua voidaan vähentää ensimmäisen lukuvuoden keskeyttämisistä (Kalima 2011, 48; Zimitat 2006, 1 – 4). Lerkkasen (2002a, 1) mukaan opintojen keskeyttämistä ennustavat niin sanotut haittaavat ajatukset. Nuorilla keskeyttämisen syynä (haittaavana ajatuksena) on usein aikomus jatkaa opintoja yliopistossa (Lerkkanen 2002a, 1). Lerkkanen (2005, 2) kehottaa paneutumaan ohjauksessa erityisesti niihin opiskelijoihin, joiden ohjaustarve on suuri. Tätä johtopäätöstä voisi hyvinkin kritisoida. Jos sovellamme yksioikoisesti Pareton 20 – 80-sääntöä, niin 20 % opiskelijoistamme etenee opiskeluissaan ilman sen ihmeempää tukea. He ottavat itse selvää opinnoistaan, suorittavat opintonsa ajallaan tai jopa optimaalista aikaa nopeammin ja valmistuvat. Oman kokemukseni mukaan eniten opinto-ohjausta ”rasittaa” 20 % opiskelijoista, joka tarvitsee ohjeiden esilukua ja muutenkin paljon apua. Se osa opiskelijoista ei useinkaan pysty selvittämään opintojaan, lukujärjestystään eikä mitään muutakaan itsenäisesti. He tarvitsevat jonkun, joka toimii heidän puolestaan ja tekee myös mahdollisen korvaavuus- ja hyväksilukuhakemuksen, henkilökohtaisen opintosuunnitelman. Odotus heidän selviytymisestään opinnoissaan ja valmistumisestaan on heikko.

Kun lasketaan $100\% - 20\% - 20\% = 60\%$. Tämä on se määrä opiskelijoista, johon opintojen ohjauksessa ensisijaisesti kannattanee panostaa, koska tällä panostuksella ehkä voitaisiin saavuttaa toivottavia tuloksia. Opiskelijat suorittavat opintonsa ajallaan tai pienellä viiveellä, mutta mikä tärkeintä, he valmistuvat. Nämä päätelmät eivät perustu aiempiin tutkimuksiin, vaan tutkijan omiin vuosien myötä syntyneisiin kokemuksiin.

Opintojen keskeyttämisen syyt vaihtelevat, joten ei voida puhua yhtenäisestä ilmiöstä eikä heitä voida käsitellä ryhmänä (Lerkkanen 2005, 2). Tämä on hyvin merkittävä huomio siltä kannalta, että opintojen keskeyttämistä on pyritty selvittämään lähes pelkästään kvantitatiivisesti tutkittavana ilmiönä. Kes-

keyttämisilmiön tunnusmerkkinä voidaan pitää opintojen tilapäistä keskeyttämistä. (Lerkkanen 2005, 2). Tämä tarkoittaa HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa sitä, että opiskelija voi ilmoittautua heti opintojen alussa tai kesken opintojensa enintään neljäksi lukukaudeksi poissaolevaksi menettämättä opiskeluoikeuttaan, joka jatkuu poissaolokauden tai -kausien jälkeen, jos jatkuu olenkaan. Poissaolokausi edeltää usein lopullista opintojen keskeyttämistä.

Vilpposen (2011) tutkimuksen pohjalta voi asettaa kyseenalaiseksi virallisessa opetushallinnon järjestelmässä olevien opiskelijoiden eroamissyiden oikeellisuuden. Tämä oikeellisuus ei varmankaan koske vain HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn koulutusohjelmia, vaan voisi olettaa niiden koskevan kaikkia aloja ja ammattikorkeakouluja. Kun lisäksi näistä ammattikorkeakoulukohtaisista tiedoista kerätään tiedot valtakunnalliseen AMKOTA-tietokantaan, voi hyvinkin suhtautua kriittisesti eroamistietojen oikeellisuuden lisäksi näiden tietojen käyttökelpoisuuteen ammattikorkeakouluopetusta koskevassa hallinnollisessa ja taloudellisessa päätöksenteossa. Kaliman tutkimuksen keskeinen havainto oli, että jo kerran opiskelunsa keskeyttämään joutunut opiskelija saattaa pyrkiä uudelleen opiskelijaksi ja yrittää näin jatkaa opintojaan saamatta niitä silloinkaan valmiiksi (Kalima 2011, 67). Tätä ilmiötä pyritään myös tässä tutkimuksessa avaamaan erityisesti.

Tämän osion viimeiseksi kriittisesti tarkasteltavaksi kohteeksi voisi asettaa seuraavan johtopäätöksen: Heikoissa oppilaitoksissa keskeyttämisprosentit ovat suuremmat kuin laadukkaissa oppilaitoksissa (Kalima 2011, 44; Tinto 1975, 115 - 117). Tämä väite, tarvitsisi varmaankin tarkempaa tutkimusta. Kautto-Knapen (2012) mukaan oppimisen ongelmat ovat oman koulujärjestelmämme aiheuttamia. Jos ja kun oppimisen ongelmat alkavat jo peruskoulussa ja jatkuvat lukiossa, niitä on vaikea paikata enää ammattikorkeakoulussa.

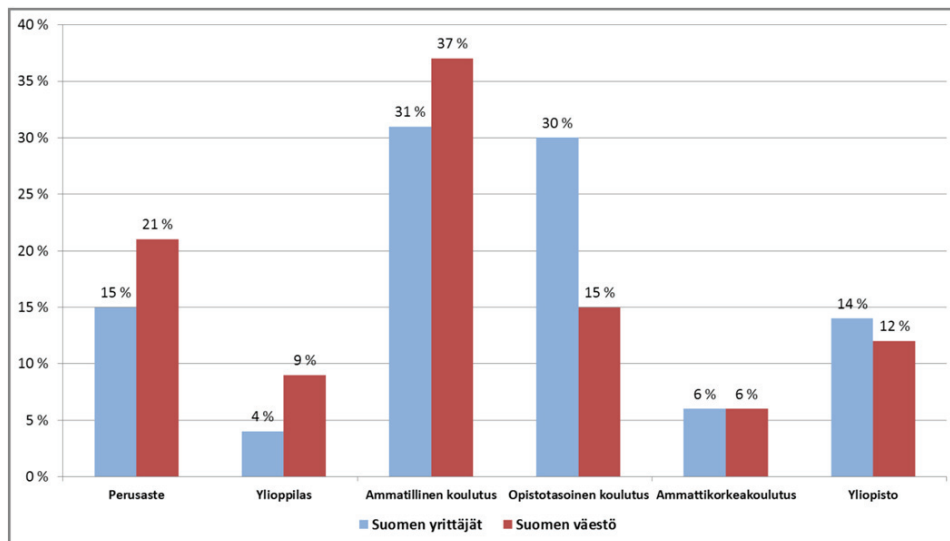
6.2 Yrittäjyys ja yrittäjyyskasvatus

6.2.1 Tavoitteet yrittäjyyden kouluttamiselle

Suomi oli Euroopan unionissa ensimmäinen maa, joka otti yrittäjyyskasvatuksen kansallisiin opetusohjelmiinsa jo vuonna 1994 (Kyrö 2012). "Ammattikorkeakoulun keskeinen tehtävä Suomen oloissa on pienten ja keskisuurten yritysten kanssa tehtävä osaamisen ja toiminnan kehittämistyö" (Luopajarvi 2000, 116). Koulutuksen kehittämisen pohjana on kuitenkin yrittäjyyden paradoksi, joka vallitsee suomalaisessa yhteiskunnassa. Koululaitos kouluttaa palkkatyöhön. Korkeaa koulutustasoa ihannoidaan. Yleinen asenneilmasto ei ole ollut myönteinen. Nuoret eivät halua ryhtyä yrittäjiksi. (Westerholm 2007, 15.)

Suomessa yrittäjistä 30 % on saanut opistotasoisin koulutuksen. Se on kaksi kertaa suurempi kuin opistotasoisin koulutuksen saaneiden osuus koko Suomen väestöstä. Ammattikorkeakoulukoulutuksen on saanut 6 % yrittäjistä, mikä on sama kuin koko väestöstä. Yliopistokoulutuksen on saanut 14 % yrittäjistä, kun vastaava luku koko väestöstä on 12 %. Perusasteen koulutuksen saa-

neiden, ylioppilaiden ja ammatillisen koulutuksen saaneiden osuus on koko maan väestöä matalampi. Koulutustaso on esitetty kuviossa 15. (Suomen yrittäjät 2011, 10 – 11.) Yrittäjistä 55 vuotta täyttäneitä on 27 % kun se koko väestöstä on 17 %. Yrittäjät ovat ikäänntyneempiä kuin palkansaajat. (Suomen yrittäjät 2011, 9.) Yksinyrittäjistä naisten osuus oli 39 % vuonna 2009. Kaikista yrittäjistä kolmasosa oli naisia. (Suomen yrittäjät 2011, 7.)

KUVIO 15 Koko väestön ja yrittäjien jakautuminen koulutusasteen mukaan v. 2008 (Suomen yrittäjät 2011, 11)

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston toimeksiannosta Suomen ammattikorkeakouluille laadittiin 2006 yrittäjyysstrategia, jota linjattiin uudestaan 2008 (Arene 2008). Arenen (2008, 3) tavoitteena on, että

- Kaikissa ammattikorkeakouluissa on yrittäjyysstrategia.
- AMK-yhteisön yrittäjyysasenne on myönteinen.
- Opiskelijoiden valinnoissa otetaan huomioon yrittäjyysaspekti.
- Yrittäjyys esitellään tasavertaisena uravaihtoehtona opetuksessa.
- Yrittäjyydestä kiinnostuneita opiskelijoita ohjataan aktiivisesti yrittäjyyteen.
- Yrittäjyys sisältyy kaikkeen opetukseen läpäisyperiaatteella.
- AMK on määritellyt strategiansa mukaisia yrittäjyyspolkuja myös jatko- ja täydennyskoulutuksen osalta.
- Uuteen opettajuuteen liittyy yrittäjyyteen valmentaminen niin perus- kuin täydennyskoulutuksessakin.
- Yrittäjyyspedagogiikka on monialaista.

Pihkala (2008, 109) pitää edellä esitettyjä Arenen yrittäjyystavoitteita isona haasteena ammattikorkeakouluille. Hänen mukaansa yrittäjyyskoulutuksella onnistutaan vahvistamaan yrittäjyysintentiota, jos sitä on jo ennestään. Muussa tapauksessa koulutuksella saadaan jopa kielteinen vaikutus. Liittämällä ammattikorkeakouluopintoihin yrittäjyyskoulutusta ei saada lisätyksi uusien yrittäjien määrää. (Pihkala 2008, 108.) Yrittäjyyspersoonaa koskevissa tutkimuksissa ei ole pystytty ennustamaan yrittäjäksi ryhtymistä eikä yrittäjänä menestymistä (Heinonen 2012, 1). Kuitenkin jo nykyinen sukupolvi tarvitsee yrittäjämäisiä valmiuksia selviytyäkseen aktiivisena kansalaisena tulevaisuuden yhteiskunnassa ja pärjätäkseen alati muuttuvassa työelämässä. Opettajat ja opinto-ohjaajat ovat avainroolissa. Koulutusjärjestelmän on muututtava ja menneet pedagogiset käytännöt on haastettava palvelemaan yrittäjyyskasvatusta. Yrittäjyyteen kuuluu omiin kykyihin uskomisen ja luottaminen sekä mahdollisuuksien luominen yhdessä muiden kanssa. (Kyrö 2012.)

Yrittäjyys on sekä tavoitteellista että omaehtoista itsensä johtamista. Se on ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapa. Oppilaitoksessa tämä tarkoittaa oppimisen vastuun siirtämistä oppilaille. (Koiranen ja Peltonen 1995, 9 - 10.) Tälläkin hetkellä pohditaan sitä, miten yrittäjyyttä voitaisiin opettaa, miten kehittää opettajien valmiuksia, oppimisympäristöjä ja millaista yrittäjämäisen pedagogiikan tulisi olla (Kyrö 2012). Opiskelija on aktiivinen toimija eikä passiivinen vastaanottaja. Tiedot, taidot ja ennen muuta asenteet liittyvät henkiseen yrittäjäksi kasvamiseen. Niitä tulee kehittää yrittäjyyskasvatuksessa siten, että niistä on hyötyä työelämässä ja elinkeinotoiminnassa. Yrittäjyyskasvatuksesta on tehtävä kiinnostava ja haluttava. Yhteisöllisen oppimisen rinnalla on korostettava yksilöllistä oppimista, jossa oma-aloitteisuus, toimeliaisuus, sitkeys, vastuun ottaminen, itsensä hallinta, uskallus ja usko omiin mahdollisuuksiin syntyvät ja vahvistuvat. Oppilaitoksen oppimisympäristön tulee kehittyä yrityshenkiseksi. Opettajien kehittyminen on tässä erityisen suuri haaste. Yrityksen perustamiskoulutus ei ole yrittäjyyskasvatusta. (Koiranen ym. 1995, 10 - 15, 37, 41.)

Hägg (2011, 23) puhuu koulutuksen sijasta valmennuksesta. Yrittäjyyden asiantuntemuksen ohella tärkeää on oppilaiden (valmennettavien) ohjaus, motivointi ja kannustus. Oppiminen tapahtuu kokemuksellisen toiminnan kautta, vuorovaikutuksessa muiden opiskelijoiden kanssa. Sen tulee mahdollistaa työskenteleminen epävarmuudessa. (Hägg 2011, 22 - 23.) Yrittäjyyskasvatusta tulisi olla kytkettynä opetukseen ja eri koulutusalojen tutkintoihin. Varsinkin niihin aloihin, joissa yrittäjyyden merkityksen oletetaan kasvavan. Yrittäjämäistä asennetta voidaan vahvistaa yrittäjyyskasvatuksen avulla. Tällöin tulee huomioida se, että yrittämisen motiivi kumpuaa opiskelijasta itsestään, ei ulkoapäin tuoduista ajatuksista. (Kyrö ja Ripatti 2006, 253.) ”Yrittäjyyden ydin on tekemisessä, toiminnassa, toiminnallisuudessa sekä uuden luomisessa” (Pekkala 2011, 71). Kyrön (2004,10) mukaan sekä yksilöllisellä että kollektiivisella toiminnalla (vuorovaikutuksella) on tärkeä osuus oppimisessa. Vain näin oppiminen on yrityspedagogiikkaa. Häggin (2011, 222) mukaan

Valmennuksessa on löydettävä ennen kaikkea ihmisessä olevat henkiset voimavarat ja vahvistettava yrittäjäksi ryhtyvän itsetuntoa ja itseluottamusta. Tämä taas edellyt-

tää valmennettavalta uskoa omiin kykyihin ja mahdollisuuksiin vaikuttaa oman elämänsä kulkuun eli kykyä ohjata omaa toimintaansa.

Yrittäjyyskasvatukseen liittyy muutosvastarintaa. Se ei ole pelkästään negatiivinen piirre. Muutoksen vastustaminen ei aina ole huono asia. Opettajakunnassa vierastetaan yrittäjyyskasvatusta. Opettajat kokevat yrittäjyyskasvatuksen liittyvän lähinnä kaupallisuuteen, jota ei koeta kovinkaan hyväksyttävänä. Yrittäjyyskasvatus tarvitsisi ehkä uuden nimen. (Ristimäki 2002, 51.) Artikkelissaan "Korkeakouluopiskelijoiden käsityksiä yrittäjän ammatista uravaihtoehtona" Römer-Paakkanen (2007, 188 - 189) on tuonut esiin opiskelijoiden asenteita, jotka saattavat olla esteenä yrittäjyyskasvatuksen onnistumiselle ja luonnollisesti myös yrittäjäksi ryhtymiselle. Yrittäjyys koetaan huonosti kannattavaksi, joutuu tekemään pitkää työpäivää, vallitsee jatkuva taloudellinen ahdinko, riskit ovat kohtuuttomat, epäonnistuminen ei ole sallittua, yrittäjyyttä ei arvosteta akateemisessa maailmassa. Yrittäjyyttä voitaisiin edistää takaamalla toimeentulo. Tehdystä työstä ja varsinkin riskin ottamisesta yrittäjän pitää saada kunnan korvaus. Sosiaaliturvan tulisi olla samanlainen kuin palkkatyössä. Suurimpana haasteena on korkeakoulujen opettajien asenteiden muuttaminen: Heille on myös annettava tarpeelliset tiedot yrittäjyydestä. (Römer-Paakkanen 2007, 188 - 189 ja 193.) Se ei olekaan aivan yksinkertaista.

Paajasen (2001, 211) mukaan työhön, markkinatalouteen ja sinänsä yrityksiin ammattikorkeakoulujen opettajat suhtautuvat myönteisesti, mutta kielteisimminkin yrityksen perustamiseen. Paajanen (2001, 217) pitää yrittäjyyskasvatuksessa parhaimpina menetelminä seuraavia: "opiskelijoiden itsenäiset työelämälle toteuttamat projektit, opiskelijoiden omat liiketoimet, harjoittelu ja työssä oppiminen sekä luova ongelmanratkaisu ja ongelmaperustainen oppiminen."

6.2.2 Yrittäjän ominaisuuksia

Yrittäjään liitetään yleisesti Westerholmin (2007, 34) mukaan seuraavia ominaisuuksia:

aloitteellisuus, luovuus, hyvä suoriutumismotivaatio, innostus, kilpailuhenkisyys, kekseliäisyys, riittävä itseluottamus ja halu hyväksyä riskejä.

Yrittäjää pidetään innovaattorina, riskin kantajana, perustajana, johtajana, organisoijana sekä omistajana.

Yrityksen perustamiseen, hoitamiseen ja kehittämiseen tarvittavat valmiudet ovat yrittäjälle tärkeitä. Joko olet tai et ole yrittäjä (Westerholm 2007, 34.) Koiraan (1995, 26) ja Hyrskyn toteuttamassa metaforatutkimuksessa löydettiin seuraavat yrittäjyyteen liittyvät ominaisuudet:

aloitekyky, myönteinen asenne, työhalu, määrätietoisuus, menestymishalu, vastuun kantaminen, halu ottaa riskejä, luovuus, kekseliäisyys ja aktiivisuus.

Yrittäjyydelle etäiseksi (Koiranen ym. 1995, 27) jäivät käsitteet:

järjestelmällisyys, kovuus, itsekkyyys ja häikäilemättömyys.

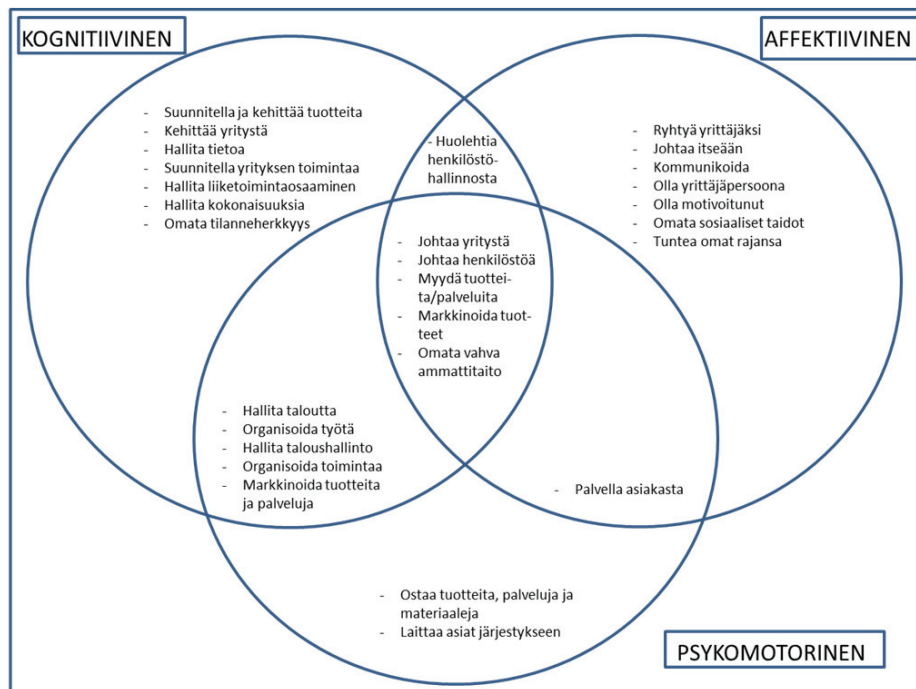
Yrittäjään liittyvät läheisimmät (Koiranen ym. 1995, 28) käsitteet olivat:

itseensä uskoja, tilaisuuteen tarttuvia, riskin ottaja, vastuun ottaja, ahertaja, oman onnensa seppä, kehittäjä ja ammattilainen.

Yrittäjää huonoiten kuvaavat (Koiranen ym. 1995, 29) käsitteet olivat:

vallan tavoittelija, keinottelija, pyrkyri ja riistäjä.

Westerholm jakaa yrittäjän valmiudet (valmiudet = kompetenssi + asenteet) osiin kognitiivisiin valmiuksiin (pääosin tiedollisia), psykomotorisiin valmiuksiin (pääosin taidollisia) ja affektiivisiin valmiuksiin (pääosin asenteellisia). Näitä niin sanottuja KAP-valmiuksia havainnollistaa kuvio 16 (Westerholm 2007, 115).

KUVIO 16 Suomalaisten pienyrittäjien ydinvalmiudet analysoituna kolmen ympyrän mallilla (Westerholm 2007, 115)

Yrityksessä vahvoja tukitoimintoja ovat taloushallinto ja tekniset asioiden hoitaminen. Nämä eivät ole pienyrittäjän keskeisiä valmiuksia. Vahvan itsetunnon ohella yrityksen johtaminen, myynti ja markkinointi kuuluvat pienyrittäjän ydinvalmiuksiin. (Westerholm 2007, 115.) Pekkanen (2011, 152) mukaan yrittä-

juyttä ja huippu-urheilua yhdistävät pitkäjänteisyys. ”Yrittäjä tekee mahdottomasta mahdollisen. Byrokraatti tekee mahdollisesta mahdottoman.” (Koiranen 2012b, 6.)

6.2.3 Sisäinen yrittäjyys

”Sisäinen yrittäjyys eli yrittäjämäinen toiminta olemassa olevassa organisaatiossa on suurten organisaatioiden ratkaisu kadonneen työn ilon ongelmaan” (Heinonen ja Vento-Vierikko 2002, 7).

Sisäisen yrittäjyden päämääriä (Koiranen 2012a, 2) ovat:

1. Suorittaa jokin toiminto niin, että sen tuottavuus ja laatu partanevat.
2. Parantaa jonkin toiminnon kannattavuutta tai alentaa kustannuksia.
3. Nostaa toiminnan palvelutasoa.
4. Parantaa henkilöstön suhtautumista työhön.
5. Antaa henkilöstölle mahdollisuus ansaita paremmin.

Suomenkielinen termi ”Sisäinen yrittäjyys” vastaa täsmälleen englanninkielistä termiä ”Intrapreneurship”. Samanlaisena käsitteenä se on säilynyt jo 1980-luvulta lähtien ja samanlaisena sitä käsittelevät Heinonen (1999), Kansikas (2004) ja Nyyssölä (2008) väitöskirjoissaan. Pohjan sisäiselle yrittäjyydelle luo visio (mielikuva tulevaisuudesta). Sisäisen yrittäjän toiminta perustuu visioon, jonka tavoittelemiseen hänen pyrkimyksensä tähtäävät. (Heinonen ym. 2002, 77.) Voisiko tämä ”visio” olla opiskelijalle opiskelun alussa tutkintotodistus, eteneminen uralla vai mikä? Koirasen ja Peltosen (1995, esipuhe) mukaan omistajayrittäjänkin on oltava sisäinen yrittäjä. Yhteiskunnallisen muutoksen myötä olemme siirtymässä palkkatyöyhteiskunnasta yrittäjyysyhteiskuntaan. Palkkatyö ei kuitenkaan korvautu yrittäjyydellä, vaan ennemminkin yrittäjyyspitoisuus lisääntyy selvästi kaikilla talouden sektoreilla. Jyrkkä ero palkkatyön ja yrittäjyyden välillä on selvästi häviämässä. (Heinonen ja Paasio 2005, 9.)

Sisäinen yrittäjyys tarkoittaa yrittäjyyttä jossain yrityksessä, sen sisällä. Se tarkoittaa aikaisemmasta totutusta toimintamallista poikkeavaa toimintaa yrityksen koosta tai yritysmuodosta riippumatta. Yhtä hyvin kunnallisesta organisaatiosta voi löytyä sisäistä yrittäjyyttä eikä vain yksityisen sektorin yrityksestä. Sisäistä yrittäjyyttä tavoiteltaessa on kiinnitettävä huomiota siihen, että työntekijöillä on riittävästi mahdollisuuksia toimia sisäisesti yritteliäästi. Se tarkoittaa sitä, että työntekijä suhtautuu työhönsä, kuin jos hän työskentelisi omistamassaan yrityksessä. (Heinonen ym. 2005, 9 - 10.) Sisäisen yrittäjyyden käsitettä kuvaa myös Kyrön (1997, 118) luokittelu erilaisista yrittäjyyden muodoista: 1) ulkoinen yrittäjyys, 2) sisäinen yrittäjyys ja 3) omaehtoinen yrittäjyys.

Koirasen ja Pohjansaaren (1994, 41 - 42) mukaan sisäisen yrittäjyyden muodostumiseen vaikuttavat tilanne- ja ympäristötekijöiden ohella yksilön per-

soonallisuus ja motivaatio. Henkilökohtaisista tarpeista, tavoitteista, vaikuttamista ja toiminnasta annetusta palautteesta muodostuu motivaatio. Tulevaisuuden kuvalla, omilla ja yrityksen menestymismahdollisuuksilla on myös merkitystä. Byrokraattinen toiminta helposti estää innovatiivista käyttäytymistä. Sisäinen yrittäjyys voi kehittyä missä elämänvaiheessa tahansa. Se on mielentila, jossa tilaisuus ja halu kohtaavat. (Koiranen 2012a, 12.) Pitkän kehityksen tuloksena syntynyt toimintakulttuuri vaatii radikaalin muutoksen ja uudelleenjärjestelyjä sisäisen yrittäjyyden mahdollistamiseksi. Työkulttuurin muutos tuo parhaimmillaan työn iloa ja parannuksia työn arvostukseen. Heinonen ym. (2005, 69) ovat mukailleet Gibbin (2002) työkulttuurin muutoksen taulukkoon 11. (Heinonen ym. 2005, 69 – 70.) Työn ilon katoamiseen ja työntekijöiden jaksamisongelmiin sisäinen yrittäjyys voi olla ratkaisu tai vähintäänkin osaratkaisu. Parhaimmillaan yksilölle koituu onnistumisen iloa ja oppimisen myötä myös aiempaa parempaa markkina-arvoa työmarkkinoilla. (Heinonen ym. 2005, 11.)

TAULUKKO 11 Työkulttuurin muutos (Heinonen ym. 2005, 69; Gibb 2002)

Perinteinen työkulttuuri	Sisäisesti yritteliäs työkulttuuri
Järjestys	Epäsiisti, sekainen
Muodollisuus	Epämuodollisuus
Tulosvastuu	Luottamus
Tieto	Havainnointi, valppaus
Säännöt	Asiakasohjaus, lisäarvot
Täsmällisyys	Muutos
Suunnittelu	Intuitio
Kontrolli	Omaehtoisuus
Muodolliset standardit	Omaehtoinen arviointi
Läpinäkyvyys	Moniselitteisyys
Asiantuntijuus	Holistisuus
Systeemi	Tunne
Asema, auktoriteetti	Omistaminen (ideaan liittyen)
Muodollinen suoritusarviointi	Suoritusarviointi verkoston kautta

Nyyssölä on (2008, 61) kuvannut Haskinsin ja Williamsin (1987, 3 – 4) esittämät neljä tapaa lähestyä sisäistä yrittäjyyttä:

1. Yksilökeskeinen lähestymistapa kiinnittää huomiota ennen kaikkea sisäisille yrittäjille tyypillisiin piirteisiin, heitä motivoiviin palkkioihin ja kannustimiin sekä heidän ideoidensa hyödyntämiseksi tarvittaviin organisaation voimavaroihin ja prosessissa tarvittavien taitojen kehittämiseen.

2. Ryhmälähestymistapa perustuu ajatukseen, jossa yksittäiset sisäiset yrittäjät ovat organisaatiossa harvinaisia tai ainakin voimattomia toimimaan vallitsevassa yrityskulttuurissa. Yrittäjyyteen liittyvää väkevyyttä ja energisyyttä tavoitellaan huolellisesti rakennettujen ja koulutettujen yrittäjäryhmien avulla.
3. Organisatorinen lähestymistapa tähtää yrittäjähenkisen yrityskulttuurin kehittämiseen. Yrittäjyyttä pyritään tukemaan sekä organisaation rakenteiden että arvojärjestelmien avulla. Yrittäjähenkisyyden avulla halutaan rohkaista ideointiin sekä uusiin toimintatapoihin. Organisaatiossa kehitetään mahdollisuuksia yrittäjäkyyden vahvistamiseen ja kannustetaan luovuuteen, kekseliäisyyteen ja yritteliäisyyden kaupalliseen hyödyntämiseen.
4. Erillisten yritysten perustaminen varsinaisen organisaation ulkopuolelle on eräs keino luoda uusia innovaatioita, tuotteita ja liiketoimintoja. Erilliset yritykset muistuttavat itsenäistä yritystä ja saattavat olla hyvinkin riippumattomia emoyhtiöstä.

Heinosen ym. (2005,11) tutkimuksen mukaan sisäinen yrittäjyys on yhteydessä myös organisaation tuloksellisuuteen. Johtamisjärjestelmien tulee kuitenkin tukea sisäisesti yritteliästä toimintaa. Visio-ohjaus ei saa jäädä tällöin puutteelliseksi. ”Yrittäjämäisesti toimivan kunnan edellytykset toteuttaa yrittäjälähtöistä elinkeinopolitiikkaa ovat lähtökohtaisesti hyvät.” (Heinonen ym. 2005, 11.) Voisiko olla niinkin, että itse yrittäjämäisesti toimivan ammattikorkeakoulun edellytykset kouluttaa yrittäjähenkisiä opiskelijoita olisivat byrokraattisesti toimivia paremmat? Koirasen ym. (1994, 43) mukaan:

Suurin syy yritteliäisyyden puuttumiseen työyhteisöissä lienee kykenemättömyys – tai haluttomuus – tunnustaa, etteivät vanhat, hierarkkiset johtamismenetelmät kannusta itsenäiseen ajatteluun, riskinottoon ja kekseliäisyyteen, joita yritys tarvitsee menestyäkseen nykyisessä kilpailuympäristössä.

TAULUKKO 12 Sisäisesti yritteliään organisaatiokulttuurin elementit (Heinonen ym. 2005, 33; Kuratko, Hornsby, Naffziger ja Montagno 1993, taulukko 5)

Elementti	Perusteet
Selkeät tavoitteet	Työntekijöiden ja johdon yhteisesti sopimat, selkeät tavoitteet luovat pohjan yhteisille saavutuksille.
Positiivinen palaute- ja tukijärjestelmä	Potentiaaliset luojat ja sisäiset yrittäjät tarvitsevat palautetta ymmärtääkseen toimintansa olevan hyväksyttävää ja palkittavaa.
Yksilövastuun korostaminen	Innovatiivinen toiminta perustuu luottamukseen, uskoon ja tulosvastuuseen.
Tuloksiin perustuva palkitseminen	Palkitsemisjärjestelmän on rohkaistava riskinottamista ja suoriutumista.

Taulukossa 12 esitetyn mukaisesti selkeästi määritellyt tavoitteet, positiivinen palaute- ja tukijärjestelmä, yksilövastuun korostaminen ja tuloksiin perustuva palkitseminen ovat sisäiselle yrittäjyydelle keskeisiä elementtejä. Yksilöitä motivoivat palkkiot ja kannustimet (Koiranen ym. 1994, 7; Haskins & Williams 1987, 3 – 4). Luovuus ja innovatiivisuus ovat keskeisiä yksilötason sisäisessä yrittäjyydessä (Kansikas 2004, 61). Sisäinen yrittäjä on motivoitunut tekemään

laatua, uudistuksia ja luovia ratkaisuja (Nyyssölä 2008, 63; Koironen ym. 1994, 10). Henkilön tietyt luonteenpiirteet saattavat selittää yrittäjämäistä käyttäytymistä (Kansikas 2004, 54; Cunnigham ja Lischeron 1991,52). Sisäiset yrittäjät ovat itsenäisiä ja luovia. Heidän ominaisuuksiinsa kuuluvat joustavuus, ongelmanratkaisukyky, korkea työntekoon liittyvä moraalinen ja aloitteenkyky. (Kansikas 2004, 57.)

Myös isojen yritysten sisällä voi olla sisäistä yrittäjyyttä (Kansikas 2004, 55; Schollhammer 1982, 212). Organisaatiokulttuuri, joka rohkaisee yrittäjämäiseen käyttäytymiseen, vaikuttaa olennaisesti organisaation menestymiseen (Kansikas 2004, 58; Kotter ja Heskett 1992, 118). Sisäistä yrittäjyyttä ja aloitteellisuutta tukevat organisaatiot, jotka eivät rankaise virheistä, ovat vahvoja sisäisessä yrittäjyydessään (Koironen ym. 1994, 32). Sisäinen yrittäjä eli intraprenööri on yrityksen sisäisen yrittäjyyden ydintoimija (Koironen ym. 1994, 36). Hän on päiväunelmoija, joka näin miettii liiketoimintamahdollisuuksia, erilaisia etenemistapoja ja mahdollisia toteuttamisen esteitä. Ennakoinnillaan intraprenööri välttää vaikeudet niin, että näistä ei ehdi tulla esteitä. (Koironen ym. 1994, 37.) ICT-alan yrityksissä projektiliiketoiminta on hyvin yleistä, jopa vallitseva toimintatapa erilaisia kehittämishankkeita ja asiakasprojekteja toteutettaessa. Olisi varmaankin toivottavaa, että projektipäälliköllä olisi sisäisen yrittäjän ominaisuuksia. Sisäinen yrittäjä sitoutuu omiin hankkeisiinsa, toimii uutterasti ja noudattaa korkeita sisäisiä standardeja (Koironen ym. 1994, 40).

Haskins ja Williams (1987) liittävät vapaudenhalun, itsenäisyyden ja toimintasuuntaisuuden sisäisen yrittäjyyden piirteisiin. Sisäisellä yrittäjällä on rohkeutta koetella ja kyseenalaistaa organisaation vakiintuneita toimintatapoja. Hän ei pelkää työpaikkansa menettämistä. Taulukon 13 tyypittelyt ovat karkeitakin yleistyksiä ja ihminen saattaa eri tehtävissä käyttäytyä hyvinkin eri tavoin. Sisäinen yrittäjyys onkin mielentila, joka voi lähteä kehittymään missä tahansa elämäntilanteessa, kun tilaisuus ja halu ovat olemassa. Vaaditaan vain rohkeutta, mielikuvitusta ja oikeudentajua. (Koironen ym. 1994, 40.) Ross ja Unwalla (1986, 45 – 49) esittävät sisäiseen yrittäjyyteen kuuluvan Laukkasen (2004) mukaan seuraavia ominaisuuksia (persoonallisuuspiirteitä):

Tuloksiin keskittyminen, Pysyvien ilmiöiden kyseenalaistaminen, Ongelmanratkaisusta motivoituminen, Halu vaikuttaa muutokseen ja innovaatioon, Turhautuminen byrokraattisiin systeemeihin, Kunnianhimo ja Kilpailunhalu.

Sisäisellä yrittäjällä ei useinkaan ole kiinnostusta linjajohtotehtäviin. Hänen ylentämisensä onnistuu harvoin koska hän ei halua vastuuta vanhojen ideoiden johtamisesta, vaan haluaa uuden luomisen vapautta. (Koironen ym. 1994, 78.) Tämä on erityisen ongelmallinen palkitsemisen näkökulmasta. Koironen ym. (1994, 78) mainitsevat toimivaksi Kanterin (1984) mallin, joka tasapainottaa yksilölliset saavutukset ja yhteistyön organisaation parhaaksi. Kansikas (2004, 76) on tuonut sisäiseen yrittäjyyteen riskinottamisen. Tämä on mukana taulukossa 14.

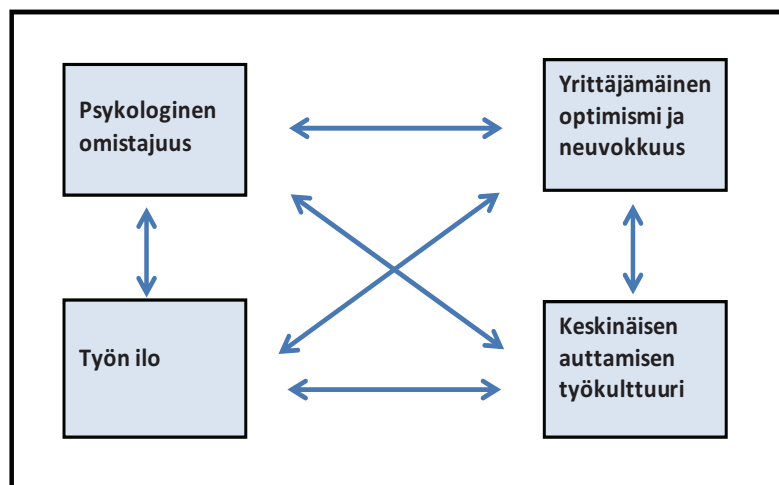
TAULUKKO 13 Ulkoisen ja sisäisen yrittäjän sekä ammattijohtajan vertailu (Koiranen ym. 1994, 39)

Yrittäjä, entreprenööri	Yrityksen sisäinen yrittäjä, intraprenööri	Johtaja yrityksessä
On motivoitunut asettamaan ja saavuttamaan omat tavoitteensa.	On motivoitunut saavuttamaan omat tavoitteensa.	Haluaa saada vaikutusta ja valtaa toisiin.
On tyytyväinen itseensä.	On tyytyväinen itseensä, mutta haluaa tulla yhteisymmärryksen toisten kanssa.	Haluaa tulla yhteisymmärryksen toisten kanssa.
Pitää kiinni omista tavoitteistaan.	Haluaa saada toiset mukaan oman tavoitteensa saavuttamiseen.	Haluaa tulla yhteisymmärryksen toisten kanssa, joilla on "valta".
Ajattelee tekniikkaa ja markkinointia.	Tarkkailee sekä yritystä että ympäristöä.	Hänen huolenaan ovat yrityksessä toimivat ihmiset.
Haluaa ottaa laskettuja riskejä.	Haluaa ottaa laskelmoituja riskejä, joissa turvallisuus on otettu huomioon.	On varovainen.
Sietää epävarmuutta ja asioiden monitahoisuutta.	Voi hyvin epävarmuuden keskellä ja auttaa toisia näkemään paremmin sen varmuuden mikä on olemassa.	Haluaa varmuutta.
Pitää epäonnistumista opettavaisena kokemuksena.	Pitää epäonnistumista opettavaisena kokemuksena.	Pelkää ja välttää epäonnistumista.
Raha on mittari.	Raha on mittari.	Investoinnin takaisinmaksu on riittävä mitta.
Ottaa itselleen pitkäaikaistehtävän.	Ottaa itselleen pitkäaikaistehtävän.	Vaihtaa tointa edetäkseen.

Koiranen (2012b) on tutkinut myös keskinäiselle auttamiselle perustuvaa työ-
kulttuuria ja todennut, että auttaminen voi olla muodollista (formaalia), puoli-
muodollista (semi-formal) tai epämuodollista (informal). Työyhteisöissä, joissa
vallitsee keskinäisen auttamisen työ-
kulttuuri, esiintyy myös erilaisia auttami-
sen muotoja. Keskinäisen auttamisen puuttuminen voi kertoa huonosta työil-
mapiiiristä ja tulehtuneista henkilösuhteista. (Koiranen 2012b, 3 – 4.)

TAULUKKO 14 Sisäiseen yrittäjyyteen liittyvät käsitteet (mukailtu, Kansikas 2004, 76)

SISÄINEN YRITTÄJYYS Sisäinen yrittäjyys on organisaation sisäpuolella työskentelevän henkilön aloitteellinen ajattelu-, toiminta- ja suhtautumistapa työntekoon.
SISÄINEN YRITTÄJÄ ELI INTRAPRENÖÖRI Sisäiset yrittäjät ovat luovia, itsenäisiä, motivoituneita ja mahdollisuuksia etsiviä visionäärejä, jotka ovat riskinottohaluisia ja aloitekykyisiä yrityksen sisäpuolella toimivia työntekijöitä. Heillä on voimakas tahto sitoutua vastuuseen.
INNOVATIIVISUUS Innovatiivisuudella tarkoitetaan kykyä ideoida tuotteita, palveluita sekä prosesseja liittyen organisaation rakenteeseen ja johtamiseen sekä yrityksen tuotantoon ja markkinointiin.
PROAKTIIVISUUS Proaktiivisuudella tarkoitetaan tavoitteellista riskinottokykyyn, aloitteellisuuteen ja uusien mahdollisuuksien jatkuvaan analysoimiseen perustuvaa työskentelyä, joka edustaa kykyä luoda mahdollisuuksia ja toisaalta toimia esiintyvien mahdollisuuksien perusteella jonkin tavoitteen puolesta.
LUOVUUS Luovuus on osa sisäistä yrittäjyyttä ja innovatiivisuutta. Se tarkoittaa jatkuvaa uusien ideoiden etsimistä ja niiden perusteella tapahtuvaa visioiden luomista, jotka johtavat innovaatioihin.

KUVIO 17 Korrelaatiot neljän tutkitun ulottuvuuden välillä (Koiranen 2012b, 10)

Koirasen (2012b) tutkimuksen perusulottuvuuksia olivat: 1) psykologinen omistajuus, 2) yrittäjämäinen optimismi ja neuvokkuus, 3) työn ilo ja 4) keskinäisen auttamisen työkuulttuuri. Koiranen totesi perusulottuvuuksien välillä ilmenevän voimakkaan keskinäisen yhteyden. Ulottuvuuksien välistä korrelaatiota on kuvattu kuviossa 17 (Koiranen 2012b, 9 - 10.) Kuvioon 17 merkityt korrelaatiot kertovat perusulottuvuuksien väliset yhteydet. Näiden perusteella ei voi kui-

tenkaan päätellä syitä ja seurauksia eli yhteyksien suuntia. (Koiranen 2012b, 9 - 10.)

Perheyritysten toimitusjohtajiin kohdistunut tutkimus antoi tulokseksi, että perusolottuvuuksien välillä ilmenee voimakas keskinäinen yhteys. Tulevaisuudessa nähtäväksi jää, onko sama tulos saavutettavissa muissakin työyhteisöissä. (Koiranen 2012b, 10 - 11.) Mielenkiintoista voisi olla tarkastella edellä esitettyjen yhteyksien tai etenkin niiden puutteen vaikutuksia myös asiakkaisiin, yhteistyökumppaneihin yms. eli yrityksestä ulospäin. Koiranen ym. (1994, 73) mukaan yrittäjyyteen rohkaisemisessa johtamisfilosofia on aivan keskeisessä roolissa: ”Perinteisen johtamisen haitalliset vaikutukset voivat tuhoisimmillaan jopa estää yrittäjämäistä käyttäytymistä.”

Jos ympäristö tarjoaa haasteita, mahdollisuuksia ja tukea, ihmiset pyrkivät kehittymään ja kehittämään itseään kykyjään vastaavilla tavoilla. Taulukossa 15 on esitetty Kuratkon ym. (1993, 28 - 33) esiin tuomat neljä yrittäjämäisen ympäristön keskeistä tekijää. (Koiranen ym. 1994, 73.) Yrittäjyyteen kasvattamisen edellytyksenä on vapauksien antaminen työntekijöille. Näiden vapauksien tulisi muistuttaa yksityisyrittäjän vapauksia. Vapaus toimia edeltää Kanterin (1984, 142 - 143) mukaan toimintahalua, korkeista tavoitteista, muutossuuntautuneisuudesta ja laajoista toimenkuvista viriää puolestaan aloitteellisuus. Tarpeellista yhteistyötä leimaa yksilöiden suuri itsenäisyys toimissaan. (Koiranen ym. 1994, 74.)

TAULUKKO 15 Yrittäjyyteen rohkaisevan ympäristön keskeiset tekijät (Koiranen ym. 1994, 73)

Jaetut visiot, yhteisnäkemykset tahtotiloista.	Visioiden tulee olla innostavia ja koko henkilöstön sisäistämiä ("shared vision"). Visiot täsmentyvät yhteisiksi tahtotiloiksi. Tällöin päämäärien on oltava johdon ja työntekijöiden yhdessä asettamia, jotta niiden saavuttaminen onnistuu.
Palautejärjestelmä ja positiivinen vahvistaminen.	Palautejärjestelmä on välttämätön, jotta potentiaaliset sisäiset yrittäjät olisivat tietoisia toiminnan hyväksyttävyydestä ja palkitsemisesta.
Yksilöllisen vastuun painottaminen.	Luottamus ja vastuu ovat keskeisiä tekijöitä innovatiivisuuden kasvattamisessa.
Tuloksiin perustuva palkitseminen.	Palkitsemisjärjestelmä, joka rohkaisee riskinottoon ja saavutuksiin.

Kun perinteiset palkitsemisjärjestelmät palvelevat ihmisiä, joille arvostus ja statukset ovat tärkeitä, järjestelmillä kannustetaan konservatiiviseen käyttäytymiseen eivätkä toimi sisäisen yrittäjän kohdalla. Sisäisen yrittäjyyden ja innovoinnin riskeihin perinteiset palkkiot kuten ylennykset eivät sovi. Pinchotin (1986, 261) mukaan ”sisäisen yrittäjän urapolun tulisi johtaa vapautteen käyttöä intuitiota, ottaa riskejä ja investoida uusien liiketoimintojen kehittämiseen.” (Koiranen ym. 1994, 75 - 76.) Koiranen (2012b, 21) on kuvannut esimerkiksi it-projektipäällikölle, intraprenöörille (sisäiselle yrittäjälle) tärkeitä asioita ja toimintatapoja:

1) vapautta, 2) ohjeita neuvonantajilta, 3) tukea ja rohkaisua, 4) hyväksyntä projektile ylimmältä johdolta, 5) itse hallita projektia, mutta delegoida vastuuta muillekin tarpeen mukaan, 6) kuulla muiden oivalluksista ja ideoista, 7) oppia toisten ja omista virheistä, 8) riittävästi rahoitusta, 9) riittävästi aikaa ja 10) yhdistää oma projekti yrityksen strategiaan (tämä ei aina ole tarpeen).

Koirasen (2012b, 48) mukaan johtamisessa on jo siirrytty käskemisen kulttuurista siihen, että ihmiset tekevät innostuneesti työtä oman inspiraationsa tukemana. Kokemukset osoittavat, että tällainen vapaiden yksilöiden järjestelmä voittaa hierarkkisesti johdetut järjestelmät.

Sisäinen yrittäjyys on haaste opettamiselle. Sisäistä yrittäjyyttä voi vahvistaa. Oppimismenetelmien ja -ympäristöjen tulee olla erilaisia kuin perinteisessä kouluopetuksessa. Oleellista on se, että tuleva sisäinen yrittäjä kehittää mielikuvitustaan ja luovuuttaan. (Heinonen ym. 2002, 123.) Kansikas (2004, 54) on tuonut esiin myös Birdin ja Jelekin teorian (1988) itseohjautuvuudesta ja Begleyn ja Boydin (1987, 88) tutkimukset, jotka ovat osoittaneet riskinottokyvyn ja epävarmuuden sietokyvyn sekä tarpeiden saavuttamisen ja itseohjautuvuuden kuuluvan yrittäjämäiseen toimintaan.

6.3 Itseohjautuvuus

Kansikas (2004, 54) on sisäistä yrittäjyyttä käsitelleessä väitöskirjassaan tuonut esiin teorioita ja tutkimuksia, jotka katsovat itseohjautuvuuden kuuluvan yrittäjämäiseen toimintaan – sisäiseen yrittäjyyteen. Honkanen (2011) puolestaan tutki opintomenestystä melko yksinkertaisella testillä, jolla itseohjautuvuusvalmiutta voidaan testata. Testi pohjautuu Koron (1993) laatimaan versioon Guglielminon (1977) luomasta SDLR-testistä (Self Directed Learning Readiness). (Honkanen 2011, 19.) Liitteessä 7 on esitetty itseohjautuvuusvalmiustesti, jota käytin tässä tutkimuksessa. Testin 37 kysymyksestä annetuista vastauksista laskettu yhteispisteiden vaihteluväli on 37 – 185.

Koron (1993) tutkimus kohdistui monimuoto-opetukseen, jota pidetään yhtenä itseohjatun oppimisen menetelmistä (Koro 1993, 12). Se on merkityksellinen myös tämän oman tutkimukseni osalta, koska HAAGA-HELIAN tietojenkäsittelyn aikuiskoulutus on opetusmuodoltaan monimuotokoulutusta (Tietojenkäsittelyn aikuisten koulutusohjelma). Koron (1993, 16) mukaan itseohjautuvuus aikuisen oppimisessa (self-direction in adult learning) on hankala käsite, koska se yhdistetään sekä oppijan ominaisuuksiin että oppimis- ja opiskeluprosesseihin. ”Itseohjattu oppiminen on oppijan aktiivista toimintaa, joka edellyttää itseohjautuvuutta, mutta jonka toteutumisen riittävä edellytys itseohjautuvuus ei ole” (Koro 1993, 49). Taulukossa 16 esitetään Koron (1993, 47) on koamat itseohjautuvan oppijan ominaispiirteet neljä eri tutkijan mukaan.

TAULUKKO 16 Itseohjautuvan oppijan piirteet. Yhteenveto Guglielminon (1977), Rogersin (1951 ja 1983), Skagerin (1984) ja Varilan (1990) kuvauksista (Koro 1993, 47)

Guglielmino (1977)	Rogers 1951 ja 1983)	Skager (1984)	Varila (1990)
Avoimuus oppimismahdollisuuksille		Avoimuus uusille kokemuksille	
Myönteinen käsitys itsestä oppijana		Itsensä hyväksyminen oppijana	Käsitys itsestä tehokkaana oppijana
Aloitteellisuus ja itsenäisyys oppimisessa	Oma-aloitteisuus	Itsenäisyys	Oma-aloitteisuus
Vastuu omasta oppimisesta	Vastuullisuus ja kriittisyys	Sisäinen arviointi	
Oppimishalukkuus		Sisäinen motivaatio	Oppimisen innostavuus
Luovuus	Sopeutuvuus uusiin tilanteisiin	Joustavuus	
Tulevaisuuteen suuntautuneisuus		Suunnitelmallisuus	
Ongelmanratkaisun perustaitojen hallinta			
	Yhteistyökykyisyys		
	Kykenevyys valinnan tekoon		

Lasten opettamisen mallit eivät sovi aikuisille. Aikuisia on opetettava toisella tavalla. (Näpänkangas 2004, 5; Knowles 1980, 40 - 43.) Aikuisten oppimista tulee tukea niin, että heidän itseohjautuvuutensa paranee. (Ahteenmäki-Pelkonen 1997, 100; Mezirow 1981, 21 - 22). Iän myötä itseohjautuvuuden tarve kasvaa. Tätä tulisi kannustaa ja kehittää. Opettajan tulee toimia tukijana ja oppaana oppimisessa. Opiskelijan tulisi päästä vaikuttamaan tavoitteiden asettamiseen, opetuksen suunnitteluun ja arviointiin. Itsearviointi on keskeistä sisäisen motiivoinnin kannalta. Opiskeluilmapiiri on vapaamuotoinen ja yhteistoiminnallinen. (Näpänkangas 2004, 6; Knowles 1975, 18 - 21, 60; Koro 1993, 37 - 40.)

Ulkoa ohjatussa oppimisessa opettaja päättää, mitä opiskelijalle opetetaan ja miten. Oppiminen on ainekeskeistä, sisältö on tärkeää ja motivointi ulkoista. Ilmapiiri on arvosteleva ja kilpailuhenkinen. Opettaja vastaa oppimistavoitteiden asettamisesta ja arvioinnista. (Näpänkangas 2004, 7; Knowles 1975, 18 - 21, 60.) Ahteenmäki-Pelkonen (2001, 159) liittyy itseohjautuvuuden elinikäiseen oppimiseen, mutta heittää ilmaan kysymykset:

Onko ihminen luonnostaan itseohjautuva, kuten Knowles ajattelee, niin että koulutus vain tukee ja edistää hänessä jo alullaan olevaa kehitystä? Vai onko ihminen - Mezirowin käsityksen mukaisesti - ympäristönsä vanki, joka tulee vapautta itseohjautuvuuteen ja tasaveroiseen vuorovaikutukseen?

Mäkinen on (1998, 13) on esittänyt Knowlesin (1975) vertailun itseohjautusta ja ulkoohjautusta oppimisprosessista. Tämä on kuvattu taulukossa 17.

TAULUKKO 17 Itseohjatun ja ulkoahjatun oppimisprosessin vertailu (Mäkinen 1998, 13; Knowles (1975)

Prosessit	Ulkoahjattu oppiminen	Itseohjattu oppiminen
Oppimisilmasto	Muodollinen, autoritäärinen, kilpaileva	Vapaa, yhteistoiminnallinen, tukeva
Suunnittelu	Opettajan vastuulla	Osallistuva päätöksenteko
Oppimistarpeiden määrittäminen	Opettaja suorittaa	Yhteisesti arvioiden
Tavoitteiden asettaminen	Opettaja ja hallinto päättävät	Päätetään yhdessä
Opetussuunnittelu	Sisältöyksiköt, kurssiohjelmat	Oppimisprojektit, oppisopimukset
Työtavat	Tietoa välittävät menetelmät	Itsenäinen opiskelu, tutkimusprojektit, kokemukselliset menetelmät
Arviointi	Opettaja suorittaa	Itse kerätyn aineiston ja kokemusten itse- ja yhteisarviointi

Koro on kuvannut oppimisprosessiin liittyviä päätöksenteon eri vaihtoehtoja Heronin (1988, 84 – 85) esittämien vaihtoehtojen pohjalta. Ensimmäinen vaihtoehto on opetuksen perinteinen ja yksipuolinen toteutustapa. Siinä opettaja päättää kaiken. Utopistisimmassa vaihtoehdossa opettaja vain toteuttaa opiskelijoiden tekemät päätökset. Suositeltavin on vaihtoehto, mikä sisältää lukuisia mahdollisuuksia ja ratkaisuja opiskelijan itsekontrollista opettajan kontrolliin saakka. Siinä vaihtoehdossa opettajat päättävät jotain, opettajat ja opiskelijat päättävät jotain yhdessä ja lisäksi opiskelijat päättävät jotain itsenäisesti. (Koro 1993, 59; Heron 1988, 51.)

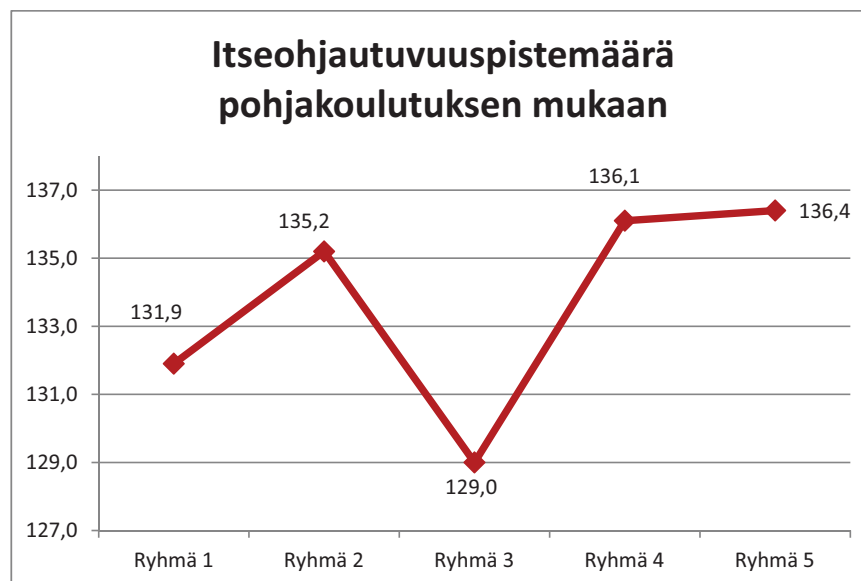
Ahteenmäki-Pelkonen (2001, 169) pitää itseohjautuvuutta ulkoahjautuvuuden ja omaehtoisuuden vastakohtana. Itseohjautuvuuden kehittyminen vaatii usein vanhasta poisoppimista (Ahteenmäki-Pelkonen 2001, 167). Opettajajohdoista pedagogiikkaa on kuitenkin, ainakin aluksi, noudatettava, kun opetukseen osallistuvien valmiudet ovat puutteelliset (Ahteenmäki-Pelkonen 2001, 161).

Koron (1993, 107) tutkimuksen koeryhmässä opiskelijoita oli 501, kontrolliryhmässä 246. Koro piti itseohjautuvuusvalmiusmittaria erottelukyisenä. Alkumittauksessa vaihteluväli oli 93 – 174 ja keskiarvo 134,02. Kontrolliryhmällä vastaavat luvut olivat 79 – 172 ja keskiarvo 129,53. Koko aineiston keskiarvo oli 132,41. Koro pitää keskiarvojen eroa 4,49 erittäin merkitsevä. Eroa selitti ryhmien ikäero, mutta pohjakoulutuksella ei ollut suoraa yhteyttä itseohjautuvuuteen. (Koro 1993, 107 – 110.) Opiskelijat ovat testiä tehdessään vastanneet lomakkeella itseohjautuvuutta kartoittaviin kysymyksiin. Vastaava lomake on tämän tutkimuksen liitteessä 7. Vastaukset on pisteytetty välillä 1 – 5 ja näin saadut pisteet laskettu yhteen. Yhteenlaskun tulos on opiskelijan itseohjautuvuusvalmius.

Vaikka ikäryhmien vertailussa vanhimmassa ikäryhmässä itseohjautuvuusvalmiudet näyttivät laskevan, tulkitsi Koro (1993, 112) tämän johtuvan muuta aineistoa suuremmasta keskihajonnasta ja piti kiinni asettamastaan hypoteesista, että ”itseohjautuvuusvalmius paranee iän lisääntyessä”. Iän myötä

itseohjautuvuus voi kehittyä muun muassa opiskelun ja aktiivisen itsensä kehittämisen avulla (Koro 1993, 112). Myös Mäkisen (1998) tutkimukset vahvistivat aiempia tuloksia, joissa oli päädytty siihen, että iän myötä itseohjautuvuus lisääntyy (Mäkinen 1998, 118). Kun HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa vuonna 2007 aloittaneet tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijat ovat luvussa 4.4. kuvatus mukaisesti 23 – 50-vuotiaita ja mediaanit olivat 31 ja 34 vuotta, voisi hyvinkin olettaa, että useimmat heistä ovat itseohjautuvuudeltaan selvästi korkealla tasolla, tai ainakin näin pitäisi olla.

Itseohjautuvuusvalmiudeltaan ylioppilastutkinnon suorittaneet olivat muita ryhmiä heikompia. Lukiokoulutus ei ole tukenut itseohjautuvuusvalmiuden kehittymistä yhtä hyvin kuin muut perusasteen jälkeiset koulutukset. (Koro 1993, 113.) Naisten keskiarvo 132,9 oli miesten keskiarvoa 130,5 suurempi, mutta ero ei ollut tilastollisesti merkitsevä (Koro 1993, 112). Pohjakoulutuksen ja itseohjautuvuuden välistä suhdetta kuvaa kuvio 18. Tässä tutkimuksessa tarkastelemillani aikuisopiskelijoilla on usein taustalla ylioppilastutkinto. Kuten tutkimuksen ensimmäisestä osasta ilmenee, noin puolella on jo aiempia korkeakoulutasoisia suorituksia. Opinnot ovat usein jääneet kesken. Syynä saattaa olla puutteellinen pohjakoulutus ja puutteet itseohjautuvuuden kehittämisessä. Tämä on melkoisella varmuudella yksi jatkotutkimusta ja kehittämistä vaativa alue.

Ryhmät:

- 1 = Kansa-, keski- tai peruskoulututkinto
- 2 = Edellinen + keskiasteen ammatillinen koulutus
- 3 = Ylioppilastutkinto
- 4 = Edellinen + keskiasteen ammatillinen koulutus
- 5 = Akateeminen loppututkinto

KUVIO 18 Itseohjautuvuus pistemäärien keskiarvot pohjakoulutusryhmittäin (Koro 1993, 112)

Koron (1993) tutkimusongelmana oli ”Miten opiskelijoiden itseohjautuvuusvalmius muuttuu monimuotoisesti ja perinteisellä tavalla toteutettujen kasvatustieteen perusopintojen aikana?” Alkumittauksessa ei itseohjautuvuudessa ollut eroa koe- ja kontrolliryhmän välillä, loppumittaus osoitti sen, että heikoimmin alkumittauksessa sijoittuneet olivat selvästi parantaneet itseohjautuvuuttaan. Näin ei tapahtunut keskimääräisesti tai hyvän itseohjautuvuuden omanneiden osalta. (Koro 1993, 114 – 115.)

Enemmistö opiskelijoista arvioi ryhmätoiminnan myönteisesti. Vain 5 % suhtautui kielteisesti. Henkilökohtaiset vaikeudet ryhmätoimintaan osallistumiseen olivat yleensä syynä kielteiseen asenteeseen. Kielteisyys ei sinänsä tarkoittanut kielteisyyttä ryhmätoimintaa kohtaan. (Koro 1993, 147.) Ryhmä loi itsekuria ja edisti näin opiskelun etenemistä. Keskustelut ryhmässä mahdollistivat omien ja muiden ajatusten testaamisen sekä sosiaalisen kanssakäymisen. Suunnitelmallisuuden puute sen sijaan haittaa usein vahvaa itseohjautuvuutta ja pitkittää opintoja tai aiheuttaa niistä luopumisen kokonaan. (Koro 1993, 148.)

Ahteenmäki-Pelkosen (1997, 179) mukaan kirjallisuudessa on hyvin erilaisia käsityksiä aikuisten itseohjautuvuudesta. Oletus siitä, että aikuiset olisivat itseohjautuvia koulutusprosessin alkaessa, voi olla täysin epärealistinen. Oppimis- ja koulutusprosessin suunnittelussa tämä tulisi ratkaista jollain tavalla. Mäkinen (1998, 22) on taulukoinut Ahteenmäki-Pelkosen (1997) ja Mezirowin pohjalta itseohjautuvuutta edistävän ohjauksen, joka on esitetty taulukossa 18.

TAULUKKO 18 Itseohjautuvuutta edistävä ohjaus Mezirowin (1981) ja Ahteenmäki-Pelkosen (1997) pohjalta määriteltynä (Mäkinen (1998, 22)

Edistääkseen oppijan itseohjautuvuutta ohjaajan tulee
<ul style="list-style-type: none"> • vähentää asteittain opiskelijan riippuvuutta ohjaajasta • auttaa opiskelijaa ymmärtämään, miten käyttää oppimisresursseja • auttaa opiskelijaa määrittelemään oppimistarpeensa • auttaa opiskelijaa ottamaan yhä enemmän vastuuta oppimisprosessistaan • suhteuttaa oppimissisältö opiskelijan ajankohtaisiin ongelmiin, kysymyksiin ja ymmärryksen tasoon • auttaa opiskelijaa päätöksenteossa • kasvattaa reflektiivistä, itseäänkorjaavaa lähestymistapaa oppimiseen • edistää ongelmanasettelua ja ongelmanratkaisua • vahvistaa kasvatettavansa minäkäsitystä oppijana ja toimijana • korostaa kokemuksellista, osallistujakeskeistä ja projektiivista opetus- ja oppimisilmapiiriä • tehdä moraalinen ero sen välillä, että opiskelijaa joko autetaan ymmärtämään valintamahdollisuuksien koko kirjo ja kehitetään hänen päätöksentekotaitoaan tai että häntä rohkaistaan yksittäisten valintojen tekemiseen

Koron (1993, 163) tutkimuksessa arvailujen varaan jäi opintojen ohjauksen merkitys keskimääräisesti hitaammin edenneiden tai opintonsa keskeyttäneiden

opiskelijoiden opintoihin. Koro (1993a) pitää kuitenkin elinikäisen oppimisen kannalta itseohjautuvaa oppimista avainasemassa. (Koro 1993, 164 – 165.) Opettajan tärkein tehtävä on välittää opiskelijalle oppimaan oppimisen taidot (Honkanen 2011, 25; Rauste-von Wright, 1997).

Opetussuunnitelmat perustuvat tiettyyn opiskelunopeuteen. Kuitenkin opiskelijat etenevät keskimäärin puolella nopeudella. Valmistumisajat ovat venyneet ja melkein kolmannes ei oikeastaan välitä saattaa opintojaan päätökseen. (Honkanen 2011, 26; Routti ja Hakulin 1991, 184.) Heikolla opiskelumotivaatiolla ja vähäisellä sitoutumisella tehokkaaseen opiskeluun on merkittävä yhteys opintojen hidastumiseen (Honkanen 2011, 26; Routti ym. 1991, 116 – 119). Honkasen (2011, 31) lähteiden mukaan jo ensimmäisillä kouluvuosilla on oma vaikutuksensa koulussa menestymiseen tai ajautumiseen alisuorittajaksi. Myös korkealla älykkyydosamäärällä voidaan ajautua alisuorittajaksi. Opiskelumotivaatioon vaikuttaa koulutyöskentelyn mielekkyys. Koulun opetusmenetelmät ovat usein sopimattomia alisuorittajien oppimistyyliin (Honkanen 2011, 32; Kontioniemi 2003, 16).

HAAGA-HELIA:n tietojenkäsittelyn aikuisten koulutusohjelmassa sovelletaan monimuotokoulutusta, joten on tarpeen tarkastella lähiopetuksellisen opiskelumahdollisuuden rinnalla tarjottavaa virtuaaliopetusta eli verkko-opiskelua ja erityisesti sitä, mitä sillä on tekemistä itseohjautuvuuden kanssa. Virtuaaliopiskeluun osallistuvien opiskelijoiden tulee olla itseohjautuvia, koska verkko-opiskelu edellyttää ainakin jonkinlaista itseohjautuvuutta. Verkko-ohjauksen tulee tukea itseohjautuvuutta ja siten vähentää ohjaustarpeita. Ohjauksen tavoite on tehdä itsensä tarpeettomaksi. Vuorovaikutteisuus on avainasemassa opiskelijoiden kasvussa itseohjautuvuudessa. TUKEA-projektin (opetusministeriön rahoittama kehittämishanke 2007 – 2009, tutkiva ja kehittävä ammatillinen opettaja) pilottien pohjalta rakentui verkko-ohjauksen malli, jossa ulkoisen ohjauksen sijasta siirrytään itseohjautumisen tukemiseen ja itseohjautuvaan työskentelyyn. (Ihanainen 2009, 8, 78 ja 82 – 84.)

Kun itseohjautuvuus on myös henkilökohtaistumista, on henkilökohtaistuminen myös itseohjautuvuutta tai ainakin tavoitteen tulisi olla. Itseohjautuvuuteen kasvamisessa tulisi verkko-opetuksessakin painottaa vuorovaikutteisuutta, jotta edellä kuvattu olisi mahdollista. (Ihanainen 2009, 84.) Projektista tuotetussa loppuraportissa ”Ammatillisen verkkopedagogiikan kehittäminen” ei sanallakaan kajottu itseohjautuvuustermin avaamiseen. Itseohjautuvuuden ilmeisesti oletettiin olevan kaikille opettajille, opetussuunnitelmien tekijöille, opetuspäälliköille ja johtajille, opiskelijoille ja suurelle yleisölle täysin yksiselitteisesti ymmärrettävissä oleva käsite. Näin ei kuitenkaan varmuudella ole.

Itseohjautuvuus ja opintojen eteneminen

Honkanen (2011, 37) tutki opiskelijoiden itseohjautuvuusvalmiuksia, opiskelunvalmiuksia, opiskeluun oppimista ja opiskelumenestystä. Oulun yliopiston Prosessi- ja ympäristötekniikan osastolla kolmannes opiskelijoista ei suorita koskaan tutkintoa ja kuudessa vuodessa keskimäärin 50 % suorittaa tutkinnon. Välitutkinto eli tekniikan kandidaatin tutkinto tulisi suorittaa kolmessa vuodessa. Tähän tavoitteeseen pääsee vain 9 % opiskelijoista. Vuonna 2005 aloitaneista 27,1 % oli suorittanut välitutkinnon neljässä vuodessa. Viidessä vuodessa tulisi suorittaa loppututkinto eli diplomi-insinöörin tutkinto. Havaintojensa perusteella Honkanen pitää tavoitetta aivan liian optimistisena. Realistinen tavoite olisi kuuden vuoden keskimääräinen valmistumisaika. Honkanen (2011, 37.)

Lukion päästötodistuksen keskiarvoilla havaittiin olevan vahva yhteys alkuvaiheen opinnoissa menestymiseen ja erityisesti matematiikan ylioppilaskirjoituksissa huonosti menestyneet menestyivät myös opinnoissaan huomattavasti paremmin kuin matematiikan ylioppilaskirjoituksissa paremmin pärjänneet. Lisäksi hyvä alkuvaiheen opiskelutahti yleensä säilyy koko opiskeluajan, ja valmistumisaika on keskimääräistä lyhyempi. (Honkanen 2011, 52 ja 54.) Honkasen (2011, 55) tutkimien vuosikurssien 1990 - 2005 keskimääräisten opintosuoritusten lukuvoimittaiset opintoviikkojen (ov) keskiarvot standardipoikkeaman kera on esitetty taulukossa 19.

TAULUKKO 19 Keskimääräiset vuosittaiset opintosuoritukset (Honkanen 2011, 55)

Vuosikurssit 1990 - 2005	1. v	2. v	3. v	4. v	5. v	6. v
Keskiarvo	21,9 (ov)	29,0	32,7	33,4	25,5	21,7
Poikkeama	+/- 1,7	+/- 3,0	+/- 5,5	+/- 4,8	+/- 1,4	+/- 2,4

Opintomenestykseen koko opintojen ajan näyttävät vaikuttavan hyvät ensimmäisen opintovuoden opintosuoritukset. Ensimmäisestä opiskeluvuodestaan keskimääräisesti muita paremmin suoriutunut opiskelija menestyy oletettavasti jatkossakin keskimääräistä paremmin. (Honkanen 2011, 60.) Normiajassa eli viidessä vuodessa valmistuvat tekevät jatkuvasti enemmän opintosuorituksia kuin vuoden tai kaksi pitempään opiskelevat. (Honkanen 2011, 71.) Eri vuosikurssien osalla on myös huomattavia eroja. Peräkkäisetkin vuosikurssit eroavat valmistumisaikojen osalta selvästi toisistaan. (Honkanen 2011, 71 - 73.) "Ihanteelliseen viiden vuoden valmistumisaikaan pääsee vain 25 % opiskelijoista. Kuudessa vuodessa on valmistunut keskimäärin 50 % kultakin vuosikurssilta." (Honkanen 2011, 74.)

Myös muissa tutkimuksissa on todettu ensimmäisen opintovuoden opintosuoritusten ennustavan tulevaa opintomenestystä (Honkanen 2011, 68; Rahkonen 2001, 46 - 49). Kuitenkaan työssäkäynnin ei katsottu hidastavan opintoja (Honkanen 2011, 68; Laine 2007, 6). Honkasen (2011, 69) tutkimuksessa opiskeluun myönteiseksi vaikuttaviksi tekijöiksi on tunnistettu opiskelijan ikä ja en-

simmäisen lukuvuoden opintosuoritukset eli vahvistuva itseohjautuvuusvalmius. Kielteisesti vaikuttavina tekijöinä on mainittu heikko opiskelumotivaatio, vähäinen sitoutuminen tehokkaaseen opiskeluun sekä opetusmenetelmissä esiintyneet puutteet (Honkanen 2011, 69).

Lukiassa heikosti menestyneet selviävät yliopisto-opinnoissaan oletettua paremmin. Monet hyvän lukiomenestyksen omaavat opiskelijat alisuoriutuvat. Merkittäviä suoriutumiseroja ei kuitenkaan löytynyt lukion päästötodistusten keskiarvojen perusteella. Matemaattistenkin taitojen merkitys tasoittuu opiskeluvuosien myötä, ja opiskelumotivaatio korostuu lähtötilanteesta riippumatta. (Honkanen 2011, 95 - 96.) Honkanen päätyi tutkimuksessaan (2011, 96) hieman erikoiseen johtopäätökseen:

Lukiassa hyvin menestyneet näyttävät alisuoriutuvan opiskelussa alkuvaiheen jälkeen. Huonosti lukiassa menestyneet puolestaan näyttävät ylisuoriutuvan opinnoissaan erityisesti opintojen loppuvaiheessa.

Itseohjautuvuusvalmiuden testaamisessa Honkanen (2011, 98) käytti Koron laatimaa versiota Guglielminon SDLR-testistä (Self Directed Learning Readiness). Itseohjautuvuustesti on sama, mitä olen käyttänyt omassa tutkimuksessani. Testilomake löytyy liitteestä 7. Taulukkoon 20 on tiivistetty Honkasen (2011) tutkimustaan varten keräämiä itseohjautuvuustestien tietoja.

TAULUKKO 20 Itseohjautuvuustestilukuja (mukaillen Honkanen 2011, 19 ja 98 - 99)

Pisteet	Vaihteluväli	N	Itseohjautuvuustestin kohderyhmä
134,2		750	Koron (1993) suomalaiset aikuisopiskelijat
134,6		338	Pasasen, Ruuskasen ja Vahervan (1989) peruskoulun opettajat
123,6	+/- 14,9	112	Väisäsen (2003) ammatillisten oppilaitosten opiskelijat
119,3	+/- 15,4	30	Kuusamon lukion vuoden 2005 abiturientit
129,0	+/- 16,7	53	Oulun yliopiston vuosikurssin 2004 opiskelijat
128,3	+/- 11,0	51	Oulun yliopiston vuosikurssin 2005 opiskelijat
128,3	+/- 15,6	33	Oulun yliopiston vuosikurssin 2006 opiskelijat
128,5	+/- 18,6	28	Oulun yliopiston vuosikurssin 2007 opiskelijat

Taulukosta 19 selviää, että tutkittujen aikuisopiskelijoiden ja peruskoulun opettajien itseohjautuvuusasteet ovat olleet muita korkeammat, ammatillisen oppilaitoksen opiskelijoiden korkeammat kuin abiturienttien pisteet ja yliopisto-opiskelijoiden pisteet molempia juuri edellä mainittuja korkeammat. Havaintojen perusteella SDLR-testi toimii hyvin itseohjautuvuusvalmiuden mittaamisessa (Honkanen 2011,20). Tutkimuksessani käytin tätä samaa itseohjautuvuustestiä, johon vertailuaineiston sain näistä Koron (1993) ja Honkasen (2011) tutkimuksista.

Tutkimuksen perusteella Honkanen esittää, että pääsykokeilla ei löydetä yleisesti ottaen sopivia opiskelijoita. Hyvin lukiossa menestyneet alisuoriutuvat usein ja vaihtavat alaa, kun taas valintakokeissa menestyneiden opiskelijoiden opiskelumotivaatio usein katoaa tyydyttävästi menestyneitä useammin. (Honkanen 2011, 152.) Ensimmäisen vuoden opintomenestys vaikuttaa menestymiseen koko opiskeluajan. Kokonaisuudessaan opiskelumenestykseen vaikuttaa lukiomenestys vain vähän ja itseohjautuvuusvalmius vain jonkin verran enemmän. (Honkanen 2011, 104.) Kuitenkin keskimääräistä paremman itseohjautuvuusvalmiuden ja jo toisen opiskeluvuoden opintosuoritusten välillä löytyi selvä yhteys. Lukiossa menestyneet alisuoriutuivat, kun taas huonosti menestyneet pärjäsivät yliopisto-opinnoissaan odotettua paremmin. (Honkanen 2011, 148.)

Opintojen ohjauksella näytti olevan myös myönteinen vaikutus sekä itseohjautuvuuden kehittymiseen ja opintomenestykseen (Honkanen 2011, 152). Honkanen (2011) mukaan erinomainen jatkotutkimusaihe olisi opiskeluun todella motivoituneiden opiskelijoiden löytäminen. ”Miten tekniikan opinnoissa onnistutaan löytämään ja ylläpitämään laaja kiinnostus ja sitoutuminen kuuden vuoden opiskeluun?” (Honkanen 2011, 153). Jo opiskelijavalintavaiheessa tulisi löytää riittävästi motivoituneet opiskelijat. Parhaimmillaan voitaisiin ajatella itseohjautuvuus- ja motivaatiotestien tekemistä jo lukiossa. Tällöin saataisiin arvokasta tietoa opiskeluvaiheesta ennen aikuisiän opiskelua. Tämä olisi tärkeää siltäkin kannalta, että kolmannes tekniikan opiskelijoista ei valmistu, ja vain 50 % valmistuu kuudessa vuodessa, kun viisi vuotta on asetettu tavoitteelliseksi valmistumisajaksi. (Honkanen 2011, 154 – 155.)

Yhteenveto itseohjautuvuudesta

Kansikas (2004, 54) on sisäistä yrittäjyyttä käsitelleessä tutkimuksessaan tuonut esiin teorioita ja tutkimuksia, jotka katsovat itseohjautuvuuden kuuluvan yrittäjämäiseen toimintaan – sisäiseen yrittäjyyteen. Näistä lähtökohdista oli tärkeää perehtyä laajemmin itseohjautuvuuteen ja erityisesti itseohjautuvuuden merkitykseen opettamisen ja oppimisen näkökulmasta. TUKEA-projektin pohjalta rakentuu verkko-ohjauksen malli, jossa verkko-ohjauksen tulee tukea itseohjautuvuutta ja siten vähentää ohjaustarpeita. Ohjauksen tavoite on tehdä itsensä tarpeettomaksi. (Ihanainen 2009, 8 ja 78.)

Itseohjautuvuus terminä kuvitellaan usein itsestään selväksi. Kuvitellaan, että opettajat ja opintojen ohjaajat ymmärtävät termin yhtäläisesti ja osaavat automaattisesti toimia oikein. Nykyiset pedagogiset strategiat, kuten PBL (Problem Based Learning) ja tutkiva oppiminen, pohjautuvat käsitykseen opiskelijan vahvasta itseohjautuvuudesta. Myönteiset opiskelukokemukset lisäävät itseluottamusta, aloitteellisuutta ja aktiivisuutta myös opiskelun ulkopuolella. Kielteisillä kokemuksilla on mitä ilmeisimmin päinvastainen vaikutus käyttäytymiseen. (Koro 1993, 25 – 26.)

Koulutusjärjestelmiä tulee kehittää entistä joustavampaan ja yksilöllisempään suuntaan. Onnistumisen edellytys ja keskeinen tavoite on opiskelijoiden

itseohjautuvuus. (Vaherva ja Renko 1989,13.) Koron (1993, 47) mukaan seuraavat kuusi piirrettä katsotaan yleisesti kuuluvan vahvasti itseohjautuvan aikuisen ominaisuuksiksi:

- 1) aloitteellisuus, oma-aloitteellisuus, 2) itsenäisyys, 3) myönteinen käsitys itsestään, 4) vastuullisuus, 5) sisäinen motivaatio ja 6) sopeutuvuus.

Koron (1993, 113) tutkimusten mukaan ylioppilastutkinnon suorittaneet ovat itseohjautuvuusvalmiudeltaan muilta koulutustaustoilta olevia ryhmiä heikompiä. Iän myötä itseohjautuvuusvalmius tosin paranee (Koro 1993, 112). Oletus siitä, että aikuiset olisivat itseohjautuvia koulutusprosessin alkaessa, voi olla täysin epärealistinen. Oppimis- ja koulutusprosessin suunnittelussa tämä tulisi ratkaista jollain tavalla. (Ahteenmäki-Pelkonen 1997, 179). Opettajan tärkein tehtävä on välittää opiskelijalle oppimaan oppimisen taidot (Honkanen 2011, 25; Rauste-von Wright, 1997).

Opiskelumotivaatioon vaikuttaa koulutyöskentelyn mielekkyys. Koulun opetusmenetelmät ovat usein sopimattomia alisuorittajien oppimistyyliihin. (Honkanen 2011, 32; Kontioniemi 2003, 16.) Heikolla opiskelumotivaatiolla ja vähäisellä sitoutumisella tehokkaaseen opiskeluun on merkittävä yhteys opintojen hidastumiseen (Honkanen 2011, 26; Routti ym. 1991, 116 – 119). Vahvaan sitoutumiseen vaikuttaa vahva voimaantuminen, heikkoon sitoutumiseen puolestaan heikko voimaantuminen (Honkanen 2011, 35; Siitonen 1999, 91 – 99). Opetussuunnitelmat perustuvat tiettyyn opiskelunopeuteen. Kuitenkin opiskelijat etenevät keskimäärin puolella nopeudella. Valmistumisajat ovat venyneet ja lähes kolmannes tekniikan opiskelijoista ei vie opiskelujaan päätökseen. (Honkanen 2011, 26; Routti ym. 1991, 116 – 119). Tavoitteet ovat aivan liian optimistisia (Honkanen 2011, 37).

Lukion päästötodistuksen keskiarvoilla havaittiin olevan vahva yhteys alkuvaiheen tekniikan opinnoissa menestymiseen ja erityisesti matematiikan ylioppilaskirjoituksissa huonosti menestyneet menestyivät myös opinnoissaan huonommin kuin matematiikan ylioppilaskirjoituksissa paremmin pärjänneet. Lisäksi hyvä alkuvaiheen opiskelutahti yleensä säilyy koko opiskeluajan ja valmistumisaika on keskimääräistä lyhyempi. (Honkanen 2011, 52 ja 54.) Monet hyvän lukiomenestyksen omaavat opiskelijat kuitenkin alisuoriutuvat (Honkanen 2011, 95 -96). Opinto-ohjausta huomattavasti lisäämällä on voitu parantaa ensimmäisen lukuvuoden opintomenestystä (Honkanen 2011, 56).

Honkasen (2011, 69) tutkimuksessa opiskeluun myönteiseksi vaikuttaviksi tekijöiksi on tunnistettu opiskelijan ikä ja ensimmäisen lukuvuoden opintosuoritukset eli vahvistuva itseohjautuvuusvalmius. Itseohjautuvuusvalmiuden testaamisessa Honkanen (2011, 98) käytti Koron (1993) laatimaa versiota Guglielminon SDLR-testistä (Self Directed Learning Readiness). Samaa itseohjautuvuustestiä olen käyttänyt omassa tutkimuksessani. Testilomake löytyy liitteestä 7. Keskimääräisesti paremmat itseohjautuvuusvalmiuspisteet saaneet opiskelijaryhmät etenivät opinnoissaan selvästi paremmin kuin saman vuosikurssin opiskelijat, jotka olivat saaneet keskimääräistä heikommat itseohjautuvuuspis-

teet. Paremmilla ryhmillä oli myös jonkin verran paremmat lukiotodistusten keskiarvot kuin heikommilla ryhmillä. Honkasen (2011, 69) mukaan:

Kielteisesti opiskelumenestykseen vaikuttavina tekijöinä on mainittu heikko opiskelumotivaatio ja vähäinen sitoutuminen tehokkaaseen opiskeluun, alisuoriutuminen opiskelussa ja huono itsetunto, matemaattisten aineiden huono osaaminen, heikko voimaantuminen, joka johtaa heikkoon sitoutumiseen opiskelussa ja opiskelutekniikassa sekä opetusmenetelmissä esiintyneet puutteet.

Honkanen (2011, 100) on tutkimuksensa perusteella päättänyt, että pääsykokeilla ei löydetä yleisesti ottaen sopivia opiskelijoita. Motivoituneet opiskelijat tulisi löytää jo hakuvaiheessa (Honkanen 2011, 154). Elinikäistä oppimista ja itseohjautuvuutta pidetään avaintekijöinä aikuiskoulutuksessa (Koro 1993, 18). Onnistuminen edellytys ja keskeinen tavoite on opiskelijoiden itseohjautuvuus (Vaherva ym. 1989,13).

6.4 Psykologinen omistajuus

Psykologisen omistajuuden tulkinnat ja myöhemmät ilmiötä koskeneet tutkimukset pohjautuvat vahvasti Piercen, Kostovan ja Dirskin artikkeliin (2001, 298 - 299), jossa he esittävät, että yksilöt kokevat omistajuutta moninaisia kohteita kohtaan. Näitä voivat olla muun muassa koti ja auto. Artikkelissa he paneutuvat omistajuuteen psykologisena ilmiönä. Vaikka omistajuus yleensä kohdistuu johonkin objektiin, sitä voidaan tuntea myös ei-fyysisiä kohteita, kuten ideoita, taiteellisia luomuksia ja muita ei-fyysisiä kohteita kohtaan. Artikkelissaan Pierce ym. (2001, 298 - 299) paneutuvat omistajuuteen psykologisena ilmiönä, joka

1) kuuluu ihmisyyteen, 2) ihmiset kehittävät omistajuuden tunteen lukuisia kohteita kohtaan, sekä materiaalisia että ei-materiaalisia kohteita kohtaan, 3) omistajuuden tunteella on tärkeä vaikutus ihmisen käyttäytymiseen ja tunteisiin.

Kun ihminen tuntee jonkin tehtävän itselleen tärkeäksi, hän sitoutuu suorittamaan sen hyvin. Hän kokee työn tuloksista omistuksellista vastuuta.

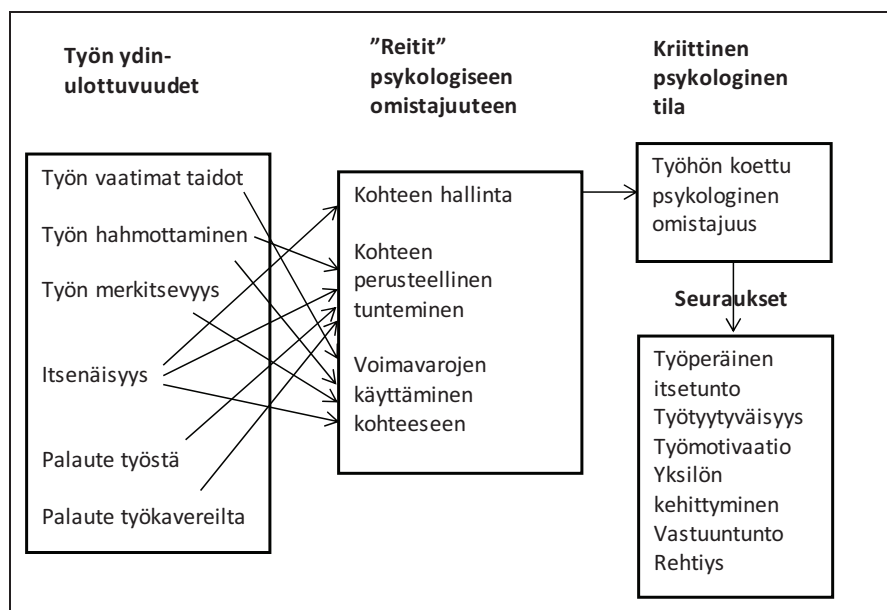
Suominen (2011, 139) määrittelee psykologisen omistajuuden voimatekijänä:

Psykologinen omistajuus on se voimatekijä, joka saa ihmisen sitoutumaan kohteeseen. Siinä missä kohteen tarjoama välimerkityksellinen (aineellinen tai rahallinen) hyöty saa aikaan laskennallista (ulkoista) sitoutumista, psykologinen omistajuus saa aikaan (sisäistä) sitoutumista, jossa itse toiminnan taustalla vaikuttava tarkoitus koetaan merkitykselliseksi.

Sisäiseen yrittäjyyteen kuuluu itsenäisyyden, vapauden, tulosvastuun ja raportointivaltavuuden ohella myös psykologinen omistajuus (Koiranen 2012b, 3). Koiranen (2012 a, 1) näkee psykologisen omistajuuden muodostuvan siitä asetelmasta, joka muodostuu jostain omistajasta ja jostain omistuksen kohteesta, jota voitaisiin kutsua omaisuudeksi. Omistajuutta voi olla sekä positiivista että

negatiivista. Psykologinen omistajuus tarkoittaa nimenomaan omistajuutta henkisellä (mental) tasolla (Koiranen 2012a, 10.) Koirasen (2012b, 9 - 10) keskinäiseen auttamiseen perustuvaan työkuulttuuriin kohdistamasta tutkimuksesta havaittiin, että seuraavilla seikoilla oli voimakas keskinäinen yhteys: 1) psykologinen omistajuus, 2) yrittäjämäinen optimismi ja neuvokkuus, 3) työn ilo ja 4) keskinäisen auttamisen työkuulttuuri. Ulottuvuuksien välisiä yhteyksiä on kuvattu kuviossa 17.

Psykologinen omistajuus ei ole vain positiivinen toiminnan vaikutin. Työntekijän kokemasta psykologisesta omistajuudesta voi seurata myös negatiivisia vaikutuksia. Esimerkiksi työntekijä voi kieltäytyä jakamasta omistajuuden kohdetta muiden työtovereiden kanssa. Hän haluaa hallita itse kohdetta. (Niemelä 2013, 53). Tämä voi tarkoittaa sekä sitä, että opiskelijat ryhmätöissään kieltäytyvät jakamasta omaa osaamistaan toisten opiskelijoiden kanssa, mutta myös sitä, että opettajat eivät ole innokkaita jakamaan hallussaan olevaa (omistamaansa) osaamistaan muiden opettajien kanssa. Tämä voi kuulostaa hyvin inhimilliseltä, varsinkin jos vastikkeeksi ei saa mitään tai ei koe saavansa. Piercen ym. (2001) esittämän psykologista omistajuutta organisaatioissa käsittelevän teorian pohjalta Partanen (2010) on koonnut psykologisen omistajuuden syntymisen ”reitit” kolmeen kuvaan, jotka seuraavassa kuviossa 19 on yhdistetty yhdeksi kuvioksi.

KUVIO 19 Psykologisen omistajuuden syntymisen ”reitit” (mukaillen Partanen 2010, 39 - 42)

Hyytinen ja Salminen (2007, 24) toteavat, että kun tavoitellaan aiempaa parempaa työntekijöiden työmotivaatiota, yritysten kulttuurilliset erot tulee ottaa

huomioon, ennen kuin psykologisen omistajuuden toimintatapaa ryhdytään kehittämään. Koironen (2005) luokittelee psykologisen omistajuuden kuuluvan sisäisen yrittäjän ominaisuuksiin itsenäisyyden, toimintavapauden, tulosvastuun ja raportointivelvollisuuden ohella. Ojala (2008, 270 - 271) kuvaa työn imua ja ihmisen joutumista flow-tilaan opiskeluun liittyen ikään kuin opintoja kohtaan koettavana psykologisena omistajuutena:

Työn imu vetää ihmistä yhä parempiin suorituksiin, kohtaamaan yhä vaativampia haasteita ja saavuttamaan yhä paremman osaamistason. Pysyvässä virtaustilassa ihminen keskittyy tekemiseen tai oppimiseen. Oppiminen ei ole edes vaikeaa. Ihminen nauttii olostaan virtaustilassa. Tämä voi olla lyhytkestoista tai pysyvää.

Kysymys on ”sellaisesta voimaantumiseffektin luomisesta, joka tuottaa oppijalle myönteisen ja positiivisen kokemuksen ja motivaatioperustan suunnata omaa psyykkistä energiaansa tarkoituksenmukaisella tavalla” (Suominen 2011, 139). ”Virtaus on paras tapa valjastaa tunteet oppimisen ja suoritusten palvelukseen” (Ojala 2008, 271). Virtauskokemus liittyy kykyjen ääriarjoihin, pyrkimykseen mestaruuteen. Mittarina voi toimia välimatka mestaruuteen, mitali tai jokin vastaava. Jatkuva kehitys on virtaustilan ruokkimaa. Huumeen kaltaisena virtaustilaan jää koukkuun. Tavoitteena tutkinnon läpäiseminen ei takaa virtaustilaan pääsemistä. Parhaaseen tulokseen johtaa virtaus, joka perustuu sisäiseen motivaatioon. Todellisen oppimisen takaavat sisäiset motivaatiotekijät. Tämä johtaa siihen, että useat aikuisopiskelijat jatkavat tutkinnon suoritettuaan suorittamaan seuraavaa. (Ojala 2008, 271 - 273.) Olisikohan jossain opintojen vaiheessa käynnistynyt jonkinlainen voimaantuminen?

Voimaantuminen

Termiä voimaantuminen usein rinnastetaan itseohjautuvuuteen. Kyse on myös oman elämän hallinnasta ja omien voimavarojen löytämisestä (Honkanen 2011, 34; Tahvanainen 2004,2). Voimaantuminen ei kuitenkaan ole pysyvää ja voi hiipua erinäisistä syistä (Honkanen 2011, 34; Siitonen 1999, 91). Innostavalla opeuksella voidaan muun muassa vaikuttaa ainakin jossain määrin itseohjautuvuuteen (Honkanen 2011, 35). Honkanen (2011, 35; Siitonen 1999, 99) kuvaa voimaantumisen siten, että

voimaantuminen vaikuttaa katalyytin tavoin sitoutumisprosessiin: vahva voimaantuminen johtaa vahvaan sitoutumiseen, heikko voimaantuminen johtaa heikkoon sitoutumiseen.

Voimaantumista ilmentää muun muassa ihmisen aktiivisuus ja halu kehittyä. Voimaantuminen (empowerment) ei käynnisty käskyttämällä. Työyhteisössä tulisi yhdessä miettiä, miten jokainen itse voisi entistä rohkeammin toimia omaaloitteisesti, kantaa aiempaa enemmän vastuuta itsensä kehittämisestä. Itseohjautuvaa voimaantumista ei tapahdu itsestään. (Heikkilä ja Heikkilä 2005, 13 - 14.) Miten voimaantumisprosessi saataisiin käyntiin heti opintojen alussa korkeakouluopiskelijoiden piirissä, olisi erinomainen jatkotutkimusaihe.

Voimaantumista kohtaan voi esiintyä myös kielteisiä asenteita, jolloin vanhoja toimintatapoja ei aseteta kyseenalaisiksi. Tällaisia asenteita ja tapoja on poisopittava (unclearing). Näitä asenteita voi liittyä luottamukseen ja epäluottamukseen ihmisiä kohtaan ja asioita kohtaan. Joustavat poisoppijat huomaavat helposti poisopeteltavat asiat ja keksivät uudet ratkaisut. (Heikkilä ym. 2005, 230.) Poisoppiminen perustuu vanhojen uskomusten kyseenalaistamiseen ja maailmankuvan uudelleen jäsentymiseen. (Suominen 2011, 98.) Poisoppiminen on varmaankin varteenotettava käsite, kun mietitään aikuisopiskelijoita, jotka ovat opiskelleet aikakausina, jolloin vallalla olivat behavioristiset ja opettajakaskeiset opetusmenetelmät. Kun nykyisin monimuoto-opetuksessa jo odotetaan itseohjautuvuutta ja jos sitä ei luonnostaan opiskelijoilla ole, olisi poisoppimistarve mitä pikimmin tunnistettava ja saatava poisoppiminen käyntiin. Todellinen opintoihin kohdistuva voimaantumisprosessi on samalla saatava käyntiin, jotta opiskelut sekä käynnistyvät vauhdilla että etenevät.

Nykyihmistä hallitsee valtava ja jatkuva informaatio- ja vuorovaikutuskuorma. Se johtaa usein jatkuvaan stressiin ja väsymykseen. (Juuti ja Vuorela 2002, 10.) Työpaikoilla poissaolot ja työtyytyväisyys ovat yhteydessä toisiinsa. Työtyytyväisyys vaikuttaa kuitenkin vain halukkuuteen tulla töihin. Se ei vaikuta työkykyyn. (Juuti 2006, 34.) Voisikohan tämän kääntää oppilaitosympäristöön siten, että jos opiskelija ei ole tyytyväinen saamaansa opetukseen, opetussuunnitelmaan ja opetusjärjestelyihin, hän yksinkertaisesti jää pois oppitunneilta ja ilmoittautumatta opintojaksoille, vaikka hänellä olisi hyväkin työkyky selvitä opetussuunnitelman mukaisista opinnoista? Honkanen (2011, 149) totesi voimaantumisen näkyvän siten, että ”ensimmäisenä vuonna keskimääräistä paremmin opintosuorituksia saaneet menestyivät jatkossakin paremmin kuin ensimmäisenä opiskeluvuotena keskimääräistä vähemmän opintosuorituksia saaneet.”

6.5 Yhteenvedo teoreettisista lähtökohdista

Tässä luvussa olen tehnyt yhteenvedon sisäisestä yrittäjyydestä ja sen selvistä sukulaiskäsitteistä itseohjautuvuus ja psykologinen omistajuus. Näillä kaikilla oletan edellä esitetyn tarkastelun pohjalta olevan ensinnäkin selviä yhteyksiä keskenään ja lisäksi näillä näyttäisi olevan merkitystä, jopa merkittävää merkitystä opiskelijan opintojen etenemisessä.

Tämän yhteenvedon ulkopuolelle olen jättänyt kaikki muut opiskelijoiden etenemistä tai opiskelujen keskeyttämistä käsitelleet tarkastelut. Nämä muut, väitöskirjapohjaisetkin tarkastelut, eivät ole tokikaan merkityksellisiä, ja niissä todetut opiskelijan edistymistä tai opintojen keskeyttämistä koskevat havainnot olen huomionnut keskustelussa tutkimuksen merkityksestä ja johtopäätöksissä.

Yhteenvedon sisäisestä yrittäjyydestä ja sen lähikäsitteistä olen tehnyt siten, että olen kerännyt taulukon 21 ensimmäiseen sarakkeeseen sisäiseen yrittäjyyteen liittyvät lähikäsitteet (ominaisuudet) edellä käsitellyn teoreettisen tarkastelun pohjalta. Nämä lähikäsitteet on taulukkoon merkitty siten, että käsit-

teiden esittäjät on merkitty taulukkoon keltaisella (tummennetulla pohjalla). Toiseen sarakkeeseen olen liittännyt ykkössarakkeen ominaisuutta vastaavalle riville sisäisen yrittäjyyden ominaisuutta vastaavan itseohjautuvuutta kuvaavan ominaisuuden. Kolmanteen sarakkeeseen olen liittännyt edellistä vastaavasti ykkössarakkeen ominaisuutta vastaavalle riville sisäisen yrittäjyyden ominaisuutta vastaavan psykologista omistajuutta kuvaavan ominaisuuden.

Uusia aihetta käsitteleviä lähteitä hakemalla ei välttämättä todellisia uusia ominaisuuksia tule esille, kuten taulukosta 21 voi jo huomata. Samoja ominaisuuksia toistuu useiden tutkijoiden esittäminä. Kun tutkimukseni kohdistuu nimenomaan sisäisen yrittäjyyden merkitykseen opinnoissa, ei mahdollisia muita merkityksiä ole otettu enää tähän tarkasteluun, vaikka ne muuten ovatkin vahvasti mukana kuvaamassa sitä ongelmakenttää, joka korkeakouluopiskelijoiden opinnoissa vallitsee.

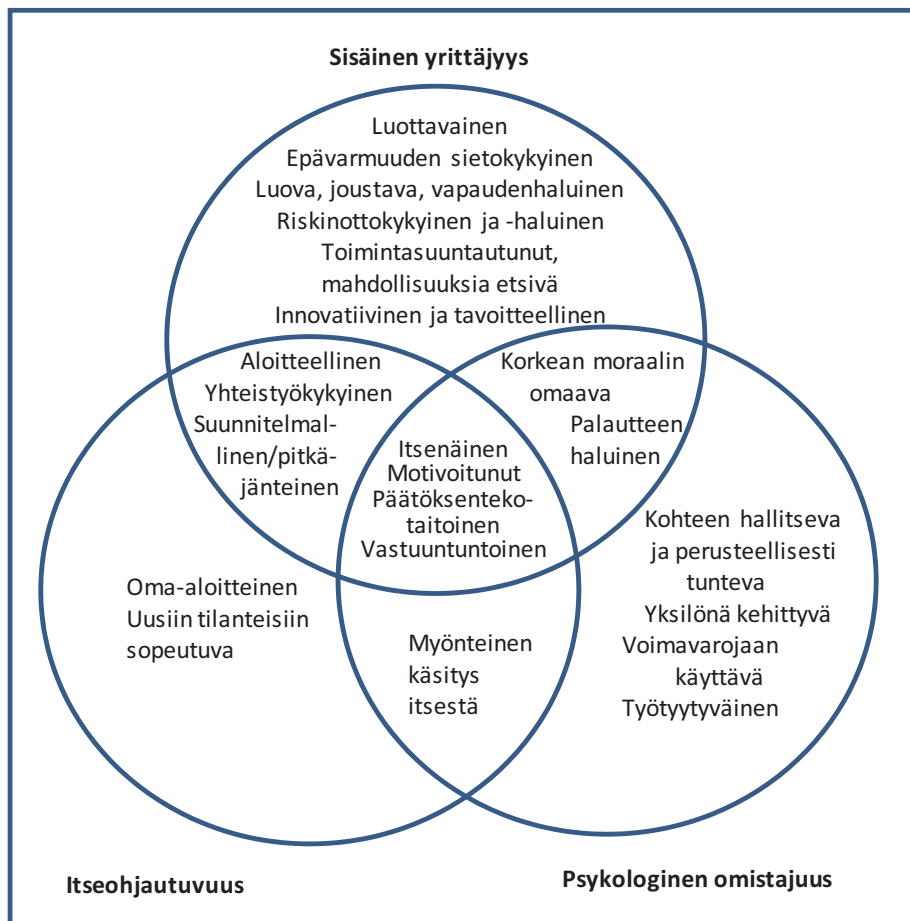
Taulukon 21 pohjalta olen laatinut kuvion 20, jossa päällekkäin menevät ominaisuudet (valmiudet) osoittavat sen, kuinka käsitellyn teorian pohjalta sisäisessä yrittäjyydessä, itseohjautuvuudessa ja psykologisessa omistajuudessa on yhteisiä piirteitä. Ominaisuudet on muutettu samaan sijamuotoon (lähteissä sijamuodot vaihtelevat).

TAULUKKO 21 Yhteenveto sisäisestä yrittäjyydestä ja sen lähikäsitteistä

Sisäinen yrittäjyys	Itseohjautuvuus	Psykologinen omistajuus
Kansikas (2004, 57 ja 76)	Koro (1993, 47)	Partanen (2010, 39 - 42)
Aloitteellinen	Aloitteellinen	
Aloitekykyinen		
Innovaatiivinen	Oma-aloitteinen	
Itsenäinen	Itsenäinen	Itsenäinen
Joustava		
Korkea moraali		Rehtiys
Luova		
Mahdollisuuksia etsivä		
Motivoitunut	Motivaatio (sisäinen)	Työmotivaatio
Ongelmanratkaisukykyinen	Ongelmanratkaisutaitoinen	Tuntee kohteen
Proaktiivinen	Sopeutuu uusiin tilanteisiin	
Riskinottohaluinen		
Riskinottokykyinen		
Vastuuseen sitoutunut	Vastuullinen oppimisesta	Vastuuntunto
	Myönteinen käsitys itsestä	Työperäinen itsetunto
Koiranen (1994, 39)		
Epäonnistumisista oppiva		
Epävarmuuden sieto		
Haluaa muut mukaan	Yhteistyökykyinen	
Motivoitunut		
Pitkäjänteinen	Suunnitelmallinen	
Raha on mittari	Päätöksentekotaitoinen	Hallitsee kohteen
Tarkkailija		
Tyytyväinen itseensä		
		Työtyytyväisyys
		Käyttää voimavaroja
Heinonen (2005, 33)		
Selkeät tavoitteet		
Palaute		Palaute työstä
		Palaute työkavereilta
Luottamus		
Tulosvastuu		
Riskinottaminen		
Haskins ja Williams (1987)		
Itsenäisyys		Yksilön kehittyminen
Toimintasuuntautunut		Voimavarojen käyttö
Vapaudenhalu		
Bird ja Jelesin (1998) ja Begley ja Boyd (1987, 88)		
Epävarmuuden sietokyky		
Itseohjautuvuus		
Riskinottokyky		
Tarpeiden saavuttaminen		

Kuviossa 20 esitettyjä yhteisiä valmiuksia kutsun teorioiden etukirjainten pohjalta SIP-valmiuksiksi. Kuvio 20 on visualisointi, joka perustuu taulukossa 21 tehtyyn yhteenvedoon. Jos jokin ominaisuus selvästi kuuluu kaikkiin kolmeen alueeseen, on se merkitty kuvion keskiöön eli sisäisen yrittäjyyden, itseohjautuvuuden ja psykologisen ohjautuvuuden keskiöön. Muut ovat joko kahden ominaisuusryhmän leikkauksia tai yksittäiseen ominaisuusryhmään kuuluvia.

Kuten SIP-valmiuksia kuvaavasta kuviostakin voi havaita, keskeisiä ominaisuuksia sisäisen yrittäjyydessä, itseohjautuvuudessa ja psykologisessa omistajuudessa ovat itsenäisyys, motivaatio, päätöksentekotaito ja vastuuntunto. Kun näiden SIP-valmiuksien pohjalta kohdistetaan tutkimusta opiskelijoihin, olisi liian kapeaa tehdä tarkastelu vain näiden keskeisten ominaisuuksien pohjalta. Tarkastelu on tehty kaikkien SIP-valmiuksien pohjalta. Kuviossa vähemmän keskeiset ominaisuudet sijoittuvat eri ominaisuuksien leikkauksiin tai ulkokehän yksittäisiin ominaisuuksiin.

KUVIO 20 SIP-valmiudet

7 TUTKIMUS OPINTOJEN ETENEMISESTÄ

Tässä luvussa tarkastellaan opetussuunnitelman Tiko05 mukaan opintonsa aloittaneiden aikuisopiskelijoiden opintojen etenemistä. Erityisesti tarkastellaan vuonna 2007 opintonsa aloittaneita. Luvussa 6.5 esitetty SIP-valmiuksia (sisäinen yrittäjäyys, itseohjautuvuus ja psykologinen omistajuus) koskeva teoreettinen viitekehys on avainasemassa empiirisen osan luvussa 7.7.

7.1 Valmistumiset ja valmistumisennusteet

Opintojen etenemisen seurannaksi ja erityisesti valmistumisten ennustamiseksi tein jokaiselle opetussuunnitelman Tiko05 voimassaoloajan aloitusryhmälle valmistumisennusteet. Opetussuunnitelman Tiko05 mukaiset opinnot aloitettiin syksyllä 2005 ja viimeinen tämän opetussuunnitelman mukaan opiskeleva ryhmä aloitti opiskelunsa keväällä 2008. Kahdeksan opiskelijaryhmää aloitti opiskelunsa tällä aikavälillä.

Syksyllä 2007 aloittaneiden opiskelijoiden osalta alkusyksystä 2011 tehdyt valmistumisennusteet on kuvattu taulukossa 23. Valmistumisennusteet on muodostettu taulukon 22 ennustekriteereiden mukaisesti. Optimistinen ennuste kertoo sen, että opiskelija voisi vieläkin valmistua opiskeluaikanaan (syksyllä 2011 – keväällä 2014), vaikka opintosuorituksia ei ole tullut ollenkaan (niin sanottu nollasuorittaja), mutta hänellä on aiemmista opinnoista ahotoituja opintopisteitä niin paljon, että tutkinnon loppuunsaattaminen on hyvin pienestä kiinni - useimmiten vain opinnäytetyö on tekemättä. Muissa tapauksissa opinnot ovat selvästi edenneet, merkittäviä poissaoloja ei ole ollut ja opintopisteitä on kertynyt niin, että valmistuminen määräajassa on mahdollista. Jollei näin ole, ennuste on se, että opiskelija ei valmistu koskaan varsinkin, jos opintosuorituksia on alle 7 opintopistettä lukukaudessa.

HAAGA-HELIAN tutkintosäännön 10 §:n mukaan opiskelija voi ilmoittautua poissaolijaksi yhteensä kahden lukuvuoden ajaksi opintojensa aikana. Lukukautta lyhyemmäksi ajaksi ei voi ilmoittautua poissaolijaksi. (Tutkintosääntö.) Tutkintosäännön 13 §:n mukaan opinnot on suoritettava yhtä vuotta niiden laa-

juutta pidemmässä ajassa (Tutkintosääntö). Käytännössä nämä määräykset tarkoittavat sitä, että aikuisopiskelija voi käyttää opetussuunnitelman Tiko05 opintoihin enimmillään 10 läsnäolokautta ja neljä poissaololukukautta eli yhteensä seitsemän vuotta. Tutkintosäännön 13 §:n mukaan opiskelijalle voidaan myöntää hakemuksesta vielä lisääaikaa, jonka kesto määräytyy suorittamatta olevien opintojen mukaan (Tutkintosääntö). Optimistinen valmistumisennuste taulukossa 23 on muodostettu siten, että opiskelijalla olisi jopa seitsemän vuotta opiskeluaikaa. Valmistumisen pitäisi tapahtua viimeistään keväällä 2014.

Pessimistisessä ennusteessa opiskelija voisi valmistua etenemisvauhdillaan ajallaan. Tässä ennusteessa keskeyttäminen on todennäköisempää, koska jos opiskelijan suoritukset ovat alle 7 opintopistettä lukukaudessa, se harvoin riittää valmistumiseen, vaikka ahotoituja opintopisteitä olisi runsaasti.

TAULUKKO 22 Valmistumisen ennustekriteerit

Pessimistinen ennuste valmistumiselle	Pessimistinen ennuste sille ettei valmistu koskaan	Optimistinen ennuste valmistumiselle	Optimistinen ennuste sille ettei valmistu koskaan
Opinnot edenneet eikä merkittäviä poissaoloja	Opintosuorituksia alle 7 op / lukukausi	Opinnot edenneet eikä merkittäviä poissaoloja	Opintosuorituksia alle 7 op / lukukausi
tai opintopistemäärä yli 160 op	tai opintopistemäärä alle 130 op	vaikka opintopistemäärä alle 160 op	
ja voisi valmistua omalla etenemisvauhdillaan opiskeluaikanaan	ja omalla etenemisvauhdillaan ei valmistu opiskeluaikanaan	Voisi valmistua opiskeluaikana (vaikka olisi ns. nollasuorittaja)	

Syksyn 2007 aloitusryhmän 39 opiskelijasta vain kolme oli valmistunut alkusyksyyn 2011 mennessä ja 20 oli jo eronnut. Jäljellä olevista 16 opiskelijasta kolme oli ilmoittautunut poissaolevaksi syksyksi 2011 ja läsnä olevia oli vain 13. Taulukossa 23 valmistumisennusteet on esitetty edellä kuvattujen ennustekriteereiden mukaisesti. Ensimmäisessä sarakkeessa kerrotaan läsnäolo (LÄ) tai poissaolo (PO) tarkastellulla lukukaudella, toisessa opintopisteet per 2.8.2011, sitten keskimäärin lukukaudessa suoritettut opintopisteet ja opiskeluaikaennuste. Opiskelijan opiskeluaikaennusteesta on otettu huomioon opiskelijan poissaolokaudet olettaen, että uusia poissaolokausia ei olisi tiedossa. Tämä ei välttämättä pidä paikkaansa, mutta antaa minimipäivämäärän opintojen kestolle.

Optimistinen valmistumisennuste on tehty lukukausitasolla. Mukana on oma sarakkeensa sille, ettei opiskelija valmistu koskaan. Optimistisen ennusteen mukaan valmistuvia voisi tulla vielä 12, mutta neljä ei valmistuisi koskaan. Pessimistinen ennuste koostuu ennusteesta minimissään valmistuvista ja ennusteesta siihen, ettei opiskelija valmistu koskaan. Pessimistisen ennusteen mukaan vielä voisi valmistua kahdeksan opiskelijaa ja ei koskaan myös kahdeksan opiskelijaa.

TAULUKKO 23 Syksyllä 2007 aloittaneiden opiskelijoiden valmistumisennusteet

Opiskelijan opintojen tilanne				Optimistinen valmistumisennuste								Pessimistinen	
Tila	op:t 2.8.2011	op:t/kausi	opisk.aika	11s	12k	12s	13k	13s	14k	ei v.	yh.	valm.	ei valm.
LÄ	18,00	3	31.7.2013							1		1	1
LÄ	30,50	3	31.7.2012							1		1	1
LÄ	104,00	15,2	31.7.2014						1			1	1
PO	126,00	9,67	31.12.2012				1					1	1
LÄ	130,00	18,57	31.7.2013			1						1	1
LÄ	161,00	20,13	31.12.2012			1						1	1
PO	165,00	0	31.12.2012							1		1	1
LÄ	177,00	19,67	31.7.2012		1							1	1
LÄ	181,00	14,29	31.12.2012		1							1	1
PO	183,50	4,6	31.12.2013			1						1	1
LÄ	193,50	23,25	31.7.2012	1								1	1
LÄ	194,50	19,72	31.7.2012	1								1	1
LÄ	196,50	3,75	31.7.2012							1		1	1
LÄ	199,50	0	31.12.2013	1								1	1
LÄ	200,00	25	31.7.2012	1								1	1
LÄ	231,50	4,38	31.7.2012	1								1	1
			yhhteensä	5	2	3	1	0	1	4	16	8	8

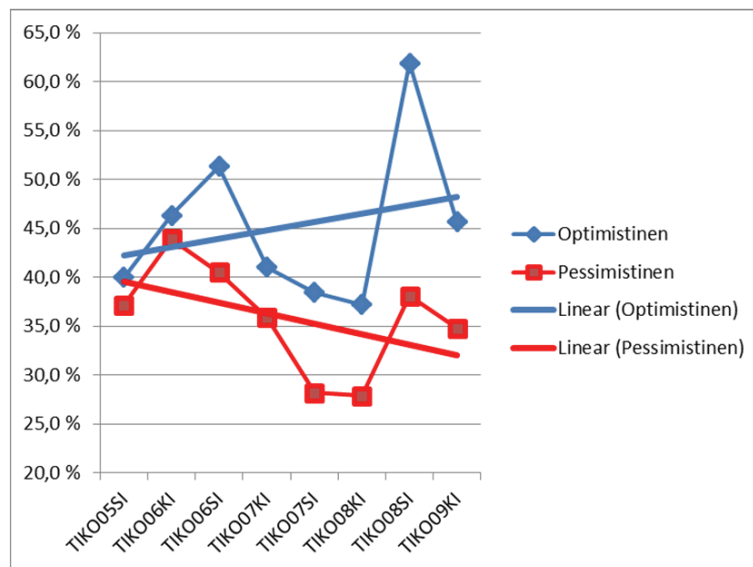
Edellä kuvatun tarkastelun mukaisesti tein valmistumisennusteet kaikille opetussuunnitelman Tiko05 voimassaoloaikana aloittaneille opiskelijoille, vaikka osalle aloittaneista olikin tehty ahotointipäätökset siten, että he opiskelevat vanhan opetussuunnitelman Tiko2000-mukaisesti. Valmistumisennusteet on aloitusryhmittäin merkitty taulukkoon 24.

Valmistumisennusteet on merkitty taulukkoon 23 kaikkien opetussuunnitelman Tiko05 voimassaoloaikana aloittaneille kahdeksalle aloitusryhmälle TI-KO05SI - TI-KO09KI. Valmistuneita oli alkusyksystä 2011 yhteensä 55. Optimistisen ennusteen mukaan valmistuvia voisi tulla vielä 91. Pessimistisen ennusteen mukaan valmistuisi vain 60.

TAULUKKO 24 Valmistumisennusteet

Valmistumis- ennusteet ops Tiko05	Val- mis- tuneita	Optimistinen valmistumis- ennuste			Pessimistinen valmistumis- ennuste		
		Valmistu- misennuste	Ei koskaan valmistu	Yht. valm.	Ennuste	Ei kos- kaan	Yht. valm.
TIKO05SI	10	4	4	14	3	5	13
TIKO06KI	13	6	1	19	5	2	18
TIKO06SI	11	8	5	19	4	9	15
TIKO07KI	10	6	2	16	4	4	14
TIKO07SI	3	12	4	15	8	8	11
TIKO08KI	2	14	5	16	10	9	12
TIKO08SI	3	23	5	26	13	15	16
TIKO09KI	3	18	8	21	13	13	16
Yhteensä	55	91	34	146	60	65	115

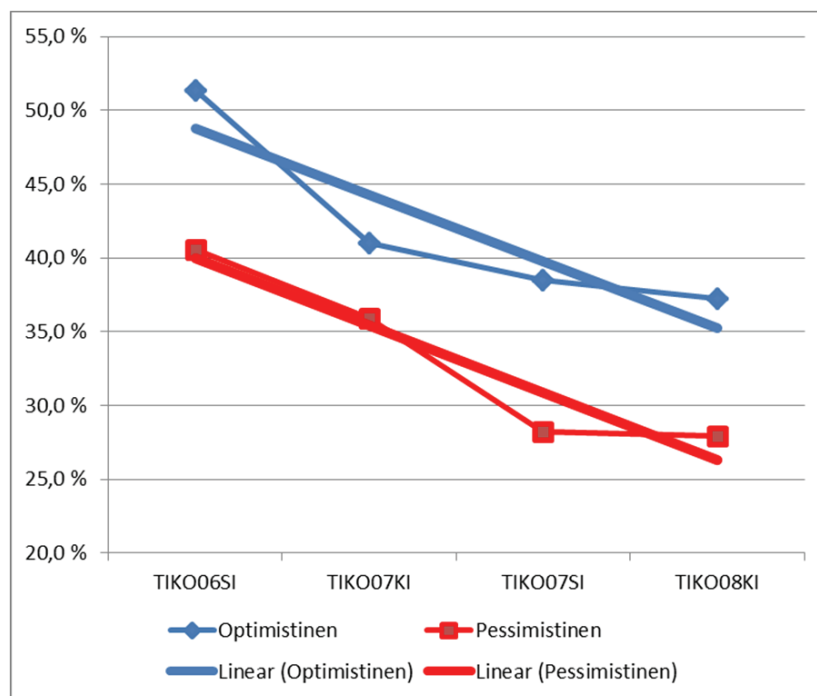
Kun valmistumisennusteissa huomioidaan se, että opiskelemaan valittujen ja aloittaneiden opiskelijoiden määrät vaihtelevat lukukaudesta toiseen, on tarkoituksenmukaista tehdä valmistumisennusteiden vertailu prosentuaalisten osuuksien perusteella aloittaneista opiskelijoista. Opiskelijoita aloitti lukukausittain syksystä 2007 lähtien: 35, 41, 37, 39, 39, 43, 42 ja 46. Kuviossa 21 on esitetty valmistumisennusteet prosentteina lukukausittain aloittaneista opiskelijamääristä.

KUVIO 21 Valmistumisennusteet prosentteina opiskelijamäärästä

Kuvio 21 houkuttelee helposti katsojan tuudittautumaan tulkintaan siitä, että valmistumisluvut ovat pysyneet ja pysyvät vakiintuneella tasolla eikä ole mitään syytä huolestua. Kuitenkin on huomattava se, että valmistumisluvut kuvion alkupäässä eli 2005 syksyllä aloittaneiden osalta ovat jo todellisia eli enimmäkseen toteutuneita valmistumisia ja vuoden 2008 ja keväällä 2009 aloittaneiden osalta lähinnä arvauksia.

Näihin valmistumisennusteisiin liittyy runsaasti epävarmuutta ja voidaan ajatella, että valmistuminen toteutuu pikemminkin negatiivisen kuin positiivisen ennusteen mukaisesti. Tämä uumoilisi kokonaisuudessaan valmistumislukujen olevan laskusuunnassa. Kun otin tarkasteluun aiemmassa esiselvitysosassa tarkastelemani ryhmät eli vuonna 2007 aloittaneet aikuisopiskelijat ja laajensin tarkastelua ottamalla mukaan sekä syksyllä 2006 aloittaneen aikuisopiskelijoiden ryhmän että keväällä 2008 aloittaneen ryhmän, näyttävät valmistumisennusteet dramaattisesti heikentyneen aikavälillä syksy 2006 – kevät 2008. Kuviossa 22 on esitetty juuri tällä aikavälillä tapahtunut valmistumisissa ja valmistumisennusteissa tapahtunut muutos. Valmistumisennusteisiin on laskettu mukaan sekä jo valmistuneet että ennusteet valmistumattomista.

KUVIO 22 Valmistumisennusteet syksy 2006 – kevät 2008

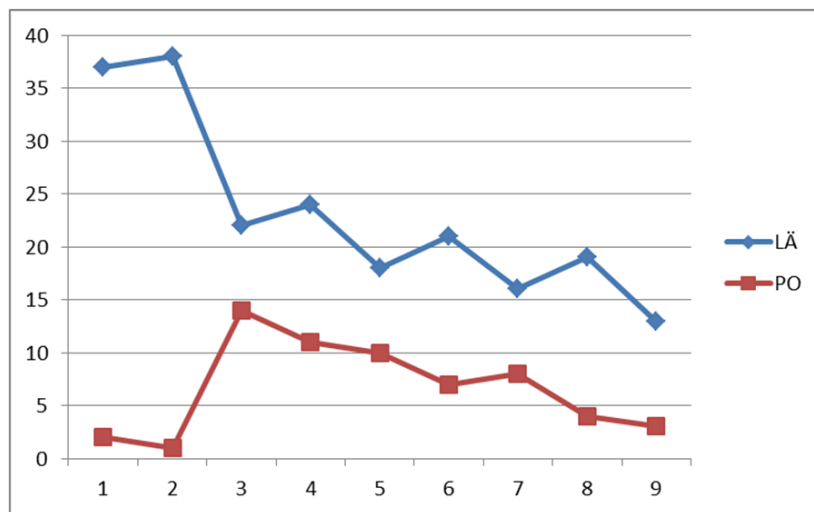
Kuvion 22 mukaisesti on tapahtunut dramaattinen muutos: positiivisimmatkin valmistumisennusteet ovat pudonneet jopa 15 % syksyn 2006 yli 50 %:n tasosta 35 %:n tasoon kevääseen 2008 mennessä. Negatiivisimmat ennusteet laskevat yli 40 %:n tasolta lähes vain 25 %:iin. Valmistumisennusteet putoavat keskimää-

räisestä noin 45 %:n tasosta lähes 15 prosenttiyksikköä eli lähelle 30 %:n tasoa. Edellä kuvattu ilmiö on yksi tärkeimmistä huomioistani. Juuri tämä ilmiö sai minut paneutumaan ilmiöön tarkemmin ja etsimään syitä siihen, miksi näin on tapahtunut.

7.2 Poissaolot, eroamiset ja valmistumiset

Tässä luvussa käsittelen ensin syksyllä 2007 aloittaneita opiskelijoita ja sitten keväällä 2007 aloittaneita opiskelijoita. Tämän aikavälin olen ottanut erityis-tarkkailuun sen takia, että edellä esillä ollut tarkastelu osoitti juuri tällä aikavälillä tapahtuneen jotain, joka on merkittävästi vaikuttanut aikuisopiskelijoiden opintojen etenemisiin ja valmistumisiin.

Syksyllä 2007 aloittaneet aikuisopiskelijat ovat alkusyksyyn 2011 mennessä olleet opiskelijoina 8 lukukautta eli juuri aikuisopiskelijoille määritellyn normiajan. Heidän yhdeksäs lukukautensa on juuri alkanut. Kuviossa 23 kuvataan opiskelijoiden läsnäoloa (LÄ) ja poissaoloa (PO) lukukausittain. Kuviossa graafisesti esitetyt luvut osoittavat selvästi, että ensimmäisen lukuvuoden jälkeen seurasi romahdus läsnäoloissa. Tästä ei myöhemmin enää toivuta.

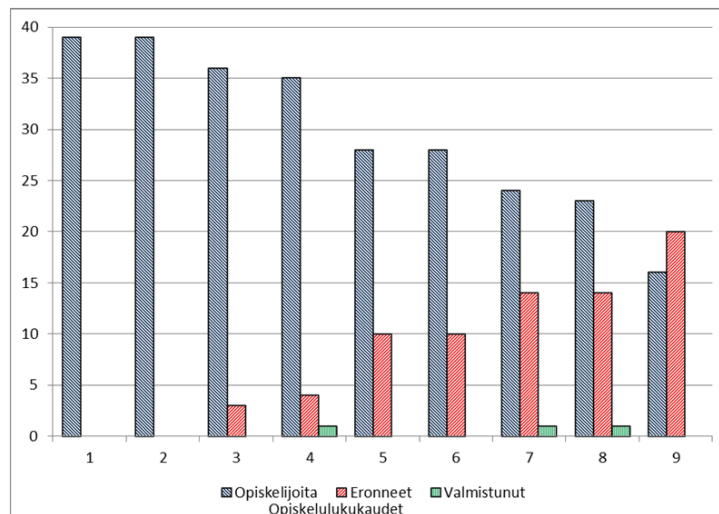
KUVIO 23 Syksyllä 2007 aloittaneiden opiskelijoiden läsnä- ja poissaolot

Syksyllä 2007 aloittaneista 39 aikuisopiskelijasta alle puolet oli läsnä olevana alkusyksystä 2011. Koska vain läsnä olevat voivat tehdä opintosuorituksia, vain heillä oli mahdollisuus edistää opintojaan. HAAGA-HELIAN tutkintosäännön 10 §:n mukaan "vain läsnä oleva opiskelija voi suorittaa opintoja" (Tutkintosääntö). Opiskelija voi toki samaan aikaan tehdä suorituksia muussa ammattikorkeakoulussa, yliopistossa tai tiedekorkeakoulussa. Nämä suoritukset voidaan sitten sisällyttää hänen tutkintoonsa, mikäli ne ovat tutkintoon sopivia.

Joskin poissaolot näyttäisivät vähentyneen myöhemmillä lukukausilla, ei tämä anna todellista kuvaa opiskelijoiden tilanteesta. Usein lopullista eroamista edeltää yksi tai useampi poissaolokausi. Kuviossa 24 on puolestaan kuvattu syksyllä 2007 aloittaneen opiskelijaryhmän tilannetta siten, että samaan kuvioon on otettu lukukausittain kirjoilla olevat opiskelijat (läsnä- ja poissaolevat), eronneet ja valmistuneet.

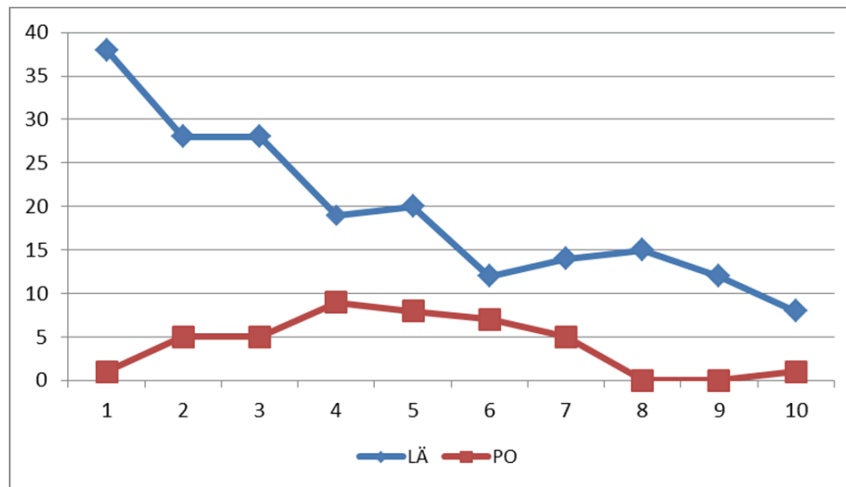
Aikuisopiskelijoille määriteltynä optimaalisena neljän vuoden eli kahdeksan lukukauden opiskeluaikana oli valmistunut vain kolme opiskelijaa. Se on 7,7 % aloittaneista 39 opiskelijasta. Eronneiden määrä ylitti jo yhdeksännellä lukukaudella opinto-oikeuden vielä omaavan opiskelijamäärän. Eronneita oli jo 20, mikä on 51,3 % aloittaneista. Opinto-oikeuden omaavia oli jäljellä 16, mikä on 41,0 % aloittaneista opiskelijoista. Hyviin valmistumislukuihin ja edes 50 % läpäisyasteeseen oli mahdotonta päästä.

Tulokset ovat hyvin yhteneväisiä muissa tutkimuksissa havaitun opiskelukäyttäytymisen kanssa. Kalima (2011, 5) totesi tutkimiansa Helsingin ammattikorkeakoulun opiskelijoiden keskeyttävän eniten opintojaan opintojen aloitusta seuraavan puolentoista vuoden aikana. Lerkkasen (2002a) tutkimassa Jyväskylän ammattikorkeakoulussa aloituksesta kahden vuoden sisällä keskeytti 28 % ja lopullisesti puolet opiskelijoista.

KUVIO 24 Syksyllä 2007 aloittaneiden opiskelutilanne syksyllä 2011

Ensimmäinen syksyllä 2007 aloittanut valmistui neljännellä lukukaudella eli opiskeltuaan vajaat kaksi vuotta, toinen seitsemännellä lukukaudella ja kolmas kahdeksannella lukukaudella. Nämä on merkitty näkyviin kuvioon 24.

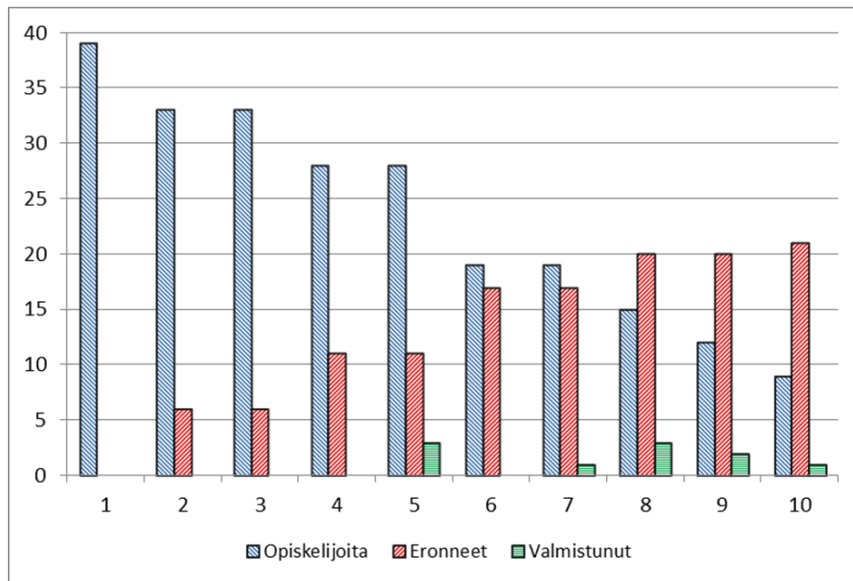

KUVIO 25 Keväällä 2007 aloittaneiden opiskelijoiden läsnä- ja poissaolot

Kuvion 25 mukaan läsnä olevien opiskelijoiden määrä laskee huomattavasti myös keväällä 2007 aloittaneiden osalla. Kahdeksannella lukukaudella läsnä olevia oli enää 15 eli 38% aloittaneista 39 opiskelijasta. Keväällä 2007 aloittaneet (läsnä- ja poissaolevat), eronneet ja valmistuneet on merkitty kuvioon 26. Ensimmäiset kolme opiskelijaa valmistuivat viidennellä lukukaudella, seitsemännellä lukukaudella valmistui yksi, kahdeksannella kolme. Neljän vuoden normiajassa valmistui yhteensä seitsemän opiskelijaa. Se on 17,9 % aloittaneista 39 opiskelijasta. Se on yli kaksi kertaa enemmän kuin vastaavana opiskeluaikana syksyllä 2007 aloittaneista.

Yhdeksännellä lukukaudella valmistui kaksi opiskelijaa ja kymmenennen alussa yksi opiskelija. Viimeinen valmistunut teki kaikki opintosuorituksensa yhdeksannen lukukauden loppuun mennessä, mutta opinnäytetyön arviointi jäi lukukauden jälkeen opettajien vapaajaksoille. Opiskelijan ei olisi enää tarvinnut ilmoittautua läsnä olevaksi. Opinnäytetyön arvioinnin jälkeen hän valmistui syksyn 2011 ensimmäisessä valmistujaistilaisuudessa. Yhteensä valmistuneita oli 10, mikä on 25,6 % aloittaneista 39:stä.

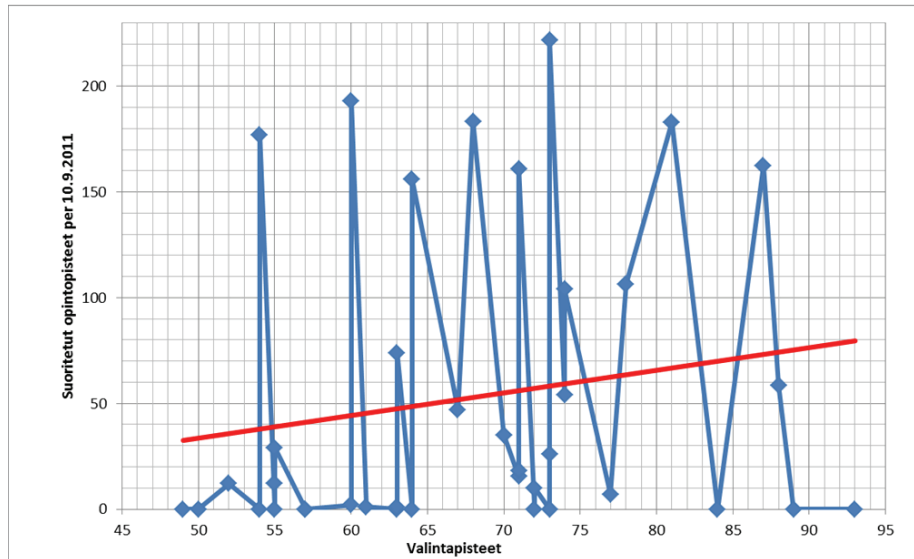
Eronneiden määrä ylitti jo kahdeksannella lukukaudella opinto-oikeuden vielä omaavan opiskelijamäärän. Eronneita oli tällöin 20, mikä on 51,3 % aloittaneista. Yksi opiskelija oli eronnut kymmenennellä lukukaudella. Läsnä olevia ja opinto-oikeuden omaavia on jäljellä 8, mikä on 20,5 % aloittaneista opiskelijoista. Valmistuneet opiskelijat vaikuttavat laskennallisesti huomattavasti läsnä olevien opiskelijoiden määrään, mutta eivät luonnollisesti vaikuta heikentävästi aloitusryhmän valmistumisennusteisiin ja -lukuihin.

KUVIO 26 Keväällä 2007 aloittaneiden opiskelutilanne syksyllä 2011

Taulukossa 24 ja kuviossa 21 esitettyjen valmistumisennusteiden mukaan keväällä 2007 aloittaneista on valmistunut tai voisi vielä valmistua optimistisimmän ennusteen mukaan 16 eli 41 % aloittaneista. Pessimistisen ennusteen mukaan 14 eli 36 %. Syksyllä 2007 aloittaneiden osalta vastaavat luvut ovat 15 eli 38 % ja 11 eli 28 %. Todellisia valmistuneita oli keväällä aloittaneissa 10 ja syksyllä aloittaneissa vain kolme. Kun tämä suhteutetaan vielä vertailukelpoisuuden parantamiseksi samaan opetussuunnitelman mukaiseen neljän vuoden eli kahdeksan lukukauden opiskelu-aikaan, valmistui tässä ajassa keväällä aloittaneista seitsemän ja syksyllä aloittaneista vain kolme. Keväällä 2007 aloittaneista valmistui siis 2,3 kertaa enemmän kuin syksyllä 2007 aloittaneita opetussuunnitelman mukaisena neljän vuoden opiskelu-aikana. Mahdollista syytä keväällä 2007 aloittaneiden opiskelijoiden yli kaksi kertaa parempiin valmistumislukuihin syksyllä 2007 aloittaneisiin nähden aloin tutkia opiskelemaan valittujen valintakoetiedoista.

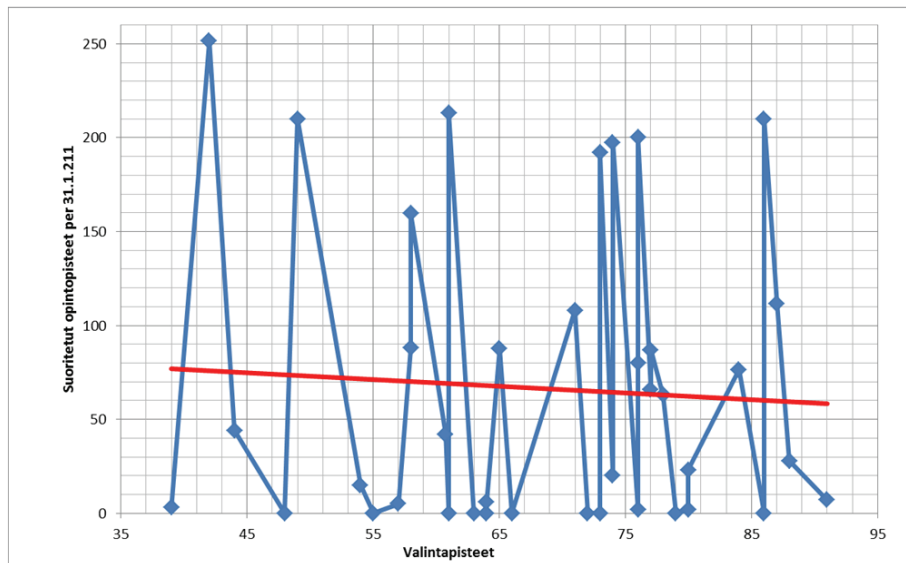
Kuvioon 27 olen kuvannut syksyllä 2007 aloittaneiden opiskelijoiden valintapisteiden ja kahdeksan lukukauden aikana 10.9.2011 mennessä suoritettujen opintopisteiden välisen riippuvuuden ja korrelaation. Graafisen kuvion vaaka-akselilla on esitetty opiskelijoiden saamat valintapisteet ja pystyakselilla opiskelijakohtaisesti heidän suorittamansa opintopisteet. Yhtenäinen vinoviiva kuvaa valintapisteiden ja suoritettujen opintopisteiden välistä korrelaatiota.

KUVIO 27 Valintapisteet/opintopisteet 2007s

Valintapisteiden ja suoritettujen opintopisteiden välillä kuviossa 27 on lievä positiivinen korrelaatio, 0,172. Keskihajonta on suuri, 51,384 opintopistettä. Edellä kuvattu tarkastelu houkuttelee tulkitsemaan valintakoetta onnistuneeksi, ei ainakaan epäonnistuneeksi. Kuitenkin valmistuneita oli yli puolet vähemmän kuin keväällä 2007 aloittaneessa ryhmässä. Kuvioon 28 olen kuvannut vastaavasti keväällä 2007 aloittaneiden opiskelijoiden valintapisteiden ja vastaavan kahdeksan lukukauden aikana 31.1.2011 mennessä suoritettujen opintopisteiden välisen riippuvuuden ja korrelaation. Valintapisteiden ja suoritettujen opintopisteiden välillä on lievä negatiivinen korrelaatio, -0,061. Keskihajonta on suuri, 56,466 opintopistettä. Edellä kuvattu tarkastelu puolestaan houkuttelee tulkitsemaan valintakoetta epäonnistuneeksi, ei ainakaan onnistuneeksi. Kuitenkin valmistuneita on yli puolet enemmän kuin syksyllä 2007 aloittaneessa ryhmässä.

Aikuisopiskelijoiden opiskelijavalinnassa tapahtui suuri muutos vuoden 2007 aikana. Keväällä 2007 aloittaneet osallistuivat valintakokeeseen 9.11.2006. Haku oli niin sanottu suora haku, jossa opiskelija haki suoraan kyseiseen ammattikorkeakouluun. Valinta suoritettiin seuraavilla perusteilla: koulumenestys (todistus pisteet, enintään 55 pistettä), työkokemus (enintään 10 pistettä) ja valintakoe (enintään 35 pistettä). Yhteensä hakija voi saada 100 pistettä. Valintaperusteet on kuvattu taulukossa 25.

KUVIO 28 Valintapisteet/opintopisteet 2007k

TAULUKKO 25 Suorahaassa noudatetut valintaperusteet syksyllä 2006

Todistuspisteet	55 pistettä
Työkokemus	10 pistettä
Valintakoe	35 pistettä
Yhteensä	100 pistettä

Kuten luvussa 3.2.3 on kuvattu, syksyn 2007 opiskelijavalinta muuttui siten, että valinta tehdään valintakokeesta, työkokemuksesta ja muista ammattikorkeakouluopinnoista kertyvien pisteiden perusteella. (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus.) Taulukossa 26 on kuvattu tämä valintavaihtoehto, jota sovellettiin yhteisvalinnan kautta hakeneisiin ja 31.5.2007 valintakokeeseen osallistuneisiin hakijoihin.

TAULUKKO 26 Valintavaihtoehto A (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus)

Valintakoe	70 pistettä
Työkokemus	20 pistettä
Tutkintoon johtavassa ammattikorkeakoulutuksessa* tai avoimessa ammattikorkeakoulussa samalla koulutuslallalla suoritettut opinnot**	10 pistettä
Yhteensä	100 pistettä

* tutkinnon ei tarvitse olla valmis,

** erikoistumisopinnoita tai täydennyskoulutusta ei hyväksytä. (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus.)

Tässä vaihtoehdossa valintakokeesta on saatava vähintään 30 pistettä. Opintojen tulee olla suoritettu hakujan päättymiseen mennessä. (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus.)

Koska uudistetulla valintatavalla valittuja opiskelijoita näyttäisi valmistuvan normaalina opiskeluaikana selvästi vähemmän, aloin tutkia ilmiötä tarkemmin. Edellä kuvattu tarkasteluhan houkutteli tulkitsemaan syksyn 2006 valintakoetta epäonnistuneeksi, ei ainakaan onnistuneeksi, ja kevään 2007 valintakoetta onnistuneeksi, ei ainakaan epäonnistuneeksi.

Keväällä 2007 aloittaneiden ryhmästä on kuitenkin valmistunut yli kaksi kertaa enemmän kuin syksyllä 2007 aloittaneessa ryhmästä. Taulukossa 27 on esitetty keväällä 2007 aloittaneen aikuisopiskelijaryhmän valintapisteet, valinnassa käytetyt todistuspisteet, työkokemuspisteet ja valintakoe-pisteet. Taulukossa nämä luvut ovat keskiarvolukuja. Opiskelijat on luokiteltu kolmeen luokkaan: eronneet, opiskelevat ja valmistuneet.

TAULUKKO 27 Keväällä 2007 aloittaneet opiskelijat luokiteltuina

	Lukumäärä	Valintapisteet	Todistuspisteet	Työkokemuspisteet	Valintakoe-pisteet
Eronneet	21	65,4	38,2	6,1	21,7
Opiskelevat	8	73,8	42	8,4	23,3
Valmistuneet	10	70,3	48	7,4	21,2

Taulukon 27 mukaan 21 eronneen opiskelijan ryhmä on kaikissa kolmessa valintakriteeristä saanut heikoimman keskiarvon. Opiskelevat (läsnä- ja poissa-olevat) kahdeksan ovat saaneet muita paremmat keskiarvot työkokemuksesta (8,4 pistettä) ja valintakokeesta (23,3 pistettä). Valintapisteet yhteensä on myös opiskelevilla muita korkeampi. Opiskelevien saama valintapisteiden keskiarvo 73,8 pistettä on 12,8 % enemmän kuin heikoimmat valintapisteet 65,4 pistettä saaneen eronneiden ryhmän pisteet.

Valmistuneiden kymmenen opiskelijan todistuspisteet ovat muita korkeammat. Valmistuneiden todistuspistekeskiarvo 48 pistettä on 14,3 % korkeampi

kuin opiskelevien keskiarvo 42 pistettä ja 25,7 % korkeampi kuin keskeyttäneiden todistuspistekeskiarvo 38,2 pistettä.

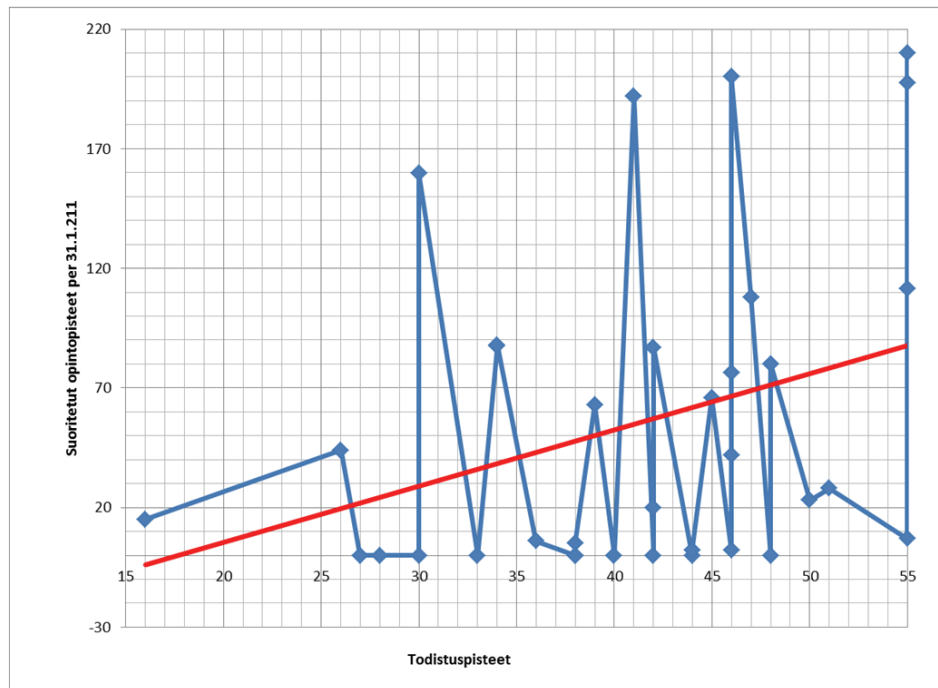
TAULUKKO 28 Keväällä 2007 aloittaneiden valintakoepisteet ja ikä

	Lukumäärä	Aineisto- osuus	Logiikka- osuus	Haastat- telu	Ikä
Eronneet	21	7,5	7,6	6,6	34,2
Opiskelevat	8	7,8	9,9	5,6	41,1
Valmistuneet	10	7,6	7,1	6,6	43,3

Valintakokeessa alkusyksyyn 2011 mennessä eronneet opiskelijat saivat taulukon 28 mukaan opiskelumotivaatiota kartoittavasta haastatteluosuudesta 6,6 pistettä eli saman määrän kuin valmistuneet. Tämä pistemäärä on keskimäärin 17,8 % enemmän kuin mitä opiskelevat ovat saaneet. Sekä aineisto-osuudessa että logiikkaosuudessa opiskeluaan jatkavien pisteet olivat muita korkeammat. Aineisto-osuuden pisteissä ei ole juurikaan eroja eri ryhmien välillä (7,5, 7,8 ja 7,6 pistettä). Logiikkaosuudesta opiskelevat saivat keskimäärin 9,9 pistettä, mikä on 39,4 % enemmän kuin valmistuneiden saama 7,1 pistettä.

Keväällä 2007 aloittaneista valmistuneet ovat muita vanhempia. Keski-ikä on 43,3 vuotta. He ovat keskimäärin 9,1 vuotta vanhempia kuin eronneet, joiden keski-ikä on 34,2 vuotta. Opiskelevien keski-ikä on 41,1 vuotta. Edellä esitetyn tarkastelun pohjalta todistuspisteillä ja iällä vaikuttaisi olevan suurin vaikutus valmistumisiin normaalina opiskeluaikana. Kuvioon 31 on otettu tarkasteltavaksi tarkemmin todistuspisteiden vaikutus opiskeluissa suoritettuihin opintopisteisiin.

Kuvion 29 mukaisesti valinnassa käytetyillä todistuspisteillä näyttäisi olevan myönteinen vaikutus opintosuoritusten tekemisessä. Todistuspisteiden ja neljän vuoden aikana suoritettujen opintopisteiden välillä on positiivinen korrelaatio, 0,342. Keskihajonta on 48,114. Todistuspisteiden ja suoritettujen opintopisteiden välinen positiivinen korrelaatio on hyvin samassa linjassa taulukossa 27 esitettyjen valmistumislukujen kanssa. Ei voi valmistua, jos ei kerry opintopisteitä.

KUVIO 29 Keväällä 2007 aloittaneiden todistusasteet ja suoritettujen opintopisteet

Suuri keskihajonta, mikä näkyy kuviostakin, tarkoittaa sitä, että opintojen etenemisessä on suuria opiskelijakohtaisia eroja. Jos opiskelija on saanut esimerkiksi aiemmista opinnoistaan runsaasti ahotoituja opintopisteitä, ei hänen tarvitse suorittaa täyttä 210 opintopistettä valmistuakseen – joskus huomattavastikin vähemmän. Näistä syistä tarkempaa tilastollista analyysia annetuilla ehdoilla ei ole hyödyllistä tehdä.

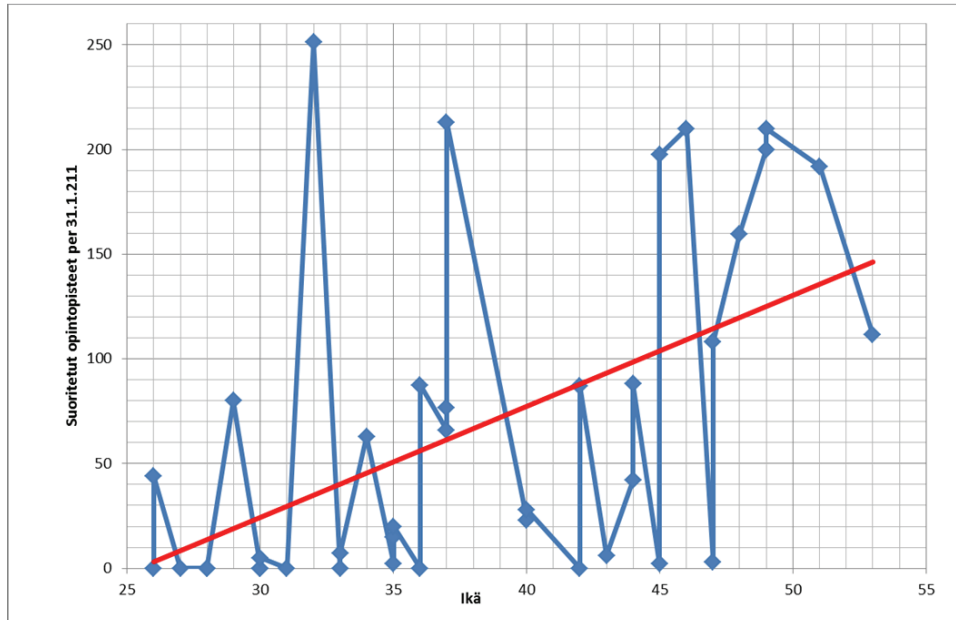
Todistusasteiden ohella iällä näyttää olevan huomattava vaikutus valmistumisiin normaalina opiskeluaikana. Kuvioon 30 on otettu tarkasteltavaksi tarkemmin iän vaikutus opiskeluissa suoritettuihin opintopisteisiin. Ikä on laskettu siten, että pelkkä syntymävuosi on vähennetty vuodesta 2011.

Kuvion 30 mukaisesti opiskelemaan valittujen iällä näyttäisi olevan hyvin myönteinen vaikutus opintosuoritusten tekemisessä. Opiskelijan iän ja neljän vuoden aikana suoritettujen opintopisteiden välillä on positiivinen korrelaatio, 0,517. Keskihajonta on 57,749.

Vahva positiivinen korrelaatio opiskelijan iän ja suoritettujen opintopisteiden välillä tukee myös taulukon 28 lukuja, missä valmistuneet opiskelijat ovat keskimäärin 9,1 vuotta vanhempia kuin eronneet ja 2,2 vuotta vanhempia kuin vielä opiskelevat.

Myös tässä tarkastelussa on huomioitava se, että suuri keskihajonta tarkoittaa sitä, että opintojen etenemisessä on erittäin suuria opiskelijakohtaisia eroja. Jos ahotoituja opintopisteitä on ollut paljon, ei opiskelijan tarvitse suorittaa täyttä 210 opintopistettä valmistuakseen. Nuorin valmistunut ja 251,5 opin-

topistettua opiskeluaikanaan tehnyt oli vasta 32-vuotias, vanhin valmistunut oli 53-vuotias. Hän suoritti opiskeluaikanaan 111,5 opintopistettä.

KUVIO 30 Ikä / suoritettujen opintopisteet 2007k

Taulukossa 29 on esitetty syksyllä 2007 aloittaneen aikuisopiskelijaryhmän valintapisteet, valinnassa käytetyt todistus- ja työkokemuspisteet ja valintakoe- ja valintapisteet. Taulukossa nämä luvut ovat keskiarvolukuja. Opiskelijat on luokiteltu kolmeen luokkaan: eronneet, opiskelevat ja valmistuneet.

TAULUKKO 29 Syksyllä 2007 aloittaneet opiskelijat luokiteltuna

	Lukumäärä	Valintapisteet	Opintopisteet	Työkokemuspisteet	Valintakoe- ja valintapisteet
Eronneet	20	61,7	2,8	10,8	48,2
Opiskelevat	16	73,9	5,4	17,3	51,3
Valmistuneet	3	75	3,3	16,7	55

Taulukon 29 mukaan 20 eronneen ryhmä on kaikista kolmesta valintakriteeristä saanut heikoimman keskiarvon, myös valintapisteistä yhteensä. Opiskelevat (läsnä- ja poissaolevat) kuusitoista ovat saaneet opiskelijavalinnassa muita ryhmiä paremmat keskiarvot työkokemuksesta (17,3 pistettä) ja aiemmin suoritetuista opintopisteistä (5,4 pistettä). Opiskelevien työkokemuspisteet 17,3 pistettä ovat 60,2 % enemmän kuin eronneiden työkokemuspisteet 10,8 pistettä, mutta vain vähän paremmat kuin valmistuneiden työkokemuspisteet.

Aiemmista opinnoista saaduissa pisteissä on myös huomattavia eroja. Opiskelevien opintopisteet 5,4 pistettä ovat 92,2 % enemmän kuin eronneiden opintopisteet 2,8 pistettä ja 63,3 % enemmän kuin valmistuneiden opintopisteet 3,3 pistettä. Valintapisteet yhteensä ovat kuitenkin valmistuneilla muita korkeammat.

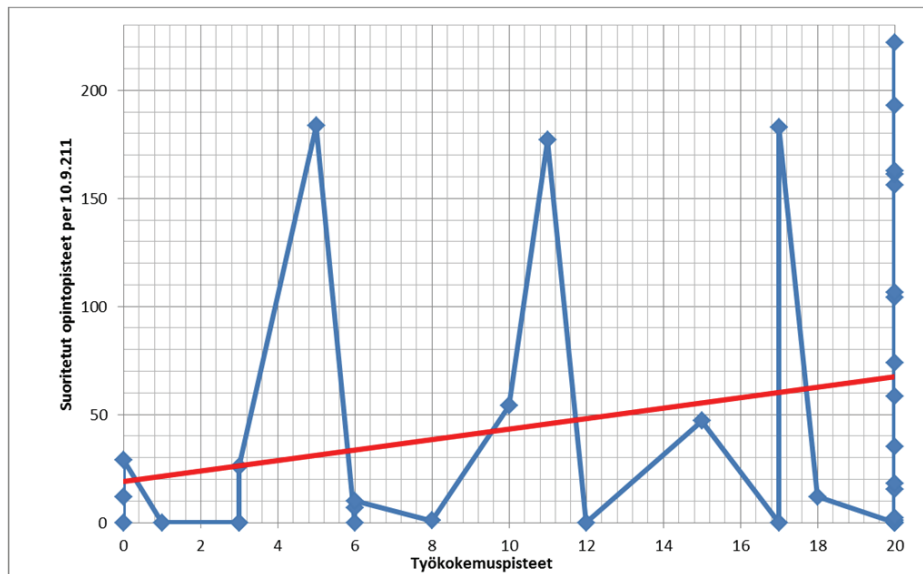
Valmistuneiden saama valintapisteiden keskiarvo, 75 pistettä, on 21,6 % enemmän kuin heikoimmat valintapisteet, 61,7 pistettä, saaneen eronneiden ryhmän keskiarvo. Valmistuneiden kolmen opiskelijan valintakoepisteet ovat muita korkeammat. Valmistuneiden valintakoepisteikeskiarvo, 55 pistettä, on 7,2 % korkeampi kuin opiskelevien keskiarvo, 51,3 pistettä, ja 14,1 % korkeampi kuin keskeyttäneiden todistuspestikeskiarvo, 48,2 pistettä.

TAULUKKO 30 Syksyllä 2007 aloittaneiden valintakoepisteet ja ikä

	Lukumäärä	Aineisto- osuus	Logiikka- osuus	Haastat- telu	Ikä
Eronneet	20	14	16,2	18	36,1
Opiskelevat	16	14,8	17,8	18,8	35,3
Valmistuneet	3	14,7	23	17,3	39,7

Alkusyksyyn 2011 mennessä eronneet opiskelijat saivat taulukon 30 mukaan jokaisesta valintakokeen osuudesta muita heikommät pisteet. Opiskelumotivaatiota kartoittavasta haastatteluosuudesta korkeimmat pisteet 18,8 pistettä sai opiskelevien ryhmä. Se on 4,4 % enemmän kuin eronneiden 18 pistettä ja 8,7 % enemmän kuin valmistuneiden 17,3 pistettä. Myös aineisto-osuudesta opiskelevien ryhmä sai muita ryhmiä hieman korkeammat pistemäärät. Huomattavin ero tämän valintakokeen kautta valituilla oli logiikkaosuudessa. Valmistuneet saivat keskimäärin 23 pistettä, mikä on 29,2 % enemmän kuin opiskelevien 17,8 pistettä ja 42,0 % enemmän kuin eronneiden 16,2 pistettä. Loogista päättelykykyä on yleisesti katsottu tarvittavan tietojenkäsittelyalan työtehtävissä muun muassa ohjelmointi- ja IT-suunnittelutehtävissä.

Syksyllä 2007 aloittaneista valmistuneet ovat hieman muita vanhempia. Keski-ikä on 39,7 vuotta. He ovat keskimäärin 3,6 vuotta vanhempia kuin eronneet, joiden keski-ikä on 36,1 vuotta. Opiskelevien keski-ikä on 35,3 vuotta. Edellä esitetyn tarkastelun pohjalta työkokemuspisteillä, aiemmin suoritetuilla opinnoilla ja valintakokeen logiikkaosiolla näyttäisi olevan suurin vaikutus syksyllä 2007 aloittaneiden valmistumisiin normaalina opiskeluaikana. Kuviioon 31 tarkastellaan tarkemmin työkokemuspisteiden vaikutuksen opiskeluissa suoritettuihin opintopisteisiin.

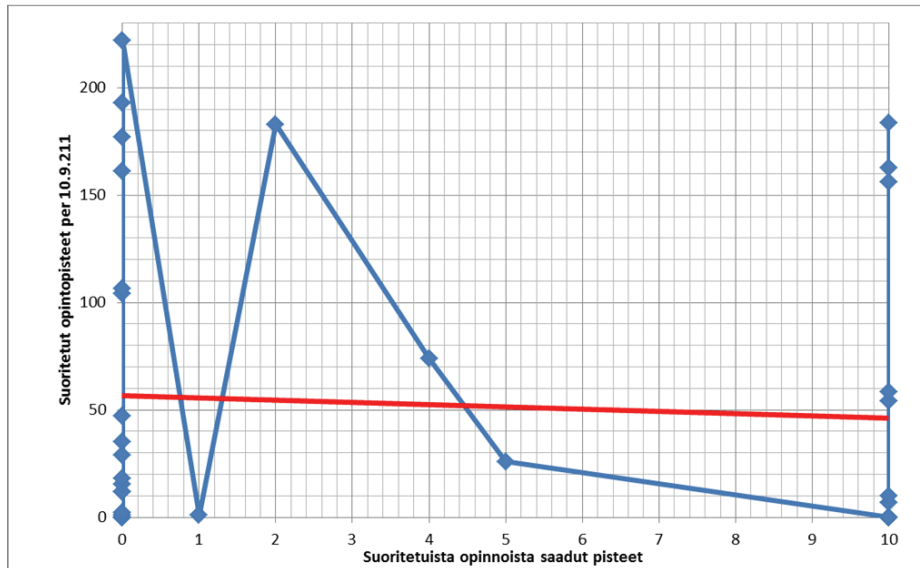

KUVIO 31 Työkokemus / suoritettujen opintopisteet 2007s

Kuviossa 31 on esitetty työkokemuspisteiden ja suoritettujen opintopisteiden kehittyminen optimaalisena (opetussuunnitelman mukaisena neljän vuoden) opiskeluaikana. Opiskelijavalinnassa saatujen työkokemuspisteiden ja opintojen aikana suoritettujen opintopisteiden välillä on positiivinen korrelaatio, 0,259. Keskihajonta on 54,084 opintopistettä, minkä voi helposti tulkita merkitsevän sitä, että opiskelijakohtaisia eroja on runsaasti. Tarkastelun luotettavuuteen liittyvät samat tarkastelut joita olen esittänyt keväällä 2007 aloittaneiden tarkastelun yhteydessä. Lisäksi on huomioitava se, että täydet 20 työkokemuspistettä on saanut 20 opiskelijaa, mikä huomattavasti vähentää tämän kriteerin merkitystä opiskelijavalinnassa. Työkokemuspisteitä on jäänyt kolme opiskelijaa.

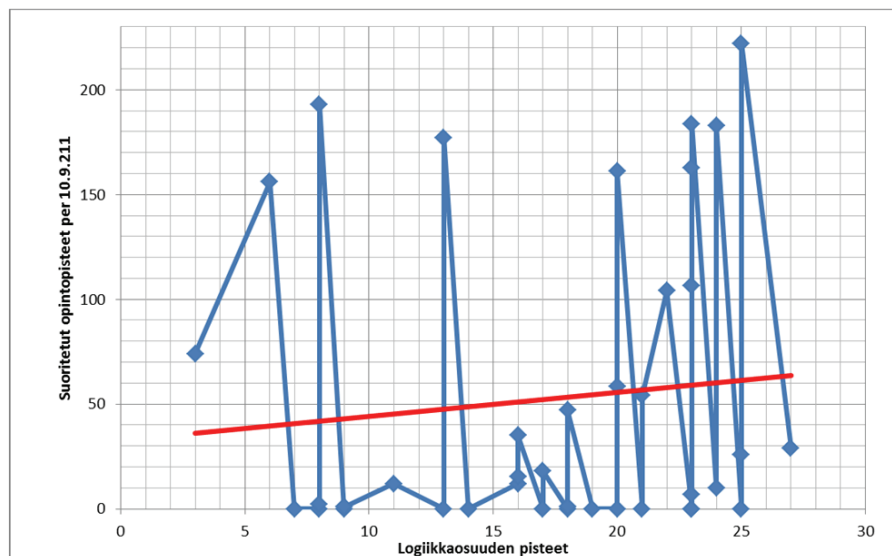
Kuviossa 32 tarkastellaan tarkemmin aiemmista opinnoista saatujen pisteiden vaikutusta opiskeluissa suoritettuihin opintopisteisiin. Kuviossa on esitetty aiemmista opinnoista saatujen pisteiden ja suoritettujen opintopisteiden kehittyminen normaalina opiskeluaikana. Valinnassa saatujen opintopisteiden ja suoritettujen opintopisteiden välillä on lievästi negatiivinen korrelaatio, -0,069. Keskihajonta on 55,930 opintopistettä. Tarkastelun luotettavuuteen liittyvät samat tarkastelut kuin on esitetty keväällä 2007 aloittaneiden tarkastelun yhteydessä.

Lisäksi on huomioitava se, että täydet kymmenen opintokokemuspistettä on saanut 14 opiskelijaa ja ilman opintokokemuspisteitä on jäänyt 21 opiskelijaa. Ilman opintokokemuspisteitä jääminen ei kuitenkaan välttämättä tarkoita sitä, ettei opiskelijoilla olisi aiempia korkeakoulutasoisia opintoja, vaan sitä, että heillä on ollut mahdollisuus käyttää yhteisvalinnassa hyväkseen vain tutkintoon johtavassa ammattikorkeakoulutuksessa tai avoimessa ammattikorkeakoulussa samalla koulutuslalla suoritettujen opintojen. Opintopisteosuutta voi tämän tarkastelun perusteella pitää valintakriteerinä vähintäänkin kyseenalaisena.

KUVIO 32 Syksyllä 2007 aloittaneiden opintopisteet ja suoritettujen opintopisteet

Kuviossa 33 on esitetty valintakokeiden logiikkaosuudesta saatujen pisteiden ja suoritettujen opintopisteiden kehittyminen normaalina opiskeluaikana. Logiikkapisteiden ja opintopisteiden välillä on lievästi positiivinen korrelaatio, 0,103. Keskihajonta on 53,402 opintopistettä. Tarkastelun luotettavuuteen liittyvät samat tarkastelut joita olen esittänyt keväällä 2007 aloittaneiden tarkastelun yhteydessä. Taulukon 30 mukaan huomionarvoisinta on se, että logiikkaosuudesta valmistuneet ovat saaneet keskimäärin 23 pistettä, mikä on 29,2 % enemmän kuin opiskelevien 17,8 pistettä ja 42,0 % enemmän kuin eronneiden 16,2 pistettä. Edellä esitetty tarkastelu antaa jo aiheen epäillä sitä, että kummallakaan esillä olleella valintatavalla ei saada opiskelijoita, jotka olisivat motivoituneita, etenisivät opinnoissaan ja valmistuisivat nopeasti.

KUVIO 33 Logiikkaosuus/ suoritetut opintopisteet 2007s

7.3 Valmistuneiden opiskelijoiden eteneminen opinnoissaan

Seuraavaksi analysoin valmistuneiden opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan. Keväällä 2007 aloittaneet ja vuoden 2011 loppuun mennessä valmistuneet etenivät taulukossa 31 esitetyn mukaisesti.

TAULUKKO 31 Valmistuneiden eteneminen opinnoissaan 2007k

Opisk. / alias	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J
Haetut AHOTit	99,0	148,5	24,0	15,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	72,0
2007 kevät	11,5	42,0	26,0	4,0	44,0	36,0	16,0	26,0	16,0	17,0
2007 syksy	8,0	6,0	36,0		10,0	6,5	16,0	10,0	16,0	
2008 kevät	35,0		54,0	27,0	35,0	53,0	38,0	34,0	34,0	
2008 syksy	30,0		3,0	60,0	3,0	15,0				
2009 kevät	27,0	15,0	81,0	64,0	62,0	55,0	47,0	47,0	52,0	
2009 syksy				12,0	6,0	10,0	45,0	46,0	15,0	
2010 kevät				46,0	35,0	58,0	33,0	26,0	64,5	24,0
2010 syksy					15,0	18,0	15,0	3,0		25,0
2011 kevät								18,0	22,0	47,0
2011 syksy										25,0
Valmistuessa opintopist.	210,5	211,5	224,0	228,0	210,0	251,5	210,0	210,0	219,5	210,0

Taulukossa 31 on keltaisella (mustavalkoisessa tulostuksessa tummennettuina ruutuina) merkitty vähintään 55 opintopistettä lukuvuodessa tehdyt suoritukset. Taulukossa on näin ennakoitu uuden, vuonna 2014 voimaan tulevan rahoitusmallin vaikutuksia. Kymmenestä valmistuneesta olisi näin kertynyt 15 tulo-rahoituksessa huomioitavaa opintopistesuoritusta.

Luonnoksessa uudeksi AMK-rahoitusmalliksi vahvimpina indikaattoreina ovat suoritettujen ammattikorkeakoulututkinnot sekä vähintään 55 opintopistettä lukuvuoden aikana suoritettujen opintojen määrä (OPM 2012, 27 ja Liite 1). Taulukko 31 osoittaa, että opetussuunnitelman Tiko05 neljän vuoden normiajassa valmistui seitsemän opiskelijaa, neljässä ja puolessa vuodessa kaksi ja yksi opiskeltuaan viisi lukuvuotta. Opiskelijat suorittivat keskimäärin 18,5 opintopistettä enemmän kuin tutkinnon normilaajuus. Neljä opiskelijoista on tehnyt tutkintonsa 210 opintopisteen normilaajuisena (minimilaajuudessa). Kahdella opiskelijalla oli runsaasti ahotointeja, A:lla 99 ja B:llä 148,5 opintopistettä, J:llä jonkin verran eli 72 op ja kahdella vähän, C:llä 24 ja D:llä 15 opintopistettä.

Viidellä opiskelijalla ei ollut opetushallinnon järjestelmään merkittyjä ahotointeja. Heistä eniten, 251,5, opintopistettä suorittanut opiskelija F teki tutkintonsa normiajassa. Hänellä oli myös kolme yli 55 opintopisteen lukuvuotta eikä yhtään lukukautta, jolloin ei olisi syntynyt opintosuorituksia. Viimeisenä valmistuneella opiskelijalla J oli ahotointeja 72 opintopisteen edestä. Ensimmäisellä lukukaudelta hänellä oli opintosuorituksia 17 op:n edestä. Sen jälkeen hänen opiskeluhistoriassaan oli viisi lukukautta, jolloin hän ei ollut tehnyt yhtään opintosuoritusta, mutta ei kuitenkaan ollut ilmoittautunut poissaolevaksi. Tämä olisi helposti houkuttanut ennustamaan, että hän ei koskaan valmistuisi. Kuitenkin 2,5 vuoden opiskelutauon jälkeen oli kaksi tehokasta opiskeluvuotta ja valmistuminen viidessä vuodessa.

TAULUKKO 32 Valmistuneiden eteneminen opinnoissaan 2007s

Opiskelija/ alias	A	B	C
Haetut ahotoinnit	108,0	0,0	184,5
2007 syksy	19,0	17,0	12,0
2008 kevät	24,5	43,0	
2008 syksy	48,0	46,0	
2009 kevät	15,0	41,0	
2009 syksy		5,0	
2010 kevät		55,0	8,0
2010 syksy		15,0	10,0
2011 kevät			24,0
Valmistuessa opintopisteitä	214,5	222,0	238,5

Syksyllä 2007 aloittaneet ja vuoden 2011 loppuun mennessä valmistuneet etenevät taulukossa 32 esitetyn mukaisesti. Taulukossa on keltaisella (mustavalkoi-

nessa tulostuksessa tummennettuina ruutuina) merkitty vähintään 55 opintopistettä lukuvuodessa tehdyt suoritukset ja punaisena (mustana) merkitty yhden opiskelijan poissaolokausi. Neljässä vuodessa valmistui kolme opiskelijaa, jotka suorittivat keskimäärin 25 opintopistettä enemmän kuin tutkinnon minimilaaajuus edellyttää. Yli 55 opintopisteen lukuvuosisuorituksia on kertynyt neljä. Näistä opiskelija B teki kolme. Tämä opiskelija B on suorittanut 222 op:n laajuisena tutkintonsa ilman ahotointeja kolmessa ja puolessa vuodessa.

Viimeinen valmistuneista, C, sai opetushallinnon järjestelmään merkittyjä ahotointeja 184,5 op:n edestä. Ensimmäisellä lukukaudella oli opintosuorituksia 12 op:n edestä. Sen jälkeen hänen opiskeluhistoriassaan oli kolme lukukautta, jolloin hän oli läsnä olevana, mutta ei tehnyt yhtään opintosuoritusta. Seuraavaksi lukukaudeksi hän ilmoittautui poissaolevaksi. Tämä opiskeluhistoria olisi helposti houkuttanut ennustamaan, että opiskelija ei koskaan valmistuisi. Kuitenkin kahden vuoden opiskelutauon jälkeen hän opiskeli puolitoista vuotta ja valmistui neljässä vuodessa.

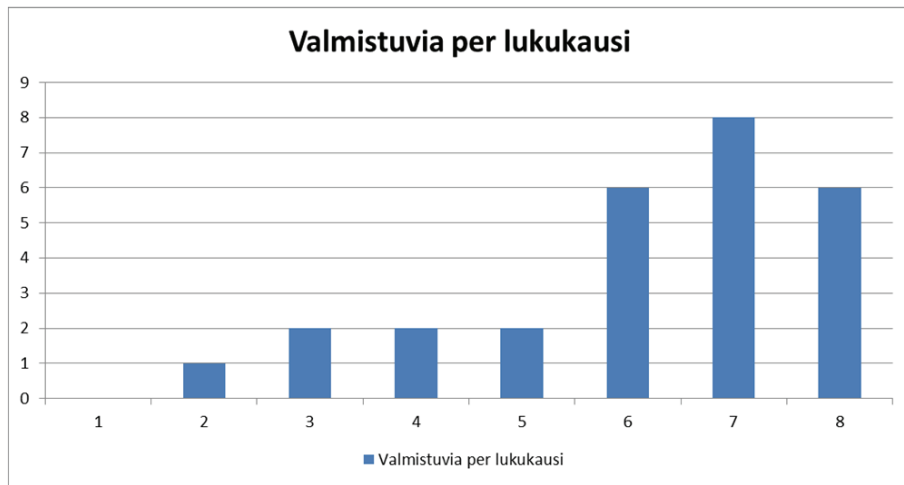
7.4 Ennakko-odotukset opintojen sujuvuudesta

Kun sekä 2007 keväällä että syksyllä aloittaneiden aikuisopiskelijoiden eteneminen opinnoissaan jäi huomattavasti jälkeen siitä, mitä heille oli opintosuunnitelman mukaan optimaalisesti suunniteltu, aloin tutkia juuri aloittaneiden opiskelijoiden odotuksia opinnoissaan etenemiseksi. Otin tarkasteltavakseni opinto-ohjattavakseni saamani keväällä 2011 aloittaneen aikuiskoulutettavien ryhmän.

Keväällä 2011 aloittaneessa ryhmässäni oli 31 opiskelijaa, jotka muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta aloittivat opintonsa opetussuunnitelman Heti09 mukaisesti. Muutama poikkeus lähti opiskelemaan vanhan opintosuunnitelman mukaan, koska heillä oli runsaasti korvaavuuksia ja hyväksilukuja, siis ahotointeja. Ryhmässä aloittaneista 31 opiskelijasta viisi opiskelijaa lähti opiskelemaan opetussuunnitelman Tiko05:n mukaisesti. Kaksi opiskelijaa oli tullut mukaan avoimen ammattikorkeakoulun puolelta. Kummallakin avoimen opiskelijoista tavoitteena oli saada tutkinto-opiskelu-oikeus ja suorittaa koko ICT-tradenomi-tutkinto.

Opintosuunnitelman Heti09 mukaisesti opiskelevilla oli pakollisena opintojaksona ensimmäisellä lukukaudella kolmen opintopisteen opintojakso Orientaatio ICT-alaan (Orientaatio ICT-alaan). Opintojakson alussa tulee tehdä henkilökohtainen opintosuunnitelma Excel-lomakkeella, joka palautetaan opetus-alustalle. HAAGA-HELIAssa käytössä oleva opetusalusta on Moodle. Opintojakson ja lukukauden lopussa HOPS tulee vielä palauttaa opetusalustalle päivitettyinä. Tällä pyritään siihen, että kun opiskelijoilla on jonkin verran kokemusta opiskelustaan ensimmäisellä lukukaudella, he olisivat ihan puhtaaseen lähtötilanteeseen nähden vähemmän epärealistisia ja enemmän realistisia mielties-sään mahdollisuuksiaan panostaa opiskeluihinsa.

Kuviossa 34 on kuvattu keväällä 2011 aloittaneen ja ohjaamani ryhmän henkilökohtaisista opiskelusuunnitelmista poimitut valmistumisennusteet.

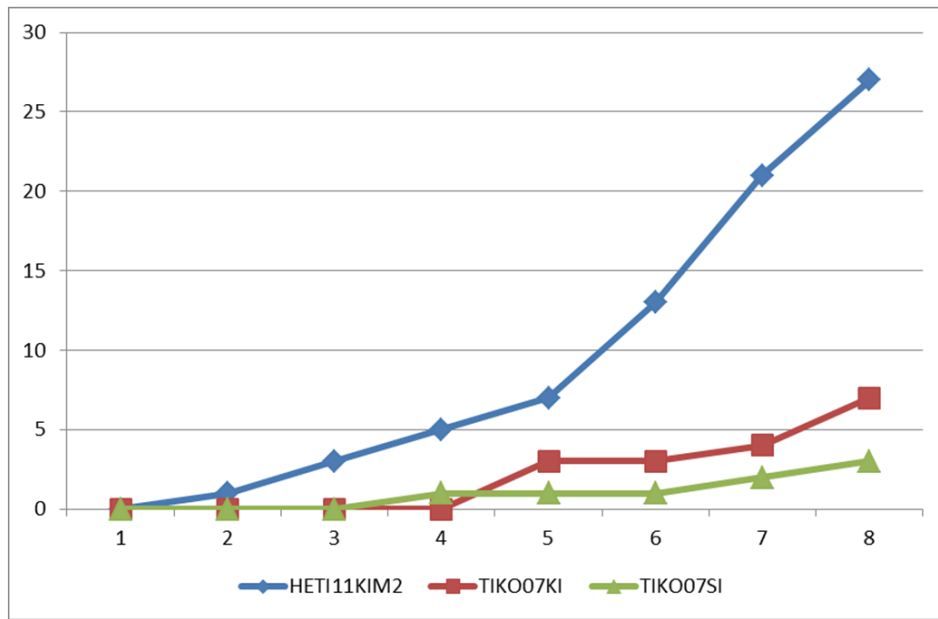

KUVIO 34 Opiskelijaryhmän HETI11KIM2 HOPSien valmistumisennusteet

Kuviossa 34 vaaka-akselilla ovat mahdolliset valmistumislukukaudet opintojen alusta lukien ja pystyakselilla valmistuvien opiskelijoiden lukumäärä. Kuvion pystytolpat kuvaavat sitä, kuinka moni opiskelija on HOPSissaan arvioinut valmistuvansa toisella, kolmannella jne. lukukaudella opintojensa aloituksen jälkeen. Mukana on 27 opiskelijaa. Aloittaneesta 31 opiskelijan ryhmän tiedoista puuttuvat vain yksi eronnut, yksi orientaatio-opintojaksolta pois jäänyt, yksi sekavan HOPSin palauttanut sekä yksi opetus suunnitelman Tiko05 mukaisesti opiskeleva, jolta ei edellytetä HOPSin tekemistä (vain opinnäytetyö puuttuu). Kaikki opiskelijat arvioivat valmistuvansa neljässä vuodessa, keskimäärin alle neljässä vuodessa.

Kolmenkymmenen yhden opiskelijan aloitusryhmää voi samankaltaisuutensa vuoksi verrata sekä keväällä 2007 että syksyllä 2007 aloittaneeseen ryhmään. Kuviossa 35 on kuvattu rinnakkain sekä aloitusryhmän HETI11KIM2 HOPSista poimitut valmistumisennusteet että kevään 2007 ja syksyn 2007 aloitusryhmien todelliset lukukausittaiset valmistumisajat ja kumulatiiviset valmistujamäärät.

Kuvion 34 mukaan kaikki HOPSinsa tehneet keväällä 2011 aloittaneessa ryhmässä HETI11KIM2 aikovat edetä opiskeluissaan sekä valmistua nopeasti, jokaikinen neljän lukuvuoden aikana eli normiajassa. Kumulatiiviseen valmistumisvertailuun kuviossa 37 on mukaan otetut keväällä 2007 aloittaneen ryhmän TIKO07KI ja syksyllä aloittaneen ryhmän TIKO07SI valmistumisten toteumatiedot kertovat jotain ihan muuta realistisuudesta valmistua opetus suunnitelman Tiko05 neljän vuoden normiajassa.

KUVIO 35 Valmistumisennusteiden realistisuus

Edellä esitettyä tarkastelua voisi tulkita siten, että aloittaneet aikuisopiskelijat ovat hyvin motivoituneita opiskelujensa alussa ja vielä ensimmäisen lukukaudenkin jälkeen. Jokainen opiskelija aikoo valmistua nopeasti. Edellisten aloituserien kokemusten pohjalta voi kuitenkin ennustaa, että opinnot eivät kuitenkaan useimmilla etene ja valmistujia tulee olemaan vähän.

Aikaisemmissa tutkimuksissa on selitystä opinnoissa etenemiseen haettu muun muassa itseohjautuvuudesta. Liitteessä 8 on kuvattu sekä Oulun yliopiston Prosessi- ja ympäristötekniikan osaston vuosikurssin 2007 (PYO-2007) 28 opiskelijan itseohjautuvuus pisteet (Honkanen 2011, 99) että keväällä 2011 HAAGA-HELIAn ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn monimuotototeutuksessa (aikuistoteutuksessa) aloittaneen ryhmän HETI11KIM2 itseohjautuvuus pisteet, jotka saatiin kyselyn pohjalta 21 opiskelijalta. Itseohjautuvuustestin tuloksia on käsitelty vertailukelpoisuuden saavuttamiseksi prosentuaalisina osuuksina opiskelijamäärästä.

Liitteessä 8 kuvatut sekä Oulun yliopiston Prosessi- ja ympäristötekniikan osaston vuosikurssin 2007 (PYO-2007) että keväällä 2011 HAAGA-HELIAn ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn monimuotototeutuksessa (aikuistoteutuksessa) aloittaneen ryhmän HETI11KIM2 itseohjautuvuusprofiilit muistuttavat toisiaan. Aloituseriän HETI11KIM2 itseohjautuvuuden keskiarvo on 136,86, kun se ryhmällä PYO-2007 oli 128,5. Koro (1993, 107 - 110) piti vertailuryhmien pistekeskiarvon 4,49 pisteen eroa erittäin merkittävänä. Tällä perusteella aloituseriän HETI11KIM2 itseohjautuvuus olisi vähintäänkin merkittävästi parempi kuin ryhmän PYO-2007 itseohjautuvuus.

Ryhmän HETI11KIM2 itseohjautuvuus pisteiden keskiarvo oli parempi kuin minkään muun Honkasen (2001, 19 - 20) ja taulukossa 19 esitettyjen kah-

deksan opiskelijaryhmän pisteiden keskiarvot. Pisteet olivat jopa paremmat kuin Koron (1993, 107) tutkimien suomalaisten aikuisopiskelijoiden itseohjautuvuusasteet, joiden keskiarvo oli 134,2 pistettä. HETI11KIM2-ryhmältä alimmat itseohjautuvuusasteet puuttuvat, mediaani sijoittui pistevälille 130 - 139, kun se PYO-2007-ryhmällä oli pistevälillä 140 - 149. Korkeimmissa itseohjautuvuusasteissa HETI09-K11-ryhmä oli vertailuryhmää parempi.

Edellä olevan tarkastelun pohjalta voisi ennakoita, että kun HAAGA-HELIAN ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn monimuotototeutuksessa (aikuistoteutuksessa) aloittaneen ryhmän HETI11KIM2 itseohjautuvuusasteet olivat selvästi hyvät, samalla tavalla valituilla aikuisopiskelijaryhmillä itseohjautuvuus olisi suurin piirtein samalla tasolla (vertaa taulukko 19).

Jos tämä olettaus pitäisi paikkansa, HAAGA-HELIAN tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijoina valituilla pitäisi olla hyvät, jopa erinomaiset edellytykset opinnoissa selviytymiseen ja opintojen etenemiseen koulutusohjelman normiaikataulussa, neljässä vuodessa. Näin ei kuitenkaan pääsääntöisesti tapahdu - se ei toteudu edes vähäisessä määrässä. Tämä yleisesti tunnettu tulos (totuus) ei tue Koron (1993) ja Honkasen (2011) väittämiä siitä, että itseohjautuvat opiskelijat menestyisivät muita paremmin opinnoissaan. Ilmeisesti opintojen etenemiseen tai etenemättömyyteen liittyy muita selittäviä tekijöitä.

7.5 Webropol-kysely

Kvantitatiivisessa osuudessa tehtiin vuoden vaihteessa 2010 - 2011 lomakehaastattelu kaikille syksyllä 2007 aloittaneille 39 opiskelijalle. Lomakehaastattelu tehtiin Webropol-kyselynä, joka lähetettiin sähköpostilinkkinä. Aloittaneiden opiskelijoiden sähköpostiosoitteet poimittiin opetushallinnon järjestelmästä, Winhasta. Kyselyn lähete on esitetty liitteessä 9. Ensimmäinen lähetys tehtiin 29.12.2010. Tähän lähetykseen tuli 6 automaattivastausta siitä, että sähköpostia ei voitu toimittaa perille. Se tarkoitti käytännössä sitä, että jäljelle jäi enää 33 mahdollista vastaajaa. Tammikuun 10:n päivään mennessä vastauksia oli tullut 12. Muistutuskierroksen jälkeen vastauksia saatiin yhteensä 17. Viimeisin vastaus tuli 15.3.2011. Vastanneista 2 oli valmistunut, virallisesti eronneita oli 3 ja 1 oli ilmoittautunut poissaolevaksi. Läsnä olevia opiskelijoita oli Webropol-kyselyyn vastanneiden joukossa 11. Näistä 11:stä läsnä olevasta opiskelijasta opintojen etenemistä ei kaikilla ollut juurikaan tapahtunut. Kyselyyn vastasi yhden muistutuskierroksen vauhdittamana vain 17 eli 44 % syksyllä 2007 aloittaneista opiskelijoista. Kyselyyn vastanneiden profiili on kuvattu taulukossa 33.

TAULUKKO 33 Webropol-kyselyyn vastanneet

Vastaaja	Tila	AHOT op:t	Nolla op	Suor.op:t	Työkokem.	IT-teht. v.
1	LÄ	184,5	4	34	15	8
2	LÄ	28	4	40	15	10
3	LÄ	0	3	105	12	10
4	ER	46	3	12	8	0
5	PO	28	3	77	15	10
6	LÄ	0	7	0	28	0
7	LÄ	0	0	197	11	11
8	VP	108	0	106,5	16	16
9	LÄ	196,5	5	35	35	25
10	LÄ	6,5	5	24	9	8
11	LÄ	0	1	151	14	13
12	LÄ	7,5	0	186	9	9
13	ER	0	4	5	10	4
14	LÄ	22	1	131,5	10	10
15	VP	0	0	222	25	15
16	LÄ	81	4	81	11	6,5
17	ER	0	4	0	8	7

Taulukon 33 tilasarake kertoo, onko vastaaja kyselyn aikoihin läsnä oleva, pois- sa oleva, eronnut vai valmistunut. AHOT op:t sarakkeeseen on merkitty ope- tushallinnon järjestelmään opintojen alussa kirjatut ahotoituidut opintopisteet. Sarakkeeseen Nolla op on merkitty niiden lukukausien määrä, jolloin opiskeli- jalta ei ole yhtään opintosuoritusta. Suor. op:t sarakkeessa ovat opintojen aikana suoritettut opintopisteet. Seuraavissa sarakkeissa on työkokemus vuosina ja työkokemus IT-tehtävissä. Taustaväri kertoo sen, että vastaajan ilmoitti kyse- lyssä olevansa vielä haastateltavissa. Keltaisella taustavärillä olevat seitsemän vastaajaa haastateltiin. Sinisellä taustavärillä olevien kanssa haastattelua ei on- nistuttu tekemään. Ilman pohjaväriä olevat ilmoittivat, että eivät ole haastatel- tavissa.

Taulukosta 33 voi hyvin havaita vastaajajoukon heterogeenisuuden. Jotkut ovat saaneet paljon ahotoituja opintopisteitä ja seitsemällä näitä ei ole ollenkaan. Keskimäärin AHOT-opintopisteitä on saatu 41,6. Lukukausia, jolloin opiskelija ei ole tehnyt yhtään opintosuoritusta on keskimäärin 2,8. Opintosuorituksia on tehty keskimäärin 82,8. Työkokemusta vastanneilla oli keskimäärin 14,8 vuotta ja IT-tehtävissä siitä oli keskimäärin 9,6 vuotta. Heikoimmat opintosuoritus- määrät on vastaajalla numero kuusi, joka ei seitsemän lukukauden aikana ole tehnyt yhtään opintosuoritusta, mutta on edelleen läsnä olevana. Parhain opin- tosuoritusmäärä on vastaajalla numero 15, joka ei ole saanut yhtään ahointeja, vaan on suorittanut opintojensa aikana 222 opintopistettä ja valmistunut.

Webropol-kyselyn tulokset on esitetty kysymysten kera liitteessä 10. En- simmäinen kysymysryhmä koski tietojenkäsittelyn koulutusohjelmaan opiske- lemaan hakeutumista. IT-alalla työskentely oli saanut 13 vastaajaa hakeutu-

maan opiskeluun. Tämä on 76 % vastanneista. Kuitenkin 47 % oli sitä mieltä, ettei IT-alan nopealla kehityksellä ole ollut merkitystä. Myös IT-alan vetovoimaisuudesta 70 % oli jokseenkin tai täysin eri mieltä. Tämä voi olla hyvinkin ymmärrettävissä IT-alalla viime vuosina tapahtuneiden ja paljon julkisuutta saaneiden irtisanomisten valossa. Kukaan vastaajista ei kertonut toimivansa yrittäjänä.

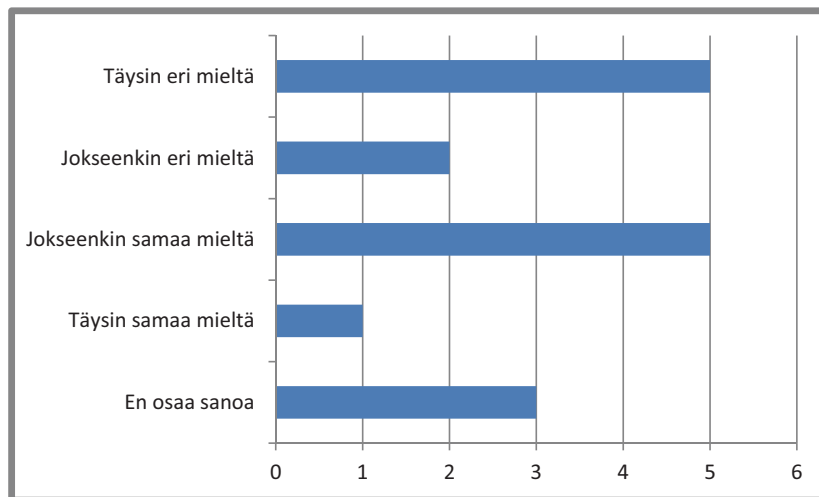
Toinen kysymysryhmä koski ahotointia. Opiskelujen alkuun liittyvään ahotointiin tyytymättömiä oli 44 %, opintojen aikana tapahtuneeseen työssä hankitun osaamisen huomioimiseen oli 44 % tyytyväisiä. Osaamisen tunnustaminen on edistänyt 50 %:n opintoja, mutta 38 %:n mielestä näin ei ole tapahtunut.

Työelämää koskevassa kysymysryhmässä vain yksi vastaajista oli sitä mieltä, että opinnot eivät olisi tärkeitä hänen ammatilliselle kasvulleen. Osaamisensa halusi varmentaa 69 %. Tutkintotodistusta piti vain 38 % tärkeänä nykyisten työtehtäviensä kannalta, mutta uusiin tehtäviin hakeutumisessa 88 % piti tutkintotodistusta tärkeänä. Erilaisia sertifikaatteja piti vain 19 % jonkin verran tärkeämpänä kuin tutkintotodistusta. Asiantuntijatehtävissä halusi toimia 88 %. Esimiestehtäviin pyrki vain 56 %. Esimiestehtäviin pyrkimisellä näytti olevan myös erittäin myönteinen vaikutus opintojen etenemiseen. Opiskelun ja työssäkäynnin vakuutti 75 % pystyneensä sovittamaan keskenään. Eli selvällä enemmistöllä ei tämän mukaan pitäisi olla hankaluuksia työn ja opiskelun sovittamista keskenään. Kuitenkin juuri tätä iltaopiskelun rasittavuutta pidetään yleisesti opintojen edistymistä haittaavana tekijänä ja sen myös oletetaan täten johtavan opintojen keskeyttämisiin. Työssä hankitun osaamisen nimesi myös 75 % opintojaan edistäneenä tekijänä. Kuitenkin 9 vastaajaa eli 60 % kysymyksen vastanneista mainitsi poissaolokausiensa johtuneen opiskelun ulkopuolisesta työstä.

Sosiaalista pääomaa koskeviin kysymyksiin vastattiin muun muassa siten, että opiskelijoiden keskinäisen vuorovaikutuksen ei 38 % katsonut edistäneen opintojaan, mutta kuitenkin 50 % katsoi näin tapahtuneen. Sen sijaan 81 % katsoi vuorovaikutuksen opettajien kanssa edistäneen opintojaan ja jopa 88 % oli sitä mieltä, että vuorovaikutus työelämässä edistää elinikäistä (jatkuvaa) oppimista.

Sisäistä yrittäjyyttä ja psykologista omistajuutta lähellä oleviin tutkimuskysymyksiin vastattiin seuraavasti: 100 % haluaa sekä kehittää itseään että olla hyvä ja menestyä. Itselleen tavoitteita kertoo asettavansa 94 % ja ne vakuuttaa yleensä saavuttavansa jopa 88 % vastanneista. Jokainen vastanneista katsoi olevansa aloitukykyinen, 81 % rohkaisevansa muita ideointiin ja 81 % vakuutti työskentelevänsä ahkerasti saavuttaakseen oppimistavoitteensa. Juuri tähän kysymyssarjaan saadut vastaukset saivat vahvat epäilyt heräämään siitä, että tällaisella lomakekyselyllä saadut vastaukset eivät ehkä sittenkään vastaa todellisuutta, vaan ne enemmänkin voivat heijastella niitä haaveita, jollainen vastaaja haluaisi itse olla. Kun puolellakaan opiskelijoista opinnot eivät etene sellaisella päättäväsyydellä, kuin edellä saadut vastaukset saattaisivat odottaa, on tätä aihepiiriä tarpeen tutkia jollain luotettavammalla tutkimusmenetelmällä.

Ulkoista yrittäjyyttä koskeneisiin kysymyksiin vastattiin seuraavasti: 38 % voisi toimia itsenäisenä yrittäjänä, 44 % ei. Tiimiyrittäjänä voisi toimia 56 %, 38 % ei. Yrittäjänä ei voisi koskaan toimia 25 %, jokseenkin tai täysin erimieltä oli 56 %. Oma yritys on todennäköisesti 47 %:lla tulevaisuudessa, ei koskaan 53 %:lla. Yritys yhdessä toisten kanssa sai aivan samat luvut. Joskin vastaukset ovat jonkin verran ristiriitaisia, voisi niiden pohjalta arvella, että noin puolella vastaajista on haaveissa oma tai tiimiyritys tulevaisuudessa. Koko vastausta kysymykseen ”Voisin toimia itsenäisenä yrittäjänä” esittää kuvio 36. Viisi vastanneista ilmoitti olevansa asiasta täysin eri mieltä, jokseenkin eri mieltä oli kaksi, jokseenkin samaa mieltä viisi, täysin samaa mieltä yksi ja kolme ei osannut sanoa, voisiko toimia itsenäisenä yrittäjänä.

KUVIO 36 Vastaukset kysymykseen ”Voisin toimia itsenäisenä yrittäjänä”

Seuraavaan on poimittu joitain sanallisia vastauksia. Opintojen aloittamiseen ja etenemiseen on vaikuttanut ”Kova motivaatio saada IT-alalta sopiva tutkinto joka mahdollistaa etenemisen työuralla.” ”Tutkintotodistuksen saaminen oli tärkein syy aloittaa opinnot.” ”Olin ajautunut IT-alalle, työskennellyt muutamman vuoden ja aloin kaivata teoriapohjaa. Opiskelu oli niin hauskaa ja mielekästä, että hain opiskelemaan lisää.” ”Opinnot etenivät pääosin asettamassani noin 1,5 vuoden aikataulussa. Joiltain osin koin Haaga-Heliumaisen toimintatavan turhauttavaksi opintojeni aikana, tämä ei kuitenkaan juuri vaikuttanut opintojeni etenemiseen.” ”Olin aina pitänyt insinööriä ns. parempana tutkintona enkä voinut kuvitellaakaan, etteivät kaikki opinnot menisikään yksi yhteen IT-tradenomin kanssa.” ”Ryhmätyöt eivät motivoi – töissä tehdään töitä tiimeissä ja sitä asiaa ei tarvitsisi enää kehittää aikuisten kohdalla. Eri osaamistaso ryhmissä aiheuttaa turhautumista.” ”Kieliopinnoissa mättää se, että esim. ruotsia ei voi tenttiä vaikka sen on aikanaan opiskellut kunnolla.”

Keskeyttämisen syyt: ”Olin poissa 2 vuotta sairauden takia. 3 selkäläikkäusta.” ”Keskeytin opinnot kun tajusin, ettei IT-ala ole minun alani.” ”Itsensä

motivointi koulussa käyntiin oli heikkoa. Ajatuksissa oli, että opiskelen vain saadakseni todistuksen. Koin, että en tarvitse uutta osaamista niinkään." "Työn vuoksi minun ollut mahdotonta opiskella (matkustuspäiviä liikaa) ja sama meno jatkuu vielä muutaman vuoden ainakin." "Työn ja opiskelun yhteensovittaminen osoittautui yksinkertaisesti mahdottomaksi, mutta se ei yksinään ollut koulun syytä." "Silloinen työnantajani ja varsinkin esimieheni olivat laadultaan sellaisia, ettei joustoa juurikaan ollut. Työntekijät haluttiin pitää korvamerkityissä hommissa, joten etenemistä ei tuettu laisinkaan. Näin ollen opintoihin ei myöskään tullut minkäänlaista tukea eikä joustoa." "Lopullinen eropäätös tuli kuitenkin vasta silloin, kun jäin yhden määräaikaisen työrupeaman jälkeen työttömäksi työnhakijaksi. Silloisten lakien ja sääntöjen (2009) mukaan Haaga-Heliassa kirjoilla roikkuminen esti työttömyysetuuden saamisen ja tästä tuli taloudellisesti takkiin melko pahasti. Minun oli pakko erota koulusta."

Kaikki eivät vastanneet kaikkiin kysymyksiin. Muistutuskierroksesta huolimatta vastausprosentti jäi heikoksi. Kun lisäksi esiin tuli epäilyksiä vastausten luotettavuudesta päädyttiin siihen, että kovinkaan tarkkaa tarkastelua näiden vastausten pohjalta ei tehdä, vaan luotettavampaa tietoa haetaan haastattelemalla kyselyyn vastaajat, jotka olivat ilmoittaneet suostuvansa haastateltaviksi. Tämä haastateltavien saaminen oli kyselyn tärkein tulos. Kysymykset ja kyselyvastaukset antoivat myös arvokasta tietoa haastatteluteemojen muodostamiseksi ja erityisesti siihen, että haastatteluissa vältettäisiin suoraan kysymästä sisäisestä yrittäjyydestä ja opiskelua kohtaan koetusta psykologisesta omistajuudesta, jotta tästä aihepiiristä voitaisiin saada lomakehaastattelua luotettavampaa tietoa. Kyselyn tuloksilla ei muuten katsottu olevan juurikaan arvoa tämän tutkimuksen kannalta, vaikka muuten niillä voisi olla arvoa. Vastauksia haettaisiin haastattelujen tulkintojen kautta. Webropol-kyselyn tulokset ovat liitteessä 10 siten, että muutamia kysymyksiä vastauksineen on jätetty julkaisematta mm. kysymys 44. Nykyinen työnantajani on, 45. Yrityksen www-osoite on ja kysymys 58. Minulla on (vastaajien määrä: 11) lasta.

7.6 Haastattelut

Pureutuakseni ilmiöihin (opintojen etenemiseen tai etenemättömyyteen) ja syihin pyrin haastattelemalla saamaan lisätietoa opiskelijoista ja heidän vaikuttamistaan. Haastattelujen esivaiheena toimi kaikille syksyllä 2007 aloittaneille HAAGA-HELIA amk:n tietojenkäsittelyn aikuiskoulutuksen opiskelijoille lähetetty Webropol-kysely (Webropol). Webropol-kyselyn kysymykset ja tulokset on esitetty liitteessä 10. Kyselyssä pyrittiin kartoittamaan opiskelijan positioitumista opintoihin kokonaisuudessaan ja jonkin verran sisäisen yrittäjyyden näkökulmasta. Erityisesti Webropol-kyselyllä haettiin suostumusta tarkempaan haastatteluun. Kysely auttoi tunnistamaan niitä informantteja, joita hyödynnettiin tarkemmissa haastatteluissa.

Haastateltavani muodostuivat niistä seitsemästä opiskelijasta, jotka olivat vastanneet Webropol-kyselyssä myöntävästi kysymykseen: "Mikäli tutkija ha-

luaa tehdä tarkennuksia ja esittää lisäkysymyksiä, olen käytettävissä tarvittaessa lisähaastatteluun.”

Webropol-kyselyssä myöntävästi haastattelukysymykseen vastanneita oli yhdeksän. Lopullisiin haastattelupyyntöihin vastasi myöntävästi seitsemän. Haastatteluissa keskusteltiin seuraavista teemoista:

1. Kerro, mikä oli opiskelusi päätarkoitus?
2. Toteutuiko se?
3. Miten opiskelusi on vaikuttanut sinuun ihmisenä?
(Muutokset suhtautumisessa opiskeluun, työhön, läheisiin aikuisiin, mahdollisesti lapsiin, työtovereihin)
4. Mitä opiskelu on merkinnyt itsetunnollesi?
5. Minkälaisissa työtehtävissä viihdyt?
6. Miten esimiehesi suhtautuu opiskeluusi?
7. Onko opiskelullasi merkitystä työurallasi yrityksessä?
8. Miten ympäristösi on suhtautunut opiskeluusi?
(perhe, lapset, työtoverit, ystävät)
9. Onko opiskeluillasi enemmän merkitystä, jos haet muualle töihin?
Miksi?
10. Onko työkokemuksellasi ollut positiivisia tai negatiivisia vaikutuksia opintojesi etenemisessä?
11. Minkälaisia negatiivisia kokemuksia olet saanut opiskeluista?
12. Millainen kokonaisvaikutelma sinulla on HAAGA-HELIA amk:n ICT-opinnoista?
13. Jos olet keskeyttänyt opintosi, kerro syy keskeyttämiseen!

7.6.1 Haastateltujen tapauskuvaukset ja opinnoissa eteneminen

Seitsemän haastateltavakseni suostuneen ja 2007 syksyllä opintonsa aloittaneen opiskelijan eteneminen opinnoissaan opetushallinnon järjestelmän Winhan tietojen pohjalta on esitetty taulukossa 34. Opiskelijoiden tunnistaminen on pyritty eliminoimaan siten, että ensinnäkin opiskelijoista on oikeiden nimien sijasta käytetty alias-nimiä A1, A2, B1, B2, jne., missä aakkonen merkitsee myöhemmin tässä tutkimuksessa käytettyä luokitusta ja numero järjestystä tämän luokituksen sisällä. Haastatteluista kertyi litteroituja sivuja yhteensä 72 sivua.

Edellä kuvattu identiteetin suojaus on sikäli tarpeeton, että näihin tietoihin pääsevät käsiksi vain sellaiset HAAGA-HELIA amk:n opetushallinnon järjestelmän Winhan käyttäjät, joilla on järjestelmän käyttöoikeudet. Ne ovat opinto-ohjaajilla ja koulutusohjelmajohtajilla, mutta ei opettajilla. Opinto-ohjaajat ja koulutusohjelmajohtajat ovat vaitiolovelvollisia tiedoistaan.

Opiskelijat on esitetty taulukossa 34 sarakkeittain haastattelujärjestyksessä. Taulukon rivit muodostuvat opiskelujen alussa opiskelijan hakemista ahotoineista (aiemmista opinnoista saaduista korvaavuuksista ja hyväksiluvuista).

Seuraavilla riveillä ovat lukukausittain tehdyt opintosuoritukset opintopisteinä, tieto poissaolokaudesta (ilmoittautumisesta poissaolevaksi = punainen/hyvin tumma ruutu) sekä tieto yli 55 opintopisteen suorituksista lukuvuoden aikana (keltainen/harmaa ruutu).

Ryhmään A kuuluvat opiskelijat, joiden opinnot ovat edenneet. Ryhmään kuuluvista kolmesta opiskelijasta kaksi on saavuttanut kerran 55 opintopistettä lukuvuodessa opintojensa aikana. Ryhmään B kuuluvat opiskelijat, joiden opinnot eivät ole edenneet. Kuten voi helposti olettaakin, heillä näitä vähintään 55 op:n lukuvuosisuorituksia ei ole.

TAULUKKO 34 Haastateltujen virallinen opiskelukäyttäytyminen

Opisk. / alias	A1	B1	B2	B3	A2	B4	A3
Haetut ahotit	0,0	0,0	196,5	6,5	0,0	0,0	17,0
2007 syksy	26,0			14,0	2,0	4,0	16,0
2008 kevät				10,0	49,0	1,0	38,0
2008 syksy					10,0		
2009 kevät					35,0		12,0
2009 syksy	30,0		5,0				6,0
2010 kevät	44,0				42,0		40,0
2010 syksy	5,0		30,0		8,0	Ero 1.8.	8,0
2011 kevät	25,0				15,0		58,0
2011 syksy	35,0				13,0		
2012 kevät	5,0				5,0		
Yhteensä op:t	170,0	0,0	231,5	30,5	179,0	5,0	195,0
Selitykset							
Ylitetty 55 op							
Poissaolokausi							

Taulukko 34 antaa kuvan siitä, että vain B2, B3 ja A3 olisivat hakeneet ahotointeja opiskelujensa alussa. Haastattelujen purkujen yhteydessä tulin huomamaan, että näin ei ole ja asia vaatii lisätäsmennyksiä. Myös muut olisivat voineet hakea ahotointia, mutta eivät ole sitä tehneet. Ahotoinnin hakeminen on opiskelijan vastuulla. Joltain puuttui vain opinnäytetyö. Ilman haastatteluja nämä tiedot eivät olisi koskaan tulleet ilmi.

7.6.2 Haastateltujen opinnoissa etenemisen reflektointi

Tässä luvussa käsittelen ensin yksityiskohtaisesti haastateltujen opiskelijoiden etenemistä opinnoissaan. Vaikka opintojen eteneminen opetushallinnon järjestelmän Winhan mukaan on esitetty jo taulukossa 33, osoittautui erityisesti haastattelujen myötä, että niin sanotut viralliset tiedot opiskelijoistamme ovat usein pahasti puutteelliset - jopa täysin virheelliset ja kuitenkin päätöksiä tehdään näiden virallisten tietojen pohjalta.

Vasta haastatteluissa tuli esille, että usealla opiskelijalla on takanaan monta opintojen keskeytystä. Pahimmillaan opiskelija on keskeyttänyt ammattikorkeakouluopintonsa kolme kertaa valmistumatta. Käytännössä hän on tällöin vinyt opiskelupaikan kolmelta sellaiselta hakijalta, joka kenties toisenlaisella valintatavalla olisi tullut valituksi keskeyttäjän sijasta ja olisi edennyt opinnois- saan ja valmistunut. Tämän opiskelemattomuuden ”raadollisuuden” haluan tuoda näkyväksi näissä opiskelijakohtaisissa todellisissa opintojen etenemisen tarkasteluissa.

Opiskelija A1

Kuten taulukosta 34 ilmenee, opiskelija A1 ei hakenut ollenkaan ahotointeja opintojensa alussa. Opinnot käynnistyivät näennäisen hyvin ensimmäisellä lukukaudella (26 op), mutta sen jälkeen tuli nollalukukausi ja kokonainen poissa- olovuosi. Näennäisyys tulee siitä, että ainoat opintosuoritukset olivat opintojen alussa järjestetyt näytöt, joilla pystyi saamaan opintosuorituksen useista opinto- jaksoista (suoritusmerkintä H).

Opintonsa uudelleen aloittaessaan hän haki syksyllä 2009 ahotointia ope- tussuunnitelman Tiko05 pakollisista opintojaksoista tietokone asiantuntijan työvälineenä, tunnus: ICT1TD001, laajuus: 12 op sekä tieto ja tiedon varastointi, tunnus: ICT1TD003, laajuus: 12 op. AHOT-auditoijan päätös 27.11.2009: Opiske- lija A1:n osaaminen on tunnustettu ja tunnustetaan edellä mainittujen opintojak- sojen osalta (korvaavuus hyväksytään).

Ahotointipäätökseen liittyi lisäys: Opiskelijalla A1 oli ennen tätä päätöstä opintosuoritusotteen mukaan kasassa 56 opintopistettä, jotka muodostuvat opintojen alun 20.8.2007 näytöistä (26 op) ja 15.10.2009 hyväksytystä työharjoit- teluraportista (30 op, työharjoittelun korvaavuus). Yhtään varsinaista opinto- suoritusta hänellä ei HAAGA-HELIA amk:ssa vielä ollut. Mahdollista osaami- sen tunnistamista ja tunnustamista voidaan jatkaa vasta, kun opinnoissa tapah- tuu muuten selvää etenemistä (amk-tutkinto ei ole näyttötutkinto). Edellä esi- tettyjen mukaisesti opiskelijalla oli nyt käytännössä ahotoituja opintopisteitä $26 + 30 + 12 + 12 = 80$.

Myöhemmin, 4.2.2011, hän suoritti lisäksi ahotoimalla ohjelmiston suun- nittelutaidon opintojakson (20 op) arvosanalla 4. Nyt hänellä oli kasassa ahotoi- tuja opintopisteitä 100. Lisäksi opiskelija A1 haki syksyllä 2011 osaamisen tun- nistamista ja tunnustamista opetussuunnitelman Tiko05 pakollisesta opintojak- sosta ICT2TD005 liiketoimintaprosessit ja tietojärjestelmän vaatimusmäärittely (12 op). Opintojakso ei ollut enää opetustarjonnassa. Opiskelija A1:llä oli tämän ahotoinnin jälkeen ahotoituja opintopisteitä 112.

Keväällä 2012 opiskelijalla A1 oli opetushallinnon järjestelmään Winhaan kirjattuna opintosuorituksia 170 opintopistettä, joista työssä hankitun osaami- sen perusteella ahotoituja opintopisteitä peräti 112. Tehdyistä ahotoinneista ei Winhassa ole mitään ahotoinniksi selvästi tunnustettavaa merkintää.

Taulukossa 33 esitetyn mukaisesti näennäisesti näytti siltä, että opiskelija A1:llä oli useita hyviä opintosuorituskausia (26 op, 30, op, 44 op, 25 op ja 35 op)

mutta silti vain yksi lukuvuosi, jolloin opintopisteitä oli kertynyt yli 55 op. Yhtään opintosuoritusta ei ollut keväältä 2008. Hän oli ilmoittautunut poissaolevaksi syksyksi 2008 ja kevääksi 2009 eli koko lukuvuodeksi. Kun ensimmäisen lukuvuoden opintomenestyksen tiedetään olevan ratkaisevan opiskelijan opiskeluissaan etenemisen kannalta, olisi tällöin ollut luonnollista ennustaa, ettei A1 tule koskaan valmistumaan.

A1:llä oli vielä vaihtoehtoisia ammattiopintoja (syventäviä opintoja) ja opinnäytetyö (15 op) tekemättä. A1:n valmistuminen voi kuitenkin olla koko opiskeluhistorian perusteella hyvin lähellä.

Webropol-kyselyn mukaan opiskelija A1 oli täysin eri mieltä siitä, miten hänen aiemmin työssä hankkimansa osaaminen oli huomioitu opiskelujen alussa. Opiskelujen aikaiseen ahotointiin hän oli jokseenkin tyytyväinen ja täysin tyytyväinen siihen, miten opintojen aikainen ahotointi oli edistänyt opintoja.

Opiskelija A1:llä oli ahotoituja opintopisteitä 112, mutta opetushallinnon järjestelmän mukaan ei yhtään aiemmin hyväksiluettuja opintoja. Näinhän toki olikin, mutta järjestelmä samalla laskee tällöin keskimääräiseksi etenemisvauhdiksi 21,25 op/kausi. Etenemisvauhdilla ei edellä kuvattujen opetushallinnon järjestelmän puutteiden lisäksi ole juuri minkäänlaista arvoa opiskelijan opintojen todellisen etenemisen seurannan, ahotoinnin kokonaishallinnan ja opinto-ohjauksen näkökulmasta.

Opiskelija B1

Opiskelija B1 oli ensimmäisen kerran opiskellut Helian tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa 15.1.2001 – 31.7.2005. Silloin hän oli saanut Helsingin seudun kesäyliopistossa suorittamistaan Cobol-ohjelmointikielen opinnoista korvaavuuden (3 op) pakollisiin ohjelmoinnin opintoihin. Hän oli saanut myös 7,5 op:n edestä hyväksilukuja samassa kesäyliopistossa kesällä 2003 ja kesällä 2004 suorittamistaan opinnoista. Tänä opiskeluaikanaan hän oli tehnyt Helian tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa opintosuorituksia 189 opintopistettä.

Seuraavan kerran B1 opiskeli Helian tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa 1.8.2005 – 31.8.2006. Tällöin hänen aiemmat opintosuorituksensa (korvaavuudet ja hyväksiluvut mukaan lukien), yhteensä 189,5, siirrettiin suoraan hänen uudelle opiskelijanumerolle. Tällä toisella opiskelukerralla B1 suoritti vain 30 op:n työharjoittelun, joka on kirjattu suoritetuksi 1.9.2005. Hänellä oli näin kassassa eropäivänä 229,5 opintopistettä eli huomattavasti enemmän kuin opintojen laajuus (210 op) edellyttää. Kuitenkaan hän ei ollut vielä osallistunut pakolliseen opinnäytetyön yleisohjaukseen eikä siten ollut myöskään aloittanut opinnäytetyönsä tekemistä.

Kolmannen kerran B1 aloitti opintonsa Helian tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa 20.8.2007. Hän ei ollut hakenut aiempien opintosuoritusten siirtoa uudelle opiskelijanumerolle, joten opetushallinnon järjestelmässä Winhassa hänen opintosuoritustilanteensa näytti nolaa, vaikka hänellä todellisuudessa oli 229,5 opintopistettä. B1 oli ilmoittautunut poissaolevaksi syksyksi 2007. Kaikki

muut yhdeksän lukukautta hän on ollut läsnä olevana tekemättä yhtään opintosuoritusta.

B1 oli siis aluksi edennyt opinnoissaan hyvin, mutta varsinainen pysähdys on tullut opinnäytetyön tekovaiheessa. Hänellä oli opiskeluaikaa jäljellä 31.12.2012 asti. Jos hän itse ilmoittaisi keskeyttävänsä opintonsa tai jättäisi opinnäytetyön tekemättä ja erotettaisiin opiskeluajan päättymisen vuoksi, hän olisi kolme kertaa vienyt ammattikorkeakoulupaikan joltakulta muulta, joka olisi halunnut opiskella ja valmistuakin.

Opiskelija B2

Opiskelija B2 oli vuonna 2000 Atk-instituutista valmistunut ja siten suorittanut opistotasaisen datanomitutkinnon. Hän oli kahteen otteeseen lähtenyt täydentämään tutkintoaan tietojenkäsittelyn tradenomitutkinnoksi. B2 oli opiskellut Heliassa 27.8.2001 – 31.12.2006 ja saanut tällöin korvaavuuksina Atk-instituutin opinnoistaan 115,5 opintopistettä ja suorittanut opiskeluaikanaan 81 opintopistettä. Uudelleen valittuna opiskelemaan HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa syksyllä 2007 hän oli saanut aiemmista opinnoistaan korvaavuuksina ja hyväksilukuina 196,5 opintopistettä.

Kuten taulukosta 33 ilmenee, B2 oli suorittanut HAAGA-HELIAssa opiskeluaikanaan vain 5 opintopistettä syksyllä 2009 ja 30 op (työharjoittelu) syksyllä 2010. Hänellä on 231,5 opintopistettä, mutta opinnäytetyö oli edelleenkin tekemättä. Opintopisteitä oli kuitenkin jo 21,5 op yli tradenomitutkinnon minimilaajuuden.

Opiskelija B3

Opiskelija B3 oli kahteen otteeseen opiskellut tietojenkäsittelyn tradenomitutkintoa. Ensimmäinen kerta oli Haaga-Instituutin ammattikorkeakoulussa 26.8.2002 – 19.9.2007. Tällöin B3 sai aikaan opintosuorituksia 70,5 opintopisteen edestä. Näistäkin opinnoista suuri osa koostui korvaavuuksista aiemmista ilmeisesti toisen asteen opinnoista, peräti 30 opintopistettä. Tämä ei Helian käytäntöjen mukaan olisi ollut mahdollista – eikä ole edelleenkään. Korvaavuus- ja hyväksilukupäätökset tehdään alkuperäisten suoritusten perusteella. Toisen asteen tutkinnon pohjalta ei korvaavuuksia voida suoraan tehdä, koska tutkinto antaa vasta hakuoikeuden ammattikorkeakouluopintoihin.

Tullessaan valituksi jatkamaan opintojaan Helia liiketalouden amk:ssa B3 sai aiemmista opinnoistaan korvaavuuksia ja hyväksilukuja vain 15 opintopisteen edestä, koska Helia ei hyväksynyt ketjutettuja suorituksia, vaan teki korvaavuus- ja hyväksilukupäätökset alkuperäisten opintosuoritusten pohjalta. B3:n olisi pitänyt osallistua opintojensa alussa näyttötilaisuuksiin, joissa hän olisi voinut saada suoritusmerkinnän näytöissä mukana olleista opintojaksoista, mikäli hänellä olisi ollut vaadittavaa osaamista.

Opetushallinnon järjestelmän Winhan mukaan ahotointeja oli vain 6,5 opintopisteen edestä, koska yhteensä 12 opintopistettä korvaavuuksista oli kos-

kenut opintojaksojen osia, jolloin korvaavuusmerkintä häviää (poistetaan) opetushallinnon järjestelmästä, kun opiskelija saa merkinnän koko opintojakson suorituksesta. Taulukkoon 33 merkityistä opintosuorituksista syksyllä 2007 ja keväällä 2008 on todellisia opintosuorituksia vain 15,5 op. Enempää opintosuorituksia B3 ei ollut tehnyt, mutta oli edelleen läsnä olevana keväällä 2012.

Opiskelija A2

Opiskelija A2 oli ensimmäistä kertaa suorittamassa tietojenkäsittelyn tradenomitutkintoa. Ahotoiteja hän ei ollut hakenut eikä saanut. Taulukossa 33 esitetyn mukaisesti hänellä oli yksi poissaololukukausi ja useampikin lukukausi, jolloin opintoja oli kertynyt runsaasti (49 op, 35 op ja 42 op). Kuitenkaan hänellä ei ollut yhtään kokonaista lukuvuotta, jolloin opintopisteitä olisi kertynyt 55 tai enemmän. Hänellä oli keväällä 2012 yhteensä 179 opintopistettä, jotka kaikki on opetushallinnon järjestelmässä merkitty suorituksiksi nykyisessä HAAGA-HELIAssa.

Opiskelija B4

Opiskelija B4 oli kirjoilla Helian liiketalouden koulutusohjelmassa 1.8.2003 – 1.1.2009. Korvaavuuksia hän sai vuoden 2003 opinnoistaan eräässä maakunnan ammattikorkeakoulussa 6 opintopistettä ja hyväksilukuja 10,5 op:n edestä sekä hyväksilukuja 4,5 op:n edestä opinnoistaan eräässä maakunnan yliopiston avoimessa yliopistossa vuosina 2000 ja 2003. Yhteensä näitä ahotoiteja oli 21 opintopisteen edestä. Näillä korvattiin ja hyväksiluettiin opintoja 21 opintopisteen edestä. Varsinaisia opintosuorituksia B4 teki Helian liiketalouden koulutusohjelmassa vain vuosina 2004 ja 2005 yhteensä 43,75 opintopistettä. Opetushallinnon järjestelmän Winhan Opiskelijan edistymisen-raportin mukaan B4:lle olisi hyväksiluettu aiempia opintoja vain 3 opintopisteen edestä.

B4 tuli valituksi Helian tietojenkäsittelyn koulutusohjelmaan ja aloitti täällä opintonsa syksyllä 2007 samaan aikaan, kun hänellä oli opinto-oikeus liiketalouden koulutusohjelmassa. Hän ei siis hakenut koulutusohjelman vaihtoa, mikä olisi ollut myös mahdollista. Korvaavuuksia ja hyväksilukuja hän ei opintojensa alussa hakenut. Ainoat opintosuoritukset hänelle olivat englannin kielen näytöissä suoritettut 4 opintopistettä heti opintojen alussa sekä syyslukukaudella 2007 suoritettu 1 op:n johdatus ohjelmointiin. Syksyksi 2008 ja kevääksi 2009 B4 ilmoittautui poissaolevaksi ja erosi syksyllä 2010.

Ilman heti haastattelun alussa esille tullutta opiskeluhistoriaa, ei tietojenkäsittelyn koulutusohjelmassa olisi (eikä ole) tiedetty hänen aiemmista opinnoistaan muissa ammattikorkeakouluissa – ei edes hänen opiskeluistaan Helian liiketalouden koulutusohjelmassa. Todellisuudessa B4 oli kolme kertaa saanut opiskelupaikan ammattikorkeakoulussa etenemättä opinnoissaan ja valmistumatta. Hänenkin osaltaan voitaneen sanoa, että hän on vinyt kolme kertaa opiskelupaikan muilta hakijoilta.

Opiskelija A3

A3 on myös useaan otteeseen yrittänyt suorittaa ammattikorkeakoulututkintoa. Aiemmistä eräissä maakunnan ammattikorkeakoulussa vuonna 1997 ja 1999 suoritetuista opinnoistaan (55 opintoviikkoa) hän oli saanut korvaavuuksina yhteensä 5 opintopistettä ja eräissä toisessa ammattikorkeakoulussa vuosina 2005 – 2006 suorittamistaan insinööriopinnoista (78,75 op) hän oli saanut korvaavuuksia 8 opintopistettä sekä hyväksilukuja 15 opintopistettä vapaasti valittaviin opintoihin.

Yhteensä A3 oli saanut hyväksilukuhakemuksensa mukaisesti 28 op ahoitointeja aloittaessaan opintonsa Helian tietojenkäsittelyn koulutusohjelman aikuisopiskelijana syksyllä 2007. Opetushallinnon järjestelmässä nämä näkyivät keväällä 2012 vain 17:nä ahoituna opintopisteenä, koska kaikki korvaavuudet, jotka ovat koskeneet isojen opintojaksojen osia, yhteensä 11 op, ovat hävinneet (poistettu) Winhasta sen jälkeen, kun opiskelija on tehnyt muut opintojakson osat ja saanut suoritusmerkinnän koko opintojaksosta.

Taulukon 33 mukaisesti A3:n opiskeluhistoriaan kuului kaksi lukukautta, jolloin hänelle ei ole kertynyt opintopisteitä: syksy 2008 ja syksy 2011. Hänellä on kuitenkin kolme erittäin hyvää lukukautta (38 op, 39,5 op ja 58 op), mutta silti vain yksi lukuvuosi, jolloin opintopisteitä on kertynyt yli 55 op. Hänellä oli 195 opintopistettä kasassa jo keväällä 2011 ja vain opinnäytetyö suorittamatta.

A3 on siis tuhlannut kaksi ammattikorkeakoulupaikkaa valmistumatta. Heliassa – HAAGA-HELIAssa hänen opintonsa ovat kuitenkin edenneet ja haastatteluajankohtana alkukesällä 2011 hänellä oli enää opinnäytetyö tekemättä. Se oli kuitenkin jo aloitettu ja hän suunnitteli valmistuvansa joulukuksi 2011. Opinnäytetyön tekeminen ei kuitenkaan ole edennyt suunnitellusti, valmistuminen on myöhästynyt. Opinnäytetyö oli edelleenkin tekemättä keväällä 2012. Vaarana on jääminen valmistumatta, vaikka sitä voi pitää epätodennäköisenä.

7.6.3 Haastattelujen reflektointi SIP-malliin

Haastatteluja on seuraavassa reflektoitu kuvion 20 SIP-valmiuksiin sijoittumisen mukaan ominaisuusluokkiin, jos vastaus on selvästi ollut sijoitettavissa johonkin luokkaan. Sijoittuminen yksittäisiin ominaisuuksiin on koottu taulukoon 35. Luokittelu on tapahtunut seuraavan luokkajaon mukaan:

1. **Yhteinen** (SIP-mallin yhteisiä ominaisuuksia)
 - itsenäinen, motivoitunut, päätöksentekotaitoinen ja vastuuntuntoinen
2. **Sisäinen yrittäjäyys**
 - luottavainen, epävarmuuden sietokykyinen, luova, joustava, vapaudenhaluinen, riskinotto kykyinen ja – haluinen, toimintasuuntautunut, mahdollisuuksia etsivä, innovatiivinen ja tavoitteellinen

3. **Sisäinen yrittäjyys/itseohjautuvuus** (näille yhteisiä ominaisuuksia)
-aloitteellinen, yhteistyökykyinen ja suunnitelmallinen/pitkäjänteinen
4. **Itseohjautuvuus**
- oma-aloitteinen ja uusiin tilanteisiin sopeutuva
5. **Sisäinen yrittäjyys/psykologinen omistajuus** (yhteisiä ominaisuuksia)
- korkean moraalin omaava sekä palautteen haluinen (työstä ja työkavereilta)
6. **Psykologinen omistajuus**
- kohteen hallitseva, kohteen perusteellisesti tunteva, yksilönä kehittyvä, voimavarojaan käyttävä ja työtyytyväinen
7. **Itseohjautuvuus/psykologinen omistajuus** (yhteisiä ominaisuuksia)
- myönteinen käsitys itsestä

Seuraavassa on sekä referoitu jokaista haastattelua edellä esitetyn SIP-mallin luokittelun mukaisesti ja näin tehty luokittelupohjaista tulkintaa. Haastattelut on ensin litteroitu sanasta sanaan sellaisena kuin haastateltava on puhunut. Välimerkkejä on tulkinassa lisätty vain silloin, kun tekstin luettavuus sitä on vaatinut, muutoin ne on jätetty pois. Haastateltavat on käsitelty (esitelty) haastattelujärjestyksessä.

A1

Yhteinen

SIP-mallin yhteisiä ominaisuuksia ovat: itsenäinen, motivoitunut, päätöksentekotaitoinen ja vastuuntuntoinen. A1:n haastattelussa nämä ominaisuudet näkyivät tämän ominaisuuden osalta muun muassa seuraavasti:

No siin mielessä on hyvä, kun maanantaina oli kehityskeskustelu ku töissä puhuttiin ihan samaa asiaa. Kyllä mä aika ihanteellinen tälleen tavallaan aika vapaat kädet. On annettu isompi kokonaisuus sitten sitten saa tehdä omia valintoja järjestelmien - tekniikan suhteen suhteen jota on sitten jatkossa laajemmalla porukalla hyödyntää. Vähän tällänen propellihattutyylinen ote siihen työntekoon. Siitä tykkään. Saa itse päättää tämmöisistä ehkä vähän isommista linjauksista ja valinnoista.

Sisäinen yrittäjyys

Sisäinen yrittäjyys (luottavainen, epävarmuuden sietokykyinen, luova, joustava, vapaudenhaluinen, riskinotto kykyinen ja - haluinen, toimintasuuntautunut, mahdollisuuksia etsivä, innovatiivinen ja tavoitteellinen) ilmeni seuraavasti:

Lapset vielä pieniä tollon kun aloitin aktiivisti. Se vaati vielä enemmän kotona oloa. Toinen syy oli tota tuntu lähtökohtaisesti liian aikaa vievältä ja kovalta toi urakka. Et

olin noiden alun hyväksyntöjen jälkeen katoin, että on liikaa ja kolme-neljä vuotta niin opiskeluun työn ohessa neljä kertaa viikossa on ihan liikaa. Itse ajattelin sitä lähtökohtaisesti aloittaessani sitä asiaa silleen että olis saanut siinä alkuvaiheessa selväksi kuin iso kakku siitä tulee. Mutta jälkeinpäin ajatellen on se aika hankala siinä vaiheessa sopia ja nähdä se tulos. Sitten vaan kurssi kerrallaan kattoo aina ett onko niitä tietoa ja taitoa olemassa. Aloittaessa se ahotointi oli niinku vähän lapsen kengissä enemmän. Käsittääkseni mitä opettajii on tuttua, se vuosien saatossa kehittynyt mielestäni järkevämpään suuntaan. Siitä se lähti, että tää onkin mahdollista saattaa loppuun. Se riippuu tietyst jokaisen omast tilanteesta, mutt kyll mulla on täs tulevaisuuden suunnitelmassani toi esimiespuolelle suuntautuminen. Uskoakseni ei sinne onnistu ilman ilman paperia.

Sisäinen yrittäjyys/itseohjautuvuus

Sisäinen yrittäjyys/itseohjautuvuus (aloitteellinen, yhteistyökykyinen ja suunnitelmallinen/pitkäjänteinen) näkyi haastateltavan seuraavissa sanonnoissa:

Sanotaan että työelämässä on jäänyt jäänyt ehkä jonkin verran kapeealaiseksi se on ollut tätä ohjelmistosuunnittelijan tekemistä oikeestaan reilut kymmenen vuotta koko ajan. Esimerkiksi viestintä, esiintymiset on ollut hyvää täällä mitä on kurseilla ollut. Englanti, meillä ei ol juurikaan käytetty täydentää hyvin, ehkä tulevaisuutta ajatellen. Ja ja on se tietty toi kapea-alaisuus tossa jos ohjelmistosuunnittelijana on ollut vain JavaEE:n kanssa tekemisissä.

Sisäinen yrittäjyys/psykologinen omistajuus

Sisäinen yrittäjyys/psykologinen omistajuus (korkean moraalin omaava sekä palautteen haluinen) näkyi seuraavasti:

Muutaman kurssin kohdalta pienenä yllätyksenä on tullut se että tota ei ehkä oo vaadittu niin paljon kun ois pitänyt. Tämmönen pointti. Ehkä just se työmäärä. Jos ottaa ihan konkreettisesti. Mikähän mulla oli mielessä. Mikäs kurssi se nyt oli. Oiskohan se se ollut toi yritystoiminta, mä tein kolme Power Point – esitystä. Kolme sivun mittaista ja aikaa meni alta päivä. Ja siin oli sitten kolmen opintopisteen saalis, niin siinä mielessä olin vähän pettynyt että tää asia tälle omatoimisesti meni ja vaatimustaso ei ollut kovinkaan korkea siinä. Koin etten saanut siitä sitten hirveesti. Totakait esitykset pidettiin, mutta. Just toi ehkä niinku kokonaisuutena ihan hyvä, mutta tosiaan toi että on muutama kurssi ollut niin matala että ohhoh. Sitt on ollut tosi hyviiki kurseja ja osassa on vaadittu taas sitt aika paljonkin. Kyll kokonaisuutena tämä on ihan.

Itseohjautuvuus/psykologinen omistajuus

Myönteinen käsitys itsestä näkyi muun muassa haastateltavan seuraavissa sanonnoissa:

Kyllä mä oon pitänyt huolen, että on pysynyt mukana, mutta sanotaan, että tota jos olis ollut enemmän aikaa käytettävissä joihinkin kurseihin, niin ehkä arvosanat olis olleet joistain paremmat. Ois pystynyt paneutumaan siihen asiaan jotenkin paremmin. Sanotaan, että jos kaikki kurssit ois pitänyt tehdä silleen, että ois aina paikalla ja joka kurssi suorittaa erikseen, niin ei ois multa onnistunut. Tää (AHOT) on sillä tavalla ollut kullan arvoinen menettely, että mahdollistaa nää mun osalta. Kyllä tää on jo selkeesti voiton puolella.

Haastattelun tulkinna pohjalta katsoin, että A1:n osalta esiintyi kaikkia muita SIP-malliin liittyviä ominaisuuksia positiivisessa mielessä paitsi sisäiseen yrittäjyyteen kuuluvia luottamusta, riskinottokykyä ja – halua sekä innovatiivisuutta. Näistä ei haastattelun tulkinnaassa syntynyt havaintoja.

B1**Yhteinen**

SIP-mallin yhteisiä ominaisuuksia (itsenäinen, motivoitunut, päätöksentekotaitoinen ja vastuuntuntoinen) ilmeni haastateltavan B1 osalta muun muassa seuraavasti:

Ainoa motiivini suorittaa tutkinto olisi että Helia saisi minusta tutkintorahan. Minulla ei ole henkilökohtaista tarvetta tutkinnolle. Multa puuttuu tutkinnosta opinnäytetyö: Minulla on aihe valmiina, toimeksiantaja, ja opinnäytetyöni olisi käytännön läheinen. Lisäksi voisin hyödyntää sitä myös "markkinoilla" tosin melko suppealla alalla, mutta kuitenkin. Itse työ minulla on päässäni, materiaalit luettu ja ylöskirjoitettu. Linkkejä Suosikeissani. Kirjat hankittu. Mua ei harmita kuin yx juttu tässä tutkinnon suorittamattomuudessa: HH:n tilasto (tutkinnon suorittaneiden määrästä jää yx pois) ja HH:ta tutkintoraha saamatta. Minulla ei oo mitään käyttöä paperiselle tutkintotodistukselle.

B1:n motivaatio opintoja kohtaan ja vastuuntunto opintojen loppuun saattamiseksi ei vain puuttunut, vaan oli jopa negatiivinen.

Sisäinen yrittäjäyys/itseohjautuvuus

Sisäinen yrittäjäyys/itseohjautuvuus (aloitteellinen, yhteistyökykyinen ja suunnitelmallinen/pitkäjänteinen) ilmeni aloitteellisuuden osalta negatiivisesti:

Syyt aloitekyvyttömyyteeni: - "perhe" - isän hoito nielee aika paljon voimavaroja, Äiti vaatii myös osansa.

Itseohjautuvuus

Itseohjautuvuus (oma-aloitteisuus ja uusiin tilanteisiin sopeutuminen) näkyi myös kielteisenä:

Helian opinnäytetyön prosessin vaatimukset: - projekti: mistä tiedän miten paljon aikaa mikin vaihe vie? Ymmärrän kyllä projektityön edut, mutta tässä kohtaa kun projektin tiedot olisivat täysin hatusta vedetty, se tuntuu ihan teennäiseltä. - aihe - ehdotuksen tein jo kerran. Sain palautetta sähköpostissa. Mietin palautetta ja ajattelin olkoon. Nimittäin olisi tehnyt mieli vastata "Hei, onko siellä ketään aikuista?" ("onko äiti kotona?").

Psykologinen omistajuus

Psykologinen omistajuus (kohteen hallinta, kohteen perusteellinen tunteminen, yksilön kehittyminen, voimavarojen käyttö ja työtyytyväisyys) näkyi myös kielteisenä. Psykologista omistajuutta opintoja kohtaan ei ollut syntynyt, vaikka jotain kehittymistä kuitenkin tapahtui:

Halusin oppia Wordin käyttöä. (Tekstinkäsittelyä). Tuli valittua vähän liian pitkä "kurssi". Tutkinto jäi suorittamatta. Helian opetuksen laatuun olin pettynyt. Olisin odottanut parempaa opetusta. Enkä koskaan ymmärtänyt mikä teki Heliasta niin erinomaisen. Heliassa opettamismetodi oli yleisesti se että opetettiin osia, joista muodostui kokonaisuus. Huomasin opintojen alussa melko pian että minun olisi ensin pitänyt tietää kokonaisuus mihin nämä osat liittyvät, niin oppiminen olisi ollut helpompaa. Turhauttavain kurssi oli se jossa piti todella keuhkojen (käytännössä ei mitään) tietojen avulla pystyttää tietokone käyttökuntoon? Tai jotain sinnepäin. (Sen olisin kuitenkin halunnut oppia. No, oppia sekin, että tiedän, että sitä en osaa.) Toi-

saalta käytännössä kyllä: opin tekstinkäsittelyä. Opin käyttämään tietokonetta melko monipuolisesti. Minulla on tietoa, joten minua ei johdeta harhaan. Ja opin myös kouluttamaan/opettamaan työkavereita, siten etten aliarvioi heitä. Ymmärrän heidän ongelmansa; meillä on yhteinen kieli.

Itseohjautuvuus/psykologinen omistajuus

Itseohjautuvuus/psykologinen omistajuus (myönteinen käsitys itsestä) näkyi myös negatiivisena:

Joskus eräiden tiettyjen opettajien kohtaamisen jälkeen tunsin itsensä täysin ääliöksi; en niissä tilanteissa osannut ajatella mitään, mutta jätin aina sen ääliön, tyhmän, idioottin tunteen siihen koulun edessä oleviin liikennevaloihin.

Sisäinen yrittäjyys/psykologinen omistajuus

Sisäisestä yrittäjyydestä/psykologisesta omistajuudesta (korkean moraalin omaava sekä palautteen haluinen) ei B1:n osalta syntynyt havaintoja.

Sisäinen yrittäjyys

SIP-mallin puhdas sisäinen yrittäjyys (luottavainen, epävarmuuden sietokykyinen, luova, joustava, vapaudenhaluinen, riskinottokykyinen ja -haluinen, toimintasuuntautunut, mahdollisuuksia etsivä, innovatiivinen ja tavoitteellinen) näkyi B1:n lähes täydellisenä tavoitteellisuuden puutteena. Muista ominaisuuksista ei syntynyt havaintoja.

B2

Yhteinen ja sisäinen yrittäjyys

SIP-mallin yhteisiä ominaisuuksia (itsenäinen, motivoitunut, päätöksentekotaitoinen ja vastuuntuntoinen) ja sisäinen yrittäjyys (luottavainen, epävarmuuden sietokykyinen, luova, joustava, vapaudenhaluinen, riskinottokykyinen ja -haluinen, toimintasuuntautunut, mahdollisuuksia etsivä, innovatiivinen ja tavoitteellinen) ilmeni haastateltavalla B2 muun muassa seuraavasti:

No varmaankin päätarkoitus on suorittaa tää tradenomnin tutkinto, mutta kyllä mä näkisin siinä semmosen oman tiedollisen ja taidollisen osaamisen lisäämisen ja sellaisen niinku oman päänsä virkistäminen. Se ei oo pelkästään sitä, että saada tietty tutkinto, vaan myöskin oppia tästä IT-alasta vähän laajemminkin sellaisia hauskoja asioita.

No yleensäkin no .NET ohjelmointia silloin tarvitsin ihan työssäni ja siltä oli toinen SAP-pikurssi. No yleensäkin tällaisia yleissivistäviä kuten käyttöjärjestelmän arkkitehtuurista ja turvaamisesta ja tietoturvallisuuden kehittämisestä ja siltä tietohallinnon kehittämisestä, kaikki tällaiset on olleet vähän sellaisia ku mä oon ottanu oman kiinnostuksen mukaan ei niinkään että johonkin tiettyyn alueeseen erikoistuisin ja sitä sitten pystyisin hyödyntämään sitä työssäni tai hakemaan toista paikkaa. No ehkä nää mun valinnat on ollut sellasta tän päivän tietoa. Teillähän on sellasiakin kursseja, joista on varmaankin hyötyä tulevaisuudessa, jos mä haluisin suuntautua vaikka ohjelmoimaan jotain tiettyä että kyllä varmasti valinnoilla pystyy siihen vaikuttamaan. Kyllä mä tykkään tästä vanhan mallisesta, että käydään luennoilla, koska mun oppimistapa on ilmeisesti sellainen, että se opettaja kertoo muutakin kun sen mitä mä pystyn itse lukemaan ja kertoo toiselta kantilta tai antaa esimerkkejä. Mun oppimistapa on ilmeisesti semmoinen, että mä tykkään vanhanaikaisesta opiskelusta. Mullaan lopputyön aihe on meiltä töistä ja siinä lievää pientä painostusta. Se ei oo paljon

siitä edistynyt. Mä olin mukana siinä viime syksyn intensiiviweekilla elokuussa. En oo oikeen osannut sitä sen jälkeen edistää.

B2 on ollut omalla tavallaan motivoitunut opiskeluun, mutta positiivisen itseenäisyyden sijasta opiskellut itsepäisesti eikä kovinkaan vastuuntuntoisesti, ei myöskään tavoitteellisesti. Hän ei ole aiemmin etsinyt mahdollisuuksia opinäytetyönsä tekemiselle, mutta jotenkin vain luottanut, että asiat järjestyvät. Nyt hän ainakin yrittää ryhdistäytyä:

No esimies on sitä jo vähän kyselty. Itse asiassa mä oon nyt syksyksi puhunut, että mä saisin yhden päivän viikossa opintovapaata, että saisin sen todella tehtyä ja keskittyttyä edes yhtenä päivänä viikossa siihen opinäytetyöhön.

Vapaudenhalua on, mutta ei riskinottokykyä:

Mulla oli toi, tavallaan tässä kävi silleen hassusti, että mä olin seurailut, että tää uusi opintovapaalaki, joka tuli viime vuoden, tän vuoden alussa, niin mulla oli vahva visio, että mä lähen kaheks vuodeks opiskeleen opintovapaalle. Siinä on se 18 kuukautta, että sä saat olla ja se on ansiosidonnainen, mutt sitten päälliköt meillä päätti, että ne tavallaan nosti toiseen hommaan vähän ylemmäks organisaatiossa. Ilmeisesti ne ei halunneet, että mä lähden opiskelemaan. En mä sitt lähtenytkään opiskeleen.

Psykologinen omistajuus

Psykologinen omistajuus (kohteen hallinta, perusteellinen tunteminen, yksilönä kehittyminen, voimavarojen käyttö ja työtyytyväisyys) näkyi myös B2:lla kielteisenä:

Oli hirvittävän niinku suuret odotukset kun Heliaan hain ja jotkut, joillakin kursseilla, tai siis sanotaan näin, että joillakin kursseilla opetuksen taso vaihtelee hirvittävästi ja se on ihan niinku opettajasidonnaista. Ja tota myöskin pedagoginen taso vaihtelee. Jotkut opettajat ja opintojaksot ovat aivan loistavia ja niissä tehdään paljon töitä että ne asiat opitaan ja sitt taas jotkut opintojaksot taas pystyy suorittamaan sillä ett suunnilleen silleen, että on paikalla.

Mua otti mahdottomasti päähän, kun mä hölmöilin ja annoin opiskeluoikeuden mennä enkä suorittanut, ja sitt mä hain uudestaan. Se oli varmaan ihan omaa laiskuutta (aiempi opintojen keskeytys). Mä en riittävän tarmokkaasti ottanut. Mä en löytänyt opinäytetyön aiheita ja silloin mulla oli sellanen vahva tunne, että mä en halua tehdä sitä töihin. Kun, no, en vaan halunnut tehdä sitä töihin. Mä olisin halunnut vaan muun aiheen. Mä olisin halunnut löytää itse sellasen aiheen, mikä mua ois kiinnostanut. Se oikeastaan tais olla silloin jo suurin osa opintopisteistä kasassa. Et mulla oli silloin muistaakseni työharjoittelu itse asiassa mulla oli vaan raportti kirjoittamatta ja sitten opinäytetyö tekemättä. Et suurin osa, et suurin syy oli, että mä en vaan saanut sitä opinäytetyön aiheita keksityksi itse ja nyt kun huomasin, että tota tää nämäkin opinnot on vaarana kaatua siihen samaan tyhmään syyhyn, niin sitten menin vaan kiltisti töihin ja kyselin, että oisko mitään aiheita. Tää on taas tässä että mä en oo päässyt alkua pidemmälle.

Myös jonkinlaista psykologista omistajuutta opintoja kohtaan häneltä löytyi yksilönä kehittymisen myötä. Tyytyväisyyttäkin B2:lla esiintyy:

Hmm, se on lisännyt sellaista varmuutta, että hmm. Oikeestaan silloin kun osana tätä opiskelua oli se datanomintutkinnon hyväksilukeminen. Mä lähdin sinne datanomin tutkintoa lukemaan siksi, koska mä olin niinku ajautunut tänne IT-puolelle talouspuolelta ja mä halusin jotain teoriapohjaa ja mä sain sen sieltä. Ja tota nyt sekä se että

nää tradenomiopinnot niin on antaneet sellaista varmuutta että mitä multa aikaisemmin puuttui, mä olin kokenut vaan käytännön kautta että oppii joitakin asioita ja se tietopohja jää aika hajanaiseksi ja nyt saan sellaista laajempaa näkemystä tästä IT-alasta yleisesti. No ruotsia en ole joutunut juurikaan käyttämään tai ollenkaan, mutta ei siitä ole haittaakaan ollut. Toivottavasti teen jotain aivan muuta ennen eläkettä vielä, mutta tällä hetkellä viihdyn eikä tässä ole mitään akuuttia tarvetta hakee.

Itseohjautuvuus/psykologinen omistajuus

Itseohjautuvuus/psykologinen omistajuus (myönteinen käsitys itsestä) näkyi myös positiivisena:

Opiskelu, vaikka se on välillä tosi rankkaa, niin se myöskin virkistää. Ja just se, että saa aikaiseksi jotakin jotain hommaa, niin tota se on myöskin kivaa ja ehkä tota ehkä myöskin se, että mä oon mun lapsilleni niinku näyttänyt sen, että aikuisenakin voi opiskella. Että sen ei tarvitse jäädä siihen ylioppilastutkinnon jälkeiseen opiskeluun. Ja yleensä se, että on tutkinto suoritettuna. On jotakin saanut loppuun. Ei konkreettista sellaista että mä olisin ylen tai valmistumisen jälkeen ylenisin tai mitään sellasta ei. Kyll se tulee sieltä sen oman varmuuden ja ammattitaidon ja sellasen ammattityöpeuden kautta – sillä tavalla merkitystä niinku työuralle. En luovuta kesken. Tota olen mä sitä ajatellut, kyllä, joo mutt se vaan on vaan nyt sellainen vahva ei. Nyt viettäen opinnot loppuun.

Sisäinen yrittäjyys/psykologinen omistajuus

Sisäisestä yrittäjyyttä/psykologista omistajuutta (korkean moraalin omaavuutta sekä palautteen haluisuutta) B2:n kuvaili seuraavasti:

Ei konkreettisesti mitenkään (opiskelu vaikuta työhön). Ei palkkana tai työtehtävien muuttumisena tai minään sellasena vaan yleensä tullut sellanen laajempi näkemys IT-alasta ja tota mähän oon saman yrityksenkin sisällä vaihtanut viimeiset kymmenen vuotta töitä. Mä kuvittelen, että osa siitä rohkeudesta lähteä vaihtamaan ihan muihin töihin, on ihan siinä, että opiskellessa oon nähnyt oman oppivaisuutensa että kykenee omaksumaan asioita. Ehkä jotain tällaista sitten.

B2:n moraalin on korkealla, mutta palautetta hän ei koe saavansa.

Sisäinen yrittäjyys/itseohjautuvuus ja itseohjautuvuus

Sisäinen yrittäjyys/itseohjautuvuus (aloitteellisuus, yhteistyökykyisyys ja suunnitelmallisuus/pitkäjänteisyys) ilmeni aloitteellisuuden osalta B2:lla negatiivisesti, samoin itseohjautuvuus (oma-aloitteisuus ja sopeutuminen uusiin tilanteisiin):

No töitä on paljon vielä tekemättä ja kirjallista on paljon vielä tekemättä, mutta pitäis puristaa sitä vielä tän vuoden aikana loppuun, että ei tarvii mitään lisäaikaa anoo.

Nämä samat ominaisuudet ovat tulleet myös muiden ominaisuusluokkien kohdalla esille.

B3

Yhteinen ja sisäinen yrittäjyys

SIP-valmiuksien yhteiset ominaisuudet (itsenäinen, motivoitunut, päätöksentekotaitoinen ja vastuuntuntoinen) ja sisäinen yrittäjyys (luottavainen, epävar-

muuden sietokykyinen, luova, joustava, vapaudenhaluinen, riskinotto- ja -haluinen, toimintasuuntautunut, mahdollisuuksia etsivä, innovatiivinen ja tavoitteellinen) ilmenivät haastateltavalla B3 osin negatiivisesti:

Emmä kokenut, että mä ehkä hirveesti oppia olisin tarvinnut, mutta kun mä oon julkishallinnossa töissä ja siellä etenemisessä siitä olisi hyötyä tällaisesta ammattikorkeakoulupaperista. Nnnn, kyllä se varmaan sellasta luottamusta on antanut ett kuitenkin toi työorganisaatio niin siellä ikähaitarilla kuuteen kymppiin asti. Tavallaan se, että on modernia osaamista, se on tuomas sellasta luottamusta siihen, jotenkin. Mmm, kyllähän se varmaan varmuutta on tuonut, että tavallaan tietää, että on oikeesti hyvä siinä, mitä tekee. Ett, ett tavallaan se, mitä tietää, on mitä yleisestikin opetetaan ja koettu oikeeksi.

Työtehtävissä onnistumisesta B3 saa tyydytystä:

Kun sä saat jonkun pitkän SQL-lauseen valmiiksi ja sen raportin, niin kyllä se sittä tyydyttää. Kun on valtava aineisto ja sittä saat sellasen nätin lyhyen vastauksen pitkällä SQL:llä. Kun ne on vielä talousasioita, niin siin pitää niiden eurojen täsmätä. Ja lähinnä niis on se, että käyttäjällä on ongelma. Siin on se hirvee tyydytys. Hei, tää kysely tuottaa oikeita vastauksia. Kun saa olla luova ja tehdä itse jotain uutta, uutta.

B3 on toimintasuuntautunut:

Hmm. On tavallaan niin erikoistunut osaaminen, että mä en usko, että tavallaan siinä vaiheessa enää koulutuksella oo merkitystä. Jos pukee sen osa-alueeksi. En mä niin ihmemies oo, mutta ala on vaan niin pieni Suomessa.

Opiskeluistaan B3 uskoo:

Jos jaksaa, niin oikeen. Kyllä täällä ihan tutkinnon saa. Ei se oo kun itsestä kiinni. Must siin oli. Tavallaan se on vaikee semmonen se raja, että kumminkin on hyvä, että ihmisillä on vapaus valita, mitä hän lukee ja milloin sen suorittaa, mutt sittä on silleen hankalaa, ett siit ei tuu sitä ryhmää. Ei tuu sellast motivaatiota, kun ei oo selkeätä polkua. Se on tavallaan kakspiippuinen juttu. Kyllä mä sen ensimmäisen vuoden. Puolivuotta yritin. Siin on se ongelma, ett sittä ku sulla jää se yks sieltä välistä, sittä sä tipahdat. Sittä on vaikee saada kiinni. Seuraavan kerran tää on vasta vuoden päästä tai jotain, tämä sama kurssi. Niin sittä se on silleen, ett no kaikki mihin sillä on riippuvuus, jää myös odottamaan. Se on vaikeet. Ymmärrän kyllä, että ei samaa kurssia voi olla montaa kertaa vuodessa. Motivaation puute, oma laiskuus ja tavallaan ehkä ei näy niin kauaksi, että tarvitsisi sitä tutkintoa. Ei ole vielä kertaakaan tarvinnut.

Motivaatiosta:

Varmaan siitä, että niinku löytyy jotain tulevaisuuden hyötyä. Jotain niinkun mitä odottaa sitten. Jos mä teen näin niin siitä on hyötyä mulle. Jos mä näen vaivaa, niin tulevaisuudessa siitä on mulle vähemmän vaivaa. Tavallaan, jos sitä ei näe sitä päätelyketjua, niin se ei myöskään se sittä on vaikea motivoida siihen touhuun. Se tietotekniikas on niin hauskaa, ett ku se on tavallaan niinku raaka koodaaminen ja tämän suunnittelu, niin se on niin aika luovaa ja mä nään, ett ihan oikeesti kaikki haluaa, ett kaikki haluaa, ett olla Roviolla töissä ehkä tai Googlella. Tämmösis niinku että sais itse asiassa tehdä jotain, mitä on saanut itse keksiä tai niinkun ideoida. Mutt ett sittä siin on se, ettei sinne vaan kaikki mahdu.

B3:lla on myös haaveita, jotka ovat ristiriidassa hänen käyttäytymisensä kanssa ja joita on vaikea luokitella SIP-valmiuksien pohjalta:

Mä oon ihan tyytyväinen kyllä. Kyllähän sitä kaikki haaveilee, ett sitä menis johonkin, sais perustaa sen oman firman ja tehdä sitten Angry Birdsä tai jotain. No eiks se oo vähän kaikkien IT-ammattilaisten haave? Sais tehdä just sitä mitä haluaa ja se menestyis. Mutt osa meist joutuu tekeen sitä taloushallintosoftaa. Ei mulla käytännössä koskaan riitä pokka siihen, että perustaisin sen (yrityksen). Ei se mahdotontakaan olis. Kyllä se tosi pelottavaa olis. Kauhistuttais. Sais olla hyvä idea, mutt eii se mahdotonta ole. Tavallaan, kun pärjää ihan hyvin tälläkin, että käy virastossa kirjoittamassa SQL:ää päivän, niin läheks mä ottaan sitä riskiä, että. Vaikea sanoa. Ei sitä tiä.

Vastuuntuntoisuutta ja hyvää työmoraalia kuvastavat:

Ett sehän on siinä, että meillä julkishallinnossa suomalainen softa on tosi huonoa mitä me saadaan mistään. Koska kukaan, ei kukaan, joka on alkanut teini-iässä koodata, oo hyvä tekeen sitä juttua. Ei kukaan halua tehdä jotain taloushallinnon softaa. Kukaan ei saa kiksä siitä. Sitt ku sä saat tehdä vaikka niitä lentäviä lintuja, niin sitt saa tavallaan se koodaajakin jotain iloa, niinku softan tekijät saa. Kun alalla on tää ongelma, kukaan ei halua tehdä näit tylsiä softia muuta kuin rahasta. Niin ja sitten se Tietoenator maksaa heille, että joku suostuu tekemään niitä.

Psykologinen omistajuus

Psykologinen omistajuus (kohteen hallitseva, kohteen perusteellisesti tunteva, yksilönä kehittyvä, voimavarojaan käyttävä ja työtyytyväinen) näkyi B3:lla seuraavasti:

Tokihan siellä on mielenkiintoisia aineita. On kiva opiskella, tykkään. Mä tein vuoden ihan täyspäiväsesi. Tää on nyt tota. Mulla on toinen opiskelijanumero kans, jossa on lisää niitä. Tää on nyt tää. Silloin 2007 niitä ei siirretty jostain syystä niit kaikki tähän tutkintotodistukselle. No, huonostihan se on toteutunut tähän mennessä. Etä ... ja kyllähän se harmittaa, jonkin verran. Lähinnä sen, ett kuitenkin näki vaivaa ja just sen yhen syksyn mä kävin sen iltasin. On siellä paljon oppinutkin ja suorittanutkin, enempikin... Mä en oo koskaan hirveesti tykännyt opiskelusta. Siitä, siitä, että on tavallaan tietty rytmi millä mennään. Niin, niin, niin. Tavallaan siin on se, ett jos on ollut jotain mielenkiintoista, sitt se on tosi kivaa. Ei siin mitään, tykkää. Mutt just se, ku jotain kirjanpitoo käydään läpi. No, mä oon yo-merkonomiks lukenut aikanaan.

Niin, niin. Kyllähän siis just kirjanpidon hommia mä teen nykyään talouden parissa, niin onhan niistä hyötyä ja tollasesta ja sitten täällä on muutamia kursseja missä tää käyttöliittymä ja käytettävyys. Yhestä kurssista on ollut tosi paljon hyötyä. Tavallaan siellä saaduista opeista. Se on ollut ihan mahtava. Siin on hoksannut sen käyttäjien ongelman. Kuitenkin, kuitenkin tavallaan tuottaa käyttäjille sovelluksia ja kaikkea. Niin tavallaan se, tolla kurssilla ymmärs sen, mitä ne käyttäjät katsoo, mitä niitten pitää tietää. Se helpottaa sitä yksinkertaistaa käyttöliittymää, kun sä mietit sitä. Okei, sen käyttäjän pitää se tila koko aika, missä se on. Se on ollut tosi hyvä. Hmm. On tavallaan niin erikoistunut osaaminen, että mä en usko, että tavallaan siinä vaiheessa enää koulutuksella oo merkitystä. Jos pukee sen osa-alueeksi.

B3:lla on kohteen hallintaa, mutta hän ei koe sitä mielekkääksi opintojen kannalta:

Mä muistelen, kun mä sain sen negatiivisen. Ööö, mä muistelen, että sillon kerran, mikähen kurssi se oli, joku kurssi kuitenkin, missä tavallaan tuli se turhautuminen siitä, että mä teen näitä päivisin. Oliskohan se ollut viestinnän kurssi tai joku ja mä teen näitä päivisin työkseni ja illalla pitää kirjoittaa jostain mielikuvituksellisesta asiasta ihan samoja, minkä mä otin vähän silleen. Mieluummin tekis jotain oikeaa, kuin tollasia harjoitteita.

Voimavarojen käyttö opiskeluihin ei opetusjärjestelyjen takia tyydyttänyt B3:a:

No, mä oon laiska. Kaipaan selkiin tehtävän, mikä pitää tehdä. Tavallaan ongelman, mikä pitää ratkaista, ehkä lähinnä. Ehkä sen takia nää kieliopinnot, ei ole selkeää ongelmaa, mitä pitää ratkaista. Lähinnä tietotekniikassa on enempi sellasii. Kyllä se näki tuolla 2007 - 2008, että on paljon vaikeampaa tehdä ryhmässä. Kun oli koko päivän, niin sehän oli ihan mukavaa. Kun kättelee nuoria opiskelijoita, mutta iltapuolella se on aika vaikeeta. Nnnn. Se, kun tulee syysilta ja sä et saa rauhoituttua. Lähinnä se on omaan jaksamiseen liittyviä. Pääosin niin. Ja tavallaan se semmosten, että motivaatio sellasiin kurssiin joihin ei oikeesti oo motivaatiota, johonki niinku kielio-pintoon tai johonkin. (Tavallaan fysiikka on ihan hauskaa - puheesta ei saa selvää). Se motivaatio sellasiin, mitä ei koe mitenkään itselle oleellisiksi. Kokee vaan työlääksi eikä semmoseks että oppisi. Tavallaan on tehty tää, kirjota tää. Tiedät, joo, mä pysytyn kirjoittamaan sen, mutta mä en haluis uhrata siihen kolme tuntia, kahta tuntia, aikaa. Tavallaan se on menetetty, että miks mä tekisin sen kirjoitustyön. Olipas siinä vastaus.

Byrokrania ei yhtään auta psykologisen omistajuuden syntyemisessä:

Miks pitää olla tällainen ilmoittautumisrumba, kun ne käytännössä kuitenkin järjestetään aina? Sinne aina mahtuu, silleen.

Itseohjautuvuus/psykologinen omistajuus

Itseohjautuvuus/psykologinen omistajuus (myönteinen käsitys itsestä) ei ole kovinkaan myönteinen:

Tavallaan tää, mihin mä nyt oon päätenyt, ei. Ainut mikä, että musta ei voi tulla esimestä ilman enempää koulutusta, mutta että ei sillä oikeestaan ole enää merkitystä, mikä on silleen surullista. Ainoo on se, että jos halua esimieheks tai vielä vastuullisempiin tehtäviin. On siin se, että mä oon nyt sellasessa tilanteessa, että tuskin muualta löytyy tällaista paikkaa mulle kuin mitä mulle on tonne nyt tehty. Että jos mä lähtisin jonnekin muualle kaupunkiin, niin se vois olla ongelma, ettei löytyis sittä niinku sopivaa paikkaa ja varmaankin yksityiseen yritykseen pääsis sitten.

Sisäinen yrittäjäyys /itseohjautuvuus

Sisäinen yrittäjäyys/itseohjautuvuus (aloitteellisuus, yhteistyökykyisyys ja suunnitelmallisuus/pitkäjänteisyys) ilmeni negatiivisena:

Hmm. Joka syksy ajattelin, että nyt, nyt mä lähen, nyt mä selailen niitä kurseja. Sitt se silleen aamu ehkä koittaa, pitäis ilmoittautua, se tais unohtuu. Kyllä se on joka kerta niin, että nyt läsnä olevaksi. Sain sen sähköpostin, mikä tulee aina sitten. Sillon sitä aina aktivoituu.

Itseohjautuvuus

Itseohjautuvuus (oma-aloitteisuus ja uusiin tilanteisiin sopeutuminen) näkyi myös negatiivisena:

En oikeestaan ollenkaan (ole käyttänyt opintojen ohjausta). Joo. Mä muistan, että täl-lön just aluks aikamoist, se oli sellast, sellast. Se ei ollut niin selkeetä, että mille kurseille kuuluisi mennä. Mutt että emmä tiedä sitten, kyllä mä IT-kurssit muistan. Ne oli kyllä hyviä. Niis oli, käytettiin noita Blackboardia ja, ja, mutt just se kirjo vähän, että miten tää kyseinen kurssi suoritetaan, oli älyttömän erilainen. Osan pysty verkossa ja osassa piti olla paikalla ja missään ei oikeen lukeut, miten sen piti olla ja ainut keino oli tulla sinne tunneille kyselemään siltä opettajalta, miten sä oikeen haluat tän tehtävän. Olis ollut selvempää, että tämän kurssin voit suorittaa näin tai näin.

A2

Yhteinen ja sisäinen yrittäjäyys

A2 osoittaa itsenäisyyttä, tavoitteellisuutta ja oma-aloitteisuutta muun muassa seuraavasti:

Kyllä tätä on nyt seurattu ja katottu. Itse asiassa viimeiset kurssivalinnat just tein niin, että käytännössä vuoden päästä pitäis valmistua jos kaikki menee niin kuin pitääkin. Ammattikoulupohja ja piti mennä sen jälkeen mennä ammattikorkeeseen, mutta työ vei mennessään ja havahduin siinä vaiheessa ku tuli kultakello, että ehkä vois muuttakin tehdä kuin töitä ja päätin, että töiden ohella aletaan opiskella. Itse asiassa tää on harmittanut aina, että mä en oo opiskellut, mutta siltä jotenkin kun oli työelämässä ja mä pääsin aika hyvään asemaan työelämässä niin ei tullut enää mieleen, että tulisin kokopäiväopiskelijaksi.”

Motivaatiota on:

Ja siin kävi itse asiassa niin, että oma tyttöystäväni valmistui tradenomiksi täältä ja hän sitten haki oikikseen ja on nyt opiskelemassa jatkoa. Siinäpä sitten tuli se, että kun hän opiskelee, päätin miksen minäkin voisi opiskella. Hän tekee niin, että hän on kokopäiväopiskelija ja on illalla töissä ja mä taas teen toistepäin. Halusin lähteä ja piti jo aiemmin lähteä hakemaan ja tulla opiskelemaan, mutta jotenkin siinä vaiheessa kun työelämässä oli ja sellaisessa asemassa, että aluks ei tuntunu siltä, että siitä opiskelusta välttämättä olis mitään hyötyä enää, mutta nyt ku siltä ku 10 vuotta meni eteenpäin ja koko ajan ne tehtävät vaikeentui ja vaikeentui, totesin, että kyllä niistä opinnoista olis hyötyä. No on se itse asiassa sekin, että harmittaa vähäsen, että on vaan ammattikoulupohja. Et mä en oo koskaan itse tyytyväinen että ois niinku vähän hienompi koulutus pohja taustalla. Ihan senkin takia, että jos joskus lähtis Keskosta johonkin muuhun firmaan niin se, että on ollut pitkään talossa ja osaamista varmaan on, mutta kyllä mä uskon, että aika moni kattoo kyllä mikäs koulutus pohja on. Sillä ammattikoulupohjalla en en näkis että hirveesti pystys ainakaan juhlimaan että mulle on tällanen todistus.

Tää avovaimo niinku opiskelee ja hän arvostaa sitä, että opiskelen ja molemmat niinku kannustetaan toinen toisiamme niin työelämässä kuin opiskelussa ja ehkä molemmat näkee sen, että näiden opiskelujen jälkeenkin se opiskelu tulee tavalla tai toisella jatkumaan. Omat vanhemmat ei ehkä nyt ymmärrä sitä opiskelua. He ovat niin vanhaa koulukuntaa, että työelämää ja uraa pitäis tehdä. Itse en näe ihan sitä. He ajattelevat, että se on liian raskasta, mutta enemmän näkisin, että tää opiskelu on mulle sellainen mieluinen harrastus, josta on sitten pitkällä ajanjaksolla erittäin paljon hyötyäkin. Meillä ei ole lapsia eikä ole näköpiirissä. Ei voi sanoa, että me oltais keskittyty uraan, mutta halutaan niinku sellasta vähän toisenlaista elämää.

Itsenäisyyttä ja vastuuntuntoa:

Kyllä mä vien puhelimen (kotiin) ja varmaan tunnin välein luen sähköpostia. Jos sieltä on jotain tullut. Mutta se on sellaista, että se on tapa, ei nyt tartteis sitä tehdä enkä mä koe sitä töinä ja stressaavana. Ja siltä taas, kun työt kantaa kotiin, siitä maksetaan, että se näkyy suoraan palkassa. Ei tarvii pitää mitään tuntikirjanpitoa. Palkkaus on sen verran hyvä, että pystyy ja ei harmita että joutuu tekeen töitä kotonakin.

Sisäinen yrittäjäyys

A2 haluaa myös toimintavapautta ja on vastuuntuntoinen:

Tietty alue. Tottakait joidenkin sääntöjen puitteissa toimitaan, mutta tulee parempaa tulosta koska siihen keskittyy huomattavasti paremmalla mielenkiinnolla kun saat käyttää omiakin aivoja. Ää, mä olen ollut vetämässä kuuden hengen tiimiä jotain

kuutisin vuotta sitten. Kyllä sekin nyt, kyllä sellaistaikin voi tehdä mutta ei se oo sitä mitä mä välttämättä haluaisin tehdä. Siis sitä voi tehdä, mutta se ei oo sitä mitä mä haluaisin loppuelämäni tehdä. Äh. Se on niin toisenlaista se vastuu. Siin pitää kantaa vastuuta niistä muista ihmisistä. No sekin mikä siinä oli ehkä toisella lailla valvoa näitä ihmisiä ja vähän heidän tekemisiään. Se ei oo se juttu. Sanotaan, että jos olisin esimiesasemassa pitäisi löytää aika hyvä tiimi, että pystyis luottaa täydellisesti niihin kavereihin ettei tarvitse kädestä pitäen seurata heidän tekemisiään. Se on sitten sellanen, että jos olisin sellaisessa asemassa, että saisin palkata itselleni tiimin, niin siinä tapauksessa voisin olla esimiesasemassa.

Tällä hetkellä oikeastaan olen sellaisessa asemassa töissä, että oon hyvin päässyt vaihtamaan työtehtäviä. Ois mahdollisuudet no ei nyt ehkä ihan mihin tahansa, mutta on päässy niinku ihan selkeesti kehittymään ja menemään portaita ylöspäin ja se luo pohjaa sille, että jos haluais ottaa kurssin esimiesasemiin tai muihin steppiä niin ois ihan hyvät valmiudet. Et kyllä tästä ihan selkeesti hyötyä on. Oh. Mä oon tällä hetkellä pysynyt tuolla työpaikassa oikeastaan näyttämään aika hyvin kykyni ja mä uskon, että ne ihmiset tuntee mun kykyni ja myös arvostaa mitä oon tehnyt, koska oon päässyt niinku aina etenemään omalla urallani niin hyvin ja siellä niinku ne, jotka on tällä hetkellä mun esimiehiä, on vieneet sitten mukana myös. Kyllä mä enemmän näkisin niin päin, että jos joskus vaihtaa, niin siin ois niin paljon huterammalla pohjalla, jos. Ei se välttämättä riitä, jos näytän todistusta, että Keskon vuosia on vaikka 13 takana, kun pystyn myös todistamaan, että on tällainen todistus, että mulla on, että on ehkä laajempaa pätevyyttä. Se, että kun tietystä firmassa tekee pitkään, niin se kuitenkin on sellaista suhteellisen kapea-alaista hommaa. Et se sellainen perusosaaminen pitää jostain ammentaa.

A2:lla on myös ulkoista yrittäjyyttä:

Itselläni on, vois sanoa Suomen mittakaavassa suhteellisen suuret www-sivut ja pystyn hyödyntämään ohjelmointia ja ohjelmoinkin. Pidän sellaista kirjatieokantaa nettissä ... siellä on tällä hetkellä noin 50.000 kirjaa ja kirjailijaa ja käyttäjät pystyy kirjoittamaan sinne arvosteluja ja antamaan arvosanoja kirjoille. Hyvin noin dynaaminen sivusto. Siit ei ikinä saa ammattia ja tehtyä rahaa sillä. Pieniä mainostuloja kylläkin. Kyllä sitä pitää kokopäivätöissä olla. Mä oon miettinyt toiminimen perustamista, mutta ei oo yritystä tällä hetkellä, vaan menee muihin tuloihin tällä hetkellä verotuksessa. Voi olla hyvin, että tulevaisuudessa. Jos pääsis vaikka niin hyvään, sanotaan vaikka kaveriporukalla tekeen idean, jota pystyis silt kehittämään, niin en mä näkis yhtään ihmeellisenä sitä, että oliskin yritys, mutta en lähe niinku tosta vaan testamaan syntyiskö tosta yritys. Siin pitäis olla aika hyvä ja varma pohja sitten.

Psykologinen omistajuus

A2:n psykologinen omistajuus näkyi seuraavasti:

Vastuu kasvoi ja sanotaan näin, että firma kyllä kouluttaa paljon, mutta jotenkin tuli sellainen tunne, että haluu myös itse viedä sitä. Ensinnäkin sellasta perusosaamista ja sitten ehkä sitä syventämistä. Ja sen takii mä oonkin valinnut erikoistumisjaksoksi tietohallinnon vai onks se tietohallinnon kehittäjä. No se on kaikkein sopivin. Mä oon ollut 13 vuotta tietohallinnossa töissä. Kyllä siin on se että ammattitaidon sellasen perusosaamisen kehittäminen oli se lähtökohta mitä halusin mutt oli siinä se takajatuskin, että halusin sellasen tradenomnin tutkinnon että ihan sen takia, että jos joskus haluu lähteä hakeen jonnekin muualle töihin tai kansainvälisille markkinoille, niin että näkisin, että tradenomnin paperi on huomattavasti parempi kuin ammattikoulututkinto.

Onhan täällä paljon sellaisia kursseja, että kun on ollut pitkään työelämässä niin ne on niin helppoja ollu. Osa on menny niinku vasemmalla kädellä ja varsinkin se eka vuosi oli sellasta tuttua juttua, mutta kyllä täällä on sitten loppujen lopuks aika paljon sellasii mihin on törmännyt ett on hyvä käytäntöjä mitä on silt pystynyt pohjustaan työelämään ett viedä sinne asioita ja sitten niinku paljon sellasia asioita mitä niinku

ei törmää työelämässä mut sitkun tiedostaa tällasii uusii asioita kurssien kautta niin osaa sitten osaa niitä hyödyntää erilailla työelämässä. No tää on ihan pieni esimerkki: esimerkiksi ne asiakirjamallipohjat ja standardit että tehdään standardin mukaan. Työelämässä mä olen huomannut, että me tehdään. Meill on hirveesti asioita ja eri yksiköt tekee erilailla. Ei oo hirveesti standardeja ollut. Esimerkiksi kaikki tällaset niinku palaverimuistioista lähtien kaikki tekee miten sattuu ja nyt oon pyrkinyt lähteen viemään sinne toimimista samalla lailla, koska siitä on erittäin paljon hyötyä että olis standardoitu asioita. Ja tää oli nyt yks esimerkki, mikä tulee mieleen. Sanotaan näin, että todennäköisesti, kun pääsen näihin tietohallinnon kehittäjän kursseihin, jotka alkavat syksyllä, uskoisin en sitt tulee enemmän sitä minkä kautta sellaista, mitä voin töissä suoraan hyödyntää. Olen oppinut ja tulen oppimaan vielä paljon täällä näin.

A2:lla on vahva, jopa perusteellinen kohteen hallinta:

Kaksi ja puoli vuotta menin ihan sen lukujärjestyksen mukaan ja yritinkin mennä sen mukaan, sen jälkeen mä pidin puolen vapaan siitä, koska mä olin kaksi kuukautta ulkomailla ja totesin, että on turha yrittää opiskella. Ja sitten seuraavana keväänä niin oli just toi tietotekninen kehittämishanke ja kun sen kurssin en pystynyt suorittamaan keväällä, niin sitt se lähti. Lukujärjestys menee iltapuolella sillee hassusti, että torstaisin oli tää kurssi ja sitt, jos mä olisi ottanut seuraavalta lukukaudelta jotain muita kursseja, ne osuu helposti sille torstaille kanssa. Niin mä en pystynyt sitt oikeen. Tuli sellanen kohta, että mä suoritin vain tän tietoteknisen selvityshankkeen keväällä ja sitt syksyllä mä pääsin siihen normaaliin rytmiin kiinni.

Jos lähetään siihen, että yks asia minkä takia pidin sen väli vuoden, oli osittain se matka. Mä olisin periaatteessa voinut suunnitella sen toiseenkin ajankohtaan ja pystynyt tekemään ne opiskelutkin, mutta se ryhmä mikä siinä oli, siinä oli muutamii sellasii henkilöitä, että halusin nähdä vähän vaihteluukin. Siell helposti tulee tällee, ett ku menee lukujärjestyksen mukaan, samat ihmiset seuraa koko aika mukana siinä ja siell tulee tällasii niinku piirejä. Pääsin sellaseen poikaporukkaan ja huomasin vähän, että toiset teki töitä ja toiset tuli siivellä mukana näissä ryhmätöissä. Mä en tykännyt yhtään siitä ja mä halusin sen takia myös myös päästä toiseen porukkaan. Ja nyt tää tän kevään porukka, jossa olin, vaikka tää ei ollutkaan ryhmätyö, niin tää oli ihan toisenlainen temperamentti. Oli oikein mukava opiskella näiden kavereiden kanssa. Siis ihan kuin yö ja päivä, kun vertais näitä. Se eka porukka, jossa mä olin menossa. Jos olis ollut tää porukka, niin kyllä se olis vienyt niin paljon mukana, että olisin todennäköisesti jo valmistunut. Kun täällä on aika paljon ryhmätöitä, niin se on aika rankkaa, jos se ryhmä ei toimi. Kyll se lähtee niistä persoonista. Siell oli sellasii ihmisii niinku, että jotka oli niin valoisia ja muutamii sitt sellasii avainpersoonii, että ne inspiroi niitä muitakin ihmisii ja yrittämään oikeesti parhaansa eikä sellasii ihmisii, jotka koko aika ajais alas ja murmuttais, että onpa tylsää, koska se laskee sitä mielialaa sitt kaikilla.

Jos siellä olis ollut myös ohjelmointi, olis ollut illassa, niin sitt ois ollut vaikee päättää. Että, tota, harrastan ohjelmointia ja jos en olisi tietohallinnossa töissä, olisin jokin sovelluskehittäjä ja jos sitä ohjelmointia voisi syventää, vois olla että tekis mieli lähteä myös opiskelemaan. Kyllä toi tietohallinnon kehittäjä on erittäin hyvä vaihtoehto myös, varsinkin tähän tilanteeseen, kun oon tietohallinnossa töissä.

Voimavaroja A2 jaksaa käyttää:

Kaikki aina ihmettelee sitä, että miten sä jaksat tehdä sitä ja tätä. Eik se oo hirveän rankkaa, no ja kyllähän sitä joskus ajattelee itsekkin, että rankkaa on, mutta se on hetkellistä. Enemmän se on mieluisaa. Harva sitä, se on niin kuin, ne jotka on jo työelämässä ei ymmärrä sitä, kun töissä jo on niin rankkaa, ettei jaks enää opiskella. Ei oo koskaan tullut, että mä olisin oikeesti ajatellut, että nyt mä lopetan. Siis on ollut sellaisia pahoja päiviä, että on miettinyt, minkä hiton takia opiskelen täällä, mutta ei mun kunnia antais periksi, että mä keskeyttäisin. Tottakai on pahoja päiviä ja miettii

töissäkin, että vois tehdä jotain muutakin. Se on ollut samanlaista sen opiskelunkin suhteen. Se on sitten huono päivä. Se ei tarkoita sitä, että keskeyttäisi opintoja. Työilmapiiri on hyvä. Kyllä se on niin, sanotaanko hyvin kannustavat ja autetaan jaksamaan myös opiskelujen parissa. Siitä kun töistä lähtee, ei oo sellasta hirveetä taakkaa niskassa, että jaksaa tulla tänne vielä opiskelemaan.

Mä halusin alkaa sieltä pohjalta ja käydä ne ihan peruskurssit. Mä en itse asiassa oo ottanut mitään virtuaalikursseja paitsi pakollisii vapaaehtoisia, joita ei järjestetä muuten. Mä oon ottanut, halunnut istuu oikeesti siellä koulun penkillä iltasin ja se oma oppiminen ei välttämättä tule just niin, että. Mulla on sellainen oppimistyyli, että opin paremmin, kun kuuntelen ja opettaja näyttää kädestä pitäen miten jokin toimii. Mä muistan paremmin kuin, että selvittäisin kirjasta päntätä niitä asioita. Silloin kun tulin tänne opiskelemaan, mulla oli itse asiassa sellainen tunne, että ammattikorkeakoulu, että pärjäänköhän mä siellä ollenkaan. Mulla ei ollut niinku, ajattelin, että tää on paljon vaikeempi paikka kuin tää lopuksi on, silleen on. Onhan täällä haastetta, mutta kun en tiennyt ammattikorkeakoulusta niin paljon, ajattelin, että tää on paljon vaativampi, ja toisaalta ajattelin, että oma osaamistasoni on paljon huonompi kuin se olikaan. Mä oon pääsyt huomaamaan, että se oma osaamistaso on ollut aika hyvä ja mä oon parantanut sitä.

A2:n voisi sanoa voimaantuneen opintojensa aikana. Hän on myös tyytyväinen opintojärjestelyihin:

No tilathan on täällä tosi hyvät. Koneet vaihtuu nopeemmin kuin meillä töissä. Meillä kuitenkin vaihtuu koneet töissä kolmen vuoden välein. Tuntuu, että täällä uusitaan koko ajan. Se on tosi hieno juttu. Niinhän se pitää ollakin. Täällä sitten oppii käyttämään uusimpia käyttöjärjestelmiä ja laiteohjelmistoja, joita sitten hyödyntää. Joutuu sitten työelämässä käyttämään, niin täällä sitten jo tutustunut. Puitteet on hyvät. No opettajia, tottakait, ihmisiä, kun on laidasta laitaan, siis on kyllä erittäin positiivista ollut mitä kaikkea opettajii täällä on ollut. Toisille vois antaa sellasii kunniamitalleja. Miten jaksaa. On sellasii tosi loistavia tyypppejä. Kyllä mä heidän asiantuntemustaan haluan tänne tulla kuuntelemaan enemmän kuin sitten sellasta formaalia opetusta. No ehkä se helppous on tullut silleen, että se on ollut sellanen niinku että ois voinut hyödyntää sitä mun aiemmin hankittua osaamista ja se sitä kautta tullut helpoksi. Jos sitä ei ois ollut ja ois joutunut opettelemaan kaiken alusta saakka, niin en näkis, että siinä liikaa opintopisteitä on tullut. Kyllä nää suhteellisin hyvin on osunut. En ole ollut yhdelläkään sellaisella kurssilla, että tuntuisi, että tää ei kuulu työelämälähtöisyyteen millään lailla.

Tosin negatiivistakin esiintyy:

Joissain kurseissa on joutunut odottamaan puoli vuottakin sitä arvostelua ennen kuin se on tullut Winhaan. Tällasia on ja sitt, jos opettajalle on laittanut sähköpostii, niin ei välttämättä saa mitään vastausta taikka. Siin vaiheessa, kun on tehnyt oman panoksen, niin sen puolen vuoden aikana, sitt ku kurssi loppu, niin se on niinku jotenkin odottaa, että muutaman viikon sisällä maksimissaan sais sen täyden leiman, että olen suorittanut tällaisen. Ett se on oikeestaan aino sellanen negatiivinen, joka tulee mieleen. Tietysti joissakin kurseissa joutuu tekemään vähän enemmän. Nyt en pysty enää niin nimeltä mainitsemaan. Joku siellä aika alkupäässä oli, että sai aika paljon tehdä töitä niihin opintopisteisiin nähden. Se oli vaan ihan muutamia opintopisteitä ja siihen joutui tekemään töitä paljon enemmän kuin johonkin muuhun mistä sai enemmän opintopisteitä. Kyllä näkis, että aika paljon on linjassa.

Itseohjautuvuus

A2 on oma-aloitteinen ja uusiin tilanteisiin sopeutuva:

En ole (tehnyt ylioppilastutkintoa). Sekin on jäänyt harmittamaan, mutta sitten todennut, että tämä on nyt riittävä. Saattaa olla, että tästä menen vielä yliopistoon sit-

ten käymään avoimeen yliopistoon kursseja ellen täältä lähde sitten katsomaan sitä ylempää ammattikorkeakoulututkintoa.

Itseohjautuvuus/psykologinen omistajuus

A2:lla on myönteinen käsitys itsestä:

Mull on lähtökohtana ollut nelonen ja vitonen mihin tähdätään. Kolmonen on viell se, ett se nyt vielä menee, sitä ei lähdetä uusimaan. Mä en oo yhtään koetta tarvinnut toistaiseks uusii, mutta jos tulis alle kolmosen arvosana niin sitt en olis kyllä tyytyväinen. Ainakin arvostan yhä enemmän sitä niinku opiskelua. Ett tiedon jano on vaan kasvanut. Mitä enemmän opiskelee sitä enemmän tulee ehkä sellanen tunne, että pitäis opiskella lisää. Ja tota, ehkä alun perin tota silloin, kun menin työelämään, en läheskään arvostanut opiskelua. Halusin vaan työelämämaailmaan ja saada rahaa ja ehkä ensimmäisenä oli se oma asunto ja muuta, mutta se on kääntynyt ihan päällelleen. Ehkä nyt enemmän arvostan opiskelua vaikka työelämä on mukavaa ja muuta, mutta se menee nyt vasemmalla kädellä ja tää opiskelu on se mihin enemmän panostan.

Tää on sellaista tää on ihan terapeutistakin niinku kasvattaa sitä omaa ammattitaitoa. Et sen jälkeen, kun tietää, että se perusosaaminen siellä taustalla on kasvanut, on itsevarmuutta tullut enemmän työelämässäkin. Tällä hetkellä on niin sille tutussa ja turvallisessa ympäristössä, mutta jos tässä pitäis lähteä johonkin toiseen firmaan esimerkiksi, niin tota ilman hyvää koulutus pohjaa, vaikka sitä omaa ammattikokemusta on tullut työelämän kautta, niin ei se pohjaudu ihan samoihin asioihin, siellä pyöritään tietyissä ympyröissä on aika pienet piirit loppujen lopuksi, jos ajattelee mitä kaikkee voisi tehdä ja osata.

Sisäinen yrittäjyys/psykologinen omistajuus

A2:lla on myös korkea moraal:

Ilmoittauduin tälle mikäs tää nyt olikaan tänä keväänä kävin tän ei se ollut tietojärjestelmän suunnittelu mikäs se nyt olikaan tietotekninen selvityshanke, kymmenen opintopisteen kurssi. Siitä ei oo nyt vielä arvosanaa tai se on kolmiosainen ja mä sain nelosen ja kolmosen ja nyt pitäis vielä antaa arvosana siitä seminaarityöstä niin sais kymmenen opintopistettä lisää. Se oli sellanen kurssi itse asiassa, että huomasin, että nyt ei lähtenytäkään kovin hyvin menemään ja sitten peruin koko kurssin, koska tiesin, että en pystynyt antaan siihen sitä mitä itse halusin siihen panostaa. Siin kävi itse asiassa niin, että mä olin aikasemmin ja jouduin perumaan sen kurssin ja sen takia mä olin opinnoissani itseni mielestä vähän jäljessä. Ja sitten viime syksynä aloitin uudestaan ja tää seminaarityö oli niin, että mä yritin tehdä töihin sitä. Siin oli yks projekti mikä olis ollut erittäin loistava. Se projekti vedettiin alta pois puolesta välissä ja mä jouduin jättään sen kurssin uudelleen kesken. Tää oli nyt kolmas kerta tänä keväänä että mä sain sen läpi, ja olis se varmaan aiemminkin mennyt, mutta läpi mutt sitt se ois, no en ois saanut tehty sellasta työtä kun halusin.”

Positiivista palautetta tulee työpaikalta:

Kyllä ovat kannustaneet ja firma on muutenkin ollut sillä lailla että jos on tällasia tilanteita, että pitää olla ja saada aikaa opiskeluille, ei oo koskaan ollut mitään ongelmia tai päinvastoin että on annettu lupa, että jos pitää jotain tehdä koulun puitteissa ja sitt pitää työajasta vähän nipistämään, on kannustettu jopa siihen.

B4**Yhteinen**

SIP-valmiuksien yhteiset ominaisuudet ilmenivät B4:ssä seuraavasti:

Päätarkoitus oli edistää työuraa. Eli alunalkaen kaupallista uraa, joka on työn myötä muuttunut enemmän IT-painotteiseksi kehityspuolelle, mutta tukemaan työuraa siksi, että periaatteessa ilman koulutusta on hirveän vaikeaa ja haasteellinen saada ilman valmista tutkintopaperia töitä saatikka sitten ilman koulutusta. Äää, se toteutui siinä määrin, että vaikka opinnot jäi kesken, mutta mä ajauduin hirveen nuorena töihin, jossa tarjottiin lisää töitä, josta avautui uramahdollisuuksia ja mä tavallaan jäin kiinni enemmän siihen työelämään ja monta vuotta oli halu ja tavallaan jossain määrin pieni painostuskin, että olisi hyvä että saisi tutkinnon loppuun, mutta siinä vaiheessa, kun mä ajauduin enemmän asiantuntijatehtäviin tonne IT-puolelle SAPpi-maailmaan, niin se lähti se työnantajankin puolelta se painostus itse asiassa väheneen huomattavasti ja enemmän tarjotaan ihan suoria SAPin koulutuksia tai muita specifejä koulutuksia. Äää. Suurin on ajan puute ett koki ett multa ei jää työstä tarpeeks vapaa - aikaa, niin että rentoutuisi, että nyt kun on niin stressaantunut puolet ajasta, niin. Toinen syy oli se, että tosiaan ehkä koki että se pakollisena sisältää enemmän teknistä asiaa kun mitä mä olin ajatellut että sisältäs, mutta se on ihan oma vika. Omalta kannalta ois kannattanut lukee vähän kurssikuvauksia eikä vaan otsikoita.

Sisäinen yrittäjyys

Sisäinen yrittäjyys on B4:lle työssä ominaista:

Nää brandit oli ollut Suomessa jakelijoilla ja nää perusti oman myyntikonttorin Suomeen ja menin ihan sinne alusta alkaen niin ett niill ei ollu ees huonekaluja. Siin vaiheessa ett mä olin niinku puhtaasti ihan liiketoiminnan puolella niin kauan siellä XXX:llä, sitten mä olin SAPin käyttöönotossa mukana Suomen osalta Siebelin CRM:n mä tulin siihen Gognoksen käyttöönottoon ja mut allokoitiin aina Suomen projekteihin ja silloin mä tutustuin IT-projekteihin ja työaika meni enemmän niihin ja sitä kaut mä oon päätenyt SAPpiin ja Business Intelligence-töihin ja silloin alko vasta niinku valkenemaan, että ehkäpä toi IT-puoli on ja on ja siihen sitten toivoin, että tutkinnolla olis apua ja varmasti olis ollut apua, mutta kun on kiireellisissä projekteis töissä, niin huomaa sen, että aika ei riitä. Työnantaja sanoo kaksjakoisesti: kannustaa opiskeluun ja samalla aikaa panee sellaisia aikataului, että se ei käytännössä oo mahdollista. Jotkut erityisesti vanhemmat ihmiset, jotka on johtavassa asemassa, heille saattaa olla hyvinkin tärkeä arvostuksen kannalta onko valmista tutkintoa vai ei mutta meidän johtajisto nuorenee, niin se asiantuntemus nois järjestelmissä alkaa painaa enemmän siks ett he ymmärtää, ettei näit kouluteta sillä tavalla missään koulussa järjestelmien osaamista. Jos sä osaat homman, niin se on ihan hyvä.

Jos mull ei olis niitä opintoviikkoja, kyll en ikinä olis päässyt tänne. Se olis noussut jossain vaiheessa vastaan. Se nousee hirveen monella vastaan, kun varsinkin isolla firmalla on HR-politiikka, jossa käytännössä on vaatimuksena tutkinto. Sen mä oon huomannu, kun oon katonu työpaikkailmotuksii omalta alalta, että ainakin omalta alalta se on ruvennut laimenemaan. Monessa työpaikkailmoituksessa sanotaan tai vastaava ammatillinen osaaminen. Ei ollut vielä joitain vuosia sitten. Se oli vähän vaatimus ja sitt mun mielest oli jännä, ett miks pyydetään haastatteluun, ku oli tehnyt selväks ettei sitä oo. Monesti se on se, että esimies olis valmis hyväksymään ja katsomaan osaamisen riittäväks, mutta. Mä olin puheissa erään lääkeyrityksen kanssa puolisen vuotta sitten. Siellä HR-organisaatio isossa kansainvälisessä paikassa torppas sen, että mua ei voi palkata koska mulla ei oo tutkintoa, vaikka sama yhtiö olis halunnut mut palkata. Sisäisesti sillä ei oo enää ylenemisen kannalta juurikaan merkitystä. Siellä ei enää kukaan kysele minkä tutkinnon sä oot tehnyt, sisäisessä keskusteluissa sitä ei käydä, mutta mä oon tähän mennessä vaihtanut firmoja.

Aaa – kehityspuolen työt on ilman muuta tuol järjestelmäpuolella niitä mistä mä nautin eniten, ett. Tukipalvelut saattaa mennä siinä sivussa, mutta tota en siitä, että itse suoraan testaan. Mä tykkään kouluttamisesta paljon. Mä en tällä hetkellä sitä tee, mutta mä oon tehnyt sitä paljon, mutt et niinku kehitystehtävät ja kouluttaminen. Mieluummin asiantuntijatehtävät. Äää siin on ihan tarpeeks, että käytännössä alaisena on vaihtelevasti viis viiva viistoista konsulttii, niin siin on lankojen pitelemistä käsissä. Käytännössä mun vastuu on se, että meidän konsultit toimittaa sitä, mitä me ollaan tilattu, siihen hintaan mitä me on sovittu ja siinä ajassa, missä me ollaan sovittu.

B4:llä on myös epävarmuuden sietokykyä:

Vanhemmat ei enää sure sitä. Nalkuttivat vuosia. Tuntuu, että vanhempien ikäluokka arvostaa, että pitää aivan ehdottomasti olla valmis tutkinto. Äää. Enää he eivät ole huolissaan koska sen verran, kun hekin tietää mitä head hunterit soittelee, missä on käynyt keskustelemassa ja muuten on tavallaan jo erikoistunut niin pitkälle, että he nyt kokee turvallisempaa, että ehkä se mun työura kaadu siihen, että mulla ei oo sitä tutkintoa, mutta vanhemmilla oli ehkä vähän sellanen pelko, että jossain vaiheessa nouse viell tie pystyyn ja ku sull ei oo sitä tutkintoa ja muutenkin. Miehen vanhemmat vähän, miehellä kun jäi lopputyö tekemättä medianomin puolella, niin tota he saarnaavat vielä mullekin, että voitko sanoo sille, että tekis sen lopputyön ja kyllä mä yritän hänelle sanoo, koska mä en missään nimessä suosittelen, ettei sitä tutkintoa tekis loppuun. Se on niin paljon helpompaa työelämässä, jos on tehtynä. Tarvii olla tietynlainen ihminen, että pärjää ilman valmiiks tehtyä paperia. Hän (mies) on mua pikkasen nuorempi, että ett jos mä olen nyt jo työelämässä korkeemmalla kuin hänen äitinsä ja mun vuositulot on samaa luokkaa melkein kuin hänen isällään, niin hän jotenkin katsoo sen tilanteen sellasena, ett kait sä pärjät noinkin.

Mä ainakin tiedän, ett mä missään nimessä haluu konsultiks mennä, mutta tota siis pysyä in house toissa kehityspuolella ja ehkä yletä vähän niinkun korkeempaan kehityspääliköasemaan niin, että vähän isompia kokonaisuuksia katsois ku tällä hetkellä eli tavallaan niinku porrasta ylemmäksi. Ei varmaan hirvittävän paljon siitä, koska mä en ainakaan toistaseks ihan hirveesti henkilöalais- ja henkilövastuuta olis innokkaana ottamassa vastaan.

Psykologinen omistajuus

Psykologinen omistajuus on B4:llä kadoksissa:

Alun alkaen mä oon mennyt Tampereen ammattikorkeakouluun tradenomitutkintoa tekeen kaupalliselle puolelle ja tota siellä mä tein varmaan vuoden verran suurin piirtein opintoja ja samaan aikaan kävin töissä ja se oli päiväkoulun puolella ja mä olin silloin huomattavasti nuorempi. Lähdin Tampereelta ja muutin sitten tänne ja jäin vähän sille tielleni. Rupesin sitten miettimään mitä mä oikeen haluan tehdä koska mä olin alun alkaen hakenut kansainvälistä politiikkaa opiskelemaan Tampereen yliopistoon. Tein sitä avoimessa yliopistossa ja totesin, että ehkä valtiotieteet eivät kuitenkaan olleet niin mielenkiintoisia enkä hakenut toista kertaa, vaikka se jäi hyvin pienestä kiinni edellisellä kerralla ja siinä sitten tein Koffilla myyjän hommia ja mietin mitä haluan ja se vierähti ja silloin tein HAAGA-HELIAssa siinä tota liiketoiminnan puolella tradenomitutkintoa aikuisopiskelijana iltalinjalla. Sieltä tuli pääosa pääsykoepisteistä ja jonkun verran Tampereelta, mutta ne on tehty liiketalouden puolelta ne mistä mä oon niitä pisteitä saanut. Eett näin retroperspektiivistä ajattelee, oliko se sittenkään kaikelta osin oikea koulutusvalinta, mutta kun siellä oli niin paljon kursseja, jotka ei oo pakollisessa ohjelmassa, jotka oli ehkä niitä mitkä vetos.

Aaaa. Suhtautuminen opiskeluun on niin positiivinen ja niin se nakertaa vähän, jos oikeesti välillä mietti, että sitä ei oo tullut tehtyy valmiiksi ja olishan se helpompaa ettei tarviis joka kerta työhaastattelussa käydä sitä keskustelua, että miksi se ei ole valmis ja aiotko sinä joskus tehdä sen. Se kuitenkin joka kerta käydään. Niin se on melkein se, että suhtaudun positiivisesti, mutta mull on aina ollut ihmisenä se, että opinnot on sinänsä helppoja, mutta se oli jo vähän lukiossa, että mä en niin jumalata-

toman paljon jaksanut panostaa sitä aikaa ja silloin se oli vielä helppoo. Mulla on hirveen hyvä päästötodistus lukiosta ja arvosanat on olleet hyviä ja, mutta tavallaan ammattikorkeessa mikä aikuisopiskelijana mua rupes tökkään jo liiketoiminnan puolella, on se, ett ku niitä aika isoissa ryhmissä pitäis aikuisten tehdä niitä töitä, kun on työkiireitä, ja kun se on kumminkin vähäinen se sun vapaa-aika, niin se oli vähän siinä, että opintojen puolest joo, mutta mieluummin, jos ikinä saisin aikaseks sen, että pistos on tarpeeks voimakas, niin sitt mä haluaisin opintovapaata ja ihan niinku päiväopiskelijana. Ett se meni välillä niin hirveen hankalaks se tehdä, ja sitt siellä on niin hirveen eri-ikäisiä ihmisiä, niin eri taustoilta. Päiväopiskelijat, jotka on hirveen innokkaita, ne tulee sinne iltakursseille, aivan herttaistahan se on, mutta sitt ku siellä on ihmisiä, jotka tietää ja sä meet samaan ryhmään ja työt stressaa, niin mä en jaksa jakaa tätä elämääni. Positiivisesti joo, mutta ei ehkä sillä tavalla kuin sitä pitäis suodattaa. Se, että ne ryhmätyöt työssä käyvien ihmisten kanssa on jossain viiden kuuden henkilön ryhmässä, on välillä tosi hankalia. Siin meinaa mennä vähän hermot, kun toiset osallistuu enemmän ja toiset vähemmän ja sitt toisaalta ett halua mennä kantelemaan, ja mutt silti kokee nyt se saa saman arvosanan, vaikk puolet ryhmästä teki työn ja näin niin, ett ehkä niistä ryhmätöistä niin isossa ryhmässä ehkä kahen hengen kanssa viell jotenkin sais sen sovittua.

Jotain pakollisii kurssei on niinku läpihuutojuttuja, ett jos ja kun mä oon tehnyt hirveen kiireellisiä projektitöitä kauheen tiukas aikataulussa, niin mä en jaksa rupee enää kirjottaa sellasii asioita, mitkä on suht itsestään selvyyksiä. Siin mieles on negatiivista. Toisaalta koulussa sais sellaista teoriaa, mitä töis ei sais, mikä kumminkin tukis osaamista. Aaaa. Kaikist negatiivisin on ilman muuta se, että äää se pakollinen ruotsi. Mä on tehnyt pitkän ruotsin. Mä oon kirjottanut pitkän ruotsin. Mä oon tehnyt Valtion virkamieskokeen. Mä käytän ruotsia kotona. Silti pakotetaan osallistumaan tunnille. Keskustelulla ei pysty korvaamaan. Sellaselt, ett se tuntu niin väärältä ku joku on hoitanut ruotsin opiskelunsa kuntoon, sä et pysty näytöllä tekeen sitä, niin ett sä nää motivaatioo lähtee illalla tekeen sitä ruotsin tunneille ihmisten kanssa, jotka ei osaa ees puhuu ruotsii. Sitt siell taivutetaan jotain parabelii, jota sä oot tehnyt jo kolmannella luokalla. Ja sitt, ku se pitää tehdä se ruotsi, jos mä haluun sen saada, niin se on ollut kaikist kaikist negatiivisin. Mä en haluis mennä enää opiskeleen ruotsii, mä haluisin tehdä sen näytöllä.

B4 ei ollut tyytyväinen opetusjärjestelyihin:

Se alkamisaika on ihan paikallaan silloin illalla, kun ne tunnit pitää saada tehtyä ja niin tota ehkä no, jos nyt jotain vois keksiä, ett vois olla välillä jostain tunneista tehtäviä, ett jos et vaikka pääse vaikka kahteen viikkoon, kun töissä vaikka ulkomailla, ett joku jollain lyhyellä muutaman sivun esseellä vois vähän korvata sitt tai jollain. Se tuntu vähän ku yläasteelta välillä se läsnäolopakko. Ei lukiossakaan ollut se se sellasta. Se riippu paljon opettajasta. Toiset oli, mutt se ett aikuisena, toiset oli kauheen yläasteen opettajamaisia ja toiset oli tosi hyviä. Ne pysty ymmärtämään, että me ollaan aikuisia työssä käyviä ihmisiä.

Kuitenkin opinnot ovat kehittäneet B4:ää:

Mun työhön opinnot, ihan niinku jo aikasemmin viittasin, vaikuttanut sill tavalla, että eihän sitä pärjäis, eihän sitä tietäis liiketoimintaprosesseist. Mäkin teen Business Intelligence hommii. Me raportoidaan jokaisesta liiketoiminta-alueesta. Pitää ymmärtää prosesseja. Toki mä myönnän, että käytännössä vähän niitä oppii, mutta jos ei oo yhtään teoriaa eikä yhtään mitään pohjalla, niin kauheen heikoilla jäillä menis, kun pitäis vielä mielipiteitä antamaan. Niin, ett kyll se niinku liiketoiminnan ymmärtämistä ja koko niinku työelämän ymmärtämistä on tuonut alun alkaen hyvin paljon. Ett siin vaiheessa, kun oli käynyt vähän enemmän opintoja, erityisesti tehnyt sitten kuitenkin isompia ryhmätöitä, joissa tehtiin sitt isompia esityksiä, niin niin kyllähän siinä silmät avautu paljon. Mä lähden kokonaisuksista pilkkoon asioita alaspäin. Joo ja siit lähteen alatasolle, ett sillai mä lähden töissäkin että mitä mä haluun kokonaisuutena ja sitt mä lähen listaan ett mitä kaikkea se vaatii.

Itseohjautuvuus/psykologinen omistajuus

B4:llä on myönteinen käsitys itsestä:

Äää. Se on kuitenkin antanut sellasii varmuutta, että ilman että vertais, että ei olis käynyt edes sen mitä niitä opintoviikkoja nyt on, niin ei mun nykyisestä työurasta ois tullut yhtään mitään. Kyllä ne on haluttu nähdä ne mun todistukset varsinkin silloin alussa, nyt ei enää oikeen kylläkään kysyt, mutta vielä muutama työpaikkavaihdos sitten, mutta se nousee tottakait joka kerta työhaastattelutilanteessa esille ja jossei siellä olisi sen vertaa sieltä liiketalouden puolelta niitä opintoviikkoja näyttää, niin kyllä se sitten HR:n politiikan mukaan tyssäis monessa paikassa. On se edelleenkin hieman ongelma. Äää, ku firmaakin vaihtaa, ihan mikä tahansa, niin siinä mielessä se on antanut itsevarmuutta, että vaikka on käytännön tehtävissä, joihin yleensä vaaditaan valmis tutkinto. Monilla kolleegoilla on teknillinen tutkinto yliopistosta ja vähemmistöillä ei oo valmista tutkintoa, niin tottakait se kilpailutilanne on siinä, että heikoilla jäillä olis, jos ei ois mitään näyttää. Antaa se itsevarmuuden siihen, että kun on opintoja, enkä mä pärjää työelämässä enkä mä ymmärtäis ees tarpeeks prosesseja, jos ei ois tarpeeks liiketoimintaosaamista, mutt itse asiassa IT-kehitystöissä ja muisakin niin eniten korostuu nykyään se bisnesprosessien ymmärtäminen. Aaa. Se on nimenomaan merkinnyt sitä, että pystyy ylipäättään meneen pää pystyssä yhteenkään työhaastatteluun niin, että tietää, että siitä joutuu keskustelemaan, mutta kun niitä opintoja kuitenkin on taustalla, ja pystyy sitten siltä pohjalta ja sitten ammatillisen osaamisen kautta keskustelemaan muiden kanssa ihan häpeilemättä oman alansa asioista.

A3

Yhteinen

SIP-valmiuksien yhteisiä ominaisuuksia ilmeni A3:ssa seuraavasti:

Kaikki lähti siitä, kun olin proppautunut Mikkelin ammattikorkeakoulusta 2000 ja olin muuttanut Helsinkiin töiden perässä sitten ihan ohjelmistoalalle vuonna 2000 ja istuin äitin kanssa tota ratikassa. Oltiin tossa Kisahallin kohalla muistaakseni ja äiti kyseli opinnoista, että meinaatko sä jatkaa niitä ja mä olin luvannut äitille, että mä joskus tuon jotkut paperit kuitenkin ja äiti sanoi: no mitä ikinä teet, hän luottaa minuun, ja silloin mä tunsin, että mä oon aikuinen. No ainakin valmistuminen toteutuu. Työ on kuitenkin aina ykkösjuttu. Niin se koulu, joka tässä on kuitenkin tässä kakkosena tullut, niin on pakottanut priorisoimaan, laittaa omia päämääriä selväks ja ihan selvästi tän koulunkäynnin kanssa tuli sellainen päämäärähakuisuus. Mulla ei oo ikinä ollut mitään tavoitteita ja unelmia. Yöllä opiskellaan ja päivällä käydään töissä ja nukutaan viikonloppuna kun ennätetään.

Sisäinen yrittäjäyys

Sisäinen yrittäjäyys näkyi A3:lla seuraavasti:

Mä oon oppinut kantapään kautta. Lukiossa syljeskelin kattoon, olin aivan niinku kauhukakara. Opiskeluaikana tein kaikkee niinku tutorihommia sillon junnuvuosina. Kv-tutorina kivaa. Tehtiin nelivärilehtee, kaikenlaisii opiskelijakunnan hörötyksii. Se oli kaikenlaista, ei tuottamatonta ja hukkaan heitettyä aikaa.

Ulkoisesta yrittäjäydestäkin A3:lla on kokemusta:

Mä tein myöskin meillä oli pientä firman poikasta siinä pyöritettiin ja tehtiin varmaan Suomen ensimmäinen verkkokauppa ja kaikkee tollasia, pieniä asioita, joista on valtava hyöty ollut esimerkiksi ehkä riskin ottamisen ja oman itsensä ymmärtämisen kautta. Mut joo.

A3 on ollut myös osakkaana yrityksessä, jossa toimi:

Ööö. Mä en oo enää nähin viimeisiin kierroksiin lähtenyt. Mä olin alkuperänen osakas sillon YYY diilissä 2001. Ja ollut silleen hirveen hyvä asema ja oo, on silleen tunnustettu ja arvostettu asema yrityksessä, niin sen tietenkä sitouttaa aika tehokkaasti. Asiantuntijuus on ehdottomasti se ykkösjuttu. Ja siinä onkin se, että kaikki tämmöset, että tietää yrittäjänä, että 50 prosenttia uppoo kaikkeen muuhun kuin siihen tekemiseen vähintään. E, ett, siinä on se oma haasteensa. Tietyllä tavalla kuitenkin Rework-nimisen opuksen lukeneena, voin suositella kaikille, niin kannattaa keskittyä olennaiseen ja yrittäjäkin voi omaa työtään pienentää sillä, ettei tee mitään turhaa. Kaikki nämä asiat, mitkä ei oo omaa tekemistä, ostaa ne ulkopuolelta, tilitoimistojutut ja kaikki tällaset vastaavat, ja pyrkii keskittymään siihen, mikä on oman tekemisen kannalta olennaista. Mä oon itsenäisestä päästä kyllä. Pystyn toimimaan ja pystyn ottaan sen vastuun ja tiedän, että siinäkin vaiheessa tietää, että on niinkun ehkä siinä omalla omassa tehtävässä hyvin perillä, että ei oo ole tavallaan kaikkihan on isoja asioita ja käydään.

Haastattelu aikaan ilmeni myös muita intressejä:

Me ollaan molemmat opiskeltu nyt yhtä aikaa ja silloin tällöin nähty. Asutaan samassa taloudessa toki, mutta ei ollut mitään aikaa, että. Tää on ehkä semmosta aikaa, että on syytä saada tämä projekti. Tossa on muitakin, mökkiä pitäis alkaa rakentaa elokuussa ja täss on niin monta muuta projektia aina päällä, että jotta me saadaan vähän yhteistä aikaa, niin pitää yrittää saada niinku nää. No joo, sellanen pieni positiivinen paine on ja mökkitoimitukset tulee kanssa tossa noin, niin heinäkuun loppuun mennessä pitäis saada nyt tää opinnäytetyö siihen vaiheeseen, että niinku vaihe yksi on tehty ja sitten miettii ja sitten vielä kattoo, että. Voishan sen tehdä kahteen kuukauteen ja kattoo, että tää on pakollinen prosessi ja kouluhan tykkää tietenkin kun opiskelijat lähtee pois ja siin on jonkinlaisii pieniä kannustimii.

Sisäinen yrittäjäyys/psykologinen omistajuus

Korkean moraalin omaaminen sekä palautteen halu ilmenee seuraavasti:

Meill on niinku vertaiskeskustelu siinä ja pyritään, mietitään onks tässä ongelmia ja, jos ihmiset tulee kysyyn multa, ja mä meen kysyyn muilta. Meill on paljon ollu tällasii työilmapiirikyselyitä. En tiedä missä muualla olis paremmin. Sanottakoon nyt näin. Mutta jokaisessa työpaikassa on omat ongelmansa, mutta täällä tuntee, tuntee niin, että on itseään huomattavasti fiksumpien ihmisten seurassa ja se on tän haasteellisuus. Se on niin, se on niin avointa. Tää ihan niinku tavallaan mielen sisällä ikinä ei kenenkään vieraan kanssa vois tälle jutella. Ett me ollaan tavallaan niin kuitenkin perhe täällä, mutt sitt, kun mennään täältä pois niin (sormien napsautus). Sitt tää on hyvä työpaikka, kyllä ne jää duunijutut tänne. Työajalla pyritään hoitamaan ja jokainen kantaa oman vastuunsa ja kerta kaikkiaan tää on jalostunut tällaseksi.

Psykologinen omistajuus

A3 kokee psykologista omistajuutta opintojaan kohtaan:

Äää, mulla oli, päätin saattaa nää opinnot loppuun nää opinnot, jotka oli insinööriopintoja. Kävin harjoittelemassa tossa Stadiassa Metropolian puolella ja ymmärsin sen, että kuitenkin se, mitä mä oon tehnyt ja tulen tekemään ja mikä mua kiinnostaa oikeesti, niin se on enemmänkin liiketaloudellinen tällainen viisaslähtöinen näkökulma koko ohjelmistosuunnitteluun. Elikkä nää insinöörivetokset ohjelmistokoulutusohjelmat on hyvin teknispainotteisia ja rajoittaa kyllä jollain tavoin jo luovuutta tai se ei ainakaan inspiroi siihen.

A3 kokee olevansa erinomaisessa opinnäytetyön ohjauksessa:

Niin varmasti siellä omat asettamani tavoitteet täyttyy. Että ne koulun asettamat tavoitteet, että no niin, että pystyykö hän hallitsemaan projektia, ja tällanen näin on niinku ehkä sekundääriset minulle henkilökohtaisesti sen suhteen, että mulla on ihan oikeesti tutkimuskysymyksiä ja aito kiinnostus siihen. Mä teen sellasen rehellisen, älyllisesti rehellisen opinnäytetyön. Sen, ett se oikeesti on opinnäytetyö. Ett, ett mulla on ne omat standardit ja mä haluan ne täyttää. Syyskuussa pitäis olla niin, että se ois ihan luovutuskunnossa. Juu, huolet pois. Kyllä valmistun.

A3 on myös tyytyväinen saamaansa koulutukseen:

Ööö, selkeet fasilitetit ekanakin. Parhaimmat on ihan selkee toi öö noi fasilitetit. Ne on HAAGA-HELIAssa ihan ykkösii Suomessa. Mä oon sitä mieltä. Mä on sanonut, että jos Suomes haluaa tälle alalle ja ohjelmisto niin, mitä opiskelee, niin HAAGA-HELIA on ainoa vaihtoehto. Ei kannata muualle mennä. Mä oon sen verran näitä nyt kiertänyt ja ymmärtänyt, ett minkälainen tota on ekanakin työnantajien näkemys, siis mä tunne paljon sieltä valmistuneit ihmisiä ja pystyn sanomaan, että tää on ihan tämmönen käytännön pragmaattiseen ammattiin valmistava, hyvän pohjan antava koulutus. On tullut syvyyttä ja enemmän sellaista tietynlaista varmuutta. Mä ainakin tiedän, jos joku tulee kakkosen papereilla HAAGA-HELIAsta, niin voi, voi jo kysymysmerkki, tai jos tulee vitosen papereilla, mä tiedän, että sillä on ainakin motivaatio ollut kohdallaan. Ööö ja varmasti on jäänyt paljon, niitä ei voi säveltää läpi nelosella tai vitosella. Ja että mun mielestä oppimisen tavoite mulle on saavutettu silloin, kun mä pystyn jäsennellysti tai uskoakseni pystyn muille opettamaan niitä asioita. Ja tää on ollu niinku hyvin mielenkiintoista, siit mä oon digannut. Jos mulle tulee ongelmia, mä haen niihin ratkaisuja ja menen eteenpäin niin, että syntyy tulosta. Ett mitenkähän tätä kuttuis, että alhaalta ehkä ylöspäin, koska mulla mielessä aina on se kokonaisnäkemys olemassa.

Puutteitakin esiintyy A3:n mielestä:

Tota opettajissa ei oo niinku sanottavasti sellasia ääripäitä niinku jossain muualla on nähty. Et, ett on muutamia tosi hyviä ja niinkun keskitasoo parempia paljon ja ehkä ihan yks kaks jäänyt silleen, että no, tää oli vähän rennolla kädellä heitetty kurssi. Että ei oo välttämättä sellasta interaktiota ollu ja ett käydään enemmänkin kalvopohjaisesti ja tietysti se, että aikuispuolella ku on vähemmän tunteja, niin ehkä ne, jotka siten tarvii sitä, ehkä opettajan persoonat, tarvii sitä oikeesti tukee, niin ne ei oo sitä ehkä välttämättä. Se opettajan otekaan ei oo ollu niin innostava, että se ois heitä innostanut sitten oppimaan. Tällainen epäily on tota. Tietyllä tavalla laatujuuttu ihan kaikessa, mutta ohjelmistosuunnittelussa. Niin, ett se kokonaisuutena ehkä, kun tätä opintokokonaisuuttakin ajattelee, sitä laatua ei yleensäkään mainita missään. Että laatu pitäis olla sisäänrakennettu, mutta jotenkin pitäis olla ihan ensimmäinen oppikurssi, johdatus ohjelmistosuunnittelun filosofiaan ja eettisyyteen, että lähdetäis sieltä ja kerrottais, miksi me olemme tekemässä näin.

Hän on käyttänyt voimavarojaan:

Ekat vuodet tulee olemaan sitä sitä aivan hurjaa. Se mitä sä oot kaheksan tuntii töissä ei todellakaan riitä. Ollakses hyvä ja menestyäkses, niin siinä alussa pitää ottaa valtava spurtti. Meill on muutamii junnua tuolla noin, joille se ei itestään selvyys oo ollu. Se jännä, kun mä oon nyt vasta huomannut opintojen viimeiset puoltoista vuotta, niin on tajunnut, että herranen aika, että onhan tapahtunut valtavasti asioita. Tietty sellanen jäsenyneys, opintojen takia on ollu pakko karsia omia niinku menoja, joka ei välttämättä oo ollenkaan paha. Keskittyy olennaiseen ja vielä enemmänkin vois keskittyy olennaiseen. Ja mä oon oppinut sanomaan ei hyvin monessa asiassa. Se ainakin oon oppinut, koska tiukat aikarajat ja sekä suhteellisen en tiedä onko tää työ vaativaa, mutta kuitenkin verottaa ja on intensiivistä ja ei voi löysäillä.

A3:ssa on tapahtunut siis myös voimaantumista. Hän on myös toiminut suunnitelmallisesti ja aktiivisesti seurannut opintojensa etenemistä:

Mull on paperilla tai Excelillä ollut se versio. Mä oon täyttänyt vaan, että millon mikäkin on käyty ja joskus sitten ihailut sitä oluen jälkeen tai kahen jälkeen, että huh, vielä ton verran ja motivoinut itseni.

A3:n ympärille on muodostunut hyvä ryhmä:

Kyllä, että me käytiin paljon tehtiin sen kurssin ulkopuolellakin sellasia. No niin istutaan ales, niin mä selitän vielä mitä me tehdään. Ja minkä takia me tehdään ja miten tehdään asioita. Meill oli tietenkin aika korkeelentosta tällä kokemuksella, mutta kylä se, että jokainen on aina jotakin sanonut. No viime perjantaina meillä oli saunailta sillä porukalla sitten vielä. Käytiin syömässä ja katottiin vähän.

Itseohjautuvuus/psykologinen omistajuus

A3:lla on myönteinen käsitys itsestä:

Eli opintojen päätarkoitus on tietenkin valmistua ja saada äidille ne paperit, mutta kas kummaa mä oon havainnut, nimenomaan tässä motivaatio on ollut aika korkeella kuitenkin ja myöskin se oma tausta tuntien, ja kun pitää itseään nyt suhteellisen fiksunä, niin on täytynyt nähdä myöskin se vaiva, ett kaikki ne, ehkä itselleen todistaa, että mä pystyn myös opiskelemaan. Ja toinen semmonen hyvä, hyvä motivaatio on ollut tää kuitenkin pienentää sitä kaulaa, jos haluaa ylemmän korkeakoulututkinon sen takia lähinnä, että vois joskus hakea opettajan tota virkaan. Ei välttämättä täyspäiväiseksi, mutta että ois tietynlainen sertifikaatti siitä, että vois opettaa näitä käytännön elämässä saatuja taitoja ehkä jossain amk- kautta muulla vastaavalla tasolla. Elikkä ehkä tällä on tällainen yhteiskunnallinen asenne enemmänkin. Mä näkisin sen primäärifunktiona eikä äitin miellyttäminen ja positiivisesti yllättäminen. Lyhkäsesti näin.

Nöyryyttä on varmaan tullut lisää, tietenkin. Mä oon aina ollut onnellinen, kun aamulla terveenä herää. Terveys on ollut mulle ykkösjuttu, koska terveenä pystyy vaikuttamaan kaikkeen niinku lähiympäristöön, mutta sen mä oon huomannut, että mä oon ihan oikeesti nauttinut siitä, että mä oon päässyt omia hyviä käytäntöjä, kokemuksia jakamaan. Elikkä se on yks tällanen tärkeä asia ollut.

Haastattelujen tulkinta

Edellä olevaan tekstiin on otettu näytteitä haastatteluissa esille tulleista asioista haastateltavien itsensä sanomina. Vaikka haastattelijana pyrin ohjaamaan keskustelua siten, että se pysyisi etukäteen suunnitelluissa teemoissa, haastattelutilanteessa keskustelu usein rönsyilee aiheesta toiseen ja palaten jo aiemmin käsiteltyyn tai pompaten myöhemmin esille aiottuun teemaan. Nauhoitetut haastattelut analysoin ensin NVivo-ohjelmalla tarkoituksena löytää erityisesti sisäiseen yrittäjyyteen, itseohjautuvuuteen ja psykologiseen omistajuuteen viittaavia tekstiosuuksia kustakin haastattelusta.

Haastattelujen lopullisen tulkinnan tein siten, että jokaisen haastattelun tulkinta vietiin Excel-ohjelmalla SIP-valmiuksien taulukkomaiseen esitysmuotoon, joka pohjautuu SIP-valmiuksia esittävään kuvioon 20. Nämä tulkinnat on esitetty taulukossa 35. Tulkinta on tutkijan tekemä eikä siten edusta absoluuttista totuutta. Se on haastattelujen myötä syntyneistä havainnoista koottu. Tulkinnan objektiivisuutta kuitenkin lisää se, että toimin näiden kaikkien haastateltujen opinto-ohjaajana ja siten olen syvällisesti perehtynyt heidän opiskelukäyttäytymiseensä, minkä he myös haastateltavina varsin hyvin tiesivät. Taulukkoon 35 on merkitty tutkijan tekemät tulkinnat haastatteluista siten, että vihreällä (tummennetulla) pohjavärillä on kuvattu ominaisuuden tunnistamista, punaisella (mustalla) pohjavärillä on kuvattu kielteistä tulkintaa ja tyhjä ruutu tarkoittaa sitä, että kyseessä olevasta ominaisuudesta ei ole saatu havaintoa.

TAULUKKO 35 Haastateltujen sijoittuminen SIP-valmiuksiin

SIP-valmiuksiin sijoittuminen	A1	B1	B2	B3	A2	B4	A3
Yhteinen							
Itsenäinen	+		-	-	+	+	+
Motivoitunut	+	-	+	-	+	-	+
Päätöksentekotaitoinen	+			-		+	+
Vastuuntuntoinen	+	-	-	+	+		+
Sisäinen yrittäjyys							
Luottavainen			+	+	+	+	+
Epävarmuuden sietokykyinen	+					+	
Luova	+			+	+		+
Joustava	+				+		
Vapaudenhaluinen	+		+	-	+		+
Riskintottokykyinen ja -haluinen				-	+		+
Toimintasuuntautunut	+		-	+	+	+	+
Mahdollisuuksia etsivä	+		+		+		+
Tavoitteellinen	+	-	-	+	+		+
Innovatiivinen	+					+	+
Sisäinen yrittäjyys / Itseohjautuvuus							
Aloitteellinen	+	-	-	-	+		+
Yhteistyökykyinen	+	-		-	+	+	+
Suunnitelmallinen/pitkäjänteinen	+	-	-	-	+		+
Itseohjautuvuus							
Oma-aloitteinen	+	-	-	-	+		+
Uusiin tilanteisiin sopeutuva							
Sisäinen yrittäjyys / Psykologinen omistajuus							
Korkean moraalin omaava	+		+	+	+		+
Palautteen haluinen	+		-		+		+
Psykologinen omistajuus							
Kohteen hallitseva	+	-	-	-	+	-	+
Perusteellisesti tunteva	+	-		-	+	-	+
Yksilönä kehittyvä	+	+	+	+	+	+	+
Voimavarojaan käyttävä	+	-	-	-	+	-	+
Työtyytyväinen	+	-	+	-	+	-	+
Itseohjautuvuus / Psykologinen omistajuus							
Myönteinen käsitys itsestä	+	-	+	-	+	+	+

Ryhmän A haastattelujen tulkinta

Ryhmään A kuuluvat selvästi opinnoissaan edenneet haastatellut A1, A2 ja A3 (vertaa taulukko 34 ja luku 7.6.2). Jo se, että kaksi näistä kolmesta kertoi ulkoisesta yrittäjyydestään, antoi vahvan vihjeen siitä, että myös sisäistä yrittäjyyttä löytyy. Koirasen ym. (1995) mukaan omistajayrittäjänkin on oltava sisäinen yrittäjä. A3 kuvasi yrittäjyyttään siten, että pientä firman poikasta pyöritettiin. A2

kertoi pitävänsä pienimuotoista liiketoimintaa internetissä, mutta että siitä ei saa ammattia eikä tehtyä rahaa. A1 puolestaan kertoi sisäisestä yrittäjyydestään työtehtävissään siten, että on aika vapaat kädet. Saa tehdä omia valintoja. Kaikilla ryhmän A jäsenillä tulkittiin esiintyvän runsaasti sisäistä yrittäjyyttä eri muodoissaan.

Haastatteluissa tuli esiin runsaasti SIP-valmiuksiin kuuluvia ominaisuuksia, mutta ne eivät useinkaan kohdistuneet opintoihin. Tutkimusasetelmassa kuviossa 7 luvattiin käsitellä opiskelijan ohella sekä työtä että koulua. Jos sisäinen yrittäjyys tuli esille enemmänkin työn ja opiskeluhistorian puolelta, tuli psykologinen omistajuus tulkinnoissa esille erityisesti opintoja kohtaan osoitetun psykologisen omistajuuden kautta. Erityisen huomionarvoista on se, että kukin A-ryhmän haastatelluista oli vahvasti ottanut opiskelukohteensa haltuun ja tunsu sen perusteellisesti. Tämä mitä ilmeisimmin johti myös voimaantumiseen, voimavarojen käyttöön opiskeluihin ja opiskelutytytyväisyyteen. Tämä ei kuitenkaan tarkoittanut sitä, että opiskelija olisi edennyt opinnoissaan systemaattisesti. Opinnoissa ei ole edetty opetussuunnitelman määrittelemässä optimaalisessa aikataulussa. Opinnoissa eteneminen on kuvattu taulukossa 34 ja osoittaa, että A1:llä on ollut kaksi poissaolokautta ja yksi lukukausi, jolloin ei opintosuorituksia ole syntynyt. A2 on ollut yhden lukukauden poissa. A3:lla on kolme lukukautta, jolloin opintosuorituksia ei ole syntynyt. Opiskelukäyttämisen olisi helposti ennustanut opintojen keskeyttämistä. Kuitenkin he kaikki ovat edenneet opinnoissaan, vaikka eivät valmistu neljän vuoden optimaalisessa opiskeluaajassa. Kaikki olivat sitä mieltä, että kehittymistä on tapahtunut opiskelujensa aikana.

Ryhmän A SIP-valmiudet on koottu taulukkoon 36. Taulukko on hyvin vihertävä (hieman tummennettu), mikä tarkoittaa sitä, että jokaiselta A-ryhmän haastatellulta on tulkittu löytyvän runsaasti SIP-valmiuksiin kuuluvia ominaisuuksia (myönteisessä mielessä). Yhtään negatiivista tulkintaa ei ryhmän A osalta tehty. Mikäli vaaleanvihreitä (tummennettuja) ruutuja on kolme, on valmius tunnistettu kaikilla ryhmän A opiskelijoilla. Jos vihertäviä ruutuja on kaksi, tämä valmius on tunnistettu ryhmän A kahdella opiskelijalla, mutta yhdellä opiskelijalla ei haastattelun pohjalta ole havaittu sellaista käyttäytymistä, joka voitaisiin tulkita kyseiseksi valmiudeksi.

Haastattelujen yhteydessä teetettiin myös itseohjautuvuustestit liitteen 7 lomaketta käyttäen. Ryhmän A itseohjautuvuusasteet olivat haastattelujärjestyksessä: 139, 139 ja 130. Keskiarvoksi tulee 136. Luvussa 7.4 tarkasteltujen opiskelijoiden itseohjautuvuusasteiden mediaani sijoittui välille 130 - 139, joten kaikki ryhmän A opiskelijat sijoittuivat juuri mediaanille. Tämä tulos ennakoii hyvää etenemistä opinnoissa tai ainakin tulos antaa edellytyksiä opinnoissa etenemiselle. Ainakin kahdella ryhmän A haastatelluista oli ajatuksia jatkaa opintojaan tradenomitutkinnon jälkeen. A3 oli selvä akateeminen ylisuorittaja (huono lukiomenestys, mutta huomattava myöhempi herääminen opiskeluun).

TAULUKKO 36 Ryhmän A sijoittuminen SIP-valmiuksiin

SIP-valmiuksiin sijoittuminen		Ryhmä A	
Yhteinen			
Itsenäinen	+	+	+
Motivoitunut	+	+	+
Päätöksentekotaitoinen	+	+	
Vastuuntuntoinen	+	+	+
Sisäinen yrittäjyys			
Luottavainen	+	+	
Epävarmuuden sietokykyinen	+		
Luova	+	+	+
Joustava	+	+	
Vapaudenhaluinen	+	+	+
Riskinottokykyinen ja -haluinen	+	+	
Toimintasuuntautunut	+	+	+
Mahdollisuuksia etsivä	+	+	+
Tavoitteellinen	+	+	+
Innovatiivinen	+	+	
Sisäinen yrittäjyys / Itseohjautuvuus			
Aloitteellinen	+	+	+
Yhteistyökykyinen	+	+	+
Suunnitelmallinen/pitkäjänteinen	+	+	+
Itseohjautuvuus			
Oma-aloitteinen	+	+	+
Uusiin tilanteisiin sopeutuva			
Sisäinen yrittäjyys / Psykologinen omistajuus			
Korkean moraalin omaava	+	+	+
Palautteen haluinen	+	+	+
Psykologinen omistajuus			
Kohteen hallitseva	+	+	+
Perusteellisesti tunteva	+	+	+
Yksilönä kehittyvä	+	+	+
Voimavarojaan käyttävä	+	+	+
Työtyytyväinen	+	+	+
Itseohjautuvuus / Psykologinen omistajuus			
Myönteinen käsitys itsestä	+	+	+

Ryhmän B haastattelujen tulkinta

Heikosti opinnoissaan edenneiden neljän haastatellun eli ryhmän B haastatte-
luissa tuli esille selvästi ryhmästä A poikkeavia lausumia. Muun muassa B1
kertoi, että hänellä ei ole tarvetta tutkinnolle. Kuitenkin työtehtäviin liittyvää
sisäistä yrittäjyyttä esiintyi muun muassa B3:lla, joka nautti ongelmien ratkai-
suista. B4 on selvä alisuorittaja, jolla oli erittäin hyvä päästötodistus lukiosta,

mutta ammattikorkeakouluopinnot eivät ole edenneet useista yrityksistä huolimatta. Ryhmästä B löytyy päättäväisyyttä ja aloitekykyä, joilla opinnot vietäisiin loppuun, mutta se ei kuitenkaan juuri kenelläkään ryhmään B kuuluvalla konkretisoidu. Opintoja on kuitenkin pidetty hyödyllisinä. Ryhmällä B oli huomattavasti A-ryhmää enemmän tyytymättömyyttä HAAGA-HELIAN tarjontaa opintoja kohtaan. Myös opintoihin paneutuminen opintojen alusta lähtien oli ryhmällä B heikkoa.

Ryhmän B haastattelujen lopullinen tulkinta tehtiin myös siten, että jokaisen haastattelun tulkinta kuvion 20 SIP-valmiuksien pohjalta vietiin SIP-valmiuksien taulukkomaiseen muotoon. Taulukossa 37 on heikosti opinnoissaan edenneen neljän opiskelijan ryhmän B SIP-valmiudet esitetty ryhmiteltynä valmiuksien syntytapojen mukaisesti siten, että taulukon neljä oikeinpuoleisinta saraketta kuvaavat tämän opiskelijaryhmän SIP-valmiuksien voimakkuutta sikäli kuin tämä on ollut haastattelujen pohjalta tulkittavissa. Nämä on esitetty vihreinä (hieman tummennettuina) ruutuina. Jos tietty valmius on tulkittu puuttuvan (esimerkiksi aloitteellisuus), on tämä valmius merkitty erisuuntaiseksi, negatiiviseksi ja esitetty punaisena (mustana) ruutuna.

Kun ryhmän A haastattelujen tulkinnaissa ei löydetty yhtään SIP-valmiuksiin liittyvää negatiivista tulkintaa, ei ryhmän B tulkinnaissa löydetty kuin muutama positiivinen tulkinta. Enimmäkseen löydökset tulkitsin negatiivisiksi. Vaikka omaan työhön oltaisiin motivoituneita, ei tätä asennetta enää riittänyt opintoihin. Näiltä haastatelluilta puuttui oma-aloitteisuus ja yleensäkin aloitteellisuus sekä suunnitelmallisuus/pitkäjänteisyys. Opintojen kokonaisuudesta ja opintojen tavoitteista ei ole oma-aloitteisesti viitsitty ottaa selvää, samoin ei myöskään yksittäisistä opintojaksoista, näiden suoritustavoista sekä ahotointimahdollisuuksista. Oma pahaolo heijastuu kritiikkinä opintoja kohtaan. Tosin kritiikkikin on varmaan paikallaan. Kuitenkin taas myös tämä ryhmä, kuten ryhmä A, on kokenut, että he ovat kehittyneet opiskelujensa aikana, mikä on elinikäisen oppimisen kannalta hyvä asia. Uhkana voi olla, että nämä huonot, erityisesti toistuvasti huonot opiskelukokemukset johtavat syrjäytymiseen elinikäisestä opiskelusta.

Heikosti opinnoissaan edenneiden ryhmän B opiskelijoiden itseohjautuvuus pisteet olivat haastattelujärjestyksessä: 141, 135, 126 ja 132. Kun aiemman luvussa 7.4 tarkasteltujen opiskelijoiden itseohjautuvuus pisteiden mediaani sijoittui välille 130 – 139, ryhmä B:llä oli siten hajontaa jossain määrin edellä mainitun mediaanin kummankin puolen. Ryhmän B itseohjautuvuus pisteiden keskiarvo oli 133,5, kun se opinnoissaan edenneellä ryhmällä A oli 136. Itseohjautuvuus pisteiden perusteella myös ryhmän B opiskelijoilla (ainakin kahdella ryhmästä) olisi pitänyt olla hyvät edellytykset menestyä ammattikorkeakouluopinnoissaan. Näin ei kuitenkaan ole tapahtunut. Haastattelujen tulkintojen mukaan ryhmän B itseohjautuvuus oli heikkoa.

TAULUKKO 37 Ryhmän B sijoittuminen SIP-valmiuksiin

SIP-valmiuksiin sijoittuminen	Negatiiviset tulkinat				Positiiviset tulkinat			
Yhteinen								
Itsenäinen			-	-	+			
Motivoitunut		-	-	-	+			
Päätöksentekotaitoinen				-	+			
Vastuuntuntoinen			-	-	+			
Sisäinen yrittäjyys								
Luottavainen					+	+	+	
Epävarmuuden sietokykyinen					+			
Luova					+			
Joustava								
Vapaudenhaluinen				-	+			
Riskintottokykyinen ja -haluinen				-				
Toimintasuuntautunut				-	+	+		
Mahdollisuuksia etsivä					+			
Tavoitteellinen			-	-	+			
Innovatiivinen					+			
Sisäinen yrittäjyys / Itseohjautuvuus								
Aloitteellinen		-	-	-				
Yhteistyökykyinen			-	-	+			
Suunnitelmallinen/pitkäjänteinen		-	-	-				
Itseohjautuvuus								
Oma-aloitteinen		-	-	-				
Uusiin tilanteisiin sopeutuva								
Sisäinen yrittäjyys / Psykologinen omistajuus								
Korkean moraalin omaava					+	+		
Palautteen haluinen				-				
Psykologinen omistajuus								
Kohteen hallitseva	-	-	-	-				
Perusteellisesti tunteva		-	-	-				
Yksilönä kehittyvä					+	+	+	+
Voimavarojaan käyttävä	-	-	-	-				
Työtyytyväinen		-	-	-	+			
Itseohjautuvuus / Psykologinen omistajuus								
Myönteinen käsitys itsestä			-	-	+	+		

8 TULOSTEN YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Kun ammattikorkeakoulussa aloittaneista tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijoista valmistuu alle puolet aloittaneista, olisi tämän tehottomuuden ja laaduttomuuden pitänyt herättää julkista keskustelua jo aikoja sitten. Tutkimukseni koostuu kahdesta osasta, esiselvityksestä ja varsinaisesta tutkimuksesta. Esitutkimuksen yhteenvedot on tehty luvuissa 4.3, 4.4, 4.5 ja 4.6. Pyrin välttämään tässä luvussa toistoa ja keskityn enemmänkin tutkimusosuuden tarkasteluun kuitenkin siten, että koko tutkimus tuloksineen tulee riittävällä tarkkuudella käsiteltyksi.

Esiselvityksessä tutkin tietojenkäsittelyn opiskelijoiden aiemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista (AHOT) osana ammattikorkeakoulu-tutkintoa. Selvityskysymykset lähtivät AHOT-paradigmasta (saada motivoituneita opiskelijoita, jotka etenevät opinnoissaan ja valmistuvat nopeasti). Esiselvityksen tulokset eivät tukeneet näitä käsityksiä. Väitöstutkimuksen toisessa osassa paneuduin esiselvityshavaintojen ja jatkotutkimusideoiden pohjalta syvällisemmin ilmiöön, joka johtaa opintojen keskeyttämisiin valmistumatta. Etsin syitä sekä teorian että empiirisen tutkimuksen pohjalta.

Tutkimusongelma:

Mitä hyötyä on sisäisestä yrittäjyydestä ammattikorkeakouluopinnoissa?

Alakysymykset:

1. Miten sisäinen yrittäjyys ilmenee opinnoissa?
2. Miten sisäinen yrittäjyys on yhteydessä opiskelijoiden opintojen etene-miseen ja valmistumisiin?
3. Mitä kehittämistarpeita tutkitut tapausesimerkit nostavat esiin?
4. Miten sisäinen yrittäjyys on yhteydessä itseohjautuvuuteen ja psykolo-giseen omistajuuteen.

Tutkimuskysymyksiin vastaamisen aloitan viimeisestä alakysymyksestä. Teoriaosuudessa sisäinen yrittäjyys, itseohjautuvuus ja psykologinen omistajuus osoittautuivat niin paljon lähikäsitteiksi, että muiden kysymysten tarkastelu oli syytä tehdä vasta tämän alakysymyksen käsittelyn jälkeen. Seuraavina käsitellään sitten ensimmäinen, toinen ja kolmas alakysymys ja viimeisenä varsinaisen tutkimuskysymys.

Miten sisäinen yrittäjyys on yhteydessä itseohjautuvuuteen ja psykologiseen omistajuuteen?

Tutkimukseni teoriaosuuden yhteydessä tein yhteenvedon sisäisestä yrittäjyydestä ja sen selvistä sukulaiskäsitteistä itseohjautuvuus ja psykologinen omistajuus. Niistä olen laatinut kuvion 20, jossa päällekkäin menevät valmiudet osoittavat sen, kuinka käsitellyn teorian pohjalta sisäisessä yrittäjyydessä, itseohjautuvuudessa ja psykologisessa omistajuudessa on yhteisiä piirteitä. Kuviossa esitettyjä yhteisiä valmiuksia kutsun teorioiden etukirjainten pohjalta SIP-valmiuksiksi. Selvä sukulaiskäsitteisyys löytyy yhteisistä ominaisuuksista (yksilön valmiuksista), joita tarkastellun teorian pohjalta sisäiseen yrittäjyyteen, itseohjautuvuuteen ja psykologiseen omistajuuteen kuuluu. Eri teorioiden voi kuvitella syntyneen ja kehittyneen ajan saatossa omassa koulukunnissa. Näitä SIP-valmiuksia kutsun (laajassa merkityksessä) yhteisellä termillä sisäinen yrittäjyys.

Miten sisäinen yrittäjyys ilmenee opinnoissa?

Tutkimukseni empiirisessä osassa tarkastelin seitsemän opiskelijan etenemistä opinnoissaan. Tarkastelu tehtiin sekä todellisen opintojen etenemisen pohjalta että haastatteleamalla opiskelijoita. Opiskelijat jaettiin kahteen ryhmään sen mukaan, olivatko opinnot selvästi edenneet vai eivät. Ryhmään A kuului kolme opiskelijaa, joiden opinnot olivat edenneet ja ryhmään B neljä opiskelijaa, joiden opinnot eivät olleet edenneet. Kaikilla ryhmän A opiskelijoilla sisäinen yrittäjyys (vrt. taulukko 35) näkyi erityisesti siinä, että kukin heistä oli jo opintojensa alussa ottanut opiskelukohteensa haltuun, tunsu sen perusteellisesti, oli voimaantunut ja käytti voimavarojaan opiskeluihinsa. He olivat myös ryhmää B tyytyväisempiä opintoihinsa. Ryhmän B opiskelijat (vrt. taulukko 36) olivat joko heikosti tai hyvin heikosti paneutuneet opintojensa alussa ottamaan selvää siitä, mitä opintoihin tulisi kuulua. Ahotointihakemuksia ei tehty (B1 ja B4), vaikka aiempia opintoja olisi ollut runsaastikin. Voimaantumista ei syntynyt ja voimavarojen käyttö opiskeluihin jäi heikoksi. Yhtä opiskelijaa (B2) lukuun ottamatta ryhmä B oli tyytymätön opintoihinsa ja opintojärjestelyihin.

Sisäinen yrittäjyys ilmenee opinnoissa vastuun ottamisena omasta opiskelusta sekä voimavarojen käyttönä opintoihin.

Miten sisäinen yrittäjyys on yhteydessä opiskelijoiden opintojen etenemiseen ja valmistumisiin?

Kaikilla tutkimillani ryhmän A opiskelijoilla sisäinen yrittäjyys (vrt. taulukot 33 ja 35) näkyi siten, että he olivat motivoituneita, etsivät luovasti ja oma-aloitteisesti mahdollisuuksia opintojensa suorittamiseksi (esimerkiksi A1 hakessaan työssä hankitun osaamisena ahotointia useita kertoja opintojensa aikana). He olivat tavoitteellisia, toimintasuuntautuneita ja yhteistyökykyisiä muiden opiskelijoiden kanssa. Jos elämäntilanteeseen oli liittynyt lukukauden tai kahden katkos opiskeluissa (kuten A1:llä ja A3:lla), he olivat suunnitelmallisesti ja vastuuntuntoisesti ottaneet opiskelunsa uudestaan haltuun ja opinnot olivat taas edenneet. Vaikka ryhmän A opiskelijat kokevat vahvaa sisäistä yrittäjyyttä myös omia töitään kohtaan, ei se ollut estänyt opintojen etenemistä. Kahdella ryhmään kuuluvalla (A2 ja A3) oli kokemusta myös ulkoisesta yrittäjyydestä, mikä on vahva indikaattori siitä, että sisäistä yrittäjyyttäkin löytyy. Kaikilla ryhmään A kuuluvilla oli myönteinen käsitys itsestään.

Päinvastoin kuin ryhmän A opiskelijat ryhmän B opiskelijat (vrt. taulukot 33 ja 36) eivät yhtä opiskelijaa (B2) lukuun ottamatta olleet motivoituneita opintoihinsa, vaikka olivatkin B1:tä lukuun ottamatta motivoituneita töihinsä. Vankka luottamus vallitsi siihen, että ilman tutkintoakin pärjää. Oma-aloitteellisuuden ja yleensäkin aloitteellisuuden puute oli silmiinpistävä piirre. Joskin B2 oli ainakin muodollisesti motivoitunut opintoihinsa, hän ei ollut tällä toisellakaan opintokerrallaan saanut opinnäytetyötään aloitetuksi. B1:tä lukuun ottamatta toiminta suuntautui töihin, erityisiä ura- tai opiskelutavoitteita ei ollut. Aloitteellisuus hakea opintojen ohjausta puuttui täysin, yhteistyö muiden opiskelijoiden kanssa takkuili. Kahdella neljästä ryhmään kuuluvasta oli ongelmia minäkäsityksensä kanssa. Opinnot eivät edes lähteneet koskaan käyntiin (B1). Alussa opiskelija teki muutaman opintosuorituksen, mutta sitten opinnot jäivät (B3 ja B4). Uudelleen aloitettaessakaan opintosuorituksia ei ole syntynyt eikä opiskelija ole pystynyt aloittamaan opinnäytetyötä (B2).

Jos opiskelijalla on sisäistä yrittäjyyttä opintojaan kohtaa, opinnot etenevät ja opiskelija valmistuu. Jos opintoja kohtaan ei koeta sisäistä yrittäjyyttä, näin ei tapahdu, vaan opinnot eivät etene ja jäävät useimmiten kesken. Sisäinen yrittäjyys saa oppijan toimimaan proaktiivisesti ja itseohjautuvasti.

Mitä kehittämistarpeita tutkitut tapausesimerkit nostavat esiin?

Opiskelijavalinnassa tulee sisäinen yrittäjyys olla vahvana valintakriteerinä. Lisäksi opiskeluaika tulee suhteuttaa ahotoinnin jälkeen jäljelle jääviin opintosuorituksiin. Opetussuunnitelmat on laadittava siten, että normiajat ovat realistisia suurimmalle osalle opiskelijoista. Tutkinto tulee osittaa siten, että suorittaminen osina (moduuleina) on mahdollista. Opintojen ohjauksen ja opetuksen laatua tulee parantaa. Käytännössä nämä voisivat tarkoittaa sitä, että

- 1) Aikuisopiskelijat kannattaa valita tutkinto-opiskelijoiksi pääsääntöisesti aiemmista toisen asteen opinnoista saatujen todistuspisteiden pohjalta. Itseohjautuvuudesta voi olla mukana, mutta aiemmista ammattikorkeakouluopinnoista annettavista hakupisteistä on luovuttava.
- 2) Opiskelijaksi aikovalle, joka ei tule suoraan valituksi tutkinto-opiskelijaksi, tarjotaan aktiivisesti mahdollisuus päästä tutkinto-opiskelijaksi hänen suoritettuaan 60 opintopistettä avoimessa ammattikorkeakoulussa. Näillä suorituksilla opiskelija osoittaa kykynsä opiskella tietojenkäsittelyn aikuisten koulutusohjelmassa.
- 3) Opiskelu-aika suhteutetaan opintojen alun ahotoinnin jälkeen suoritettavaksi jääviin opintosuorituksiin.
- 4) Opetussuunnitelmat laaditaan siten, että normiajat ovat realistisia suurimmalle osalle opiskelijoista.
- 5) Tutkinnon suorittaminen osina, opiskelijan osaamistarvetta vastaavina moduuleina, tehdään mahdolliseksi.
- 6) Opintojen ohjausta, erityisesti opiskelujen alussa, henkilökohtaistetaan siten, että varmistetaan se, että opiskelija on saanut opiskelukohteen haltuunsa ja hänellä on riittävän perusteellinen tuntemus opinnoista, jotta hän myös tulee käyttämään voimavarojaan (sitoutuu) opintoihinsa.

Opintojen laatuun ensimmäisenä lukuvuonna kiinnitetään erityishuomio siten, että opiskelija ei turhaudu opintoihinsa, vaan voimaantuu käyttämään voimavarojaan opiskeluun.

Tutkimuksen pääkysymys:

Mitä hyötyä on sisäisestä yrittäjyydestä ammattikorkeakouluopinnoissa?

Tutkimus on tuonut näkyväksi, että tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijan opintojaan kohtaan kokemalla sisäisellä yrittäjyydellä on keskeinen merkitys opiskelijan opinnoissa etenemiselle. Tutkimuksessa on tarkasteltu tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijoita ja luotu samalla malli, jolla voidaan tarkastella sisäisen yrittäjyyden ilmenemistä muissakin koulutusohjelmissä. Tutkimustulokset ovat rajallisesti yleistettävissä, kuten käytetyt menetelmätkin.

Kontribuutio tieteelle

Väitöstutkimukseni kontribuutio tieteelle syntyy erityisesti sisäisen yrittäjyyden, itseohjautuvuuden ja psykologisen omistajuuden yhtäaikaisesta tarkastelusta sekä tarkastelun pohjalta luodusta SIP-mallista ja sen empiirisestä soveltamisesta. Opiskelijan opintojaan kohtaan kokeman sisäisen yrittäjyyden merkityksellisyys opintojen etenemisen kannalta lisää ymmärrystä ihmisen käyttäytymisestä. Kokonaispopulaatiot ovat lisäämässä tulosten kattavuutta kohdeorganisaatiossa.

Käytännön kontribuutio

Uskon väitöstutkimukseni, sen tulosten ja kehittämis ehdotusten olevan merkityksellisiä ammattikorkeakoulujen toimintaa kehitettäessä. Väitöstutkimuksellani osallistun ajankohtaiseen ja tällä hetkellä meneillään olevaan korkeakouluuudistuksesta ja valmistumisen ongelmista käytävään keskusteluun.

8.1 Tulosten luotettavuustarkastelu

Luotettavuutta mitataan validiteetilla ja reliabiliteetilla. Validiteetti on käytettyjen mittareiden kyky mitata sitä, mitä on tarkoitus mitata. Reliabiliteetti kuvaa sitä, miten toistettavia tehdyt mittaukset ovat, eli miten hyvin tutkimus on toistettavissa ja miten tutkimuksella kyetään tuottamaan ei-sattumanvaraisia ja yleistäviä tutkimustuloksia. (Hirsijärvi ym. 2008, 226–227.)

Tutkimukseni on sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen tutkimus. Esiselvitys (ensimmäinen osa) oli lähinnä kvantitatiivinen tutkimus, jossa lähdeaineistona ovat kaikki keväällä ja syksyllä 2007 opetussuunnitelman Tiko05 mukaan aloittaneet aikuisopiskelijat HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa. Kyseessä ei täten ole otos, koska mukaan oli otettu kaikki vuonna 2007 aloittaneet aikuisopiskelijat ja tutkimuksessa tarkasteltiin heidän saamiaan AHOT-pisteitä ja saatujen pisteiden vaikutuksia opintojen etenemiseen.

Vaikka esiselvityksessä on laskettu ja kuvattu AHOT-pisteiden ja opiskelijujen aikana suoritettujen opintopisteiden välinen korrelaatio, ei selvityksessä väitetä vahvan korrelaation vallitsevan, vaan tyydytään lievempiin ilmaisuihin tulkinnassa. Kummankin aloitusryhmän tulokset ovat yhteneväiset. Tutkimus voidaan helposti toistaa tutkimuksessa kerrotuilla tavoilla muilla aloitusryhmillä, muissa koulutusohjelmissa ja muissa ammattikorkeakouluissa.

Varsinainen tutkimukseni (toinen osa) on sekä kvantitatiivinen että kvalitatiivinen tutkimus. Siinä tarkastellaan kaikkia opetussuunnitelman Tiko05 mukaan aloittaneita aikuisopiskelijoita HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa. Kyseessä ei täten ole otos, koska mukaan on otettu kaikki tarkasteluajankana aloittaneet aikuisopiskelijat ja tutkimuksessa on tarkasteltu näiden opiskelijoiden opintojen etenemistä. Opintojen etenemistiedot on poimittu opetushallinnon järjestelmästä (Winha). Tiedot on pääsääntöisesti tulostettu järjestelmästä

paperille, siirretty manuaalisesti Excel-ohjelmalla jatkojalostettavaksi, ja näitä tietoja on työstetty tutkimuksessa käytettyyn muotoon. Edellä kuvatun mukaisia tietojen käsittelyä voitaneen pitää luotettavana. Empiirisessä osassa Winhasta saatuja opiskelijakohtaisia tietoja on laadullisessa osuudessa täydennetty haastatteluista saadun tiedon perusteella.

Tutkimuksen haastatteluosuus aloitettiin lomakehaastatteluna, joka toteutettiin Webropol-kyselynä. Kysely lähetettiin opetushallinnon järjestelmässä olevien opiskelijoiden sähköpostiosoitteiden mukaisesti kaikille syksyllä 2007 aloittaneille 39 opiskelijalle. Vastauksia saatiin 17. Webropol-kyselyn tulokset on esitetty liitteessä 10. Kyselyn referointi on tehty luvussa 7.5. Lomakkeen toimivuuden testaus toteutettiin etukäteen syksyllä 2006 aloittaneen opiskelijaryhmän kanssa. Webropol-kyselyn tärkein anti talvella 2011 oli siinä, että se auttoi löytämään seitsemän informanttia, jotka haastateltiin kesäkuussa 2011.

Varsinainen laadullinen tutkimus tehtiin teemahaastatteluina. Haastattelukysymykset, vastaukset ja tutkijan tekemät tulkinnat on kuvattu luvussa 7.6. Tulkintojen kautta haettiin havaintoja haastateltavien SIP-valmiuksista (sisäinen yrittäjäyys, psykologinen omistajuus ja itseohjautuvuus). Litteroitujen haastattelujen tulkinnassa käytettiin NVivo-ohjelmistoa. Tulkinnat vietiin Excel-ohjelmalla SIP-valmiuksien taulukkomaiseen esitykseen taulukkoon 34, josta tiedot jalostettiin opinnoissa hyvin edenneen ryhmän A valmiuksiksi taulukkoon 35 ja heikosti edenneen ryhmän B valmiuksiksi taulukkoon 36. Näiden kahden viimeksi mainitun taulukon pohjalta on tehty johtopäätökset ja vastattu tutkimuskysymyksiin.

Haastattelujen yhteydessä tuli esiin opiskelijoiden opintokäyttäytymisestä sellaisia asioita, joita opetushallinnon järjestelmästä ei voinut havaita. Näitä oli muun muassa se, että useammallakin opiskelijalla oli taustallaan jo useita kesken jääneitä korkeakouluopintoja. Nämä on kuvattu opiskelukäyttäytymisen yhteydessä. Nämä tiedot eivät olisi tulleet esille ilman kvalitatiivista tutkimusta ja ne lisäsivät huomattavasti informaatiota opiskelijoistamme.

Tutkimuksen kvantitatiiviset ja kvalitatiiviset tulokset on esitetty taulukko- tai kuviomuodossa havainnollisuuden parantamiseksi. Aineistoina on käytetty opiskelijoiden valintakoetietoja, opetushallinnon järjestelmästä poimittuja tietoja, opiskelijoiden haastatteluja ja tulkinnassa erilaisia sekä kvantitatiivisia että kvalitatiivisia menetelmiä. Tällaisella triangulaatiolla on pyritty parantamaan tutkimuksen luotettavuutta. Tarkoituksenmukaisuuden ohella tutkittuja ilmiöitä (opintojen etenemistä tai etenemättömyyttä) on pyritty kuvaamaan hyvin tarkasti ja samalla tulkitsemaan tehtyjä havaintoja.

8.2 Tulosten merkitys ja soveltaminen

Esiselvityksen (ensimmäisen osan) pohjalta voi useimmiten ennustaa ja olettaa, että kun usein aiemmin opintonsa kesken jättänyt saa uuden ja täyden opiskeluaajan, ei hän pidä mitään kiirettä opintojensa edistämisen ja valmistumisen kanssa. Tulokset ovat hyvin yhteneväisiä varsinaisessa tutkimuksessa (toisessa

osassa) esiin tulleiden ja muiden tutkijoiden tekemien vastaavien havaintojen kanssa. Nämä vahvistavat johtopäätöstä siitä, että jos todella halutaan lyhentää opiskeluaikoja, pitää ainakin myönnetty opiskeluaika suhteuttaa suoritettavaksi jääviin opintopisteisiin. Tämä tulee tehdä selväksi opiskelijoiksi hakeutuville.

Toinen esiselvityksen johtopäätös liittyy opiskelumotivaatioon. Kun AHOT-pisteitä saaneet suorittavat alle puolet opetussuunnitelmassa suoritettavaksi suositellusta opintopistemäärästä lukukausittain, tulisi kiinnittää erityistä huomiota opiskelijavalintaan. Tutkimukseni tuki vahvasti muiden tutkijoiden päätelmiä siitä, että kerran opintonsa keskeyttänyt keskeyttää opintonsa uudelleen. Opiskelijavalinnassa tulee suhtautua kriittisesti näihin opintonsa aiemmin keskeyttäneisiin, jos haluamme opiskelijoita, jotka etenevät opinnoissaan ja valmistuvat. Jatkuvat keskeyttäjät vievät opiskelupaikan sellaiselta, joka olisi todella motivoitunut opiskelemaan, mutta ei valintakriteerien takia pääse opiskelemaan.

Esiselvityksen johtopäätöksissä totesin, että todella motivoituneiden opiskelijoiden saamiseksi tulisi valintakokeiden haastatteluosuus siirtää ammattilaisten tekemäksi. Tutkimuksen teoreettisen tarkastelun (toisen osan) pohjalta voisi ehdottaa itseohjautuvuustestin teettämistä valintakokeiden yhteydessä. Tätä ovat muutkin tutkijat suositelleet käytettäväksi opiskelijavalinnassa. Ongelma vain tulee siitä, että kun testin käyttö tulisi yleisesti tunnetuksi, voisi valintakokeisiin osallistuva valmistautua etukäteen testiin, jolloin sen antamat tulokset eivät antaisikaan luotettavaa kuvaa hakijasta. Tutkimani opinnoissaan heikosti edenneen ryhmän B itseohjautuvuustestipisteet olivat hyviä, mutta haastattelujen tulkinnan mukaan todellisuudessa itseohjautuvuus oli heikkoa ja myös opiskelutulokset heikkoja. Empiirinen osuus ei siten tue itseohjautuvuustestin käyttämistä (ainakaan ainoana) valintakeinona.

Esitutkimuksen johtopäätöksissä totesin, että valintaperusteet tulisi kokonaisuudessaan asettaa kyseenalaisiksi. Kun tutkimuksen pohjalta aikuiskoulutukseen valikoituu opiskelijoita, jotka keskeyttävät opiskelunsa, etenevät hitaasti opinnoissaan ja joiden valmistuminen viivästyy tai jää kokonaan toteutumatta, lienee syytä tutkia lisää ja tarkastella kriittisesti koko valintajärjestelmää. Tutkimustulokset vahvistavat tätä käsitystä.

Koska vallitseva valintatapa suosii hakijoita, joilla on aiempia ammattikorkeakouluopintoja (maksimissaan 10 pistettä) ja ICT-alalla jo työskenteleviä (maksimissaan 20 pistettä), on valintakokeen vaikutus täysin marginaalinen (maksimissaan 70 pistettä). Esimerkiksi tutkimistani syksyllä 2007 aloittaneista tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijoista alimmat valintakoepisteet 34 pistettä saanut oli kuitenkin saanut täydet 30 hakupistettä muista edellä mainituista osista ja valintapisteikseen näin yhteensä 64 pistettä. Tällä pistemäärällä hän tuli valituksi tutkinto-opiskelijaksi. Alin yhteispistemäärä, jolla tuli valituksi, oli 49. Valituksi tulevat ovat usein pitkään ICT-alalla työskennelleitä sekä niitä, joilla on jo aiempia ammattikorkeakouluopintoja, vaikka ne eivät olisikaan ICT-alalta. Opiskelijat voivat siis olla hyvinkin heterogeenisiä.

On hyvin inhimillistä suosia valintatapaa, jossa pääpaino on valintakokeella, alan työkokemuksesta ja aiemmista ammattikorkeakouluopinnoista saa-

duilla pisteillä. Näin tarjotaan helposti amk-opintonsa keskeyttäneille uusi opiskelumahdollisuus. Kun näin ei kuitenkaan saada opiskelijoita, jotka etenisivät opinnoissaan ja valmistuisivat, olisi valintatapa radikaalisti muutettava.

Tutkimustulokseni osoittavat selvästi, että tarkimmin tutkimieni seitsemän tietojenkäsittelyn aikuisopiskelijan osalta opintoja kohtaan koetulla sisäisellä yrittäjyydellä on aivan keskeinen merkitys opinnoissa etenemiselle. Voi kuitenkin olla haastavaa yrittää hakuvaiheessa selvittää tulevan opiskelijan halua ja kykyä kohdistaa sisäistä yrittäjyyttä tulevia opintojaan kohtaan. Opintojen aikanakin saattaa tulla sellaisia uusia mielenkiinnon kohteita, kuten A3:lla mökin rakentaminen, jotka kohdistavat sisäisen yrittäjyyden ainakin joksikin aikaa uuteen kohteeseen.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvoston linjaamassa yrittäjyysstrategiassa on kirjattu muun muassa seuraavat toimenpiteet: Amk-yhteisön yrittäjyysasenne on myönteinen ja opiskelijoiden valinnoissa otetaan huomioon yrittäjyysaspekti (Arene 2008,3). Jo pelkästään itseohjautuvuustestiä käyttämällä voitaisiin päästä kohti yrittäjyysaspektin huomioon ottamista. Honkasen (2011), Koron (1993) ja muiden tutkijoiden tutkimusten pohjalta itseohjautuvuus on noussut merkittäväksi tekijäksi opiskelijan opintojen etenemisessä. Myös aiemmalla koulumenestyksellä on ollut myönteinen vaikutus. Tutkimukseni osoitti selvästi, että valinnassa aiemmista toisen asteen opinnoista (esimerkiksi lukion päättötodistuksesta) saaduilla todistuspisteillä on merkittävä osuus opiskelijan menestymisessä myös ammattikorkeakouluopinnoissa. Hyvä opiskelija menestyy myöhemmissä opinnoissaankin. Tämä tutkimustulossa on hyvin samassa linjassa Honkasen (2011) tutkimustulosten kanssa.

Edellä esitetty tulos ei kuitenkaan ole yksioikoinen. Kuten muidenkin tutkijoiden havainnoista ilmenee, lukiossa hyvin menestynyt voi päätyä alisuorittajaksi ja keskitasoa huonommin menestynyt voi ylittää odotukset. Seitsemän tutkimani opiskelijan joukossa oli ainakin yksi alisuorittaja ja yksi ylisuorittaja, joka eteni nyt opinnoissaan hyvin - joskaan ei aivan normiajan mukaisesti. Jos opiskelijavalinta olisi ollut todistuspistepainotteinen, ei tämä lukiossa heikosti menestynyt olisi todennäköisesti tullut valituksi opiskelijaksi. Mitä ilmeisimmin hänen opiskelua kohtaan tuntevansa sisäinen yrittäjyys on herännyt vasta myöhemmällä iällä.

Opiskeluista syrjäytymiseen vaikuttavat sekä heikot opiskelukokemukset että valmistumattomuus. Opinnoissaan epäonnistumisen voi helposti ymmärtää johtavan syrjäytymiseen koko koulutusjärjestelmästä, ainakin ammattikorkeakoulujärjestelmästä. Tällöin saattaisi olla tarkoituksenmukaista yrittää ohjata opiskelijaksi hakeutuva suorittamaan toisen asteen tutkintoa (tietojenkäsittelyn perustutkintoa) ja hakemaan täältä opiskeluvalmiuksia ja vauhtia amk-tutkinnon suorittamiseksi.

Aiemman opintomenestyksen lisäksi iällä oli tutkimuksessani selvä myönteinen korrelaatio suoritettujen opintopisteiden kanssa. Tämä on hyvin samassa linjassa Koron (1993, 111) tuloksen kanssa siitä, että itseohjautuvuus paranee iän myötä. Tulos antaa viitteitä siihen, että opiskelijavalinnassa tulisi suosia keski-ikää lähestyviä ja sen jo ohittaneita. Käytännössä tämä voi olla mahdoton-

ta. Tutkimustulokset antavat kuitenkin viitteitä siihen, että muun muassa virtuaaliopintoja tulisi tarjota vanhemmille opiskelijoille ja lähiopetusta nuorille aikuisopiskelijoille. Se olisi myös erinomainen jatkotutkimusaihe, koska yleisesti hän kuvittelemme, että nuorilla on vanhempia paremmat valmiudet tietotekniikan käyttöön ja siten myös virtuaaliopintoihin.

Opetussuunnitelma Tiko05 oli ajoitettu aikuisopiskelijoille neljälle vuodelle ja uusi opetussuunnitelma Heti09 kolmelle ja puolella vuodelle. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että opintosuorituksia tulisi tulla 30 opintopistettä lukukaudessa. Tämä on teoriassa mahdollista siten, että opiskelija suorittaisi 24 opintopistettä opintoja lukukaudessa ja saisi 30 op:n työharjoittelun korvaavana suorituksena ICT-alalla työskentelystään.

Opetussuunnitelmat perustuvat mitoitusmalliin, jossa 26,7 opiskelijan tekemää työ(opiskelu)tuntia tuottaisi yhden opintopisteen. Tutkinnon suorittaminen kolmessa ja puolessa vuodessa tarkoittaa sitä, että opiskelijan tulisi suorittaa 24 opintopistettä lukukaudessa ja käyttää tällöin opiskeluihinsa 640,8 tuntia. Kun lukukaudessa on kaksi kahdeksan viikon periodia eli yhteensä 16 opiskeluviikkoa, tarkoittaa tämä sitä, että aikuisopiskelijan tulisi tänä aikana käyttää 5,7 tuntia päivässä opiskeluihinsa seitsemänä päivänä viikossa. Opiskelukuorman jakaminen vuoden kaikille 52 viikolle tarkoittaisi 3,5 tunnin käyttöä opiskeluihin joka ikinen päivä. Kun suoritustavoitetta ollaan nostamassa 55 opintopisteeseen lukuvuonna, tarkoittaisi tämä 4,0 tuntia päivässä. Opintojen yhteensovittaminen työn, perheen ja harrastusten kanssa voi osoittautua mahdottomaksi yhtälöksi.

Kun tarkasteluni kohteena ovat aikuisopiskelijat ja tiedämme, että mitoitusmallit on tehty keskimääräisen opiskelijan kannalta, siis ei alalla jo toimivan aikuisopiskelijan kannalta, voidaan hyvinkin ymmärtää, että mestarin, kisällin ja oppipojan tehokkuudessa tehdä tietty opintosuoritus voi olla todella suuria eroja.

Vaikka sinänsä en olekaan tutkimuksessani erityisesti paneutunut opiskelijan käyttämään ajankäyttöön, otan tässä esimerkiksi syksyllä 2010 pitämäni virtuaaliopintojakson yrityksen ICT:n käyttö ja ylläpito (5 op), johon osallistui 23 opiskelijaa jakautuneena viiteen ryhmään. Raportoitujen tuntien mukaan eniten aikaa käyttänyt ryhmä käytti 76,5 % opintojaksolle suunnitellusta työajasta. Vähiten aikaa käyttänyt ryhmä raportoi käyttäneensä vain 8,4 % opintojaksolle suunnitellusta työmäärästä. Keskiarvo oli 38,7 % eli aikuisopiskelijat käyttivät opiskeluihinsa ainakin tällä opintojaksolla vain alle 40 % siitä ajankäytöstä, minkä opintojakson optimaalinen suoritus vaatisi. (Salo 2010.)

Tästä voi ainakin tehdä sen johtopäätöksen, että opintopisteet voi saada jo alle puolella opiskeluteholla. Jos ei halua osaamista, vaan vain suoritusmerkinnän, miten on mahdollista, että tämäkin opiskelutehokkuus koituu joillekin opiskelijoille ylivoimaiseksi? Jo tämä lyhyt yhteenveto yhdestä 5 op:n opintojaksosta antaa vahvan indikaation siitä, että aikuisopiskelija ei ehkä käytä, eikä hänen tarvitse käyttää, puoltakaan aikaa ja panoksiaan tutkinnon suorittamiseen ja opetussuunnitelman mukaisten suoritusten tekemiseksi. Ilmiön voi tulkita sitenkin, että aikuisopiskelijan opiskeluihinsa käyttämä vähäinen työmäärä

tarkoittaa luonnollisen, siis ei minkään erikseen tehtävän, ahotoinnin tapahtumista opintojaksoilla. Tässäkin olisi yksi hyvä jatkotutkimusaihe.

Sekä tämä tutkimus että muut tutkimukset ovat osoittaneet opetussuunnitelmien mukaisten opiskeluaikojen olevan epärealistisia lähes kaikille opiskelijoille. Tämä olisi vihdoin tunnustettava. Opiskelijat, jotka haluavat edetä nopeasti opinnoissaan, löytävät kyllä keinot siihen. Näitä keinoja ovat muun muassa osallistuminen päivätoteutuksiin, verkkototeutusten hyödyntäminen (varsinkin, jos on vähäistäkin aiemmin hankittua osaamista), osallistuminen intensiiviviiikoilla toteutettuun opetukseen varsinaisten lukukausien alussa ja lopussa sekä periodien vaihtuessa, kesäopinnot ja kesäyliopisto-opinnot.

Kun työelämän muutokset ovat nopeita, ilmiöt lyhytaikaisia ja sekä ammattitaidon rakenteet että taso muuttuvat, lisäkoulutuskin koostuu lyhyistä moduuleista, joista voidaan koota pidemmällä aikavälillä kokonaistutkintoja. (Peltonen, Laitinen ja Juuti 1993, 10.) Näin norsu saadaan syödyksi palasina, jos 210 opintopisteen kokonaisuus tuntuu liian ylivoimaiselta. Ajatus on tosin vastoin rehtorineuvostojen määräyksiä (Arene 2009, 2) valtakunnallisiksi käytänteiksi ja mekanismeiksi, joissa linjataan opetusta muun muassa ti: ”Korkeakoulututkintoa ei tulisi koota yksittäisistä, hajanaisista moduuleista, vaan tutkinnon tulee muodostaa selkeä kokonaisuus.” Elinkeinoelämän keskusliiton tulevaisuuden työtä Suomessa koskeneen projektin loppuraportissa enustetaan, että tutkinnot ovat tulevaisuudessa yksilöllisiä ja modulaarisia opintopolkuja. Opiskelijoita sekä nuoria että aikuisia tulee auttaa löytämään elinikäisen oppimisen polku itselleen. (Oivallus 2011, 38.)

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulussa liiketalouden ja tietojenkäsittelyn aikuisten koulutusohjelmat lähtivät yhdessä vuoden 2013 alussa pilotoimaan laajoja 15–30 opintopisteen oppimiskokonaisuuksia eli moduuleita. Moduulit kattavat koulutusohjelman tavoitteet ja sisällöt. Tutkinto on täten suoritettavissa moduuleina. Hankkeella pyritään myös nopeuttamaan valmistumista. Tämä niin kutsuttu Fast Track on tarkoitettu opiskelijoille, joiden tavoitteena on valmistua normaalin opetussuunnitelman mukaista 3,5 vuoden opiskeluaikaa nopeammassa aikataulussa kahdessa – kahdessa ja puolessa vuodessa. (Fast Track tradenomitutkintoon.)

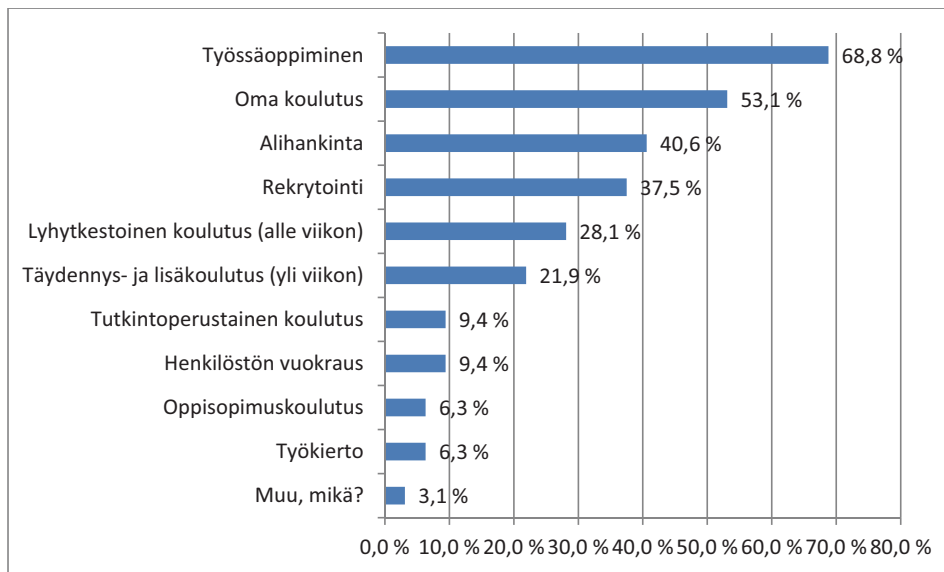
Luonnoksessa uudeksi AMK-rahoitusmalliksi vahvimpina indikaattoreina ovat suoritettavat ammattikorkeakoulututkinnot sekä vähintään 55 opintopistettä lukuvuoden aikana suorittaneiden opiskelijoiden määrä (OPM 2012, 27 ja Liite 1). Uuden rahoitusmallin on suunniteltu tulevan voimaan vuonna 2014. Mikäli opintojen läpäisyaste on heikko, on ammattikorkeakoululle ensiarvoisen tärkeää saada läpäisyaste pikaisesti nousemaan. Nykyisellä tavalla valitut opiskelijat ovat vielä pitkään opiskelijoina, eivätkä tämän tutkimuksen mukaan tule nostamaan läpäisyastetta. Päinvastoin läpäisyaste pysyy pitkään huonona ja saattaa johtaa ammattikorkeakoulun todelliseen rahoituskriisiin.

Rehtorien blogissa 25.2.2013 HAAGA-HELIA:n rehtori Laakso-Manninen (2013) kirjoitti laista ja rahoitusjärjestelmän muutoksesta:

Siihen sisältyy vielä paljon kysymysmerkkejä mittariston yksityiskohdissa. Haasteellista meille tulee joka tapauksessa olemaan sekä tutkintojen määrän että 55 op vuo-

deissa suorittaneiden määrän kasvattaminen. Näiden painoarvo rahoitusmallissa on niin suuri, että jos emme onnistu näitä lisäämään, vaikutukset rahoitukseen ovat huolestuttavan suuria.

Vaikka usea haastatelluista ilmoitti työnantajansa suhtautuvan positiivisesti opiskeluun, ei se käytännössä näkynyt juuri mitenkään – ei kannustavasti, ei motivoivasti. Tämä tulos on vahvasti linjassa Helsingin seudun kauppakamarin vetämän Ennakointikamari-hankkeen 2012 tulosten kanssa. Yritysten osaamisen kehittämiseen käyttämät keinot on esitetty kuviossa 37.

KUVIO 37 Yritysten osaamisen kehittämiseen käyttämät keinot (Kilpeläinen 2012, 14)

Kuvion 37 mukaisesti tutkintoperustainen koulutus kiinnosti vain 9,4-prosenttisesti henkilöstön osaamisen kehittämisessä. Kun IT-palveluiden laatua parannetaan, kehitetään yleensä palveluprosesseja. Samalla olisi kuitenkin kehitettävä myös henkilöstöä systemaattisesti. Yritykset eivät kuitenkaan ole kiinnostuneita tutkintoperustaisesta koulutuksesta. Tämän voisi hyvinkin olettaa olevan yhteydessä siihen, miksi opiskelijat eivät saa opinnäytetöiksi sopivia projekteja tai niiden aliprojekteja vedettäväkseen. Tavoiteltu ammattikorkeakoulun työelämäyhteys- ja opetuksen työelämälähtöisyys ei siis toimi käytännössä. Välinpitämättömyys on ongelma.

Jos opintojaksolla niin sanottu (lähes pakollinen) työelämäyhteys toteutetaan käytännössä siten, että jokin yrityksen edustaja (myyntimies tms.) käy opintojaksolla tekemässä yritysesittelyn ja tällä ei ole mitään tekemistä opintojaksosopimistavoitteiden kanssa, tällöin tehdään käytännössä vain vahinkoa oppimistavoitteille ja näiden toteutumiselle. Jos ammattikorkeakoulun tasolla ei ole määritelty, mitä työelämäyhteydet yleensäkin merkitsevät, ei ole suurikaan ihme, että työelämäyhteydet ovat vain näennäisiä, kuten kuvioista 37 ilmenee.

Työelämäyhteydet tulisi määritellä siten, että opettaja voisi ymmärtää, mitä opintojaksokohtaiset työelämäyhteydet ovat.

Kun yritykset eivät ole kiinnostuneita muodollisesta koulutuksesta muutoin kuin rekrytoinnin yhteydessä, mikä on se juttu, mitä rekrytoitaessa arvostetaan ja mitä ei. Miksi työssäoloaikana hankittava muodollinen pätevyys ei olekaan työnantajan kannalta tavoiteltavaa ja aidosti kiinnostavaa? Tämä voisi olla myös yksi keskeinen jatkotutkimusaihe.

Opetuksen laatuun on kiinnitettävä huomiota. On aika erikoista, että opetuksen laatuun liittyviä tutkimuksia ja kehitysehdotuksia on tehty vuosikymmeniä, mutta uusissakin tutkimuksissa nousevat esiin melkein samat ratkaisemattomat ongelmat kuin aikaisemmin. Vaikka opiskelujen etenemättömyys ja valmistumattomuus on ongelmallista ammattikorkeakoulun kannalta, erityisesti rahoituksen kannalta, voi se opiskelijan kannalta johtaa pysyväisluonteiseen syrjäytymiseen koulutusjärjestelmästä. Tavoite elinikäisestä oppimisesta ei toteudu. Elinikäisellä oppimisella tulisi kuitenkin varmistaa sivistys ja osaaminen, joille maamme tulevaisuus rakentuu (OPM 2010, 1).

Pyrkimys kouluttaa sellaisia opiskelijoita, joilla ei ole ammattikorkeakouluopintoihin tarvittavia edellytyksiä, on valtavaa julkisten varojen tuhlausta. Parempi vaihtoehto voisi olla ohjata tällaiset opiskelijat suorittamaan esimerkiksi toisen asteen tutkinto, jolloin he voisivat saavuttaa edes jonkin ammattitutkinnon, oppia opiskelemaan, kypsyä itseohjautuvuudessa ja kasvaa ihmisinä ollakseen myöhemmin valmiita korkeakoulutasoisiin opintoihin.

8.3 Jatkotutkimusehdotuksia

Tutkimukseni päätelmissä totesin jo joitakin jatkotutkimusaiheita. Seuraavaan olen listannut ne ja muutamia muita tutkimukseni myötä esille tulleita ja tutkimisen arvoisia aiheita:

1. Sisäiseen yrittäjyyden kasvattaminen ammattikorkeakouluopinnoissa
2. Sisäiseen yrittäjyyteen kasvattaminen lukiossa
3. Aikuisopiskelijoiden opintojen ohjaus ammattikorkeakoulussa
4. Mitä on todellinen laatu ammattikorkeakouluopetuksessa?
5. Virtuaaliopintojen sopivuus aikuisten kouluttamisessa ammattikorkeakoulussa
6. Aikuisopiskelijoiden voimavarojen käyttö ammattikorkeakouluopintoihin
7. Ovatko ammattikorkeakoulut hukanneet suomalaisten opetuksen muiden tehtävien ohella?
8. Mosaiikkimallin sopivuus ammattikorkeakoulun opetustehtäviin
9. Ammattikorkeakouluopettajien sisäisen yrittäjyyden valmiudet
10. Työelämän osuus tutkintoperustaisen koulutuksen tukemisessa

SUMMARY

Intrapreneurship as number one – Multiple-case Study of Intrapreneurship and Adult Student Graduation

Introduction to the topic

The central phenomena investigated is student interruption of studies at University of Applied Sciences.

This research consists of two parts. A pre-study examines Accreditation of Prior Experimental Learning (APEL) from the point of view of adult students. APEL currently plays an important role in higher education. APEL evaluates what one already knows and can do, and students do not have to restudy these competencies and skills. In this way students can just study capabilities that they have accumulated in advance. The adult students investigated are enrolled in business information technology within HAAGA-HELIA University of Applied Sciences. It is widely assumed that students with plenty of APEL credit points, are motivated, proceed faster through studies and graduate sooner.

The second part of this research explores student motivation and reasons why they might end studies before graduation. The research investigates students who have already interrupted their studies (one or two times) and are not willingly continuing their studies. Numerous researchers have investigated the phenomena. This research however, attempts to uncover the underlying causation.

Theoretical framework

From the intrapreneurship perspective, the researcher found that psychological ownership and self-directed-learning are closely associated concepts and there exists relevant overlap. Taking into account this overlap, the researcher constructed the SIP-model (in Finnish). The SIP-model refers to intrapreneurship, self-directed learning and psychological ownership. In English this is pronounced as the ISP model. This model is presented in the figure XX. The model emphasizes that intrapreneurship should be considered in the context of psychological ownership and self-directed learning.

Research question

The primary research question evaluates the benefit of student intrapreneurship during University of Applied Sciences studies?

The research

This research consists of two parts. The pre-study is quantitative and compares study progress and completion in relation to APEL. The comparison is made for

2010 on students who began their studies during 2007. The findings demonstrate that APEL is not beneficial in attracting students who are more motivated, proceed faster in their studies and graduate sooner.

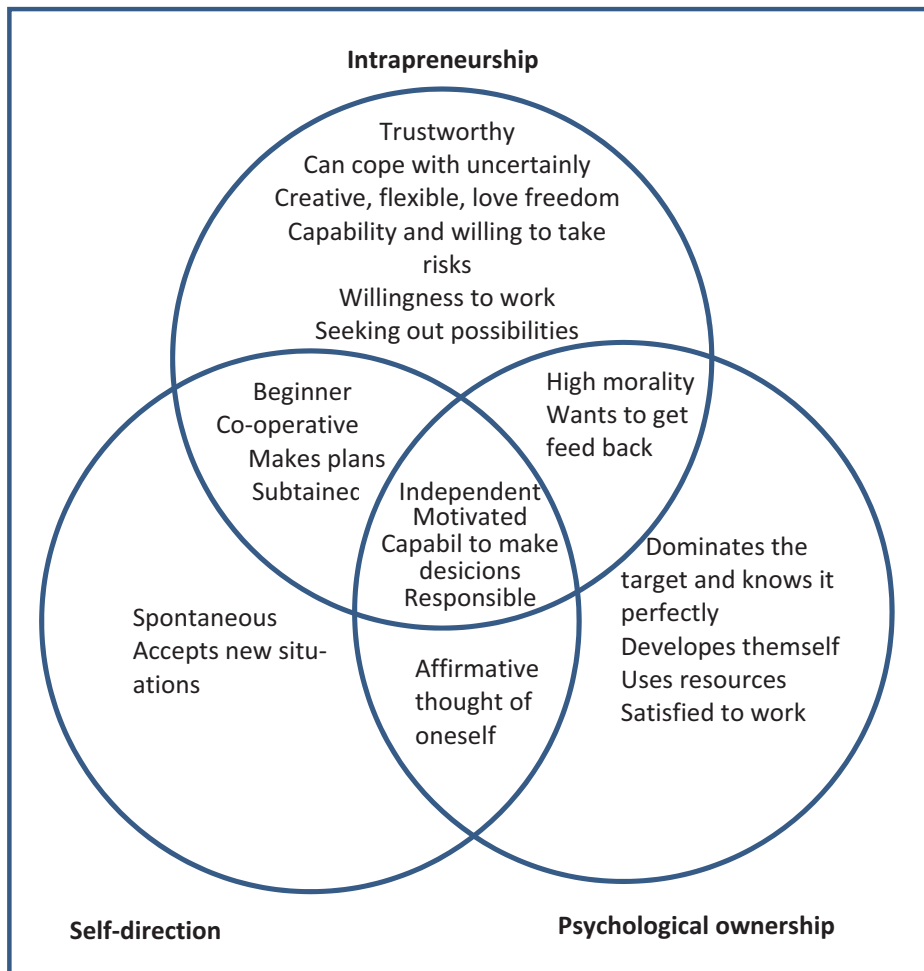

FIGURE 38 ISP model (intrapreneurship, self-directed learning and psychological ownership)

The second part of this study consists of quantitative and qualitative research. In the quantitative element student examination points are compared with progress in studies. In the qualitative element seven students were interviewed in summer of 2011. The findings confirmed that intrapreneurship during studies is beneficial for progression of studies and ultimate graduation. The research identifies numerous ways to reconstruct the process of student selection along with planning study progression. Although the research has concentrated on adult students of information technology, the researcher

constructed a model of how student 'intrapreneurship' can be examined and recognized in almost any degree program. The model demonstrates how students might graduate more quickly.

Conclusions

The research results are widely applicable within higher education and the research fits well with the current debate occurring in Finland on the renewal of Universities of Applied Sciences. Furthermore, intrapreneurship is seen as having a positive impact on studies and supporting student completion rates. The larger question which still remains open is; how to recruit motivated students in the first place?

LÄHTEET

- Aholainen, T., Lantta, K., Lipponen, T., Mantela, J., Mikkonen-Ojala, T., Parkkinen, T., Seppälä, H-R. & Tuovinen-Kakko, T. 2011. Syrjäytymisen ehkäiseminen ammattikorkeakouluopinnoissa. Opas ammattikorkeakoulujen opiskeluhyvinvointiryhmille. Luettavissa: <http://cds.diak.fi/index.shtml>. Luettu 1.7.2012.
- Ahteenmäki-Pelkonen, L. 1997. Kriittinen näkemys itseohjautuvuudesta: systemaattinen analyysi Jack Mezirowin itseohjautuvuuskäsityksistä. Helsinki: Helsingin yliopisto, väitöskirja.
- Ahteenmäki-Pelkonen, L. 2001. Itseohjautuvuus elinikäisessä oppimisessä. Teoksessa Kajanto Anneli ja Tuomisto Jukka: Elinikäinen oppiminen. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy, 159 – 172.
- AHOT korkeakouluissa. Luettavissa: <http://www.ahot.utu.fi/esittely/>
- Aikuiskoulutus. Luettavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Tarkennettu_haku/Tarkennettu_haku?lang=fi. Luettu 1.7.2012.
- Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus. Luettavissa: <http://www.koulutusnetti.fi/?file=268>. Luettu 1.7.2012.
- Ammattikorkeakoululaki (351/2003). Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030351>. Luettu 1.7.2012.
- AMK-tutkinto aikuiskoulutuksena. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/hakeminen/amk-tutkinto-aikuiskoulutuksena>. Luettu 1.7.2012.
- Arene. 2007. Ammattikorkeakoulut Bolognan tiellä. Ammattikorkeakoulujen osallistuminen eurooppalaiseen korkeakoulualueeseen. Projektin loppuraportti. Luettavissa: <http://www.ncp.fi/ects/materiaali/Ammattikorkeakoulut%20Bolognan%20tiell%C3%A4%20012007.pdf>. Luettu 1.7.2012.
- Arene. 2008. ARENE ry:n yrittäjyysstrategia. http://www.arene.fi/data/liitteet/19369=arenen_yrittajyysstrategia_lopu_linen.pdf. Luettu 1.7.2012.
- Arene. 2009. Oppimisesta osaamiseen: Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Luettavissa: www.helsinki.fi/halvi/srno/...ja.../AHOT_raportti_2009.pdf. Luettu 1.7.2012.
- Begley, T.M. & Boyd, D.P. 1987. Psychological Characteristics Associated with Entrepreneurial Performance. *Journal of Business Venturing*. Vol. 2, No. 1, 79 - 93.
- Benson A., Rätty E., Salo, S. & Wigren, J-E. 2007. Tikon aikuiskoulutuksen kehittäminen. Projektin loppuraportti 31.1.2007. Julkaisematon aineisto.
- Bird, B.J. & Jelinek, M. 1988. The Operation of Entrepreneurial Intentions. *Entrepreneurship: Theory & Practice*. Vol 13, No. 2, 11 – 20.
- Cuningham, J.B. & Lischeron, J. 1991. Defining Entrepreneurship. *Journal of Business Management*. Vol. 29 No. 1, 45 - 61.

- Dul, J. & Hak, T. 2007. Case Study Methodology in Business Research. Butterworth-Heinemann Ltd, UK.
- Eisenhardt, K. 1989. Building Theories from Case Study Research. *Academy of Management Review*, 1989. Vol. 14, No. 532-550.
- EQF. European Qualifications Framework. Eurooppalainen tutkintojen viitekehys elinikäisen oppimisen edistämiseksi. Luettavissa: http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/artikkelit/ammattillisen_koulutuksen_koeopenhamina-prosessi/Eurooppalainen_tutkintojen_ja_osaamisen_viitekehys_xEQFx.html. Luettu 1.7.2012.
- Eskola, J. & Suoranta, J. 2003. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Fast Track tradenomitutkintoon. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/avoin-ammattikorkeakoulu/fast-track-tradenomitutkintoon/fast-track-tradenomitutkintoon?searchterm=Moduuli>. Luettu 1.3.2013.
- Gibb, A. 2002. In pursuit of a new 'enterprise' and 'entrepreneurship' paradigm for learning: creative destruction, new values, new ways of doing things and new combinations of knowledge. *International Journal of Management Review*, Vol. 4, No. 3, 233-269.
- Gillham, B. 2000. Case Study Research Methods. Continuum Int.
- Guglielmino, L.M. 1977. Development of the self-directed learning readiness scale. University of Georgia. Unpublished Doctoral Dissertations.
- HAAGA-HELIA:n AHOT-ohjeet. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/yleista-haaga-heliasta/ahotohjeet?searchterm=AHOT>. Luettu 1.7.2012.
- HAAGA-HELIA:n AHOT-ohjeet opiskelijalle. Luettavissa: <https://mynet.haaga-helia.fi/fi/opiskelu/ahot/Pages/default.aspx>. Luettu 1.7.2012.
- Hakanen, J. 2005. Työuupumuksesta työn imuun. Väitöskirja. Helsingin yliopisto. Valtiotieteellinen tiedekunta. Työterveyslaitoksen Työ ja ihminen -tutkimusraportti 27.
- Haltia, P. & Jaakkola, R. 2009. Osaaminen esiin. Näkökulmia tunnistamiseen ja tunnustamiseen. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun julkaisusarja 5/2009. Helsinki: Edita.
- Hanhinen, T. 2010. Työelämäosaaminen; Kvalifikaatioiden ja luokitusjärjestelmän konstruktointi. Väitöskirja. Tampereen yliopisto, Kasvatustieteiden laitos. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy – Juvenus Print.
- Haskins, G. & Williams, R. 1987. Intrapreneurship in Action: Successful European Company Practices. Lontoo.
- HE 38/2012. Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tutkintojen ja muun osaamisen viitekehuksesta 38/2012. Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2012/20120038?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=viitekehys>. Luettu 1.7.2012.

- Heikkilä, J. & Heikkilä, K. 2005. Voimaantumisen työyhteisön haasteena. Porvoo
- Heinonen, J. 1999. Kohti asiakaslähtöisyyttä ja kilpailukykyä. Sisäinen yrittäjyys kunnallisen yksikön muutoksessa. Väitöskirja. Turun kauppakorkeakoulu A-5:1999. Turku.
- Heinonen, J & Vento-Vierikko, I. 2002. Sisäinen yrittäjyys - uskalla, muutu, menesty. Jyväskylä. Gummeruksen Kirjapaino Oy.
- Heinonen, J. & Paasio, K. 2005. Sisäinen yrittäjyys kuntatyössä. Kunnallisan kehittämissäätiön tutkimusjulkaisut, nro 48. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.
- Heinonen, J. 2012. Yrittäjyys - tiedettä ja taidetta. Yrittäjyyskasvatuksen Tutkimusseuran Blogi, 12.3.2012. Luettavissa: <http://yktt.fi/blog/> . Sivut 1 - 2. Luettu 1.7.2012.
- Helakorpi, S. 2005. Taidot ja osaaminen. Luettavissa: <http://www.elisanet.fi/seppo.helakorpi/tiedostot/Osaamistekstii.htm>. Luettu 1.7.2012.
- Heron, J. 1988, Assessment revisited. Teoksessa D. Boud (toim.) Developing student authonomy in learning. (2. painos) London: Kogan Page, 77 - 90.
- Hirsijärvi, S. & Hurme, H. 2008. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoriaja käytäntö. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.
- Honkanen, S. 2011. Tekniikan ylioppilaiden valmistumiseen johtavien opintopolkujen mallintaminen. Perusteena lukiossa ja opiskelun alkuvaiheessa saavutettu opintomenestys. Oulu: Oulun yliopisto, väitöskirja.
- Huhtala, A. 2000. Työssäoppimisen filosofia John Dewey'n mukaan. Teoksessa P. Ruohotie, J. Honka & L. Mustonen (toim.) Työssäoppimisen haasteet ammattikasvatukselle. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 20 - 28.
- Hyytinen, O. & Salminen, K. 2007. Psychological Ownership and Entrepreneurial Drive At the Jyväskylä City Catering Unit. Pro gradu - tutkielma. Jyväskylän yliopiston taloustieteiden tiedekunta. Luettavissa: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/18868/URN_NBN_fi_jyu-200808215674.pdf?sequence=1. Luettu 1.7.2012.
- Hägg, O. 2011. Yrittäjyysvalmennus ja yrittäjäidentiteetti. Tampereen yliopiston kasvatustieteiden yksikkö. Akateeminen väitöskirja. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.
- Ihanainen, P. 2009. Puolipilvistä ja kirkastuvaa: ammatillisen verkkopedagogiikan kehittäminen. HAAGA-HELIAN julkaisusarja, Kehittämismuutoksia 5/2009.
- IT-alan tehtävänimikkeistö. Luettavissa: http://www.ek.fi/tietoalojen_liitto/suomi/tietoa_toimialasta/IT-alan_tehtavanimikkeisto.php. Luettu 1.1.2005.
- IT-barometri 2009. Tietotekniikan liitto ry. Luettavissa: www.ttlry.fi/@Bin/125330228/IT-barometri_2009.pdf. Luettu 1.7.2012.
- IT-barometri 2011. Tietotekniikan liitto ry. Tiivistelmä. Luettavissa: http://www.ttlry.fi/sites/ttl.ttlry.mearra.com/files/file-uploads/Tutkimus/IT-barometri/IT-Barometri_2012_julkinen.pdf. Luettu 1.7.2012.

- IT-uratutkimus 2012. Tietotekniikan liitto ry. Luettavissa:
http://www.ttlry.fi/sites/ttl.ttlry.mearra.com/files/Tutkimus/Palkkaraportti_7%209%202012.pdf. Luettu 1.7.2012.
- Javanainen, M. & Mustola, K. 1986. Opintojen keskeyttäminen ammattikoulussa – tutkimusraportin lyhennelmä. Helsinki: Ammattikasvatushallitus.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. 2004. Diskurssianalyysin aakkoset. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Juuti, P. 2001. Ikäjohtaminen. JTO-tutkimuksia, sarja numero 13, Johtamistaidon opisto. Luettavissa: <http://www.jto.fi/tutkimusraportit>
- Juuti, P. & Vuorela, A. 2002. Johtaminen ja työyhteisön hyvinvointi. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Juuti, P. 2006. Organisaatiokäyttäytyminen. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy.
- Kalima R. 2011. Opintojen pitkittyminen ja keskeyttäminen ammattikorkeakoulussa. Tutkimus Helsingin ammattikorkeakoulun opintojen pitkittymisen ja keskeyttämisen syistä vuosina 2002-2007 ja niihin vaikuttamisen keinoista. Eräässä maakunnan yliopiston kasvatustieteiden yksikkö, akateeminen väitöskirja. Saarijärvi: Saarijärvi Offset Oy.
- Kansalaisten oikeudet EU:ssa. EU-tiedotus. Luettavissa:
http://ec.europa.eu/finland/news/topics/citizens/index_fi.htm. Luettu 1.7.2012.
- Kansikas, J. 2004. Myyjiä, tuotekehittäjiä ja tuotejohtajia. Tuotepäälliköiden tehtävärakenteen heijastuminen tuotekehitysprojektissa sisäiseen yrittäjyyteen ja intuitiiviseen päätöksentekotyylisiin kuuluviin tekijöihin. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Taloustieteiden tiedekunta. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Kanter, R. 1984. The Change Masters: Innovation and Entrepreneurship in the American Corporation. New York.
- Kautto-Knape, E. 2012. Koulukutoiset oppilaan ongelmat. Väitöstiedote luettavissa: <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2012/06/tiedote-2012-06-25-10-23-42-439628>. Luettu 1.7.2012.
- Kilpeläinen, P. 2012. Yritys- ja oppilaitoskysely ammatillisen osaamisen tarpeista. Helsingin seudun kauppakamari / Ennakointikamari 4/2012. Luettavissa: http://www.ennakointikamari.fi/files/395/ICT-alan_yritysoppilaitos selvitys_2012.pdf. Luettu 1.7.2012.
- Knowles, M.S. 1975. Self-directed learning: A guide for learners and teachers. New York: Association Press.
- Knowles, M. 1980. Informal adult education, self-direction and andragogy. Luettavissa: <http://www.infed.org/thinkers/et-knowl.htm>
- Koiranen, M. & Peltonen, M. 1995. Yrittäjyyskasvatus. Ajatuksia yrittäjyyteen oppimisesta. Tampere: Tammer-Paino.
- Koiranen, M. & Pohjansaari, T. 1994. Sisäinen yrittäjyys; Innovatiivisuuden, laadun ja tuottavuuden perusta. Tampere: Tammer-Paino.
- Koiranen M. 2005. Sisäinen yrittäjyys. Luentomateriaali. Luettavissa: http://www.ssty.fi/images/luennot2005/sis_yritt.pdf. Luettu 1.7.2012.

- Koiranen, M. 2012 a. Thoughts of psychological ownership. Julkaisematon artikkeli.
- Koiranen, M. 2012b. Thoughts on intrapreneurship. Julkaisematon artikkeli.
- Koiranen M. 2012c. Keskinäiselle auttamiselle perustuva työkuulttuuri. Jyväskylän yliopiston kauppakorkeakoulu. Julkaisematon artikkeli.
- Koiranen, M. 2012d. Sisäinen yrittäjyys. Julkaisematon luentomateriaali.
- Komonen, K. 2000. Keskeyttäjästä kunnan kansalaiseksi. Teoksessa J. Houtsonen, J. Kauppila & K. Komonen (toim.) Koulutus, elämäntietä ja identiteetti. Joensuun yliopiston sosiologian laitoksen julkaisuja 3. Joensuu: University Press, 109–153.
- Komonen, K. 2001. Koulutusyhteiskunnan marginaalissa? Ammatillisen koulutuksen keskeyttäneiden nuorten yhteiskunnallinen osallisuus. Joensuun yliopiston sosiologian laitos, akateeminen väitöskirja. Joensuu: Joensuun yliopisto.
- Kontinen, T. & Ojala, A. (2009). International opportunity recognition in the foreign market entry of family SMEs. 10th Vaasa Conference on International Business.
- Kontioniemi, M. 2003. "Milloin sinä otat itseäsi niskasta kiinni?" Opettajien kokemuksia alisuorittajista. Jyväskylän yliopisto: Koulutuksen tutkimuslaitos, väitöskirja.
- Koro, J. 1993. Aikuinen oman oppimisensa ohjaajana. Itseohjautuvuus, sen kehittyminen ja yhteys oppimistuloksiin kasvatustieteen avoimen korkeakouluopetuksen monimuotokokeilussa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House and Sisäsuomi Oy.
- Kotter J.P. & Heskett, J. 1992. Corporate Culture and Performance. New York: Free Press.
- Kunttu, K. 2005. Opintojen ohjaus ja opiskelijan hyvinvointi. Teoksessa A. Hukari (toim.) Opettajatuutorin opas. Espoo: Teknillinen korkeakoulu.
- Kunttu, K. 2009. Korkeakouluopiskelijoiden terveystutkimus 2008. Esitys: Kestääkö (opiskelijan) terveys. Ammattikorkeakoulupäivät Oulussa 14. – 15.5.2009. Luettavissa: http://www.oamk.fi/amk-paivat/docs/kristina_kunttu_Kestaako_opiskelija_Amk-paivat_14.5.09.pdf
- Kuratko, D.F., Hornsby, J.S., Naffziger, D.W., Montagno, R.V. 1993. Implement Entrepreneurial Thinking in Established Organizations. SAM Advanced Management Journal, Winter 1993, 28–33.
- Kurtakko, K. & Mutka, J. 1996. Opettajan työ ammattikorkeakoulussa: amk-opettajan työtä kuvaava 1. osaraportti. Rovaniemi : Lapin yliopisto. Lapin yliopiston kasvatustieteellisiä julkaisuja.
- Kyrö, P. 1997. Yrittäjyyden tarinaa kertomassa. Juva: WSOY – Kirjapainoyksikkö.
- Kyrö, P. 2004. Tutkimusprosessi valintojen polkuna. Hämeenlinna: Tampereen yliopisto.

- Kyrö, P. 2012. Ylpeyttä ja haasteita yrittäjyyskasvatukselle. Yrittäjyyskasvatuksen Tutkimusseuran Blogi (31.1.2012). Luettavissa: <http://yktt.fi/blog/>. Luettu 1.7.2012.
- Kyrö, P. & Ripatti A. 2006. Yrittäjyyskasvatuksen uusia tuulia. Yrittäjyyskasvatuksen julkaisusarja 4/2006. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy.
- Laakso-Manninen, R. 2013. AMK-laki eduskuntaan. Luettavissa: <http://blogit.haaga-helia.fi/rehtorienblogi/>. Luettu 1.4.2013.
- Laine, P. 2007. Lappeenrannan teknillisen yliopiston kandidaatintutkinnon opiskelijoiden opiskelukokemuksia ensimmäisen lukuvuoden jälkeen. Lappeenrannan teknillinen yliopisto, Oppimiskeskus: Opiskelijakyselyraportti. Luettavissa: http://www.lut.fi/fi/lut/studies/learningcentre/report/Documents/opiskelijakyselyraportti_k07.pdf. Luettu 1.7.2012.
- Laki ammattikorkeakoululain muuttamisesta (411/2005). Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2005/20050411>. Luettu 1.7.2012.
- Laukkanen, S. 2004. Sisäinen yrittäjyys. Luento Tampereen Teknillinen Yliopistossa. Luettavissa: <http://butler.cc.tut.fi/~laukkane/yritt/2004luento8.pdf>. Luettu 1.7.2012.
- Lerkkanen, J. 1999. Ammattikorkeakoulun aloittavien opiskelijoiden koulutus- ja uravalinnan ongelmat. Lisensiaatin työ. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Opettajainkoulutuslaitos.
- Lerkkanen, J. 2002a. Väitös: Haittaavat ajatukset ennustavat opintojen keskeyttämistä. Jyväskylän yliopiston tiedote. Luettavissa: <https://www.jyu.fi/ajankohtaista/arkisto/2002/03/tiedote-2007-09-18-15-39-04-630112>. Luettu 1.7.2012.
- Lerkkanen, J. 2002b. Haittaavat ajatukset ennustavat opintojen keskeyttämistä. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden tiedekunta, akateeminen väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 14.
- Lerkkanen, J. 2005. Koulutus- ja uravalinnan tavoitteen saavuttamista haittaavien ajatusten yhteys ammattikorkeakouluopintojen keskeyttämiseen. Luettavissa: <http://ojs.seamk.fi/index.php/kever/article/view/889/738>. Luettu 1.7.2012.
- Luopajarvi, T. 2000. Ammattikorkeakoulut työelämän kehittäjinä. Teoksessa P. Ruohotie, J. Honka & L. Mustonen (toim.) Työssäoppimisen haasteet ammattikasvatukselle. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy, 111 - 121.
- Mezirow, J. 1981. A critical theory of adult learning and education. USA: Adult Education, (32) 1, 3 - 24.
- Moodle, HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun verkko-oppimisympäristö, Luettavissa: http://elearn.haaga-helia.fi/Moodle_opiskelijoiden_opas.pdf. Luettu 1.7.2012.
- Mäki, K. 2004. Ammattikorkeakoulun moniottelija. Ammattikorkeakouluopettajan sitoutuminen työhön. Lisensiaattityö. Tampere: Tampereen yliopisto.

- Mäki, K. 2012. Opetustyön ammattilaiset ja mosaiikin mestarit. Työkulttuurit ammattikorkeakouluopettajan toiminnan kontekstina. Väitöstutkimus. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Mäkinen, L. 1998. Oppilaan itseohjautuvuus ja sitä edistävä ohjaus peruskoulun yläasteelle siirtymisen vaiheessa. Väitöskirja. Joensuu: Joensuun yliopistopaino.
- Mäkisalo, M. 1998. Terveystieteiden oppilaitoksen organisaatiokulttuuri. Akateeminen väitöskirja. Kuopio: Kuopion yliopiston painatuskeskus.
- Mäntylä, R. 2002. Yksin mutta yhdessä; Opettajan omaa työtä ja oppilaitoksen toimintaa kehittämässä. Tampereen yliopiston ammattikasvatuksen tutkimus- ja koulutuskeskus. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu.
- Määttä, J., Rönqvist, T. & Turtia, M. 2006. Liiketoimintaosaaminen suomalaisissa ICT-yrityksissä – Tikas-hankkeen loppuraportti. Luettavissa: ktm.elinar.fi/.../tikas_hankkeen_%20loppuraportti_30_8_2006.pdf. Luettu 1.7.2012.
- Nevalainen, R. 1999. Kokemuksia ohjelmistoprosessien arvioinnista SPICE:n avulla. *Systemityö-lehti* 1/99. Luettavissa: <http://www.pcuf.fi/sytyke/lehti/kirj/st19991/02.pdf>. Luettu 1.7.2012.
- Niemelä, R-H, 2013. Kokemukset ja opettajien väliset erot osaamisen tunnistamisen kehittämässä. Jyväskylän yliopiston Kauppakorkeakoulu. Väitöskirja. Luettavissa: https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/40891/978-951-39-5044-6_Vaitos15022013.pdf?sequence=1. Luettu 1.7.2012.
- NQF. Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2009:24. Luettavissa: www.minedu.fi/.../Tutkintojen_kansallinen_viitekehys.html. Luettu 1.7.2012.
- NVivo. Qualitative data analysis software. Luettavissa: http://www.qsrinternational.com/products_nvivo.aspx. Luettu 1.5.2011.
- Nyyssölä, H. 2008. Omistajaohjaus, sisäinen yrittäjäyys ja tuloksellisuus ammattikorkeakouluissa. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto. Taloustieteiden tiedekunta. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Näpänkangas, J. 2004. Itseohjatun oppimisen tukeminen ammattikorkeakoulun opetuksessa – esimerkkinä OAMK:n luonnonvara-alan yksikkö. Oppimisportfolio. Oulun seudun ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Luettavissa: http://www.oamk.fi/amok/pro_forma/Jouni_Napankangas_04.pdf
- Ohjelmointi. Opintojakson kuvaus. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/courses/ta/ict1ta006.html>. Luettu 1.7.2012.
- Oivallus. 2011. Millaista on työ tulevaisuuden Suomessa? Loppuraportti. Luettavissa: <http://ek.multiedition.fi/oivallus/fi/>. Luettu 1.7.2012.
- OKM - Ammattikorkeakoulut. Ammattikorkeakoulut. Luettavissa <http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulut/?lang=fi>. Luettu 1.7.2012.

- OKM - Ammattikorkeakouluja uudistetaan. Ammattikorkeakouluja uudistetaan. Luettavissa:
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/ammattikorkeakoulu_uudistus/?lang=fi. Luettu 1.7.2012.
- OKM - Koulutusjärjestelmä. Suomen tutkintojärjestelmä. Luettavissa:
<http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/koulutusjaerjestelmae/?lang=fi>. Luettu 1.7.2012.
- OPM. 2005a. Tutkintojen ja muun osaamisen kansallinen viitekehys. Opetusministeriön työryhmämuistio 2005:4. Luettavissa:
http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2009/Tutkintojen_kansallinen_viitekehys.html?lang=fi. Luettu 1.7.2012.
- OPM. 2005b. Korkeakoulututkintojen viitekehys. Luettavissa:
http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2005/korkeakoulututkintojen_viitekehys_kuvaus_suomalaisista_korkeako?lang=fi. Luettu 1.7.2012.
- OPM. 2007. Aiemmin hankitun osaamisen tunnustaminen korkeakouluissa. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2007:4. Luettavissa:
www.minedu.fi/.../Aiemmin_hankitun_osaamisen_tunnustaminen_korkeakouluissa.html. Luettu 1.7.2012.
- OPM. 2010. Elinikäinen oppiminen - mahdollisuus kasvuun ja työllisyyteen. Luettavissa:
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/aikuiskoulutus_ja_vapaa_sivistystyoe/elinikaisenoppimisenneuvosto/. Luettu 1.7.2012.
- OPM. 2012. Luonnos, AMK-rahoitusmalli. Luettavissa:
http://www.minedu.fi/OPM/Koulutus/ammattikorkeakoulutus/hallinto_ohjaus_ja_rahoytus. Luettu 1.12.2012.
- Oriantaatio ICT-alaan. Opintojakson kuvaus. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/courses/ta/ict1ta001.html>. Luettu 1.7.2012.
- Otala, L. 2008. Osaamispääoman johtamisesta kilpailuetu. Porvoo: WS Bookwell Oy.
- Ovaskainen, M. 2010. Qualification Requirements of SMEs in Internet-based Electronic Commerce. Findings from Finland. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House.
- Paajanen, P. 2001. Yrittäjyyskasvattaja - Ammattikorkeakoulun hallinnon ja kaupan alan opettajien näkemykset itsestään ja työstään yrittäjyyskasvattajana. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House ja Lievestuore: ER-Paino Ky.
- Partanen, V. 2010. Psykologinen omistajuus etätyöskentelyssä. Pro gradu - tutkielma. Lappeenrannan teknillinen yliopisto. Luettavissa:
<http://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/62866/nbnfi-fe201006021941.pdf?sequence=3>. Luettu 1.7.2012.
- Parviainen, J. 2006. Kollektiivinen tiedonrakentaminen asiantuntijatyössä. Teoksessa J. Parviainen (toim.). Kollektiivinen asiantuntijuus. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy - Juvenus Print, 155 - 213.

- Pasanen, T., Ruuskanen, J. & Vaherva, T. 1989. Itseohjautuva oppiminen. Itseohjautuvasta oppimisesta ja sen arvioinnista aikuiskoulutuksessa. Jyväskylän yliopiston kasvatustieteiden laitoksen julkaisuja B 8.
- Pekkala, A. 2011. Mestaruus pääomana. Huippu-urheilun tuottama pääoma yrittäjäksi ryhtymisen kannalta. Väitöskirja. Jyväskylä: Jyväskylä University Printing House. Luettavissa: <https://jyx.jyu.fi/dspace/bitstream/handle/123456789/36981/9789513945213.pdf?sequence=1>. Luettu 1.7.2012.
- Peltonen, M., Laitinen, J. & Juuti, P. 1993. Koulutuksen tuloksellisuus. Aavaranta-sarja no. 34. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Perho, H. & Korhonen, M. 2003. Siirtymien sijoittuminen ja sisältö varhaisaikuisuudessa. Teoksessa P. Lyytinen, M. Korhonen & H. Lyytinen (toim.) Näkökulmia kehityspsykologiaan. Kehitys kontekstissaan. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö, 323 – 342.
- Peterson, G. W., Sampson, J. P. Jr. & Reardon, R.C. 1991. Career development and services: A cognitive approach. Pacific Grove (CA) Brooks/Cole.
- Pierce, J.L., Kostova, T. & Dirsk, K.T. 2001. Toward a theory of psychological ownership in organizations. *Academy of Management Review*, vol. 26, nro 2, 298 – 310.
- Pinchot, G. 1986. Intrapreneuring. Why You Don't Have to Leave the Corporation to Become an Entrepreneur. New York: Perennial Library.
- Pihkala, J. 2008. Ammattikorkeakoulutuksen aikaiset yrittäjyysintentioiden muutokset. Väitöskirja. Tampereen yliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunta. Ilmestynyt Opetusministeriön julkaisusarjassa 2008: 1. Luettavissa: <http://www.minedu.fi/OPM/Julkaisut/2008/ammattikorkeakoulutuksen.html?lang=fi>. Luettu 1.7.2012.
- Rahkonen, A. 2001. Sähkötekniikan osaston opiskelijoiden valmistumisanalyysi Kaplan-Meier-menetelmää ja Coxin regressiota soveltaen. Oulun yliopisto: Matemaattisten tieteiden laitos, Pro gradu – tutkielma.
- Rauste-von Wright, M. 1997. Opettaja tienhaarassa: konstruktivismia käytännössä. Jyväskylä: Atena.
- Remonen, S. 1999. Raportti Jyväskylän yliopiston roikkuvista opiskelijoista. Jyväskylän yliopiston ylioppilaskunta. Jyväskylä: Korpilampi Oy.
- Ristimäki, K. 2002. Yrittäjyyskasvatus – yrittäjyyttä ja kasvatusta. Teoksessa L. Tenhunen-Ruotsalainen (toim.) Yrittäjyyskasvatus – yrittäjyyttä ja kasvatusta. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Rogers, C.R. 1951. Client-centered therapy. Uusi painos 1986. Townbridge: Redwood Burn.
- Rogers, C.R. 1983. Freedom to learn for the 80's. Columbus: A Bell & Howell.
- Ross, J. & Unwalla, D. 1986. Who is an Intrapreneur. *Personnel* 1986 Joulukuu, 45 - 49.
- Routti, J. & Hakulin, B. 1991. Teknillisten korkeakouluopintojen tehostaminen. Jyväskylä: Gummerus.
- Ruohotie, P. 1998. Motivaatio, tahto ja oppiminen. Helsinki: Oy Edita Ab.

- Ruohotie, P. & Honka, J. 2003. Ammatillinen huippuosaaminen. Saarijärvi:Saarijärjen Offset Oy.
- Ruohotie, P., Honka, J. & Mustonen, L. 2000. Työssäoppimisen haasteet ammattikasvatukselle. Saarijärvi: Saarijärven Offset Oy.
- Römer-Paakkanen, T. 2007. Korkeakouluopiskelijoiden käsityksiä yrittäjän ammatista uravaihtoehtona. Teoksessa P. Kyrö, H. Lehtonen & K. Ristimäki (toim.) Yrittäjyyskasvatuksen monia suuntia. Tampere: Tampereen yliopistopaino Oy – Juvenes Print.
- Salminen, H. 2001. Suomalainen ammattikorkeakoulu-uudistus opetushallinnon prosessina. Helsingin yliopiston kasvatustieteellinen tiedekunta. Väitöskirja. Luettavissa:
http://www.okm.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2001/liitteet/opm_348_81Yhteen veto.PDF?lang=fi ja
http://www.okm.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2001/liitteet/opm81_artikkelit.pdf?lang=fi. Luettu 1.7.2012.
- Salo, S. 2005. Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen. Muuntokoulutus datanomista IT-tradenomiksi työn ohessa. Kehittämishanke Helian Ammatillinen opettajakorkeakoulu. Luettavissa:
<http://myy.haaga-helia.fi/~salse/>. Luettu 1.7.2012.
- Salo, S. 2007a. Ilta-Tikon esittely 29.1.2007. Julkaisematon aineisto.
- Salo, S. 2007b. Ilta-Tikon valintakoepisteet 31.5.2007. Julkaisematon aineisto.
- Salo, S. 2008. Ilta-Tikon esittely 28.1.2008. Julkaisematon aineisto.
- Salo, S. 2009. Tunnustaminen tietojenkäsittelyssä. Teoksessa P. Haltia & R. Jaakkola (toim.) Osaaminen esiin. Näkökulmia tunnistamiseen ja tunnustamiseen. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun julkaisusarja 5/2009. Helsinki: Edita, 123–131.
- Salo, S. 2010. Opintojakson yrityksen ICT:n käyttö ja ylläpito työmäärien raportointi. Julkaisematon aineisto.
- Saranpää, M. & TUNNE5-työryhmä. 2009. Osaamisen tunnistaminen – työkirjaammattikorkeakouluille. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun julkaisu. Helsinki: Edita.
- Schollhammer, H. 1982. International Corporate Entrepreneurship. Teoksessa Kent, C.A., Sexton, D.L. & Vesper, K.H. (toim.) Encyclopedia of Entrepreneurship. Englewood Cliffs. Prentice-Hall, 209 – 223.
- Seinä, S. 2000. Opintojen etenemisen edistäminen. Hämeen ammattikorkeakoulun julkaisu C:22. Hämeenlinna: Hämeen ammattikorkeakoulu, Ammatillinen opettajakorkeakoulu.
- Sergiovanni, T.J. 1991. The Principalship. A Reflective practice perceptives. 2. painos. Boston: Allyn and Bacon.
- Siitonen, J. 1999. Voimaantumisteorian perusteiden hahmottelua. Oulun yliopisto: Oulun opettajankoulutuslaitos, väitöskirja.
- Silvennoinen, H. 1988. Opintojen keskeyttäminen Turun yliopiston yhteiskuntatieteellisessä tiedekunnassa. Hallintoviraston julkaisusarja 3/1988. Turku: Turun yliopisto, Opintoasiain toimisto.

- Silverman, D. 2004. *Doing Qualitative Research: a Practical Handbook*. 2nd ed. Sage, London.
- Skager, R. 1984. *Organizing schools to encourage self-direction in learners*. Unesco Institute for Education. Hamburg: Pergamon Press.
- Suomen Yrittäjät. 2011. *Yrittäjyys Suomessa – Perustietoa yrittäjyysopetuksesta*. Luettavissa: <http://www.yrittajat.fi/perustietoayrittajyysopetuksesta>
- Suominen, J. 2011. *Kohti oppivaa organisaatiota – konstruktion muodostaminen johtamisen ja oppimisen välisistä riippuvuussuhteista*. Väitöskirja. Turun kauppakorkeakoulu. Luettavissa: http://info.tse.fi/julkaisut/vk/Ae7_2011.pdf. Luettu 1.7.2012.
- Säljö, R. 2004. *Oppimiskäytännöt. Sosiokulttuurinen näkökulma*. Juva: DS Bookwell Oy.
- Tahvanainen, P. 2004. *”Vahvaksi ei voi pakottaa” – voimaantumista tukeva vuorovaikutus työkoulunuoren ohjaamisessa*. Itä-Suomen työkoulun julkaisuja 3. PD-koulutuksen tutkielmaraportti. Kuopio: Kuopion yliopisto.
- Tietojenkäsittelyn aikuisten koulutusohjelma. Luettavissa: http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/tutkintokoulutus/tietotekniikka/tietojenkäsittelyn-koulutusohjelma-Malmi-aikuiset/index_html. Luettu 1.7.2012.
- Tiko05. Tiko05:n aikuistoteutuksen opintojaksoluettelo. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas-2009-2010/vanhat-haaga-helian-opinto-opaat-pdf>. Luettu 1.7.2012.
- Tikon hakuohjeet. Luettavissa: http://www.haaga-helia.fi/fi/koulutus-ja-hakeminen/tutkintokoulutus/tietotekniikka/tietojenkäsittelyn-koulutusohjelma-Malmi-aikuiset/hakeminen-2012/index_html. Luettu 1.7.2012.
- Tinto, V. 1975. *Dropout from Higher Education: a Theoretical Synthesis of Recent Research*. *Review of Educational Research* 45 (1), 89 – 125.
- Tinto, V. 1987. *Leaving college: Rethinking the causes and cures of student attrition*. Chicago: University of Chicago Press.
- TUNNE. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/ammattillinenopettajakorkeakoulu/tutkimus-jakehittamistoiminta/Kaynnissaolevathankkeet/tunne-2007-2009/?searchterm=TUNNE>. Luettu 1.7.2012.
- Tunnista osaaminen. 2013. Luettavissa: http://www.tunnistaosaaminen.fi/sites/default/files/liitteet/kasikirja_14092012.pdf. Luettu 1.7.2012.
- Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2003. *Laadullinen tutkimus ja sisältöanalyysi*. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Tutkintosääntö. HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tutkintosääntö. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/opinto-opas/yleista-haaga-heliasta/tutkintosaaento?searchterm=Tutkintos%C3%A4%C3%A4nt%C3%B6>. Luettu 1.7.2012.

- Tynjälä, P. 1999. Konstruktivistinen oppimiskäsitys ja asiantuntijuuden edellytysten rakentaminen koulutuksessa. Teoksessa A. Eteläpelto & P. Tynjälä (toim.) *Oppiminen ja asiantuntijuus*. Helsinki: WSOY, 160 – 179.
- Valintakoeohjeet. Luettavissa: http://www.haaga-helia.fi/fi/hakeminen/amk-tutkinto-aikuiskoulutuksena/tietojenkäsittelyn-ko/index_html. Luettu 1.7.2012.
- Vaherva, T. & Renko, T. 1989. Jatkuva koulutus tutkimuskohteena: ilmiön käsiteanalyttistä ja tutkimuspoliittista jäsentelyä. Suomen Akatemian julkaisuja. Helsinki: Valtion painatuskeskus.
- Varila, J. 1990. Itseohjautuvan oppimisen käsitteellistä ja empiiristä tarkastelua. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Webropol. Datan analysointi- ja kyselytyökalu. Luettavissa: <http://w3.webropol.com/finland>. Luettu 1.7.2012.
- Westerholm, H. 2007. Tutkimusmatka pienyrittäjän työvalmiuksien ytimeen. Kirjallisuuteen ja DACUM-analyysiin perustuva kartoitus. Luettavissa: <http://dissertations.jyu.fi/studbusi/9789513928414.pdf>. Luettu 1.7.2012.
- Vilpponen, I. 2011. Opintojen keskeyttämisen syitä HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulun tietojenkäsittelyn koulutusohjelman monimuoto-toteutuksessa opintojen alkuvaiheessa. Ohjauksen kehittämishanke. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto, Opettajankoulutuslaitos.
- Väisänen, P. 2003. Työssäoppiminen ammatillisissa perusopinnoissa. Ammatillinen osaaminen, työelämän kvalifikaatiot ja itseohjautuvuus opiskelijoiden itsensä arvioimina. Väitöskirja. Joensuun yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta.
- Zimitat, C. 2006. Improving quality of teaching is part improving retention: A study of first year students in an Australian university. Luettavissa: http://www.fyhe.com.au/past_papers/2006/Papers/Zimitat.pdf. Luettu 1.7.2012.
- Yin, R.K. 1994. *Case Study Research: Design and Methods* (2nd ed.). Newbury Park, CA: Sage Publications.
- Yin, R.K. 2002. *Case Study Research: Design and Methods*. Thousand Oaks, London and New Delhi: Sage Publications.
- Yliopistolaki 558/2009. Luettavissa: <http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090558>. Luettu 1.7.2012.
- Yrityksen ICT:n käyttö ja ylläpito. Opintojaksokuvaus. Luettavissa: <http://www.haaga-helia.fi/fi/courses/td/ict4td021c.html?searchterm=ICT%3An+k%C3%A4ytt%C3%B6>. Luettu 1.7.2012.

LIITTEET

Liite1 Viitekehyksen vaativuustasot neljä - seitsemän

Seuraavassa taulukossa on kuvattu tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksen vaativuustasot neljä - seitsemän sekä tutkintojen ja oppimäärien sijoittuminen eri vaativuustasoille (Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi tutkintojen ja muun osaamisen viitekehyksestä 2012, liite /asetusluonnos)

Taso	Osaaminen	Tutkinnot
4	<p>Hallitsee oman alansa tietoperustan laajoissa asiayhteyksissä sekä tietyt kognitiiviset ja käytännön taidot sekä ilmaisukyvyn ja pystyy hyödyntämään näitä tietoja ja taitoja ratkaistaessa oman alan erityisongelmia ja suorittaessaan alan tehtäviä. Työskentelee itsenäisesti yleensä ennustettavissa, mutta mahdollisesti muuttuvissa toimintaympäristöissä.</p> <p>Vastaa omien tehtäviensä loppuun suorittamisesta sekä toimii turvallisesti ja vastuullisesti työyhteisössä. Kykenee taloudelliseen, tulokselliseen ja suunnitelmalliseen toimintaan ja töiden järjestykseen. Kykenee valvomaan muiden suorittamia rutiinitehtäviä. Valmiudet toimia yrittäjämäisesti toisen palveluksessa tai alan itsenäisenä yrittäjänä. Arvioi omaa osaamistaan ja parantaa työhön tai opintoihin liittyviä toimia. Kehittää itseään ja työtään.</p> <p>Valmius jatkuvaan oppimiseen. Osaa viestiä monimuotoisesti ja vuorovaikutteisesti eri tilanteissa ja tuottaa monipuolisia, myös alaan liittyviä, tekstejä äidinkielellään. Osaa toimia erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa eettisten periaatteiden mukaisesti. Selviytyy kansainvälisestä viestinnästä ja vuorovaikutuksesta toisella kotimaisella ja ainakin yhdellä vieraalla kielellä. Noudattaa kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja.</p>	<p>Lukion oppimäärä ja ylioppilastutkinto</p> <p>Ammatilliset perustutkinnot</p> <p>Ammattitutkinnot</p> <p>Vankeinhoidon perustutkinto</p> <p>Poliisin perustutkinto</p> <p>Pelastajatutkinto</p> <p>Hätäkeskuspäivystäjätutkinto</p>

(jatkuu)

Liite 1 (jatkuu)

Taso	Osaaminen	Tutkinnot
5	<p>Hallitsee oman alansa laaja-alaisen ja/tai erikoistuneen tietoperustan sekä kognitiiviset ja käytännön taidot sekä ilmaisukyvyn ja pystyy hyödyntämään näitä tietoja ja taitoja ratkaistessaan luovasti abstrakteja ongelmia ja suorittaessaan alan tehtäviä. Ymmärtää ammatillisten tehtäväluiden sekä alan ja eri alojen rajapinnat.</p> <p>Kykenee johtamaan ja valvomaan toimintaympäristöjä, jotka muuttuvat ennakoimattomasti. Kykenee valvomaan muiden suorittamia tehtäviä.</p> <p>Hyvä valmius toimia alan itsenäisenä yrittäjänä. Arvioi ja kehittää omia ja muiden suorituksia ja työtä.</p> <p>Valmius jatkuvaan oppimiseen. Osaa viestiä suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle äidinkielellään. Osaa toimia erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa eettisten periaatteiden mukaisesti. Kykenee kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen omalla alallaan toisella kotimaisella ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä. Noudattaa kestävän kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja.</p>	<p>Erikoisammattitutkinnot</p> <p>Poliisialipäällystötutkinto</p> <p>Alipäällystötutkinto (pelastusala)</p>

(jatkuu)

Liite 1 (jatkuu)

Taso	Osaaminen	Tutkinnot
6	<p>Hallitsee laaja-alaiset ja edistyneet oman alansa tiedot, joihin liittyy teorioiden, keskeisten käsitteiden, menetelmien ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen ja arvioiminen. Ymmärtää ammatillisten tehtävälueiden ja/tai tieteenalojen kattavuuden ja rajat. Hallitsee edistyneet kognitiiviset ja käytännön taidot, jotka osoittavat asioiden hallintaa, kykyä soveltaa ja kykyä luoviin ratkaisuihin, joita vaaditaan erikoistuneella ammatti-, tieteen-, tai taiteenalalla monimutkaisten tai ennakoimattomien ongelmien ratkaisemiseksi.</p> <p>Kykenee johtamaan monimutkaisia ammatillisia toimia ja hankkeita ja kykenee työskentelemään itsenäisesti alan asiantuntijatehtävissä. Kykenee päätöksentekoon ennakoimattomissa toimintaympäristöissä. Vähintään perusedellytykset toimia alan itsenäisenä yrittäjänä. Kykenee vastaamaan oman osaamisensa arvioinnin ja kehittämisen lisäksi yksittäisten henkilöiden ja ryhmien kehityksestä.</p> <p>Valmius jatkuvaan oppimiseen. Osaa viestiä hyvin suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle äidinkielellään. Osaa toimia erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa huomioiden yhteisölliset ja eettiset näkökulmat. Kykenee itsenäiseen kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen toisella kotimaisella ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä. Noudattaa kestäväen kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja.</p>	<p>Ammattikorkeakoulututkinnot</p> <p>Alemmat korkeakoulututkinnot</p>

(jatkuu)

Liite 1 (jatkuu)

Taso	Osaaminen	Tutkinnot
7	<p>Hallitsee laaja-alaisesti ja pitkälle erikoistuneet oman alansa erityisosaamista vastaavat käsitteet, menetelmät ja tiedot, joita käytetään itsenäisen ajattelun ja/tai tutkimuksen perustana. Ymmärtää alan ja eri alojen rajapintojen tietoihin liittyviä kysymyksiä ja tarkastelee niitä ja uutta tietoa kriittisesti. Kykenee ratkaisemaan vaativia ongelmia myös luovin toteutuksin tutkimus- ja/tai innovaatiotoiminnassa, jossa kehitetään uusia tietoja ja menettelyjä sekä sovelletaan ja yhdistetään eri alojen tietoja.</p> <p>Kykenee työskentelemään itsenäisesti alan vaativissa asiantuntijatehtävissä tai yrittäjänä. Kykenee johtamaan ja kehittämään monimutkaisia, ennakoimattomia ja uusia strategisia lähestymistapoja. Kykenee johtamaan asioita ja/tai ihmisiä. Kykenee arvioimaan yksittäisten henkilöiden ja ryhmien toimintaa.</p> <p>Kykenee kartuttamaan oman alansa tietoja ja käytäntöjä ja/tai vastaamaan muiden kehityksestä.</p> <p>Valmius jatkuvaan oppimiseen. Osaa viestiä suullisesti ja kirjallisesti sekä alan että alan ulkopuoliselle yleisölle äidinkielellään. Osaa toimia erilaisten ihmisten kanssa opiskelu- ja työyhteisössä sekä muissa ryhmissä ja verkostoissa huomioiden yhteisölliset ja eettiset näkökulmat. Kykenee vaatimaan kansainväliseen viestintään ja vuorovaikutukseen toisella kotimaisella ja vähintään yhdellä vieraalla kielellä. Noudattaa kestäväen kehityksen mukaisia työ- ja toimintatapoja.</p>	<p>Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot</p> <p>Ylemmät korkeakoulututkinnot</p> <p>Ylemmän korkeakoulututkinnon jälkeen suoritettavat korkeakoulutettujen erityispätevydet</p>

Liite 2 Opetussuunnitelma Tiko05

Opetussuunnitelma Tiko05 koostuu seuraavista opintokokonaisuuksista:

Opintokokonaisuudet	Opintopisteet
Perusopinnot = pakolliset perusopinnot	60 op
Ammattiopinnot	90 op
Pakolliset ammattiopinnot (60 op)	
Vaihtoehtoiset ammattiopinnot (30 op)	
Vapaasti valittavat opinnot	15 op
Työharjoittelu	30 op
Opinnäytetyö	15 op
Yhteensä	210 op

Nuorten koulutusohjelman toteutus on ajoitettu kolmelle ja puolelle vuodelle siten, että lukuvuosittain suoritettaisiin 60 opintopisteen opinnot ($3,5 * 60 = 210$). Yksi opintopiste vastaa eurooppalaisen mitoitussjärjestelmän ECTS mukaan noin 27 tuntia opiskelijan työtä.

Aikuisopetuksen neljälle vuodelle suositellussa suoritusjärjestyksessä tulisi lukuvuosittain suorittaa 26, 22, 22, 23, 24, 21, 21 ja 21 opintopistettä. Optimaalinen suorituskäärä on (vähintään) 22,5 opintopistettä lukukaudessa, lukuvuodessa 55 opintopistettä. Tällöin oletetaan, että aikuisopiskelija on tietojenkäsittelyalan työtehtävissä ja saa työharjoittelusta suoritusmerkinnän (30 op) raportimalla oman työskentelynsä, ja siten siihen ei liity merkittäviä luokkahuone-tyyppisiä opintoponnistuksia. Alan vaihtajan on suoritettava työharjoittelu, joka luonnollisesti pidentää hänen opiskeluaikaansa noin yhdellä lukukaudella.

Viimeinen opintosuunnitelman Tiko05 vaihtoehtoisista ammattiopinnoista Tietohallinnon kehittäjän projekti (15 op) toteutettiin ensimmäistä kertaa keväällä 2008. Viimeisen kerran opintojakso toteutettiin keväällä 2012.

Aikuistoteutuksen tarjonnassa oli keväällä 2007

32 opintojaksoa, joissa opiskeltavia opintopisteitä oli 228.

Näistä 21 oli opetussuunnitelman Tiko05 mukaisia ja

11 ”vanhaan” opetussuunnitelmaan Tiko2000 kuuluvia.

Osa vaihtoehtoisista ja vapaasti valittavista opinnoista sijoittui aikavälille 16.00 - 17.30. Muun muassa tasokokeet ja täydentämisopinnot kuuluivat näihin. Vapaasti valittavia opintoja voi valita myös päivätoteutuksesta ja englanninkieliisestä toteutuksesta, koska kaikkia opintoja ei ole iltatoteutuksessa tarjolla.

Liite 3 HH:n tietojenkäsittelyn aikuiskoulutuksen hakuohjeet

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu noudattaa tietojenkäsittelyn aikuiskoulutusohjelman haussa pohjakoulutusvaatimuksen osalta lainsäädännön mukaista hakukelpoisuutta. Opetushallituksen yhteishakua koskevissa ohjeissa (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus) määritellään seuraavasti:

Ammattikorkeakoulu päättää, mikä pohjakoulutus mihinkin koulutusohjelmaan vaaditaan. Tutkinnon pitää olla valmis hakuajan päättymiseen mennessä.

Valintakokeeseen kutsutaan kaikki hakukelpoiset. Ammattikorkeakoulu päättää koulutusohjelmittain, käyttääkö se valintaperusteena vaihtoehtoa A vai B vai molempia.

Lisäksi harkinnanvaraisessa valinnassa voi hakea, jos hakijalta puuttuu vaadittava pohjakoulutus (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus).

HAAGA-HELIA ammattikorkeakoulu tietojenkäsittelyn koulutusohjelmat käyttävät aikuisopiskelijoiden valintaperusteena valtakunnallisen suosituksen vaihtoehtoa A. Myös pistelaskennassa noudatetaan valtakunnallista suositusta.

Valintavaihtoehto A. Valinta tehdään valintakokeesta, työkokemuksesta ja muista ammattikorkeakouluopinnoista kertyvien pisteiden perusteella. (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus.)

Valintakoe	70 pistettä
Työkokemus	20 pistettä
Tutkintoon johtavassa ammattikorkeakoulutuksessa* tai avoimessa ammattikorkeakoulussa samalla koulutuslalla suoritetut opinnot**	10 pistettä
Yhteensä	100 pistettä

* tutkinnon ei tarvitse olla valmis,

** erikoistumisopinnot tai täydennyskoulutusta ei hyväksytä. (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus.)

Tässä vaihtoehdossa valintakokeesta on saatava vähintään 30 pistettä. Opintojen tulee olla suoritettu hakuajan päättymiseen mennessä. (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus.)

Valintavaihtoehto B. Valinta tehdään tutkintotodistuksesta, työkokemuksesta ja muista ammattikorkeakouluopinnoista kertyvien pisteiden perusteella. (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus.)

Tutkintotodistus	70 pistettä
Työkokemus	20 pistettä
Tutkintoon johtavassa ammattikorkeakoulutuksessa* tai avoimessa ammattikorkeakoulussa samalla koulutuslalla suoritetut opinnot**	10 pistettä
Yhteensä	100 pistettä

* tutkinnon ei tarvitse olla valmis,

** erikoistumisopinnoita tai täydennyskoulutusta ei hyväksytä.

Hakijalla tulee olla vähintään kaksi vuotta yleistä työkokemusta. Hakupisteitä saa vasta tämän ylittävistä koulutuslakohtaisesta työkokemuksesta. Yhden pisteen saa kahden vuoden työkokemuksesta. Ammattikorkeakoulussa suorituista saman koulutuslalan kolmen opintopisteen opinnoista saa hakuvaiheessa yhden pisteen; jo 27 opintopisteestä saa täydet kymmenen hakupistettä (Amk-tutkintoon johtava aikuiskoulutus).

HAAGA-HELIAN hakusivuilta löytyy yhteishakujen sähköinen osoite: www.amkhaku.fi (AMK-tutkinto aikuiskoulutuksena). Tietojenkäsittelyn aikuiskoulutukseen hakevaa ohjeistetaan (Tikon hakuohjeet) seuraavasti:

Tietojenkäsittelyn aikuiskoulutusohjelmaan hakijan pisteitä kerryttävän alakohtaisen työkokemuksen on oltava siltä koulutuslalta, jolle on hakemassa. Koulutuslaksi katsotaan kaikki ICT-alan työkokemus: mm. järjestelmä-, systeemi- ja atk-suunnittelu, ohjelmointi ja sovelluskehitys, verkko- ja mikrotukitehtävät, atk-laitteistojen käyttötehtävät. Tietosysteemien käyttäjätehtävistä ei anneta työkokemuspisteitä. Työkokemuksen määrä ja laatu on pystyttävä osoittamaan työtodistuksilla. Mikäli työtodistus sisältää sekä ICT-alan työtä että muuta työtä, on ICT-alan työkokemus syytä eritellä prosenttiosuuksin.

Valintakokeesta voi saada korkeintaan 70 pistettä. Kokeessa mitataan hakijan valmiuksia ja motivaatiota tietotekniikan opiskeluun ammattikorkeakoulussa, ongelmanratkaisun taitoa, loogista ajattelukykyä, ilmaisuvalmiuksia sekä uuden asian omaksumisvalmiutta. Kokeessa voidaan mitata myös englannin kielitaitoa. Valintakoe ei vaadi ennakoivaltautumista. Voidakseen tulla valituksi hakijan on saatava valintakokeesta yhteensä vähintään 30 pistettä.

Liite 4 Aiempien opintojen hyväksilukeminen

Aiempien opintojen hyväksilukeminen ke 13.12.2006 16.30 - 18.00

Aiempien opintojen huomioimista haetaan välittömästi opintojen alkaessa, jotta opiskelija ei ilmoittaudu niille opintojaksoille, joita hänen ei tarvitse suorittaa vaan voi suunnitella oman lukujärjestyksensä siten, että opiskeluissa eteneminen olisi mahdollisimman tehokasta. **Info-tilaisuus uusille opiskelijoille luokassa 3012.**

Korkeakouluissa tehdyt suoritukset

Muissa korkeakouluissa, avoimessa ammattikorkeakoulussa tai yliopistoissa suoritetuilla tai suoritettavilla Haaga-Helian opintoja vastaavilla opinnoilla voidaan osoittaa tietojenkäsittelyn koulutusohjelman **pakollisissa perus- ja ammattiopinnoissa** vaadittavaa osaamista ja näin saada hyväksytyt suoritusmerkinnät opintojaksoista. Opintojakson tai sen osan suoritukseksi hyväksytään korkeakoulussa suoritettut opinnot, jotka kattavat sekä opintojakson tai sen osan sisällön että tavoitteet kokonaisuudessaan ja on pääsääntöisesti suoritettu vähintään arvosanalla hyvä.

Lisäksi näillä opinnoilla voidaan osoittaa **vapaasti valittavilta opinnoilta** edellytettävää osaamista edellyttäen, että opiskelija saavuttaa koulutusohjelman tavoitteet.

Aiemmat datanomitutkinnot tai atk-suunnittelijatutkinnot

Niin sanotun vanhan keskiasteen datanomin tutkinnon tai atk-suunnittelijatutkinnon (ei kuitenkaan toisen asteen tietojenkäsittelyn perustutkinnon) suorittanut voi myös suorittamallaan Haaga-Helian opintoja vastaavilla opinnoillaan saada suoraan hyväksytyt suoritusmerkinnät useista opintojaksoista.

Toisen asteen tutkinnon suorittanut

Näyttöihin osallistuvat opiskelijat, joilla on aiempi liiketalouden perustutkinto (merkonomi), tietojenkäsittelyn perustutkinto (datanomi), tietojenkäsittelyn ammattitutkinto tai merkonomi / HSO-sihteerin (opistotaso) tutkinto. Katso erillisiä ohjeet näyttöpäivään osallistumisesta.

Varusmiespalveluksen johtamiskoulutus

Jos opiskelija on suorittanut varusmiespalveluksessa ollessaan aliupseeri- tai reserviupseerikoulun ja varusmiespalvelus on kestänyt yli kuusi kuukautta, voidaan tästä myöntää kolme opintopistettä vapaasti valittaviin opintoihin johtamistaidon opintoina.

Työkokemuksen huomioiminen

Jos opiskelija on ennen opiskelujensa aloittamista ollut tietojenkäsittelyalan töissä tai toimii opiskelunsa aikana tietojenkäsittelyalan työtehtävissä, ei hän tee erillistä työharjoittelua, vaan saa suoritusmerkinnän (30 op) raportoimalla alalla työskentelynsä. Tämä voi tapahtua jo heti opiskelujen alussa. Käytännössä tämä voi nopeuttaa valmistumista jopa yhdellä lukukaudella.

vrt. <http://www.helia.fi/tietotekniikankoulutus/iltatikonerityisohjeet/tyoharjoitteluohje/>

Työharjoitteluraportin pohjalta opiskelija voi neuvotella koulutusohjelmapäällikön kanssa siitä, voidaanko hänen työssä opittuaan tunnistaa ja tunnustaa sellaisiksi valmiuksiksi, jota IT-tradenomilla tulisi olla ja kirjata näistä suoritusmerkinnät esimerkiksi opintonimikkeellä Sovellusten vastuu ja kehittämistehtävät.

Huomioonottamisen hakeminen

Hakulomakkeet: <http://www.helia.fi/tietotekniikankoulutus/opinto-ohjaus/aiemminsuoritettutopinnot/>

[Hakemus aiempien opintojen huomioon ottamiseksi ilta-Tikossa -lomake](#)

Hakemukset tarpeellisine liitteineen tulee toimittaa 31.12.2006 mennessä hakulomakkeessa ilmoitettuun osoitteeseen jotta päätökset ovat selvillä aloituspäiviin mennessä.

Hakemus aiempien opintojen hyväksilukemiseksi					Opiskelijan nimi:	Opiskelijan numero:
HAAGA-HELIA, TIETOJENKÄSITTELYN KOULUTUSOHJELMA, OPS TIKO05 - ilta toteutus					Aiempi tutkinto (tai osa):	Suorituspäivä:
					Suoritetut ov:t:	Oppilaitos:
					KORVAAVAT OPINTOSUORITUKSET	
Luku- kausi	opintojakson nimi	tunnus 2005-6	2007	op arvos.	nimi	op ov arvos. oppilaitos päivämäärä
	Pakolliset perus- ja ammattiopinnot					
	Ohjelmointitaito	ICT02D	ICT1TD002	12		
	Proseduraalinen ohjelmointi (ohjelmoinnin perusteet) (osa 1)			3		
	Olio-ohjelmointi (opj:n osa 2)			9		
1.	Tietokone asiantuntijan työvälineenä	ICT01D	ICT1TD001	10		
	Helian ympäristö (opj:n osio 1)			1,5		
	Tietokoneen toiminta (opj:n osio 2)			3		
	Työvälineohjelmat (opj:n osio 3)			3		
	Web-sivuston tekeminen ja visuaalisuus (osio 4)			2,5		
	ICT-asiantuntijan yleisvalmiudet 1i	YLE11D		4		
	It-englanti	YLE11D1	YLE1TD011A	2		
	Viestintä	YLE11D2	YLE1TD011B	2		
	Tieto ja tiedon varastointi yrityksessä	ICT03D	ICT1TD003	12		
	Tiedonhallinta yrityksessä (opj:n osio 1)			2		
	Relaatiotietokannat (opj:n osio 2)			6		
	XML (opj:n osio 3)			4		
	ICT-asiantuntijan yleisvalmiudet 2i	YLE12D		10		
2.	It-englanti	YLE12D1	YLE1TD012A	2		
	Viestintä	YLE12D2	YLE1TD012B	4		
	Yritystoiminta	YLE12D3	YLE1TD012C	4		
	Tietokone ja tietoverkot	ICT04D	ICT1TD004	12		
	Verkkojen perusteet (opj:n osio 1)			5		
	Yritysverkot 1 (opj:n osio 2)			4		
	Yritysverkot 2 (opj:n osio 3)			3		
	ICT-asiantuntijan yleisvalmiudet 3i	YLE13D		10		
3.	Matematiikka	YLE13D1	YLE1TD013A	4		
	Juridiikka	YLE13D2	YLE1TD013B	3		
	Työsuhdeoikeus (opj:n osio 1)			2		
	It-sopimukset (opj:n osio 2)			1		
	Yritystoiminta	YLE13D3	YLE1TD013C	3		
	Ohjelmiston suunnittelutaito	ICT05D	ICT2TD005	20		
4.	ICT-asiantuntijan yleisvalmiudet 4i: Viestintä	YLE14D	YLE2TD014	3		
	Liiketoimintaprosessit ja tietojärjestelmän vaatimusmäärittäminen	ICT06D	ICT2TD006	12		
5.	Tietotekninen selvityshanke	ICT07D	ICT2TD007	10		
	ICT-asiantuntijan yleisvalmiudet 5i: It-englanti	YLE15D	YLE2TD015	2		
	ICT-asiantuntijan yleisvalmiudet 6i: It-ruotsi	YLE16D	YLE1TD016	3		
	Vaihtoehtoiset ammattiopinnot					
6.-7.	Yksi 30 opintopisteen kokonaisuus seuraavista:			30		
	Tietohallinnon kehittäjä	ICT21D	ICT4TD021	30		
	Ohjelmiston kehittäjä (päivätoteutus)	ICT20D	ICT4TD020	30		
	Tietokanta-asiantuntija (päivätoteutus)	ICT23D	ICT4TD023	30		
	Tietoverkon kehittäjä (päivätoteutus)	ICT22D	ICT4TD022	30		
	ICT-yrittäjä (Liiketalouden koulutusohjelmassa)	ICT24D		30		
	Työharjoittelu	HAR08D	HAR6TD003	30		
					Jos alan työkokemusta vähintään 1 vuosi enintään 2 työnantajan palveluksessa, raportoitava !	

Liite 5 Hakemus aiempien opintojen hyväksilukemiseksi

Liite 6 Luonnontieteiden ja luonnonvara-alan työryhmän suositukset

AHOT korkeakouluissa –hanke Luonnontieteiden ja luonnonvara-alan työryhmä TYÖRYHMÄN SUOSITUKSET

1. **Osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa kokonaisuuden hallinta ratkaisee:** Pääperiaatteena aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisessa ja tunnustamisessa on se, että opiskelijan katsotaan hallitsevan riittävällä tasolla arvioitavana oleva opintokokonaisuus, ei se, että osaaminen sopii yksi yhteen opintojen kanssa. Opiskelijan tulee hallita arvioitavana olevan opintokokonaisuuden avainsisällöt/keskeiset osaamistavoitteet hyvin, mutta muilta osin osaamista tulee tarkastella joustavasti tutkintovaatimuksiin peilaten. Keskeisten osaamistavoitteiden riittävän hallinnan taso voidaan määritellä kussakin korkeakoulussa.
2. **Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen toteutetaan keskitetysti:** Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen suoritetaan keskitetysti ja koordinoitusti joko oppiaine-/yksikkö-, laitos-/koulutusohjelma- tai tiedekunta-/tulosyksikkö-tasolla. Tämä mahdollistaa osaamisen kokonaisuuden arvioinnin, parantaa opiskelijan oikeusturvaa, säästää vastuupettajien aikaa ja vahvistaa vastuuhenkilöiden osaamista ja prosessin kontrollia, jotta minimoidaan väärinkäytökset. Keskitetty ratkaisu kytketään osaksi yksikön normaalia toimintaprosessia eikä osaamisen tunnistamiselle ja tunnustamiselle tuoteta erillistä rakennetta.
3. **Osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen suoritetaan mahdollisimman nopeasti:** Aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen suoritetaan kokonaisuudessaan mahdollisuuksien mukaan heti osaamisen kertymisen jälkeen. Osaamisen arviointi suoritetaan ennen opintojen alkua (sekä kandi- että maisteri-vaihe) kerralla kaiken aiemmin hankitun osaamisen osalta ja/tai opintojen kuluessa heti, kun uutta osaamista on arveltu kertyneen. Seuranta toteutetaan muun muassa osana HOPS-prosessia.
4. **Varmistetaan ahot-mahdollisuutta koskeva tiedonkulku opiskelijoille:** Varmistetaan, että uudet opiskelijat saavat tiedon aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen mahdollisuudesta. Korkeakoulut voivat itse päättää miten tieto hyväksytyille opiskelijoille annetaan, minkä jälkeen ne vastaavat asianomaisten vastuuhenkilöiden riittävästä ohjeistuksesta. Tieto voidaan jakaa esimerkiksi nettisivuille, hyväksymiskirjeen yhteydessä, opintojen aloitusinfossa, ensimmäisen HOPS-keskustelun aikana tai tutorin toimesta. Tämän jälkeen vastuu osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen haussa siirtyy opiskelijalle.
5. **Osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen dokumentointi:** Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen prosessi dokumentoidaan arvioinnin toteutuksesta päätöksentekoon asti opiskelijan oikeusturvan ja mahdollisen valitusmenettelyn oikeellisuuden varmistami-

seksi. Riittävän dokumentoinnin ohjeistuksen laatimiseksi kootaan työryhmä.

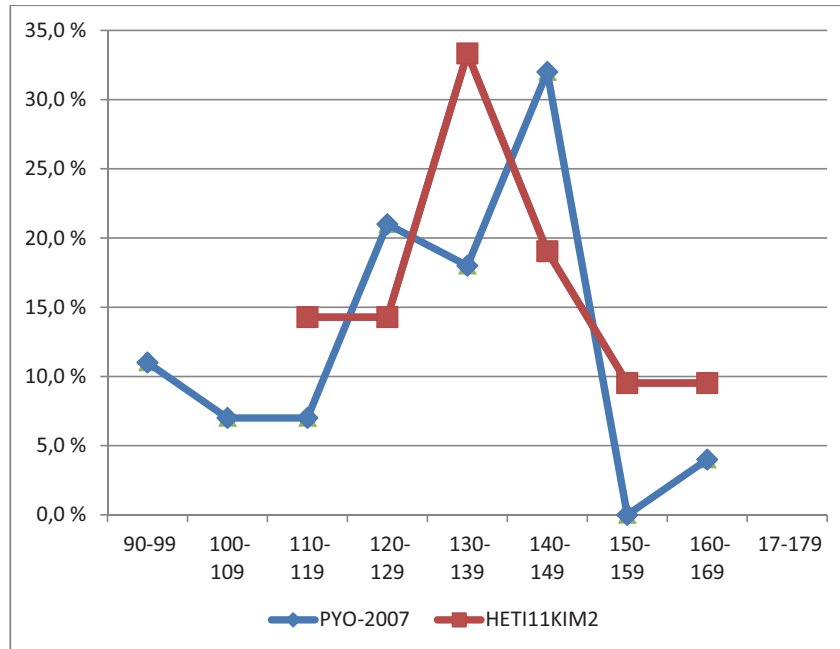
6. **Osaamisen vanhenemisen arviointi osa ahot-prosessia:** Luonnontieteiden aloilla kysymys osaamisen vanhenemisestä kytkeytyy osaksi normaalia osaamisen arvioinnin prosessia.
7. **Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen koskee kaikkia opintoja:** Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen piiriin kuuluvat kaikki opinnot mukaan lukien oppinnäytetyön sisältö. Oppinnäytetyö arvioidaan aina uudestaan ko. korkeakoulussa.
8. **Kansainväliset opinnot rinnastetaan kotimaassa suoritettuihin opintoihin:** Bolognan prosessissa mukana olevissa maissa suoritettujen opintojen tunnistetaan ja tunnustetaan Suomessa suoritettujen opintojen tapaan ja käsitellään saman prosessin mukaisesti.
9. **Yhtenäiset opintosuoritusmerkinnät:** Kaikissa korkeakouluissa siirrytään ahotoitujen suoritusmerkintöiden osalta yhtenäisiin opintosuoritusmerkintöihin viiden vuoden siirtymäkauden aikana. Lähtökohtaisesti arvosana ja/tai suoritusmerkintä siirtyy sellaisenaan kuin se on toisessa oppilaitoksessa annettu. Opintorekisteriin kirjataan AHOT-merkintä, jotta välttytään väärinkäytöksiltä. Isompia kokonaisuuksia arvioitaessa voidaan käyttää painotettua keskiarvoa.
10. **Opintojaksojen osaamistavoitekuvausten yhtenäinen rakenne:** Aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen perustana on osaamislähtöiset opetussuunnitelmat ja niiden selkeys. Luonnontieteiden aloilla opintojaksojen osaamistavoitekuvaukset laaditaan yhtenäisen rakenteen mukaan niin, että kuvaus sisältää sekä opintojakson yleisen osaamistavoitekuvauksen että matriisi-muodossa esitetyt opintojakson yksilöidyt asiasisällölliset osaamistavoitteet (ks. esimerkki suositusten jälkeen).
 - Yhtenäinen rakenne ja erityisesti yksilöidyt sisällölliset osaamistavoitteet helpottavat eri korkeakouluissa suoritettujen opintojen vertailua.
 - Sisällöllisten osaamistavoitteiden yksilöiminen ja määrittely ”pakottaa” opettajan konkretisoimaan opintojakson sisällölliset tavoitteet.
 - Sisällöllisten osaamistavoitteiden luettelo auttaa opiskelijaa arvioimaan omaa osaamistaan suhteessa opintojakson sisältöihin.
 - Osaamistavoitekuvaus ja matriisi tehdään arvosanatasoille 1, 3 ja 5.
 - Opintojakson yleisessä tavoitekuvauksessa määritellään kyseisen opintojakson ydinosamistavoitteet, jotka opiskelijan tulee hallita/suorittaa hyvin tiedoin opintojakson jälkeen.
 - Yleiskuvauksen alle tuotetaan matriisi-aulukko opintojakson asiasisältöjen osaamistavoitteista. Ylös vaakariville kirjataan verbit (Tunnistaa, Osaa selittää, Osaa soveltaa, Osaa analysoida ja Osaa luoda) ja taulukkoon määritellään aina arvosanatasot 1, 3 ja 5. Sisältöjen kohdalla merkintä ko. arvosanaa vastaavan verbin kohtaan.

11. **Listataan luonnontieteiden alojen perusopintojen keskeiset sisällöt:** Sekä yliopisto- että ammattikorkeakoulujen välisen luottamuksen vahvistamiseksi että muissa korkeakouluissa suoritettujen opintojen tunnistamisen ja tunnustamisen helpottamiseksi nimetään kansallinen työryhmä (tai työryhmät), jonka tehtävänä on laatia listat luonnontieteiden eri oppiaineiden pakollisten perusopintojen keskeisistä sisällöistä ja osaamistavoitteista. Työn tavoitteena on selvittää eri korkeakouluissa tärkeinä pidetyt osaamistavoitteet ja niiden kannalta olennaiset sisällöt sekä saada nykyistä selkeämpi kuva eri korkeakoulujen opetussuunnitelmien sisällöistä keskinäisen vertailun sekä osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen helpottamiseksi. Edelleen eri korkeakoulut voivat rakentaa opetussuunnitelmat omien tavoitteidensa mukaan.
12. **Kootaan luonnontieteen aloilla yhteisesti hyväksytyt osaamisen arvioinnin testit ja näytöt:** Tuotetaan tiettyjen tyypillisten luonnontieteiden opintojaksojen osalta valtakunnalliseen käyttöön yhteisesti hyväksytyjä testejä/näyttöjä, joilla opiskelija voi osoittaa formaalisti, non-formaalisti ja/tai in-formaalisti hankitun osaamisen. Nämä testit/näytöt kootaan kansalliselle AHOT-sivustolle, jolloin ne ovat kaikkien hyödynnettävissä. Testit/näytöt arvioidaan kansallisen ryhmän toimesta ja niitä päivitetään vuosittain luonnontieteiden eri alojen yhteisillä näyttöpäivillä.
13. **Työssä ja vapaa-aikana hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen menetelmien kehittäminen:** Kansallisessa kehittämistyössä tulee tulevana vuosina panostaa erityisesti non- ja in-formaalisti hankitun osaamisen tunnistamisen ja tunnustamisen periaatteisiin ja menetelmiin. Työssä tai vapaa-aikana hankitun osaamisen tunnistamiseen ja tunnustamiseen tarvitaan uusia käytännön työkaluja, jotka mahdollistavat osaamisen arvioinnin luotettavasti ja läpinäkyvästi. Osana tätä prosessi kehitetään yhdessä työnantaja- ja työntekijätahojen kanssa malli työnantajan myöntämästä osaamistodistuksesta, jossa työnantaja kuvaa ne tiedot, taidot ja osaamiset, joita työtehtävät ovat työntekijälle työnantajan näkemyksen mukaan tuottaneet. Tämä todistus liitetään osaksi työtodistusta.

Liite 7 Itseohjautuvuusvalmiustesti

Itseohjautuvuusvalmiustesti					8.6.2011
(Guglielmino 1977, Koro 2003)		Opiskelijan nimi:			
		Ei lainkaan		Melkein aina	
		Ei sovi minuuin	Ei sovi minuuin	Sopii minuuin	Sopii minuuin
		juuri lainkaan	kovin-kaan usein	joskus	useimmiten melkein aina
	Arvioi seuraavien väittämien sopivuutta sinuun itseesi oppijana.				
	Käytä seuraavaa asteikkoa ja vastaa merkitsemällä X sinulle sopivimman vastausvaihtoehdon				
	1 Tahdon oppia niin kauan kuin elän.				
	2 Tiedän mitä haluan oppia.				
	3 Kun näen jotain, jota en ymmärrä, pysyttelen kaukana siitä.				
	4 Kun eteeni tulee asia, jonka haluan oppia, keksin keinon sen oppimiseksi.				
	5 Pidän oppimisesta.				
	6 Uuden oppimisen aloittaminen on minulle työlästä.				
	7 Oppimistilanteessa odotan, että kouluttaja kertoo koko ajan kaikille, mitä pitää tehdä.				
	8 En ole kovin hyvä työskentelemään yksinani.				
	9 Jos huomaan tarvitsevani tietoa, jota minulla ei ole, tiedän mistä sitä haen.				
	10 Pystyn oppimaan asioita itsekseni paremmin kuin ihmiset yleensä.				
	11 Haluan kehittyä koulutuksen avulla.				
	12 Vaikka minulla olisi hieno idea, en näköjään pysty tekemään toimivaa suunnitelmaa sen toteuttamiseksi.				
	13 Oppimistilanteessa olen mieluummin mukana päättämässä, mitä tullaan oppimaan ja miten.				
	14 Jos olen kiinnostunut jostakin, en piittaa sen työläydestä.				
	15 Pystyn sanomaan, olenko oppinut jotain vai en.				
	16 On niin paljon asioita, joita haluan oppia, että toivoisin päivässä olevan enemmän tunteja.				
	17 Jos olen päättänyt oppia jotain, minulla on aikaa siihen huolimatta siitä, kuinka kiireinen olen.				
	18 Minun on vaikea ymmärtää lukemaani.				
	19 Sovellan aina koulutuksessa oppimiani asioita käytännön elämässä.				
	20 Tiedän, milloin minun tarvitsee oppia enemmän jostakin.				
	21 Jos tietoni riittävät hyvään numeroon tentissä, en välitä, vaikka jotkut asiat jäävät epäselviksi.				
	22 Keksin monta eri tapaa saada tietoa uudesta asiasta.				
	23 Yritän yhdistää sen, mitä olen oppimassa, pitkän tähtäimen tavoitteisiini.				
	24 Pystyn oppimaan melkein mitä tahansa, jonka osaamista saattaisi tarvita.				
	25 Nautin todella vastauksen esittämisestä kysymykseen.				
	26 En pidä sellaisien kysymysten käsittelemisestä, joihin ei ole yhtä oikeaa vastausta.				
	27 Olen hyvin tiedonhaluinen.				
	28 Olen onnellinen, kun saan oppimistehtävän valmiiksi ja pois mielestä.				
	29 En ole niin kiinnostunut oppimisesta kuin jotkut muut näyttävät olevan.				
	30 Haluan saada tietoa elämäni ongelmakohdista, jotta voin itse ratkaista ne.				
	31 Kokeilen mielelläni uusia asioita, vaikka en olisikaan varma, miten ne onnistuvat.				
	32 Olen hyvä keksimään epätavallisia ratkaisuja.				
	33 Ajattelen tulevaisuutta mielelläni.				
	34 Olen keskimääräistä parempi ottamaan selville tarvitsemiani asioita.				
	35 Minulle ongelmat ovat haasteita eivätkä esteitä.				
	36 Saan itseni tekemään sen, mitä mielestäni tulee tehdä.				
	37 Olen tyytyväinen tapaan, jolla otan selkoa ongelmista.				
	Palauttamalla tämän lomakkeen annan Seppo Salolle luvan käyttää vastaustani tieteellisissä tutkimuksissa.				
	Tietoja käsitellään luottamuksellisesti eikä niitä luovuteta muiden käyttöön.				
	Vastaukset palvelevat tutkimusta ja tiedettä tuomalla esiin tietoja ja miellipiteitä asioista, joita emme tunne.				

Liite 8 Itseohjautuvuusprofiilit PYO-2007 ja HETI11KIM2

KUVIO Itseohjautuvuusprofiilit PYO-2007 ja HETI11KIM2

Liite 9 Webropol-kyselyn lähete

Webropol-kyselyn lähete:

”Hyvä opiskelijamme

Teen tutkimusta palkkatyössä toimimisen tai yrittäjänä toimimisen vaikutuksia opiskelijaksi hakeutumiseen sekä vaikutuksia opiske-
luissa etenemiseen.

Tutkimukseen vastaamiseen sinulta menee arviolta 10 – 15 minuut-
tia.

Oheisessa kyselylomakkeessa on 31 valintakysymystä sekä taustaa-
si kuvaavia lisäkysymyksiä. Sinulla on mahdollisuus antaa myös
oma kuvauksesi opintojen etenemiseen vaikuttaneista seikoista.
Jos olet keskeyttänyt opiskelusi, kerro myös syy opintojen keskeyt-
tämiseen.

Jos olet jo valmistunut, vastaa silti.

On tärkeää, että vastaat kaikkiin kysymyksiin, jotta tutkimus tuot-
taisi luotettavia tuloksia. Ensin mieleen tullut vastausvaihtoehto
voi usein olla parempi kuin se, että vastaisit ”en osaa sanoa”.

Opiskelijanamme meillä on käytettävissä hakutietosi, valintakoetie-
tosi, tiedot aiemmin hankitun osaamisen tunnistamisesta ja tunnus-
tamisesta (hyväksiluvuista) sekä myös meillä opinnoissa menesty-
misesi. Näitä tietoja säilytämme luottamuksellisina, emmekä luovuta
niitä ulkopuolisille. Samanlaisella luottamuksella käsittelen
tämän tutkimuksen vastauksia, joita en luovuta muiden käyttöön.
Sinun vastauksesi palvelevat tätä tutkimusta ja tiedettä tuomalla
esiin mielipiteesi asioista, joita emme tunne.

Toivon, että vastaat nyt samalla oheisesta linkistä kyselylomakkee-
seen.

Ystävällisesti

Seppo Salo”

Liite 10 Webropol-raportti

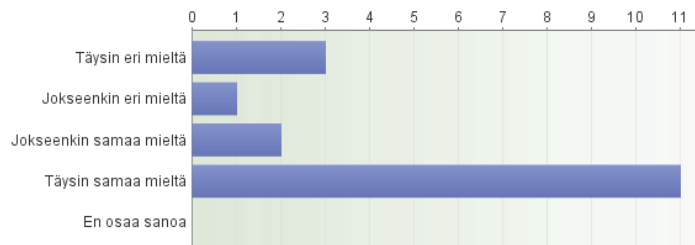
Webropol-raportti

Perusraportti Helia amk:ssa syksyllä 2007 aloittaneet tietojenkäsittelyn aikuis-opiskelijat / opiskelujen eteneminen, keskeytyminen tms.

Tiko05 syksyllä 2007 aloittaneet opiskelijat - opiskelujen eteneminen, keskeytyminen tms. copy

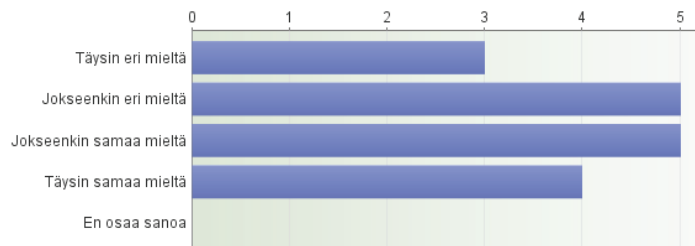
1. Työskentelyni IT-alalla sai minut hakeutumaan opiskelemaan

Vastaajien määrä: 17

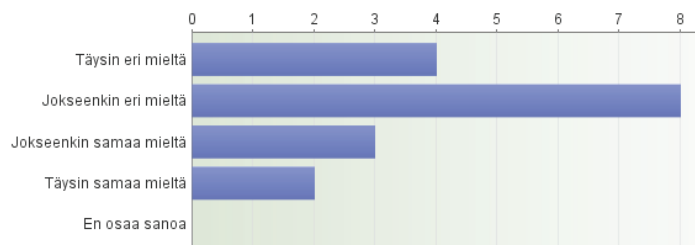
2. IT-alan nopea kehitys sai minut hakeutumaan opiskelemaan

Vastaajien määrä: 17

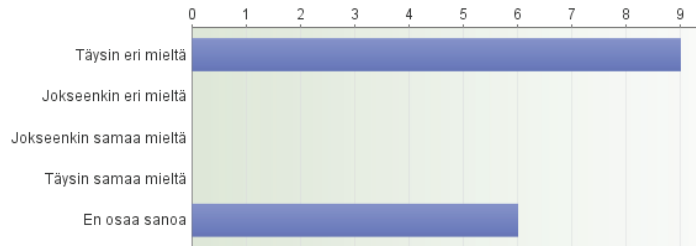
3. It-alan vetovoimaisuus sai minut hakeutumaan opiskelemaan

Vastaajien määrä: 17

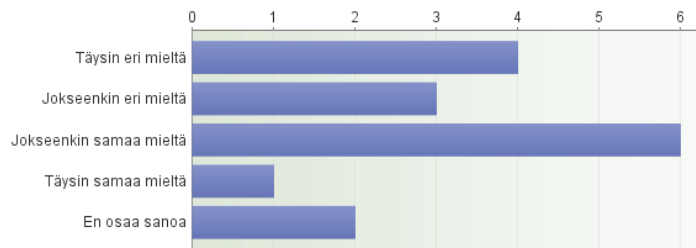
4. Työskentelyni yrittäjänä sai minut hakeutumaan opiskelemaan

Vastaajien määrä: 15

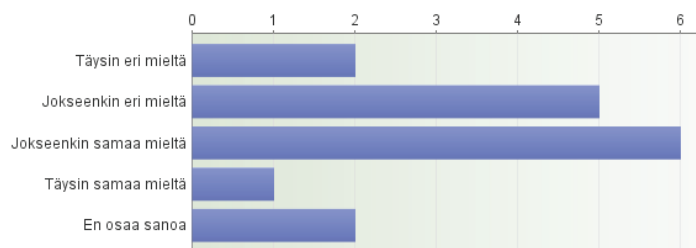
5. Aiemmin työssä hankkimani osaaminen on huomioitu riittävästi opiskelujen alussa

Vastaajien määrä: 16

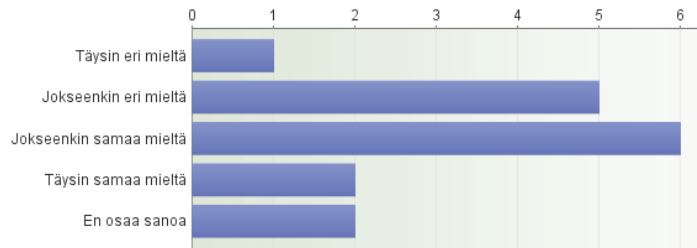
6. Työssä hankkimani osaaminen on huomioitu riittävästi opiskelujen aikana

Vastaajien määrä: 16

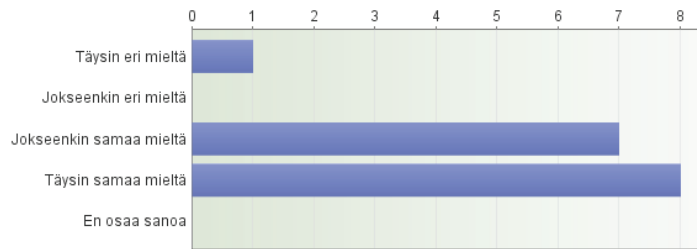
7. Osaamiseni tunnustaminen on edistänyt opintojeni etenemistä

Vastaajien määrä: 16

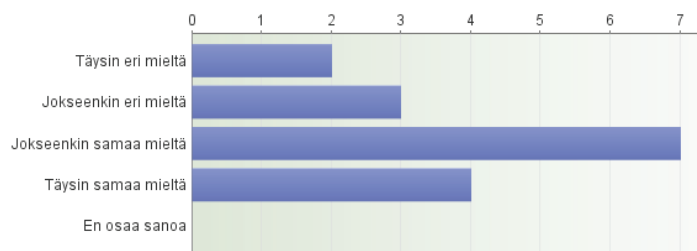
8. Opintoni ovat tärkeitä ammatilliselle kasvulleni

Vastaajien määrä: 16

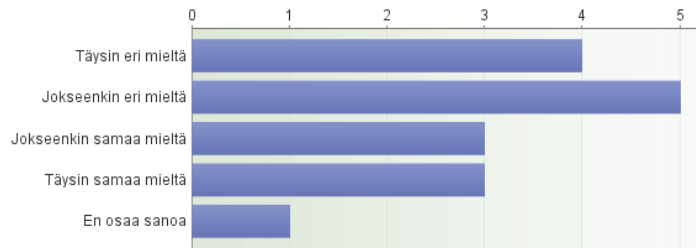
9. Haluan ajantasaisen varmentamisen (sertifioinnin) osaamisestani

Vastaajien määrä: 16

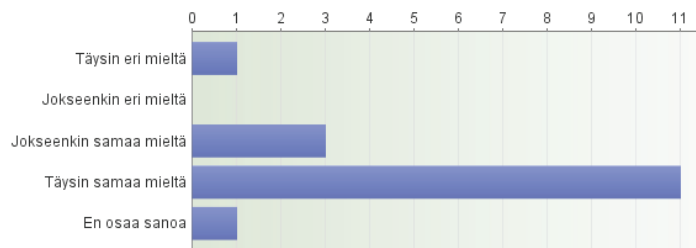
10. Tutkintotodistus on tärkeä nykyisen työtehtäväni kannalta

Vastaajien määrä: 16

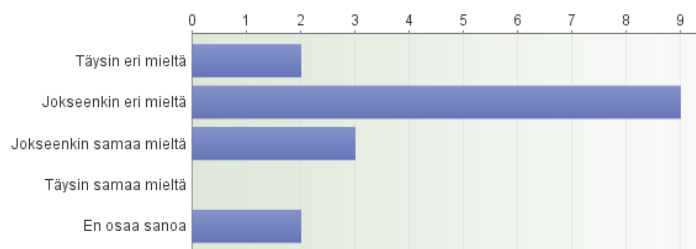
11. Tutkintotodistus on tärkeä, jos hakeudun uusiin tehtäviin

Vastaajien määrä: 16

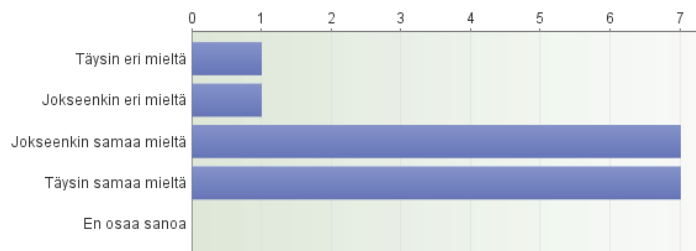
12. Erilaiset sertifikaatit ovat minulle tärkeämpiä kuin tutkintotodistus

Vastaajien määrä: 16

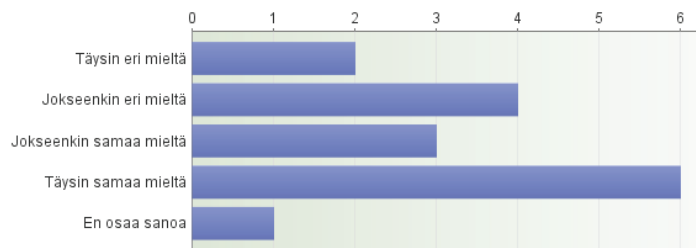

13. Haluan toimia asiantuntijatehtävissä

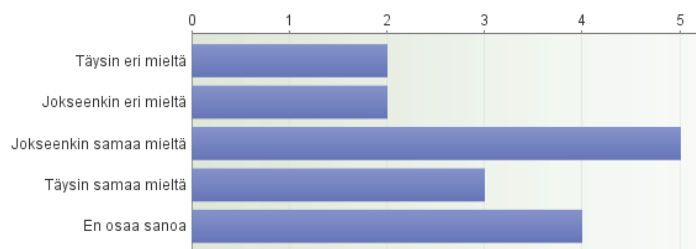
Vastaajien määrä: 16

14. Tavoitteenani on edetä esimiestehtäviin

Vastaajien määrä: 16

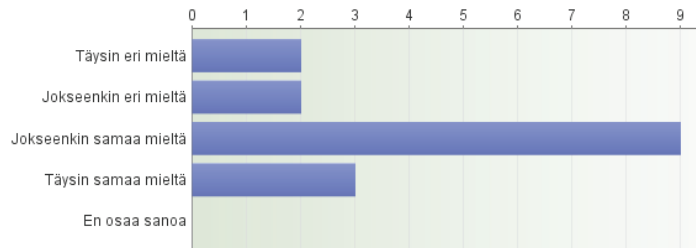
15. Tavoitteenani on edetä esimiestehtävissä

Vastaajien määrä: 16

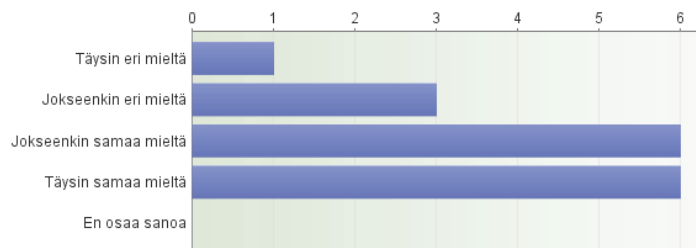
16. Olen pystynyt sovittamaan työskentelyn ja opiskelun hyvin toisiinsa

Vastaajien määrä: 16

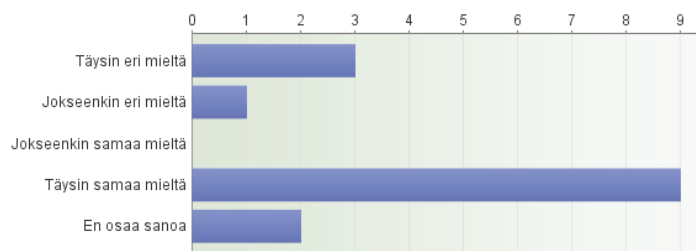
17. Työssä hankkimani osaaminen on auttanut opintojeni edistymistä

Vastaajien määrä: 16

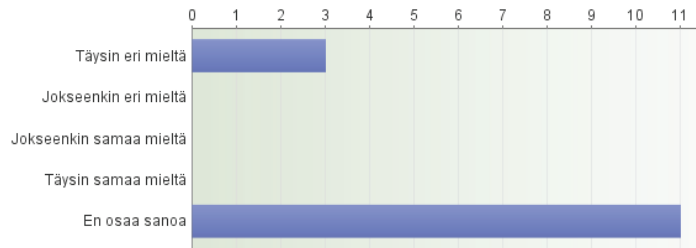
18. Poissaolokauteni ovat johtuneet opiskelun ulkopuolisesta työstä

Vastaajien määrä: 15

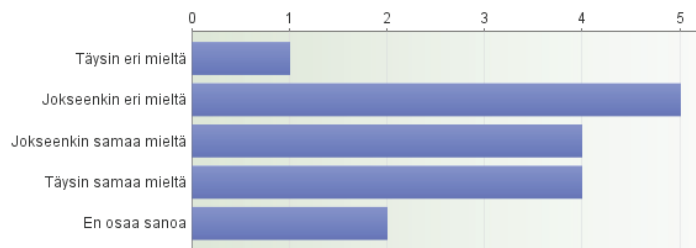
19. Yrittäjänä toimiminen on haitannut (osa-aikaista) opiskeluni

Vastaajien määrä: 14

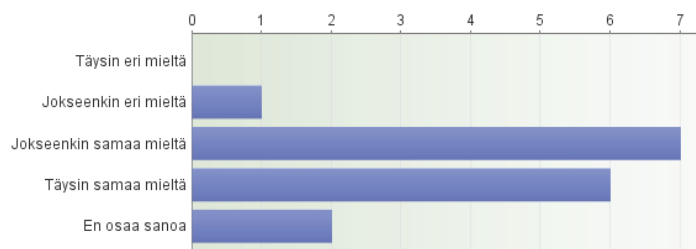
20. Opiskelijoiden sosiaalinen vuorovaikutus edistää opintojani

Vastaajien määrä: 16

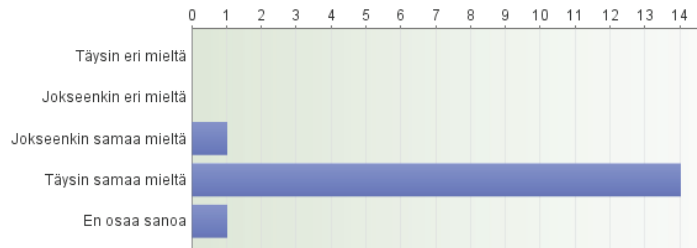
21. Vuorovaikutus opettajien kanssa edistää oppimistäni

Vastaajien määrä: 16

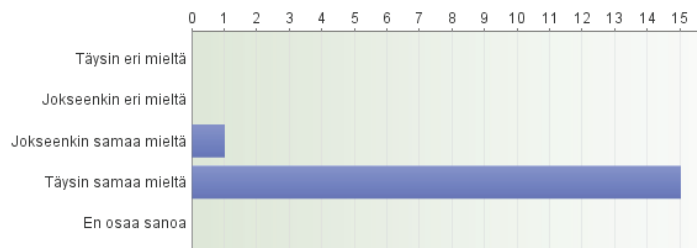

22. Vuorovaikutus työelämässä edistää elinikäistä (jatkuvaa) oppimistani

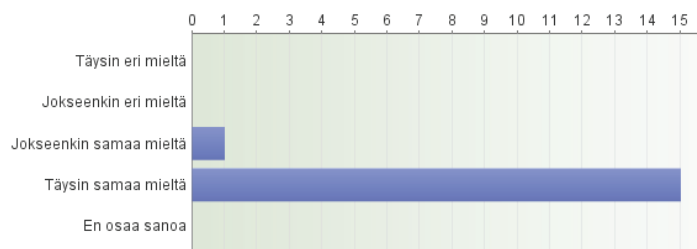
Vastaajien määrä: 16

23. Haluan kehittää itseäni

Vastaajien määrä: 16

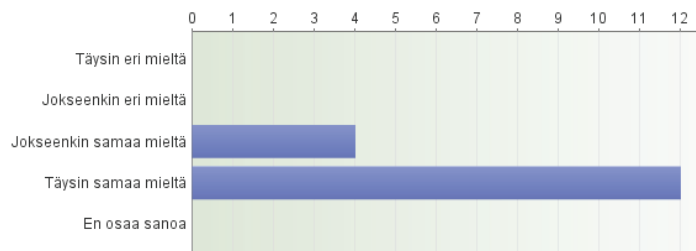
24. Haluan olla hyvä

Vastaajien määrä: 16

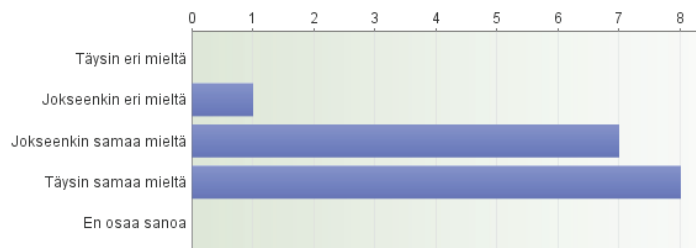

25. Haluan menestyä

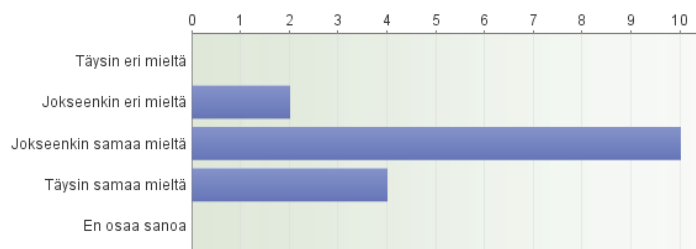
Vastaajien määrä: 16

26. Asetan itselleni tavoitteita

Vastaajien määrä: 16

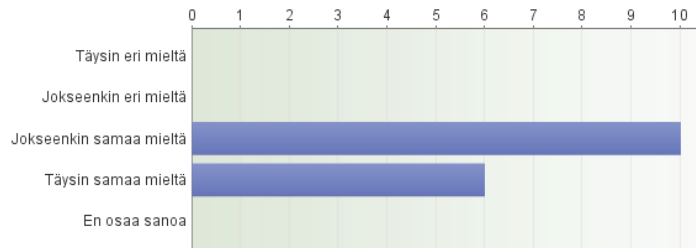
27. Saavutan yleensä asettamani tavoitteet

Vastaajien määrä: 16

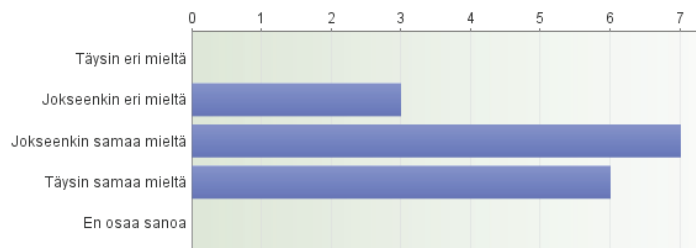
28. Olen aloitekykyinen

Vastaajien määrä: 16

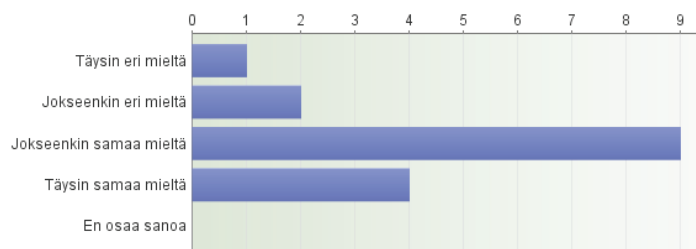
29. Rohkaisen muita ideointiin

Vastaajien määrä: 16

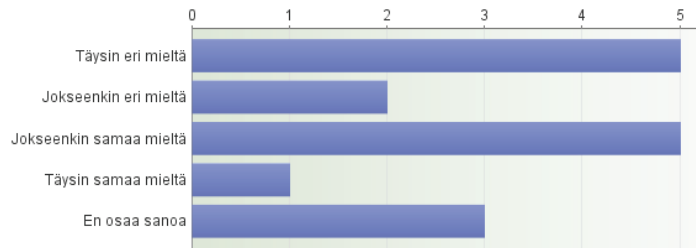
30. Työskentelen ahkerasti saavuttaakseni oppimistavoitteeni

Vastaajien määrä: 16

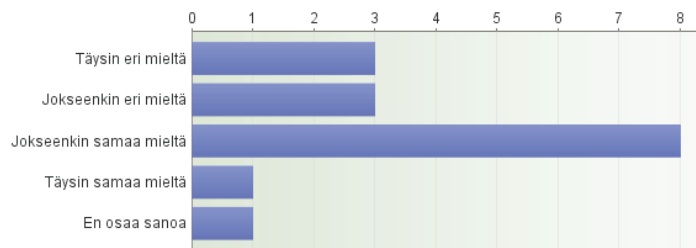
31. Voisin toimia itsenäisenä yrittäjänä

Vastaajien määrä: 16

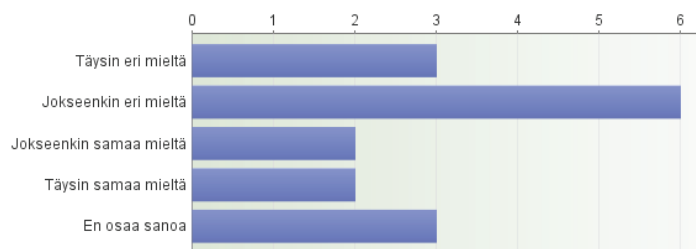
32. Voisin toimia tiimiyrittäjänä (yhdessä muutaman muun kanssa)

Vastaajien määrä: 16

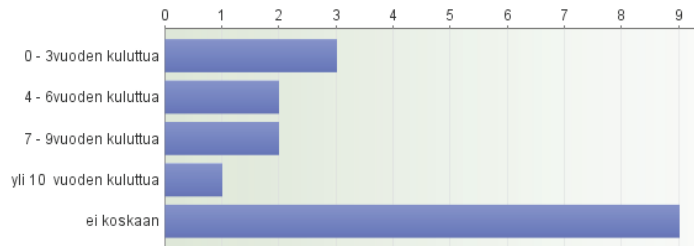
33. En koskaan voisi toimia yrittäjänä

Vastaajien määrä: 16

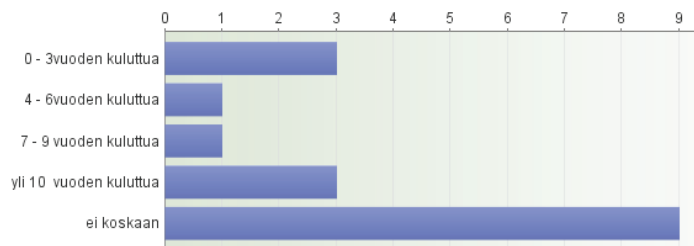
34. Minulla on todennäköisesti oma yritys yksin

Vastaajien määrä: 17

35. Minulla on todennäköisesti yritys yhdessä toisten kanssa

Vastaajien määrä: 17

36. Oma kuvaukseni opintojeni aloittamiseen ja etenemiseen vaikuttaneista seikoista:

Vastaajien määrä: 8

- Opinnot lähteneet menemään taas ihan hyvin.
- Kova motivaatio saada IT-alalta sopiva tutkinto joka mahdollistaa etenemisen työuralla.
- Opintojen aloittamisen keskeisin syy oli datanomin tutkinnon päivittäminen vastaamaan nykyajan vaatimuksia ja yleistä koulutustasoa.

Opinnot etenivät pääosin asettamassani noin 1,5 vuoden aikataulussa. Joiltain osin koin Haaga-Helian koulumaisen toimintatavan turhauttavaksi opintojeni aikana, tämä ei kuitenkaan juuri vaikuttanut opintojeni etenemiseen.

- Olin ajautunut it-alalle, työskennellyt muutaman vuoden ja aloin kaivata teoriapohjaa. Opiskelu oli niin hauskaa ja mielekästä, että hain opiskelemaan lisää.
- Tutkintotodistuksen saaminen oli tärkein syy aloittaa opinnot.

Etenemisessä ollut suuria vaihteluita lukuvuosittain, johtuen erityisesti työkiireistä.

- tutkinnosta olisi hyötyä HR politiikan kannalta isoissa yrityksissä, vaikkakaan juuri nykyiseen työpaikkaani se ei vaikuttanut. Tutkinto sisältää kuitenkin paljon opintoja jotka lopulta eivät ole ollenkaan minua työelämässä kiinnostavia ja joista hyvin pintapuolinen perustieto riittää työtehtävissäni. Tutkinto ei myöskään tarjoa oman

ammattini kannalta tarpeeksi syviä opintoja, jotka kehittäisivät osaamistani. SAP koulutus mitä sitä kävin vilkaisemassa ei juuri olisi tuonut minulle lisätietoa tai osaamista jo työn kautta saavutetun osaamisen lisäksi. Lisäksi iltapuolellakin opiskelijoiden ikäjakauma ja ryhmätyöt eivät motivoi - töissä tehdään töitä tiimeissä ja sitä ei asiaa ei tarvitsisi enää kehittää aikuisten kohdalla. Eri osaamistaso ryhmissä aiheuttaa turhautumista ja aikataulujen sovittaminen on turhan hasteellista haastellisen työn päälle. Kielopinnoissa mättää se että esim. ruotsia ei voi tenttiä vaikka sen on aikanaan opiskellut kunnolla. Toki olisi monia kursseja, joista olisi hyötyä.

- Olin suorittanut AMK:ssa tietotekniikan insinööriopintoja 149 opintopisteen verran vuosina 2002-2005. Järkytys oli melkoinen kun selvisi, että korkeintaan puolet insinööriopinnoista olisi IT-tradenomilinjalla hyväksilukukelpoisia.

Olin aina pitänyt insinööriä ns. parempana tutkintona enkä voinut kuvitellakaan, etteivät kaikki opinnot menisikään yksi yhteen IT-tradenomin kanssa.

Lisäksi myöskään työelämässä hankitusta kokemuksesta ei ollut opintojen suhteen minkäänlaista hyötyä. Olin hakenut IT-tradenomilinjalle sillä ajatuksella, että selviäisin 30 op pienemmällä "kakulla", vaan tosinpa kävi.

Opinnohjaus oli myöskin täysin olematonta.

- Perhesyyt

37. Jos olet keskeyttänyt opiskelusi, kerro myös syy opintojen keskeyttämiseen:

Vastaajien määrä: 5

- Olin poissa 2 vuotta sairaiden takia.
3 selkäleikkausta
- Keskeytin opinnot kun tajusin, ettei IT-ala ole minun alani. Opiskelu sinänsä ei ollut erityisen raskasta, mutta koitettävät työllistivät sen verran, että se sai minut pohtimaan haluanko käyttää vapaa-aikani IT-alan opiskeluun ja haluanko tulevaisuudessa tehdä IT-alan töitä.

Aiemmat opiskeluni huomioitiin hyvin HH:ssa.

- Itsensä motivointi koulussa käyntiin oli heikkoa. Ajatuksissa oli, että opiskelen vain saadakseni todistuksen. Koin, että en tarvitse uutta osaamista niinkään.
- Periaatteessa olen keskeyttänyt, en itseasiassa ole täysin varma olenko vielä kirjoilla. Työn vuoksi minun on ollut mahdotonta opiskella (matkustuspäiviä liikaa) ja sama meno jatkuu vielä muutaman vuoden ainakin. Tutkinto pitäisi olla joihinkin firmoihin vaikka osaamiseni tunnustetaan kyllä aivan riittäväksi, se lievästi harmittaa. Toimin jo asiantuntijatehtävässä ylempänä toimihenkilönä kansainvälisessä isossa yrityksessä joten en kai ole valmis uhraamaan kaikkea vapaa-aikaani, jota on muutenkin vähän, opiskeluun vaikka se minulta viekin joitakin työssä etenemisen mahdollisuuksia. Olisi pitänyt nuorena tehdä tutkinto loppuun eikä hypätä töihin 23 vuotiaana, vaikka ilman sitä en taas olisi 33 vuotiaana tässä asemassa, katsomassa vierestä kun KTM ystävät ovat assareita. Mene ja tiedä mikä nyt sitten olisi ollut oikea ratkaisu mutta näillä kai mennään.
- Edellämäintujen vastoinkäymisten lisäksi olin vuosina 2006-2008 kolmivuorotyössä. Työn ja opiskelun yhteensovittaminen osoittautui yksinkertaisesti täysin mahdottomaksi, mutta se ei yksinään ollut koulun syytä.

Silloinen työnantajani ja varsinkin esimieheni olivat laadultaan sellaisia, ettei joustoa juurikaan ollut. Työntekijät haluttiin pitää korvamerkityissä hommissa, joten etenemistä ei tuettu lainkaan. Näinollen opintoihin ei myöskään tullut minkäänlaista tukea eikä joustoa.

Aluksi ilmottauduin poissaolevaksi, mutta hyvin pian oli selvää, ettei opinnoista tulisi mitään jatkossakaan.

Lopullinen eropäätös tuli kuitenkin vasta silloin, kun jäin yhden määräaikaisen työrupeaman jälkeen työttömäksi työnhakijaksi. Silloisten lakien ja sääntöjen (2009) mukaan Haaga-Heliassa kirjoilla roikkuminen esti työttömyysetuuden saamisen ja tästä tuli taloudellisesti takkiin melko pahasti. Minun oli pakko erota koulusta,

jotta sain TE-toimistolta myönteisen päätöksen ansioturvalle.

38. Olen ollut töissä

Vastaajien määrä: 17

vuotta

- 15
- 15
- 12
- 8
- 15
- 11
- 16
- 35
- 9
- 14
- 9
- 10
- 10
- 25
- 11
- 8
- 28

39. josta IT-alalla

Vastaajien määrä: 17

vuotta

- 8
- 10
- 10
- 0
- 10
- 11
- 16
- 25
- 8
- 13
- 9
- 4
- 10
- 15
- 6,5
- 7
- 0

40. Työskentelen täyspäiväisesti

Vastaajien määrä: 16

41. Työskentelen täydestä työajasta (nyt)

Vastaajien määrä: 14

	0 %	10 %	20 %	30 %	40 %	50 %	60 %	70 %	80 %	90 %	100 %	Yhteensä	ka.
prosenttiosuus	1	0	0	0	0	0	0	1	0	0	12	14	10,07

42. Olen vaihtanut työtehtäviä

Vastaajien määrä: 15

kertaa

- 4
- 4
- 3
- 2-3
- 4
- 9
- 2
- 2
- 0
- 4
- 0
- 4
- 3
- N
- 1000

43. Nykyinen työtehtäväni on:

Vastaajien määrä: 14

- Asiantuntija
- Software Support Specialist
- IT-suunnittelija
- ICT specialisti
- järjestelmäasiantuntija (asiakastuki, koulutus)
- Projektiportfolion hallinta
- Tietojärjestelmäasiantuntija
- Järjestelmä arkkitehti
- System manager
- ohjelmistosuunnittelija
- ATK-suunnittelija
- Tekninen asiakaspäällikkö
- opiskelija
- Työntekijä